

NEBESKI BICIKLISTI

IRENA LUKŠIĆ

SADRŽAJ

Nebeski biciklisti	1
O autorici	179
Impresum	181

Socijalistički građanin mora se svestrano odgajati. U našem društvenom sistemu mora dobiti bar minimalno univerzalno znanje. Tomu mi težimo. Razumije se, ne odjedanput, ali tome težimo.

iz govora druga Tita u Glini 1952. godine

- Čini se da neće biti ništa od velikih planova - rekla je Natalija pomalo razočarano i vrhom japanke spretno šutnula kamenčić u travu. - Rano jutros otputovali su u Split.

Tea se zagledala u balkon nadajući se da će se ipak pomaknuti zavjese iza kojih će se pokazati nasmijalo lice Sanje Horvatinović.

- Vidiš? - ponovila je Natalija. - Stvarno nema nikoga. Nema ni posuda sa cvijećem. Nema ničega.

- Što ćemo sad? - Tea je čvrsto zgrabila veslo koje joj se nehotice odlijepilo od ruke i udarilo u naslon klupe.

Ništa - Natalija je smiješno zakolutala očima i slegnula ramenima. Trenutak kasnije iz zgrade je izašao otac i mahnuo.

- Čuj, mama i ja idemo u Karlovac po novu torbu, a ti se nemoj udaljavati, jer deda i baka nemaju ključ!

- Dobro.

- Pazi - tata je podigao kažiprst - nemoj da ja čujem...

- Ma! - pomalo ljutito odrezala je Natalija, a kad je mama, sva ustreptala, istrčala van, nervozno joj je mahnula. Tata i mama nestali su iza bujnoga grmlja jorgovana. Ubrzo se začulo brujanje automobilskeg motora.

Tea je sjela na klupu.

- Pa to je nekako iznenada, odjednom - pokušavala je sastaviti rečenicu, ali su joj riječi nezadrživo propadale u dubinu grla.

- Ne znam. Stvarno, evo.

Sunce je lagano pripeklo i neki ribič pokunjeno je grabio kući. Tea se ponovno pogledom zalijepila za nepomične zavjese u prizemnome stanu.

- Čekaj, kako to... - zaustila je, ali riječi nisu slušale. Ubrzo su joj se i oči napunile suzama, no spretno ih je progutala i okrenula glavu. Kako sad to? Zašto?

- Jesam li ti rekla tko me jučer nazvao? - prebacila se Natalija na drugu temu.

- Marijan?

- Aha, znači, rekla sam ti.

- Misliš da oni to neće pričati po Splitu?

- Koje?

- Pa to što smo se dogovorili - rekla je Tea.

- Aha, misliš za... Ma daj! - odmahнула je rukom Natalija. - Ma što bi pričali, ma hajde!... Gle, je l' ono Ljiljana?

Stazom uz Mrežnicu promicala je biciklistica u bijeloj haljini, koja je veselo lepršala na vjetru. Kod niskog svijetlozelenoga grma bicikl je skrenuo prema klupi na kojoj su sjedile dvije prijateljice.

- Bok, cure! Jeste li možda vidjele Astrid?

- Ah, baš pričam Tei kako su jutros svi otputovali u Split - rekla je Natalija i laganim je okretom glave pokazala prema balkonu u prizemlju zgrade u koji je Tea netremice gledala kao da očekuje čudo.

- Svi? - začudila se Ljiljana.

- Da. Zašto?

- Ma ništa, to ja tako, bez veze... Astrid je nešto pričala da se starci rastaju... ne znam, možda nisam dobro shvatila. Gle, imaš lijepi sat! - odjednom je živnula i uhvatila Nataliju za zapešće.

- A znaš tko mi ga je poklonio?

- Zoran?

- Ma kakvi! - Natalija je povukla ruku u krilo i superiorno se nasmiješila. - Nekad bilo, sad se spominjalo! Nego, znaš tko?

- Tko?

- Marijan - ponosno je žmirnula Natalija.

- O!

- Mda - Natalija je bacila još jedan pogled divljenja na sat, sa strane, i onda se zadovoljno nasmiješila.

Tea se smrkнула. Sad će krenuti onaj nepodnošljivi razgovor o dečkima, pomislila je, no Ljiljana je uzela kamenčić s asfaltne staze i laganom ga kretnjom bacila u staklo balkonskih vrata. Kamenčić je udario i resko odjeknuo.

- Stvarno nikoga nema - rekla je tiho nakon nekoliko trenutaka.

- Prešla nas je - živnula je Tea. - Dogovorili smo se da ćemo ići na Zlatni otok i evo...

- Na Zlatni otok? - Ljiljana je u čudu podigla tanke obrve.

- Pa da.

- To je tu negdje? - pokazala je rukom prema visokom grmlju uz obalu Mrežnice. - Zapravo da, čula sam za nekakvi Zlatni otok. I veliš, prevarile vas Horvatinovičke?

Tea je klimnula glavom.

- Ma joj - rekla je Ljiljana kao u ljutnji - dajte vi njima lijepo napišite pismo u Split, pa neka se grizu... Bezobraznice! Ja bih, da sam na vašemu mjestu ispisala toliko laži da bi puknule od zavisti!

Tea je s velikom pozornošću slušala Ljiljanu, a onda se začuo oštri glas:

- Natalija!

Natalija se okrenula i otrčala u obližnju vežu.

- Ništa - zaključila je Ljiljana - idem ja. Moram nešto obaviti. A ti se javi, pa možemo

zajedno sastaviti pismo!

„Dobro, ipak nije sve propalo“, pomislila je Tea, nježno uhvatila veslo i polako se uputila prema obali. Zaobljena figura Ljiljane Blažević brzo se gubila među sjenama krošnji starih podivljalih krušaka koje su obrubljivale stazu uz rijeku. „A ti se javi, pa možemo zajedno sastaviti pismo!“ – ponovila je u sebi ohrabrujuće Ljiljanine riječi.

Čamci su tupo drijemali u sjeni starih vrba i johe. Tea je plastičnom lopaticom izbacila vodu koja je ušla kroz rasušene daske, zatim se veslom odlučno odgurnula od tamne, prilično gnjecave obale, premrežene velikim i malim korijenjem stabala koja su odavno trebala biti posječena. Voda je uz rub bila zelena i duboka, i odražavala je različito raslinje koje je na nekim mjestima poput lijana padalo na tamnu površinu i skupljalo oko sebe tanku opnu nečistoće, čađu, suho lišće i grančice. Prostor je pritiskao zadržanu vlagu, kao u podrumu koji se rijetko provjetrava. Ah, pa trebalo bi konačno riješiti to pristanište za čamce. Zemlja je stalno mokra i treba dosta vještine da bi se uskočilo u čamac. Gore, pak, tlo je ravno, od vrha do dolje vodi utapkana stazica koja poslije kiše zna biti vrlo opasna. Tea se sjetila kako su prije mjesec i pol, za Prvi maj, tata i ujak Maks dovukli čamac iz podruma, gdje je prezimio, privezali ga za drvo i rekli: „Ovdje djeca sigurno neće skakati po njemu!“ Ujak je još dodao da bi, za svaki slučaj, ispod srednjeg sjedala trebalo staviti plastičnu zmiju, koja bi odvrtila drske pustolove od ljuljanja na vodi i rekao da je čuo kako su u Njemačkoj jeftine te će pokušati nabaviti dva komada preko svoje prijateljice koji radi u Stuttgartu. Nakon nekoliko dana došle su obilne kiše i tata se po blatu jedva spustio do veza te je po povratku iz ribolova čamac privezao za staru vrbu kod ograđenog izvora hladne vode, na mjestu gdje su svoja plovila vezivali susjedi Badovinac i Wolf, strastveni ribiči. „A ti se javi, pa možemo zajedno sastaviti pismo!“ – Tea je još jednom ponovila poticajne Ljiljanine riječi.

Bilo je tiho i mirno prijepodne, sjene su se pružale preko cijelog prostora uvale Izvor. Sa ceste je s vremena na vrijeme dopirala buka automobila ili kloparanje seoskih zaprega. Topli povjetarac i lagana vođena struja polako su gurali čamac prema plitkome brzacu, tako da se Tea, želeći ostati u benti, na mjestu gdje je rijeka zelena i duboka, uhvatila za dugačke zeleno-smeđe alge koje su rasle oko Malog otočića. „Gdje li je samo ta Natalija?“ – pitala se. Kad je skrenula pogled prema obali, spazila je zlatokosu Mirnu kako nespretno silazi stubama prema izvoru. Djevojčica je u ruci čvrsto držala prozirnu staklenu bocu od litre.

– Evo me! – mahnula je Mirna i umalo izgubila ravnotežu.

„Pa samo si mi još ti trebala!“ – smrknula se Tea i zagrabila veslom po vodi kako se čamac

ne bi nasukao na granje s otočića.

- Jesi li vidjela Nataliju?

- Jesam - rekla je Mirna i odložila praznu bocu uz nisku betonsku ogradu, koja je skupljala izvorsku vodu i potom je usmjeravala u željeznu cijev.

- Gdje je? Ide li ovamo?

- A? - Mirna se uhvatila za dugačku vrbovu grančicu.

- Pitam te za Nataliju! - strogo je ponovila Tea.

- Ccc - ccknula je Mirna i niječno odmahнула glavom. - Mogu? - pokazala je potom prstom prema čamcu.

- A gdje je?

- Tko? A... doma je. Ne znam, čini se da se nekamo spremaju. Provjetravaju stvari, peru rublje, tresu neke krpe... Pitala sam je hoće li doći van pa mi je rekla da sad neće. Možda popodne, veli.

Tea je elegantnim zaveslajem čamac okrenula prema obali i kad se približila na dvadesetak centimetara Mirna ga je spretno uhvatila rukom i zadržala na mjestu, zatim je sišla u muljeviti plicak i potom se popela unutra.

- Eee, i ti si mi neka! - neraspoloženo je procijedila Tea i zaveslala prema brzacu. - Još se nisi naučila normalno uskakivati.

- Ma, bojim se, znaš, da se ne poskliznem i razbijem glavu... Čula sam da je jedna curica tako pala, pa su je morali odvesti u bolnicu.

- Pa vidiš da je suho, ne znam na što bi se poskliznula... Dobro, sad sjedni! Sjedni! Ne ljuļaj! Ma ne ljuļaj, velim!!!

Tea je snažno zaveslala preko brzaca, u prolaz između mnoštva sitnih grebena zaraslih u šaš. Čamac je bez otpora ušao u uski kanal na čijem se dnu nazirao fini sag od svijetlosmeđeg pijeska. Zrak je mirisao na ustajalost i trulež. Sunce je naleglo na tu nepokretnost štipavom toplinom. Mirna je najprije sjedila na pramcu, a onda je legla na dasku šiljatog vrha, ispod koje je bio složen hrđavi lanac, i gurnula prst u vodu. Za prstom

je, kako je čamac išao naprijed, ostajala crta u obliku brazde, koju su slijedile brojne sitne ribice. Mirna ih je primijetila te je nekoliko puta zagrabila šakom vodu, ali ribice su se na vrijeme razbježale.

- Eh, kad bi se ribe lovile rukama, tada ne bi trebalo ribolovnog pribora! - nasmijala se Tea.

- Ma, mislila sam da su male i da ne shvaćaju kako ih želim uhvatiti...

Mirna je zapjevala nešto sebi u bradu i tada se oglasila tvornička sirena, prodorna i stroga. Tekstilna tvornica, nadaleko poznata *Pamučna industrija „Duga Resa“*, nalazila se nekoliko stotina metara uzvodno. S Mrežnice se, kroz grmlje, šaš i granje, vidio samo visoki zidani dimnjak na kojemu se isticala crvena zvijezda.

- Podne je - rekla je Tea i položila veslo na dno čamca.

Prvotni zamah ih je neko vrijeme nosio ravno kroz kanal, a onda su izašle na širok prostor s dubokom vodom. Tu se čamac počeo polako okretati. Na drugoj obali rijeke, gusto načičkanom grmljem i pognutim drvećem, zalajao je bijeli pas.

- Već podne? - začudila se Mirna.

- Da. Zašto?

- Joj, daj brže okreni čamac, idemo doma! - uzvrpoljila se. - Brže, brže, molim te! Popodne ćemo piliti drva, a prije toga moram ići u dućan po vino za pilara!

Tea je spretno prešla preko razigranoga i svjetlucavog brzaca te uvela čamac u tromu, usnulu uvalu. Kad su pramcem grubo dotakle žilavu obalu, Mirna je začuđujuće okretno iskočila na vlažnu zemlju i odmah je potrčala prema vrhu nasipa.

- A boca?

- Boca?

- Flaša!

- Joj, da! - Mirna se radosno vratila natrag do mjesta gdje je bučno tekla hladna izvorska voda. Međutim, na glatko utapkanom komadu tla uza vrbu nespretno se poskliznula i zateturala te se u posljednji tren uhvatila za duboko izbrazdanu koru isluženog stabla. Na licu joj je zatitrao pobjednički smiješak. Tea je potom spretnim zaveslajem izvukla plovilo iz

mirne, poput ulja, vode. Lagani povjetarac odnio ga je do brzaca, koji je bio glavna prometnica u smjerovima gore i dolje. Gore, uzvodno, put je vodio kroz kanal u koji su se iz tvornice često ispuštale različite kemikalije neugodna mirisa, ali i stare, poderane krpe, limenke i komadi dasaka. Kad bi vodostaj Mrežnice bio nizak, u kanalu se skupljala prljavština u obliku smeđe pjene, naročito uz grmlje i granje koje je virilo iz vode, a u plićaku je zaudarala neugodno topla voda. Gornji se tok zapravo sastojao od dva dijela, industrijskog i bolničkog, jer je rijeku na dužini od petstotinjak metara dijelio uski otok zvani Inzl. Taj je otok s jedne strane gledao na kanal s otpacima iz tvornice te obalu s asfaltnom stazicom i parkom, a s druge na mirni tok kojim su ponekad izazovno plivali komadi zavoja i vate iz bolnice. Iznad bolnice prostirala su se obrađena polja i selo. Potpuno drukčiji, novi svijet. Dok je prolazila kanalom između mnoštva mekih zemljanih otočića i stjenovita dna, obrasla u vodenu travu, nisko vrbovo grmlje i šaš, s druge strane joj se otkrio komad obale kojim je prolazila staza. Kroz neprobojno se grmlje nazirala nečija siva košulja, vjerojatno od vatrogasca, koji ide na posao u *Pamučnu industriju*. Negdje iz daljine dopirali su zvuci narodne glazbe s tranzistora, oštri, suhi, pomiješani sa zujanjem i cvrčanjem kukaca u bujnom raslinju. Znači da nema nigdje nikoga, čak niti onog smiješnog čovječuljka koji se ponekad gol sunča u otočkom šašu. Sanja kaže da ga ribiči viđaju kako u predvečerje skuplja svoje stvari i odlazi kući. Po opisu to bi mogao biti tata njene školske kolegice Zdenke, koja je ponavljala razred. Vidiš, možda bi se od njega mogla napraviti turistička atrakcija. Pa da. „Dajte vi njima lijepo napišite pismo u Split pa neka se grizu“ – sjetila se Tea Ljiljaninih riječi. Eto, moglo bi se napisati nekoliko riječi o Zdenkinom tati, čudaku koji je svojedobno izgubio posao soboslikara zbog pijanstva. Moglo bi se napisati da je taj golač postao čuvar parka Zlatni otok... da naplaćuje ulaznice brojnim posjetiteljima. Ili ne, za početak se ne bi naplaćivao ulaz u Zlatni otok, nego samo prijevoz čamcem. A čovjek iz šaša mogao bi biti spasilac. Natalija... A što bi mogla biti Natalija? Ona bi svakako brinula o gostima, pripremala hranu i nabavljala piće. Netko bi pak malo ispod Zlatnog otoka, na mjestu gdje počinju slapovi, lovio ribu za goste. Mirna bi, s obzirom da je najmanja, na drugoj obali brala kupine i krala kukuruz... Šteta za Astrid. Ona tako lijepo pjeva. Mogla bi biti otočka pjevačica. Mrežnička Rita Pavone. Dobro je što je barem Ljiljana uz nas... Kako je ono rekla: „Prevarile vas Horvatinovičke?“. „Prevarile vas Horvatinovičke?“. Prevarile nas Horvatinovičke? Pa onda su i nju prevarile, jer, eto, sve do dolaska u dvorište nije znala da je cijela obitelj otputovala u Split. Da, da, bio bi veliki dobitak da se i Ljiljana uključi u cijeli pothvat. Ona bi mogla, s obzirom da je najstarija, da ide u gimnaziju, raditi kao prevodilac... Tamo pak, na na nasipu, stajala bi velika metalna ploča s reklamom *Kvarner-expressa*, postavljena kraj kioska, kojoj bi se dodali i izleti za mrežničke otoke. Ovako:

KVARNER-EXPRESS

Zatražite prospekte

ŠKOLSKIH EKSKURZIJA

koje organiziramo pod posebno povoljnim uvjetima

Dnevni izleti

- * *Venecija - Trst*
- * *Blatno jezero - Budimpešta*
- * *Grac - Beč*
- * ***Mali otočić - Zlatni otok***

Trodnevni izlet

- * *Venecija - Verona - Trst*

Ekskurzije prate stručni vodiči koji će vam pružiti maksimum informacija o usputnim gradovima i njihovim znamenitostima.

Vozači motornih vozila

Upravo su stigle najnovije AUTOMOBILSKE KARTE Jugoslavije i Evrope koje možete nabaviti u našoj poslovnici, Zrinjskoga 2.

Kad je došla do mirne, tamne i duboke vode, Tea je primijetila da se za veslo počela lijepiti masa nalik na paučinu u koju su se uhvatile krupne čestice industrijske čađe. Zrak je zaudarao na nešto kiselo i to tako prodorno da se pri svakom udahu činilo kako se topi sluznica u nosu, a oči pune nekakvom teškom vodom. Ovuda ne bi trebalo voziti ljude, tu je živi otrov. Smrt. Okrenula je čamac prema donjem toku i usmjerila ga istim putem natrag, kroz uski kanal obrastao oštrom travom, visokim šašem i vrbama. Plovilo kao da je klizilo kroz šum u zraku, cvrčanje cvrčaka i cvrkut ptica. U nauljenoj tišini na površini vode odjednom je pljusnula manja riba, iza koje su ostali krugovi kao da je netko bacio kamenčić. Onda je vrh čamca neočekivano udario u muljevit otočić i stao. Tea je ustala, prišla špici, izvukla teški, zahrđali lanac i omotala ga oko busena visoke i mirišljave trave. Zatim je

plastičnom lopaticom izbacila nešto vode što se kroz pukotine na dnu probilo unutra i provjerila drže li sa strane one krpe što ih je Wolf zagurao na mjesta gdje je najjače prodirala voda. Bila je to njena jarko crvena pionirska marama od koje se činilo kao da čamac ima svježe posjekotine. „Ah, to što je susjed Wolf zagurao krpe ne znači da je problem riješen. Pukotine između dasaka treba dobro zaliti smolom, onom crnom, kojom smo zalijevali krov garaže“ – rekao je tata prije mjesec dana. Međutim, kad je trebalo nabaviti smolu i još je prokuhati u velikom željeznom kotlu, tata je izjavio da nema vremena. Dodao je da će za vožnju oko obližnjih otočića čamac izdržati i dao joj je nekoliko starih krpa slične boje da njima začepi kritična mjesta. Eto, tako za vrijeme vožnje može pjevati onu poznatu pionirsku pjesmicu:

*Pioniri maleni
Mi smo vojska prava
Svakog dana rastemo
K'o zelena trava!*

Srećom, Zlatni je otok tu blizu i turisti neće ni osjetiti problem prodiranja vode. Osim toga, za vrijeme vožnje ljudima će pričati razne priče. Ispričat će, na primjer, kako je Sanja Horvatinović jednom kraj izvora, tamo na pristaništu, našla sjajni novčić na kojemu je pisalo *half dollar*, s otisnutim likom Johna Kennedyja, američkog predsjednika koji je ljubovao, kako je pisala jedna ilustrirana revija, sa slavnom filmskom glumicom Marilyn Monroe. To je znak, reći će, da je mjesto značajno i da ga obilaze znatiželjnici iz cijeloga svijeta. Kad se čamac otisne od obale, prvi komad kopna koji će se ukazati iza pojasa duboke vode bit će Mali otočić. Na njemu raste pogurena vrba, koja svojim korijenjem priječi otočiću da se raspadne. Pretprošle godine površina Malog otočića bila je puno veća, na nju je komotno moglo stati osam do deset ljudi, dobro, ne baš osam do deset, ali pet sigurno, međutim, snažna je bujica zimi, nakon naglog topljenja snijega, odlomila komad tla i tako je cijeli otok postao ranjiv. Ostao je samo ovaj dio s vrbom. S jedne, mirnije, strane, rasle su dugačke alge, koje su se plele prema površini. U njima je jednom susjed Wolf uhvatio štuku, i to slučajno. Povukao je, naime, povećom ribarskom mrežom po vodenom gustišu i ne znajući da je u njemu skrivena štuka koja je vrebala ribice te je zajedno s raznim travama izvukao van. O tome je objavljena senzacionalna vijest u mjesnom listu *Kolektiv*. Iza Malog otočića pak, uzvodno prema velikoj tekstilnoj tvornici, pružao se... ne, Tea više nije mogla normalno

misлити. Osjetila je omamljenost, sunce joj je peckalo listove na nogama i htjela je izuti japanke, da joj ne ostanu bijeli tragovi neosunčanosti. Polako se ispružila preko dasaka, a glavu je namjestila na sklopljene ruke, ispod kojih je prodirao vonj vlažnih dasaka, koji je neodoljivo podsjećao na zadah mahovine na mrežničkom kamenju, koja za duljeg razdoblja niskog vodostaja počinje trunuti na suncu. Tea je bolno zažmirila i pred očima joj je bljesnula kugla koja je uvodila u prostor neprobojnog mraka. U prvom trenutku imala je osjećaj da je došla pred tajanstveni zid koji priječi svaku kretnju, tjelesnu i misaonu, da bi malo kasnije istu prepreku osjetila kao oslonac, spasonosnu podlogu koja joj ne dopušta da padne i izgubi se u crnom beskraju. Beskraj! Tako nekako zamišljala je Svemir. Ubrzo više ništa nije ni vidjela ni osjećala. Probudio ju je prodorni ptičji krik.

Kad je otvorila oči shvatila je da leži u čamcu, u prozračnom hladu od visoke trave. Tada je osjetila i da joj muha bezobrazno hoda po leđima te je odmah skočila i počela veslati prema obali. Još nije ni prešla brzac kad su je zapljusnuli veseli glasovi iz dvorišta, među kojima se posebno isticao rastresit smijeh Brace Salopeka, onaj poznati hrk-hrk-hrk, koji je značio da su se za stolom ispod stare kruške okupili strastveni kartaši. Bili su tu susjedi Ferdo Eibl, Zlatko Župan, Ljubo Pavlović i već spomenuti Braco. Igrali su preferans.

- Ha! - čula je Eiblov duboki glas. - Znam te ptico kad si bila jaje!

Braco je na to odmah udario teški hrk-hrk-hrk smijeh. Župan je u ustima stiskao izgriženu čačkalicu i ona se u trenucima uzbuđenja grozničavo klimala kao da će se odlijepiti i pasti na stol. Ljubo Pavlović je šutio i najednom ustao.

- Kamo će? - upitao je Braco.

- Pusti, neka ide - rekao je Eibl. - Neka samo ide. Ionako igraju tri igrača. Idemo dalje: tko miješa?

- Evo, dolazi nam Nikica!

- Pitam: tko miješa? - ponovio je Eibl oštro.

- Stiže kontrola! - veselo je uzviknuo Nikica.

- Sjedni tu - nasmijsao se Braco svojim neponovljivim hrk-hrk-hrk. - Ti si najvažnija funkcija u igri! A usput ćeš i pisati, evo ti olovka i papir.

„Možda ne bi bilo loše napraviti natjecanje u kartanju na Zlatnom otoku... međunarodno

natjecanje..." – razmišljala je Tea dok je najkraćim putem tapkala preko dvorišta do svog ulaza u zgradu.

U trgovini mješovitom robom napravio se dugačak red kupaca jer je prodavačica upravo dobila pošiljku robe iz skladišta, koju je valjalo popisati.

– *Plavi radion* dvadeset komada, *Vim* osam, sapun za pranje rublja petnaest komada, *Kalodont* isto petnaest...

– Je l' došla varikina? – dobacio je netko iz začelja reda.

– ... sedam, *Nivea* toaletni sapun trideset komada... Molim? – prodavačica je ljutito podigla pogled prema gomili kao da traži krivca.

– Varikina, je l' stigla?

– Molim? Varikina?... Je l' stigla varikina? – upitala je prodavačica radnika koji je nožem za kruh parao velike kartonske kutije i vadio robu. Na jednoj od njih pisalo je **Kalnik**. *Industrija konzervi Varaždin*.

– Varikina?... N-ne – rekao je mlađi muškarac.

– Ne, nije – niječno je zavrtjela glavom prodavačica.

– Nije – tiho je ponovio i netko iz reda.

Natalija, koja je stajala sasvim na kraju, uz vrata na kojima je visjela reklama za *Azulyn* pastu za zube, u jednom je trenutku spazila Ljiljanu koja je stajala nekoliko metara ispred nje, pokraj reklame za *Jamničku 62*.

– Gle, i ti si u gužvi! – rekla je veselo i uhvatila Nataliju za mali gumb na bijeloj, prekratkoj bluzi. – Nisi na kupanju?

– Ma, pusti! – odmahнула je Natalija. – Baka i deda idu u Sloveniju, pa kao da... ah, ne znam što bih ti rekla! Kao da idu na Sjeverni pol! Danas sam već pet puta bila u dućanu. Stalno nešto zaborave. Te kupi dvije vrećice govedske juhe, te daj uzmi kutiju smeđe paste za cipele, te daj kupi kilu šećera... strašno nešto! Straš-no! Ti starci su gori od male djece, časna riječ! Stoput gori!

- No dobro, barem ćeš ih se za neko vrijeme riješiti – umirujuće se smješkala Ljiljana.
 - Da, to me jedino tješi – potvrdila je Natalija i htjela se pomaknuti korak naprijed, jer je netko izašao iz reda, ali je u zadnji čas primijetila da Ljiljana među prstima gnječi njeno puce. To bi trebalo značiti nekakvu prisnost, zaključila je i ostala na mjestu.
 - Ankica! – nervozno je viknula mršava žena iz reda. – Je l' mi možeš na brzinu dati dvadeset deka jegera? Žurim na autobus!
 - Joj, gospa – začuo se autoritarni muški glas – svi žurimo na neki autobus!
 - Da, ali ja sam cijelo jutro prodavala mahune na placu i sad idem doma...
 - Dajte, molim vas, pričekajte minutu! – rekla je prodavačica ljutito. – Sva sam se smotala! Stani, Franjo, idemo još jednom iz ove kutije: dvadeset *Plavih radiona*, osam komada *Vima*...
- Bila je to kutija varaždinske tvornice konzervi: **Kalnik** priprema za Vas široki asortiman konzerviranog voća i povrća. **Kalnik** zaposlenoj domaćici osigurava dobro i bogato pripremljenu zimnicu. **Kalnikovi** proizvodi – kvalitetna zimnica u svakoj kući.
- Joj, dobit ću mlade! – prostenjao je netko s jedva prigušenim bijesom.
 - Čuj... – Ljiljana je odjednom promijenila temu i još čvršće zgrabila Natalijin gumb na bluzi
 - je l' s tobom u razred ide nekakva Srebrenka Kolak?
 - Da.
 - Ona Srebrenka koju zovu Sandie Shaw?
 - Aha.

Natalija je napeto iščekivala nastavak. Srebrenka je bila osrednja učenica. Sjedila je u zadnjoj klupi do prozora i praktički se ni sa kime nije družila. Zar je nešto napravila? Nešto veliko, kao Šiljo, koji je s dvojicom svojih prijatelja provalio u kiosk na željezničkoj stanici i odnio pedesetak kutija cigareta *Opatija* i *Zeta*. Bilo je to prije godinu dana i cijela škola je brujala o njihovu razredu. Bili su glavni. Mnogi učenici iz viših razreda raspitivali su se za Šilju i društvo. No, Šiljo nije bio njihov pravi kolega, nego je tu dospio po kazni. Inače je išao u Prvu osnovnu školu. Da, a Srebrenka?

- Prijavila se za natjecanje pjevača-amatera *Prema zvijezdama*, znaš?

- Ma hajde?! - Natalija je iznenađeno podigla obrve. - Srebrenka Kolak?

- Aha.

Nataliji je došla u sjećanje slika zadnjeg dana nastave u drugom polugodištu kad je Srebrenka u školu došla bosa. Nastavnica povijesti, inače postarija žena s puno zlatnog nakita oko vrata, prigovorila joj je što nema papuče, a ova je odbrusila: „Pa nigdje ne piše da učenik u učionici ne smije biti bos.“ Svi su se na to nasmijali. Nakon kraće šutnje nastavnica je pitala: „A je l' ti to blajhaš kosu?“ „Molim?!“ „Ma ne, drugarice nastavnice“ - počeo ju je braniti Stevica, ponavljač - „Srebrenka je za Dan mladosti bila na moru i kosa joj je posvijetlila od pranja u slanoj vodi“ „Stvarno?“ - sumnjičavo je zaškiljila nastavnica. „Da, da, stvarno sam bila na moru“ - potvrdila je Srebrenka sa smiješkom. „A gdje si bila?“ „U Crikvenici.“ „U Crikvenici? A koga imaš tamo?“ „Strica.“ Nastavnica je odjednom počela nezaustavljivo štucati, obrazi su joj se zarumenjeli i na rubovima očiju bljesnule su suze. „Drugarice nastavnice - bojažljivo je upitao Stevica - da vam donesem čašu vode?“ „Ne!“ - ljutito je uzvratila nastavnica povijesti. „Nego?“ „Evo ti, hik!, novac, pa mi, hik!, donesi jedan gemišt, hik!, iz gostione u susjedstvu, hik!“ Žena je otvorila novčanik i izvukla krupnu novčanicu, a Stevica je otrčao po piće. U razredu se začuo veseli žamor.

- Kako znaš da se Srebrenka prijavila? - upitala je Natalija.

- Margareta! - zagrmio je muški glas s vrata.

- Što je? - javila se sićušna žena s platnenom torbom u ruci.

- Pa gdje si?!

- Joj, vidiš da čekam u redu! - uzvratila je žena.

- Pa koga vraga tako dugo?!

- Gospon Vlahek, jeste to vi? - prodavačica je načas odlijepila pogled s papira na kojemu je popisivala dopremljenu robu.

- Da, da - potvrdio je netko iz gomile.

- Strašno! Ovo je strašno! - ogorčeno je prošaptala Margareta Vlahek i izvukla se iz sredine reda. - Ne mogu napraviti ni dva koraka, a on već leti za mnom! Joj!... Pa lijepo sam ti rekla da idem u dućan po *Divku* i šećer u prahu, a ti...

- Da, ali zašto tako dugo?! - nije se predavao Vlahek. - Cijeli dan te nema doma!
- Jeste vidjeli? Njemu je to cijeli dan! A tko ti je skuhao ručak?
- Idi kući, gladan sam! - rekao je Vlahek.
- A zašto si sam ne staviš jelo na tanjur? Sve ti je u onoj plavoj zdjeli. Poklopila sam je da ne idu muhe. Stavi na tanjur i jedi!
- Ma, ne znam koja je to plava zdjela!
- Za poludit! - teško je uzdahnula Margareta i izašla iz trgovine.

Ljiljana se okrenula za njom.

- Čuj, a tko ti je rekao da se Srebrenka prijavila? - nastavila je Natalija prekinuti razgovor.
- Molim? A! Rekao mi je dečko!

Natalija ju je upitno pogledala.

- Vlado Sedlar, znaš, s Radio-Karlovcu - važno je rekla Ljiljana.

Vlado Sedlar, nekoliko puta je odjeknulo u Nataliji. Vlado Sedlar! Sedlar? Vlado Sedlar! Pa da! Svake nedjelje ima odličnu emisiju *Mladi za mlade*, emisiju koju je rijetko kada propustila. I uvijek dugo pamti sve pjesme s top-liste. Sjeća se i razgovora s Jankom, prijateljem Borisa Pavlovića, koji je završio Muzičku školu u Karlovcu i najavio da će studirati klavir u Ljubljani. Pamti i razgovor s Mladenom iz zagrebačkog vokalno-instrumentalnog sastava *Delfini*, koji je svirao u novoj dugoreškoj kino-dvorani. Dobro se sjeća da je Vlado postavio ovakvo pitanje: Kad ste prvi put izašli iz anonimnosti? Kad ste se predstavili široj publici? *Prvi put smo pred publikom nastupali u Dramskom kazalištu, 26. decembra 1963. godine s **Mladima** i **Robotima**. Odmah poslije toga dobili smo jednomjesečni angažman u zagrebačkom **Varijeteu**.* Vlado Sedlar! Vlado Sedlar Ljiljanin dečko? Pa onda ona sve zna! I onda je ta Srebrenka Sandie Shaw velika faca! Značajna! I stvarno je glupo što se naljutila na tako važnu osobu samo zbog one crvene olovke koju je ova zatupila na zidu, kad je velikim slovima ispisala *The Rolling Stons*. Baš glupo! A napravila je i grešku: ne piše se *Stons* nego *Stones*. Olovka se može dobro našiljiti ili čak kupiti nova, jer nije skupa, a Sandie Shaw je samo jedna! Nitko nema Sandie Shaw osim Engleza! A ova naša se još zove i Srebrenka. Treba je čuvati kao kap vode na dlanu!

Ljiljana je šutjela neko vrijeme kao da joj daje mogućnost da se snađe u svim tim čudima. No, kad je red kupaca krenuo naprijed, iznenada je upitala:

- Ideš popodne na kupanje?

- Aha.

- Kamo?

- Pa... - zbunila se Natalija. - Zapravo ne znam. Vjerojatno tamo dolje kod nas, na pješčanu plažu... ili ne, mislim da idemo čamcem na Zlatni otok.

- Na Zlatni otok? - podrugljivo se nasmijala Ljiljana. - Ideš, dakle, s tom dječurlijom iz dvorišta na Zlatni otok?

- Pa...

- Ma hajde, kako te nije sram?! Pa nisi više balavica! Završila si šesti razred i vrijeme je da počneš dolaziti na kupalište! Tamo dolaze ozbiljni ljudi. Neki put se nađe i poznatih faca iz Karlovca i Zagreba. Čudim se, znaš...

Natalija je šutjela. U redu ispred njih stajali su muž i žena Tomek. Žena je u jednom trenutku laktom gurnula muža i šapnula:

- Jesi li vidio? Ona Marija se zagurala čak ispred Wolfa, a bila je zadnja. Do malo prije stajala je na vratima. Gle sad!

- Da, stvarno je bezobrazna! - Tomek se načas okrenuo. - Kuja!

- Bogme kuja! - negodovala je Gita Tomek. - Ali, kao da nju pogađa što ti šapćeš da je ona bezobrazna kuja! Malo prije prešla je Bogdanovića, pa je vjerojatno i on nešto šapnuo. A nitko joj neće reći glasno u lice! Još malo i bit će prva na redu!

- Evo, ja ću joj reći ako pokuša uskočiti ispred nas! - hrabro se ponudio Stjepan Tomek.

- A što ćeš joj reći?

- Reći ću joj: Životinjo!

- Ah, da mi je to doživjeti! To, da ti nekome nešto kažeš - nacerila se žena.

- Vidjet ćeš!

- Dobro, vidjet ću, he he he!

Red se opet pomaknuo za korak bliže pultu.

- I tako ti veliš, s tom dječurlijom iz dvorišta - nasmijala se Ljiljana i uhvatila Nataliju za ruku. - A gdje ti je onaj lijepi sat što si ga dobila od Marijana?

Natalija je bacila pogled na bijeli, neosunčani trag oko zgloba i nije ništa odgovorila.

- S tom dječurlijom! - gotovo prezrivo ponovila je Ljiljana. - A tamo, na kupalištu, prava rulja! Prava pravcata!

- Idemo, idemo! - požurivala je prodavačica. - Tko je sad na redu? Gospon Tomek?

- Ne, ja sam! - viknula je Marija i spretno uskočila ispred Tomekovih.

- Aha, vidiš! - šapnula je Gita Tomek. - Šutiš k'o zaliven!

- Izvolite, tko je na redu?

- Životi... - šapnuo je Tomek.

- Što je?! - okrenula se Marija prema Tomeku.

- *Životinjsko... carstvo!* - odvažno je rekao Tomek.

- Čokoladu? - začudila se prodavačica.

- Aha - tiho je potvrdio Tomek.

Kad je Tomek spremio čokoladu *Životinjsko carstvo* u džep, do pulta se progurala Ljiljana.

- A Natalija? - upitala je prodavačica.

- Ne, ne, ja sam prije! - zacvrkutala je Ljiljana. - Molim vas kilu brašna, glatkog, jedan prašak za pecivo, litru octa, dvije kutije *Hercegovine*...

- S filterom?

- Bez filtera!

Natalija se zamislila: dječurlija, Zlatni otok... grozomorija! Sa zida ju je ravnodušno gledala reklama zagrebačke *Jugodijetetike*: bio je to dugoljasti paketić *Peperminta* koji je poput rakete napeto iščekivao trenutak lansiranja.

Mama je donijela ručak iz restorana i Tea je poletno sjela za stol: opet pire-krumpir s odrescima! Hura! Obožavala je taj pire, jer je restoranska kuharica dodala dosta mlijeka i, što je najvažnije, hrpu sitnih listića peršina, koji su jelu davali naročit, nesvakidašnji okus. Mama u svoj pire nikad nije stavljala peršin, tako da je ovo bilo nešto čudesno! Takav pire-krumpir jeli su samo važni gosti, profesori doktori ili političari, koji bi došli u lov u ove krajeve. Ujak Maks osobno je spravljao specijalitete za njih.

Točno u tri mama je uključila radio, golemu kutiju marke *Pionir* na kojoj je treptalo magično oko. Na aparatu je još bio prospekt iz trgovine, u kojemu je pisalo da je to „prvi radio prijamnik u zemlji izrađen sa štampanim krugovima“.

Kao što smo već javili, alžirska novinska agencija potvrdila je da je kidnapiran bivši predsjednik Demokratske Republike Kongo Moise Tschombe. Tschombe je, kao što je poznato, od 1960. do 1963. bio predsjednik separatističke pokrajine Katange, a od srpnja 1964. do listopada 1965. premijer Demokratske Republike Kongo. Na premijerskome mjestu smijenio ga je Joseph Kasavubu. Tschombe je inače surađivao s kolonijalnim vlastima i bio je upleten u umorstvo poznatog političara Patricea Lumumbe...

Tea se sjetila kako je netko iz dvorišta često pjevušio popularnu pjesmu *Mustafa* na šaljive riječi o spomenutim političarima: „Cherie je t'aime, Mustafa i Tschombe, na Kasavubu bacali su bombe...” Sad je, eto, jasno tko su i Tschombe i Kasavubu...

- Hoćeš da malo kasnije odemo na kupanje? - upitala je mama.

- Pa...

- No, dobro, samo pitam. Ideš na čamac, zar ne?

Tea se jedva primjetno nasmiješila. I mama se nasmiješila.

Vijesti su bile pri kraju i spiker je čitao izvještaj o vodostaju rijeka:

Rijeka Sava Zagreb: minus dva šest pet, minus dvjesto šezdeset pet. Rijeka Dunav Ilok: dva tri četiri, dvjesto trideset četiri. Rijeka Kupa Karlovac: minus sedam šest, minus sedamdeset šest. Rijeka Drava Osijek: minus četiri, minus četiri. Rijeka Dunav Vukovar: jedan osam jedan, sto osamdeset jedan...

- Lidija! - začulo se iz dvorišta nakon što je mama isključila radio.

- Li-di-ja!

- Li-i-di-i-ja-a!

- Li-dija!

- Li-li-di-di-ja-ja!

Mama je progutala zalogaj i izašla na balkon.

- Odmah!

- Hajde brže!

- Evo, ostao mi je još mali komadić mesa...

- Tko je to? - upitala je Tea. - Pepica?

- Aha - uzvratila je mama i na brzinu strpala u usta posljednji zalogaj s tanjura.

- Evo, stižeee! - viknula je Tea iz kuhinje te uključila glomazni magnetofon marke Riz. - Samo za vas: *Ruby Tuesday. The Rolling Stones!* To sam snimila iz današnje radio-emisije *Po vašem izboru...*

- Ah! - začulo se s dvorišta.

- Što je? Ne sviđaju ti se Rolling Stonesi? - Tea se naslonila na balkonsku ogradu.

- Pa... da li mi se sviđaju... - zakolutala je očima Pepica. - Čuj, hm...

- Onda ćemo naći nešto drugo - Tea se povukla u kuhinju. - Ovako: *Strawberry Fields Forever*. Ha?

Tea je okrenula puce do kraja udesno tako da je cijeli aparat lagano podrhtavao od jačine zvuka. Mama je neraspoloženo gurnula tanjur u sudoper i brzo skrenula u predsoblje.

- Ostavi ključ od stana kod tete Wolf!

Tei se u ustima polako topio ugodan okus omiljenoga krumpira kad je zazvonio telefon. Zvrrr! Tko bi to mogao biti? Možda tata? Ne, tata je s Krstom na Brionima. Iz mamina poduzeća također nije nitko, jer im je već završio radni dan. Zvrrr. Pa tko bi to mogao biti? Možda je netko zabunom okrenuo krivi broj? Zvrrr. Tea je s naporom progutala pozamašni zalogaj, pročistila grlo i podigla slušalicu:

- Halo?

Na drugoj strani žice najprije je bila tišina, a onda se odjednom probio nepoznati glas, čudan i prigušen, kao da dolazi iz bačve.

- Halo!

- Da? - podržala je Tea.

No, umjesto ljudskoga glasa začulo se grubo klik! I nakon toga jednolični signal ti-titi-ti-titi. Tea je polako spustila slušalicu na mjesto. Kad je sjela za stol, telefon je ponovno zazvonio. Zvrrr! Sad je brzo ustala i zgrabila slušalicu.

- Halo?

- Da? - začuo se Natalijin glas.

- Natalija?

- Da!

- Jesi li spremna? - veselo je upitala Tea.

Natalija se usiljeno nakašljala. K vragu! Krivi broj! Trebalo je paziti: Ljiljana i Tea imaju sličnu kombinaciju znamenki.

- Čuj... - rekla je Natalija. - Ja, ovaj...

- Što je bilo? - zabrinula se Tea. - Daj, molim te, izađi na balkon, lakše ćemo se sporazumjeti...

Već je htjela odložiti slušalicu kad je iz nje dopro Natalijin nervozni uzvik, nalik na ptičji krik:

- Ne! Čekaj!

- Što se događa?

- Gle, ovaj, dogovorile smo se da idemo, ovaj, na Zlatni otok, ali znaš, mislim, ovaj, ja zapravo...

- Da?

- Znaš, ja zapravo ne mogu, mislim, nikamo ići, jer mi je, ovaj, došao dečko...

- Tko ti je došao?! - upitala je Tea.

Natalija je šutjela.

- Natalija? Halo!

- Da?... Gle, sad ću morati ići s njim... Mislim, s Marijanom...

- A kamo? - bila je znatiželjna Tea.

- Molim? Ah, pa na kupalište. Tamo dolaze ozbiljni ljudi. Neki put se nađe i poznatih faca iz Karlovca i Zagreba. Čudim se, znaš...

- Na kupalište? - zinula je Tea. - Skroz gore?

- Pa da... Idemo biciklima... Znam da ti tamo ne smiješ, jer je daleko...

- A tako - slomljeno je rekla Tea i dopustila da joj slušalica sama sklizne na aparat. Meko i začuđujuće precizno.

Zapravo je sve u redu! Netko joj je jednostavno trebao reći da ona više nije za te glupe igre s

malom djetecom. Završila je šesti razred osnovne škole, što nije beznačajno. Njena baka Alojzija ima samo četiri razreda osnovne škole pa joj to ne smeta da s dedom putuje po svijetu. Trenutno su u jednim toplicama u Sloveniji. Putuju motorom, kao kakve filmske zvijezde. A kad bi baka imala šest razreda kao ona, Natalija, eh, pa gdje bi joj bio kraj?! I sigurno bi s dedom putovala autom, ako ne i avionom. Ima Ljiljana potpuno pravo: ne može se u nedogled ostati na istome mjestu. Treba ići naprijed. Tko će stalno slušati malu Mirnu i njenu priču kako joj tata Hinko satima sjedi na zahodu i čita stripove? Zar će joj jedna Koka Eibl spočitavati što krišom baca ogriske od jabuke u cvjetnjak? Smije li joj jedna debela i umišljena Gabrijela Pettan prigovarati što satima karta kanastu s njenim unukom Robertom? Možda ta Gabrijela nema ni četiri razreda osnovne škole... Zapravo je sve u redu. Trebalo je odavno reći zbogom dječjem svijetu! To je to. Trebalo je odavno zakoračiti stepenicu više. Eto, još trenutak i pozvonit će na Ljiljanina vrata. Reći će joj da je spremna za odlazak na kupalište, u svijet ozbiljnih ljudi. Jedino je nejasno treba li doći s Marijanom ili sama. Ako treba s Marijanom, onda to baš i nije lako izvedivo, hm... pa valjda ne treba, jer bi to napomenula. Rekla bi da ona u taj svijet ozbiljnih ljudi ide s Vladom Sedlarom iz emisije *Mladi za mlade*. Rekla bi da onda treba doći i Marijan. K vragu, nešto bi rekla u tom smislu!

- Mama!!! - viknula je očajnički.

- Što je? - mama je zabrinuto spustila ručni rad u krilo.

- Mogu li na kupalište?

- Na kupalište?

- Da.

- Skroz gore?

- Aha.

- A tko još ide?

- Idu svi! Ljiljana, ne znam, pa onda...

- Ljiljana, ova od Blaževića?

- Da.

- Pa misliš po toj vrućini pješaćiti skroz gore?

- Ma ne. Idem biciklom.

- Biciklom? - mama se opet prihvatila ručnog rada. - Jesi vidjela što piše u novinama?

Natalija je dohvatila novine sa stola.

Organima milicije pošlo je za rukom da otkriju osobe kojima je krađa bicikla postala profesijom. Tako je 30-godišnji J.O. bez stalnog zaposlenja za posljednjih mjesec dana ukrao 6 bicikla. Dva su nađena kod njega, a ostale je uspio prodati bud zašto. Otkriven je na Trgu maršala Tita kada je prodavao jedan od ukradenih bicikala. Obično ih je davao u bescjenje, samo da ih se što prije oslobodi. U Stanici milicije ima i priličan broj bicikala čija krađa nije prijavljena. Vlasnici takvih bicikla moći će ih podići uz prethodno pokazivanje dokumenata ili opisom čime će dokazati da su oni stvarni vlasnici.

- Daj, mama - navaljivala je Natalija.

- Ne znam, pitaj tatu...

Tata je sjedio za stolom u zamračenoj sobi i čitao tekstove za novi broj *Kolektiva*. Iako više nije bio glavni urednik, ostao je u redakciji i pomagao obrađivati vijesti iz društvenog i političkog života mjesta. Jedna od njih bila je posebno važna:

Protesti protiv agresije Izraela

Radnici karlovačkih komuna priključili su se protestima svih ljudi naše zemlje protiv agresivnog rata što ga je poveo Izrael na arapske zemlje. Niz radnih kolektiva su u toku prijedpodneva držali protestne zborove u svojim radnim organizacijama u uputili telegrame Saveznom izvršnom vijeću i Centralnom komitetu Saveza komunista Jugoslavije...

- Tata, mogu li na kupalište?

- Ha? Na kupalište? – trgnuo se otac. – Ako mama kaže da možeš, onda možeš.
- Ona veli da mogu, ali da tebe pitam.
- Kad je tako onda možeš, eto, onda možeš... A tko još ide?
- Pa ide, recimo, Ljiljana, ova što stanuje preko ceste, onda...
- Od Blaževića?
- Aha.
- A da, znam. Njen otac je najprije molio i kumio da ga primimo u partiju, a kad smo ga primili nije htio plaćati članarinu. Na kraju je izašao. Prevrtljiv neki tip.
- Da, ali Ljiljana...
- Ma ne, nema to veze s njom. Odi na kupanje, samo odi!

Natalija je veselo sjurila u podrum: hura! Hura! Hura! Kupalište! Svi će puknuti od zavisti kad saznaju gdje je bila i s kim je bila! Kupalište! Hej! Već je vidjela kako joj se negdje iz plicaka smiješe nogometaš Crnković i urednik Radio-Karlovca Vlado Sedlar... Ako dođe Sandie Shaw, reći će joj da se više ne ljuti zbog one zatupljene olovke. Ma, glupost! Zašto bi se ljutila?! Pa svi vole na zidu pročitati *The Rolling Stones* ili što već piše, *The Rolling Stons*. Ime slavne rock-grupe. Nije to ništa uvredljivo ili tajno. Baš naprotiv. U to ime mogla bi čak pozvati Sandie na malinovac. Mogla bi pozvati sve koji vole glazbu s najnovijih top-lista...

Natalija je izvukla bicikl iz podruma i naslonila ga na ulazna vrata. Bio je to *Pony*, najnoviji model s malim kotačima. Mogao se sklopiti i lako nositi u ruci. U Dugoj Resi ih je vidjela samo pet ili šest, a od ljudi u dvorištu imala ga je jedino Tea. A Tea praktički nije izlazila na cestu. Sad kad dođe sa svojim srebrnim ljepotanom na kupalište – svi će je primijetiti. A vjerojatno će je netko i tražiti da se malo provoza, jer je poseban doživljaj sjesti na *Pony* i napraviti krug od stotinjak metara. Natalija je sjela na skajem obloženo sjedalo, dvaput snažno stisnula ručnu kočnicu, za svaki slučaj, eto, da provjeri kako radi, a onda se odgurnula od betonskog stupića i brzo prebacila desnu nogu na pedal. Međutim, bicikl se nije pomaknuo s mjesta. Pokušala je još jednom. Nije išlo. Zatim je sišla i sagnula se: gume su bile uredno napumpane, nije bilo nikakvih prepreka. Jedino je kroza žbice zadnjeg kotača bio provučen žičani kolut, koji je priječio okretanje. Što je to? Bicikl je zaključan! K vragu! Natalija se uspravila. Ključić za mali lokot je kod dede, on je to čudo preselio na bicikl sa

svog motora, s kojim sad praši po Sloveniji. K vragu!

- Mama!

- Što je? - javila se mama.

- Mama, mama, dođi nešto na balkon! Važno je!

- Ne mogu sad. Na zahodu sam.

- Daj onda zovi tatu! Reci da ga hitno trebam...

- Tata razgovara na telefon.

- S kim?

- S drugom Manojlovićem.

K vragu! - ljutito je otpuhnula Natalija, zgrabila bicikl i odnijela ga natrag u podrum. Nakon nekoliko trenutaka istrčala je iz kuće i požurila preko ulice. Samo da ne zakasni! Ljiljanina je kuća bila najmanja u nizu. S pločnika se vidjelo u sobu. Mnogo puta su Natalija i Tea šetale ovuda i uvijek ih je nešto natjeralo da zastanu ispred prozora, neki poseban miris vlage, zimskih jabuka i pekmeza od šljiva, čega nije bilo u njihovoj zgradi. Jednom su se i zagledale u mrak spavaće sobe i vidjele mamu i tatu kako pobožno sjede ispred televizora koji je isijavao mistično plavičasto svjetlo: „Gle, Ljiljanini starci gledaju televiziju sa sunčanim naočalama!“

I obje su prasnule u smijeh. No, možda to i nije tako smiješno. Možda su to neke specijalne naočale protiv zračenja, koje im je kupio rođak u Njemačkoj. Pa su s njima ispred vremena. Kad je došla na drugu stranu ulice Natalija se nehotice navirila u sobu. Prozori su bili širom otvoreni i unutra je bilo svijetlo i prozračno. Golemi televizor marke *Čajavec*, s kockastim ispravljačem na dnu police, čije je plavičasto svjetlo s ekrana u mraku neodoljivo podsjećalo na signal svemirske letjelice, sad nekako nije dolazio do izražaja. Djelovao je poput stola koji je u punom sjaju tek za praznik, kad se iznesu ponajbolja jela i pića. S desne i lijeve strane od aparata bili su kreveti, uredno pospremljeni. Natalija se nagnula kroz prozor i viknula u sobu:

- Ljiljana!

U unutrašnjosti kuće odjekivalo je jednolično kloparanje vagona teretnog vlaka koji se

negdje u blizini spremao za ulazak u stanicu. Klo-kloklop-klo-kloklop. Vlak se kretao uredno i oprezno, kao iskusni vojnik kroz miniranu šumu. Natalija je pričekala da se kompozicija makne s pruge, a kad se začulo teško cviljenje kočnica, ponovno je zazvala:

- Ljiljana!

Ubrzo su se otvorila vrata sobe i na pragu se pokazala Ljiljanina mama:

- Ljiljanu tražiš? - upitala je slabašnim glasom, kao da će svakog trena zakašljati.

- Da.

- A ti si... Ti si tu, od preko ceste?

- Da - pokazala je Natalija dugačku zgradu.

- Od Zdravka i Lidije kćer?

- Ne. Ja sam Natalija. Od Lovre i Nevenke. A deda je Nezval, Alfons. I baka Alojzija.

- A, tako - oraspoložila se žena. - Nevenka i ja zajedno smo vježbale u Gimnastičkom društvu. Bilo je to odmah poslije rata. Jedne godine je društvo čak pobijedilo na Sportskim igrama kombinata tekstilaca. Pionirke su, koliko se sjećam, 1949. u Mariboru osvojile prvo mjesto na prvenstvu Jugoslavije u akademskom sastavu... Poslije su i Nevenku i mene prebacili u drugu smjenu, onu od dva do deset, tako da više nismo mogle dolaziti na treninge.

- Pa ja o tome vrlo malo znam - rekla je Natalija.

- Naravno, kad u to vrijeme još nisi ni bila rođena. Tata je došao u Dugu Resu kad kluba više nije bilo. Znam da je u početku stanovao u *Prenočištu*, kao i svi majstori koji su došli u tvornicu. Radio je u tkaoni ili, kako mi kažemo, veberaju. Tamo je upoznao mamu. A baka Alojzija je rodом iz Črnomlja, tu na hrvatsko-slovenskoj granici. Znam čak i kuću u kojoj je rođena. Danas je u njoj brat Simon. U prizemlju je gostilna *Bela krajina*. Ne znam tko je drži, ali mislim da je privatna. Možda od nekoga iz familije... Dede se sjećam dok je još radio kao portir. Uvijek je na posao dolazio s termosicom u kojoj je bila bijela kava. Poslije su ga premjestili na bolje mjesto, u transport. Baka je jako fino kuhala... Njena ajdova kaša je nezaboravna! Radila ju je s jabukama, vrhnjem, cimetom... ma, čudo! Ili prekmurska gibanica! Nitko nije mogao pogoditi taj omjer jabuka, oraha, cimeta... Čak su i njene obične

kranjske kobasice s kiselim zeljem bile nešto posebno. Zato je tata ubrzo preselio mami. Ljudi su pričali da ga je baka Alojzija začarala tim svojim jelima. Ali, suprotno predviđanjima, brak je ipak ispao sretan... Tata je poslije išao u nekakvu partijsku školu i sad je...

- Sekretar općinskog partijskog komiteta - ponosno je rekla Natalija.

- Pa da, znala sam da je nešto značajno. Ali, vidiš, on je ostao jednostavan, na cesti uvijek lijepo pozdravi...

- Da, da... Ovaj, došla sam zapravo po Ljiljanu. Idemo na kupanje.

- Ali Ljiljane nema - rekla je mama. - Otišla je...

Natalija se polako odlijepila od prašnjavog prozorskog okvira i krenula prema središtu mjesta. Na vratima dućana primijetila je novu, veliku reklamu:

OH, KAKO TO PRIJA, KAKO UMIRUJE, KAKO OSVJEŽUJE!

DOVOLJNA JE ČAŠICA!

DAVID - ORIGINALNI DOMAĆI BRANDY PROIZVOD PREHRAMBENE
INDUSTRIJE **ZVEČEVO** SLAVONSKA POŽEGA!

U staklenom ormariću na pročelju iste zgrade zapazila je novi popis filmova koji će igrati u mjesnome kinu: *Fantomasov povratak*, *Zmijska koža*, *Mehanički klaviri*, *Izlet na Tahiti* i *Sinovi Katie Elder*.

- Mala, imaš više sreće nego pameti - rekao je Hinko Lajtman nervozno skidajući prljavi kombinezon. - Slobodna si!

Mirna je i dalje nepomično stajala i gledala oca, ali ga nije vidjela. Pred očima joj se razlila plava mrlja.

- Slobodna si, velim! - ponovio je i mahnuo joj rukom pred očima.

- A...

- Tajna je u tome da nam danas majstor neće piliti drva.

- A zašto?

- Zato što je jutros pijan sletio s banzegom u jarak. Tamo negdje kod Novigrada.

- I, što ćemo sad?

- Ništa - suho je uzvratio tata. - Idi se igrati. Slobodna si!

- A ti?

- A ja idem malo gledati kako ovi kartaju. Dok se mama i Srećko ne vrate iz vinograda.
Poslije idem - znaš kamo!

- U kuglanu?

- Odgovor je točan!

Tata je obukao čistu bijelu potkošulju i kratke hlače.

- Idem gledati tu smijuriju od kartanja - namignuo je kćeri i pažljivo zatvorio vrata za sobom.

Mirna je čula struganje njegovih plastičnih natikača na stubištu, koje se brzo povuklo, a nakon nekoliko trenutaka vrata su se iznenada bučno otvorila i u predsoblje je uletio razjareni otac:

- Brzo pištolj! Brzo!

- Što se dogodilo? - prestrašila se Mirna.

- Ubit ću ga!

Otac je zgrabio sjekiricu za meso, koja je stajala kraj štednjaka u kuhinji, izjurio na stubište i počeo urlati:

- Parkirao je auto na mome mjestu! Parkirao je auto na mome mjestu! Zovite miliciju! U pomoć!

Buka se ubrzo stišala. Na trenutak se začulo brujanje motora i nakon toga tatini koraci na stubama. Zatim je postalo tako tiho da se čuo radio iz susjedova stana:

*... u Karlovcu je organizirana sabirna akcija pomoći arapskim zemljama. Do sada je prikupljeno trideset milijuna starih dinara, a poduzeća su većinom davala jednodnevne zarade. Priloge su tako uputili Komercijalna banka, **Novotehna**, **Tehnomerkur**, ciglana **Ilovac**, **Kordun**, **Konteks**, **Lola Ribar**, **Josip Kraš**, **Jugoturbina**...*

... naš poznati pjesnik Dragutin Tadijanović posjetit će Tehničku školu kožarskog i kemijskog smjera...

U sobi je odjekivalo jednolično kucanje sata na stolu: tik-tak, tik-tak. S vremena na vrijeme na ulici bi nervozno zatrubio automobil ili bi zanjištao konj u zaprezi. Tea se odmaknula od velikog hamera na kojemu se zelenjelo raskošno grmlje, izvijala zanimljiva stabla i nekakve čudne biljke s plavičastim cvjetovima. Sve je kao u prirodi, zaključila je. Vidi se i malo pristanište za čamce, mjesto sa sitnim žućkastim pijeskom iz kojega izviruju napuštene puževe kućice i komadići školjki. Meka zelena trava doimala se izgaženom jer ju je Tea naslikala kao ravnu ploču. To je prostor za sunčanje. Kad se čamci maknu – onda se pristanište pretvara u plažu. Na sunčalištu može ležati jedan, dva, tri, četiri, pet, šest, sedam, osam, devet, deset, jedanaest, dvanaest... pa, recimo, između deset i dvanaest ljudi. I to ako se stisnu jedan do drugoga. U grmlju, s desne strane, mogu stajati razne stvari, ručnici, odjeća, torbe, vrećice. Tko već što ima. S lijeve strane, u grmlju koje drži savijeno drvo, može biti kabina za presvlačenje. Prostor je dovoljno velik da unutra mogu stati i ljudi debeli poput Natalijine mame. Pa i deblji. Na drugoj strani otoka, gdje se u vodu ulazi preko oštrog i skliskoga kamenja i gdje baš i nije zgodno za kupanje, može se pecati. Voda nije duboka, stijene su obrasle vodenom travom, a na travu grizu bjelice. Za grmlje koje ulazi u vodu može se zakvačiti mreža s bocama te se tako mogu hladiti pivo, sokovi i mineralna voda. Na komadiću otoka, koji je presječen malim kanalom, mogu se peći riba ili kukuruz. Dim nikome neće ići u oči jer je tu i nekakva visoka mirišljava biljka nalik na konoplju. Dolje pak, iza onoga grma sa crvenim bobicama, ima prostora za ribiče koji vole duboku vodu i velike ribe. Eto. Sad bi to trebalo prenijeti na veliko platno, na kojemu se oglašuju školske akademije, Titova štafeta i nogometne utakmice. Platno se postavi u samom središtu Duge

Rese tako da ga mogu vidjeti svi koji onuda prolaze. U rujnu, kad počne školska godina, platno će se premazati svijetlom uljanom bojom i na njemu će pisati neka druga važna obavijest, recimo, da tog i tog dana u Društvenom domu gostuje popularna komičarka Nela Eržišnik. Zapravo, Tea se ponovno nagnula nad hamer sa slikom Zlatnog otoka, na ovaj dio gdje je grm sa crvenim bobicama mogle bi se staviti reklame. To bi otoku dalo posebnu važnost i dostojanstvo. Uzela je crni flomaster i prepisala nekoliko promidžbenih poruka iz revije koja joj je upravo bila pri ruci:

Antilop. *Za vašu garderobu nudi domaću i obuću iz uvoza po cijeni od 2.200 do 4.500 starih dinara.*

*Diskofili! **Mladinska knjiga** Zagreb prvi put u Jugoslaviji isporučuje poštom gramofonske ploče originalne proizvodnje, koje su bile na svim svjetskim TOP listama.*

*Više sunca i radosti! **Tomos colibri** moped.*

Jugoton: *svjetski hitovi na domaćim pločama.*

RIZ - električni gramofon **Figaro.**

Melodija, *tovarna glasbenih instrumentov in učil Mengeš.*

Darwil *najnoviji izum tehnike.*

Plesati možete naučiti sve moderne i standardne plesove putem dopisne plesne škole. Rijeka, J. Rakovca 62. Pošaljite marku od 0,30 novih dinara i dobit ćete sva potrebna uputstva. Narodna plesna škola Rijeka.

Novo! Pojačala za beat-ansamble. Elektrovod, Ljubljana, Celovška cesta 43.

E, sad je dobro! Tea je ustala s poda i prigušila dah: iz kuhinje se još uvijek čuo razgovor. Mama i Pepica. Već su joj pomalo išle na živce jer je htjela telefonirati Nataliji, no njih dvije nikako da se maknu, stalno nešto melju li melju. Kad se pokušala koncentrirati na mehaničko tik-tak ili pak pogoditi kakav auto prolazi ulicom, da li limuzina ili manji kamion, zasmetale bi je te riječi što su se tako neuspješno probijale kroz kucanje sata i uličnu buku.

Do nje su, naime, dolazili samo odlomci razgovora, odlomci koji nisu bili nimalo zanimljivi.

MAMA: Treba vidjeti, jer ako ona...

PEPICA: Pokušala sam i preko Manojlovića, ali on očito nema hrabrosti...

MAMA: Čuj, trebala bi u partiju...

PEPICA: Ma znaš, već mi je svega dosta. Najradije bih se ubila...

Ovakav bi razgovor mogao trajati vječno. Možda bi to trebalo prekinuti, skrenuti priču na nešto drugo. Ali, što? Tea se sjetila kako je mlada Pepica zamalo svakodnevno dolazila k mami i tužila se kako je nesretna jer je svi mrže. Onda se zaposlila kao tajnica u Komunalnom poduzeću i jadikovke su postale rjeđe. Žalila se uglavnom na direktora koji joj ne dopušta čitanje novina za vrijeme radnog vremena. I inače je neki zločest čovjek. Jednom su tako ona i mama sjedile do ponoći i razgovarale o nekoj Pepičinoj nesreći kad je Tea krenula u kupaonicu. Zapravo je uzela zalet i pokušala je pretrčati dio predsoblja na kojemu je vidljiva iz kuhinje, no Pepica ju je ipak spazila i pitala može li štogod otpjevati, neku modernu pjesmu s top-lista ili možda nešto što su učili u školi. Tea se jako iznenadila ponudi te se u prvi čas nije mogla sjetiti ničega s top-lista ili što su učili u školi, pa je, da spasi stvar, ofučkala poznatu stvar *Mama Juanita*. Kad je bilo gotovo, Pepica je oduševljeno zapljeskala i rekla: „Ma, prekrasno! Pre-kra-sno! Tako dobru pjevačicu u životu još nisam čula!“

„Tako dobru pjevačicu u životu još nisam čula“, ponovila je Tea i uzela papirić na kojemu su bile riječi poznate pjesme *Ruby Tuesday*:

Ši: wud 'nev' sei ši: keim from

Jestedi dount 'met' if it 's gon

Wail di san is brait

O: in di 'da:kest nait

Nou wan nouz , Ši: keims end gouz

Gud'bai, 'Ru:bi 'Tju:zdi

Zatim je hrabro ustala i krenula prema vratima. Kad je htjela povući kvaku prosuo se reski

zvuk zvona, zvr... Razgovor u kuhinji odmah je utihnuo i ubrzo su se začuli koraci u predsoblju. Zatim otvaranje i zatvaranje vrata. Ženski glas je priopćio nešto kratko i potpuno nerazgovjetno. Zatim su se ponovno čuli koraci u predsoblju, nekakvi oštri. Kao da netko hoda na šiljcima.

- Čuj, mislim da je na čamcu - rekla je mama. - Ili... ne, čekaj, potpuno sam se zbunila... No, uđi, sad ćemo je zajedno potražiti... Pepica, znaš tko je ovo?

- Nekako mi se čini poznata...

- Liz Trgovčić!

- Renatina kći? - upitala je Pepica.

- Aha.

- Pa da, sad vidim da ima dosta sličnosti: iste tamne oči, simpatična rupica na bradi...

- Svojedobno je o njoj pisalo i u *Kolektivu*, sjećaš se? Kad je Renata dobila porculansku vazru kao najodanija posjetiteljica kina. Pisalo je da ima kćer kojoj je dala ime po glumici Elizabeth Taylor. Jer je Elizabeth za nju, kako je rekla, oličenje velike umjetnice. Sjećaš se? ... Eto, Liz i Tea od početka idu u isti razred.

- Mama još uvijek radi u *Pamučnoj industriji*? Nisam je dugo vidjela - nasmiješila se Pepica.

- Evo, Liz, sjedni časa, idem vidjeti je i Tea u sobi...

Tada je Tea odlučno pritisnula kvaku i otvorila vrata.

- A, tu si? - začudila se mama. - Gle, došla je Liz...

- O, Liz! - ozarila se Tea. - Kakvo iznenađenje!

- Ma, pusti - odmahнула je rukom Liz. - Znaš, idem... ovaj, mogu li ući?

- Da, da, izvoli - Tea je širom otvorila vrata sobe.

- Čuj, idem na spoj, a mami sam se izlagala da idem Horvatinovićkama. I vidiš, k'o za vraga, njih nema kod kuće. Ja zvonim, zvonim, kucam, ali ništa... onda izađem van i vidim da je sve zabarikadirano. Cijela familija je otišla u Split, ha?

- Da.

- Eto, to se zove peh! U sedam imam spoj u predvorju kina, pa nisam htjela da mama... ah, znaš, uostalom! Prvo me napala što se tako šminkam, pa onda zašto sam obukla tu ružnu prozirnu bluzicu, pa ona, veli, te staromodne štikle...

- Ma da, mame su jednostavno takve!

- A znaš s kime imam spoj? - zagonetno je namignula Liz.

- S kim?

- S Leonardom!

„Prstecom?!“ - projurilo je Tei kroz glavu.

- Prstecom?

- Aha!

„Ma nije moguće! Laže!“

- Ovim Leonardom Prstecom, bubnjarom sastava *Poker*?

- Tako je! - ponosno je potvrdila Liz.

„Prestrašno! Pa kako?!“

- Krasno! - promucala je Tea.

„A možda i laže! Pa da, sigurno laže!“

- Čekaj - rekla je Tea - on već dugo ne živi ovdje! Ima sigurno pet-šest godina!

- Tako je - sa smiješkom je rekla Liz i oprezno sjela na rub kauča. - I oženjen je slikaricom Vesnom.

„Pa kako je to moguće?! I kako je moguće da se s njom sastaje a ima ženu? Je l' žena zna da je zakazao sastanak ovoj glupači?“

- Dobro, a Vesna?

- Što: Vesna? - pomalo osorno uzvratila je Liz. - Pa Vesna je valjda ostala kod kuće. Neću još i nju zvati na sastanak!

„Nevjerojatno! Koja drskost! Da mi je to netko ispričao - ne bih vjerovala!“

- Pa onda se, znači, ne slažu - rekla je Tea.

- Ah, čuj - usiljeno se nasmiješila Liz - nisam upoznata s njihovom bračnom situacijom. I, što je najvažnije, ne zanima me. A Leonard mi se oduvijek sviđao, i to je to!

„Tebi se oduvijek sviđao?! Otkud? Kako, zašto? Pa pogledaj se kako izgledaš! Debela si i nespretna, na satu tjelesnog ne možeš trčati dulje od pet minuta... Vidi kakva ti je guzica! Kao kamion s prikolicom!“

- Čuj - Liz je odjednom promijenila temu - a što ti je ovo? - i pokazala je prstom na veliki papir na kojemu su vodenim bojama bile naslikane razne trave, grmlje, savinute grane, reklame, majmuni, papige, naranče i ananas.

- A to je - Tea si je malo popravila raspoloženje - to je Zlatni otok.

- Zlatni otok? - začudila se Liz. - Gdje je to? Na moru?

- Ne, tu je, na Mrežnici. Malo nizvodno, nekih petsto metara. Ne vidi se s obale jer ga okružuje razno grmlje i drveće.

- Izgleda kao prava džungla!

- Pa da, ima nešto od divljine, jer osim nas na otok ne dolazi nitko.

- Oprosti, a koga to nas? - Liz je među debelim prstima gnječila tanki zlatni lančić, koji joj je široko padao oko vrata.

- Ah, Natalija, Mirna, pa...

- Djeca! - pomalo prezrivo odrezala je Liz. - Tu se igrate. Ma da, igrate se s bebama. Zato ja i ne znam za Zlatni otok...

- Gle, mi zapravo - Tea je uhvatila rub papira i povukla ga prema Liz. - Mi zapravo...

- Joj, nemoj mi to primicati! - Liz je pomaknula koljena udesno. - Vidim da se boja još uvijek nije osušila... Sva ću se zamazati... Daj, makni to, molim te!... Mda, cijeli život sam sanjala

susret s Leonardom...

Zatim je ustala i pogledala na sat.

- Pola sedam! Ništa, idem gore... Usput ću pogledati izložene fotografije u knjižari. Vidjela sam da su slikali ribičko natjecanje. Možda nađem koju zanimljivu facu...

„Užas! Užas! Trebalo bi je ubiti!“ - bješnjela je Tea.

- A ne idete u kino?

- Pa ne, naravno! Kakvo kino! - nasmijala se Liz i okrenula prema vratima. Zatim je zastala.

- Joj, čekaj! Rekla sam mami da idem Horvatinovićkama... Daj mi, ovaj, neku knjigu ili novine, znaš, ono, ako me slučajno pita da mogu reći kako sam to uzela od njih...

Tea se trenutak zamislila, a onda je uzela novi broj *Plavog vjesnika* i pružila ga Liz.

- Mama se zabunila i dvaput je kupila isti broj...

- Zanimljivo - trznula je Liz lijevom obrvom i strpala novine u torbicu. Zatim je tiho izašla iz sobe. Tea ju je otpratila do veže. Dolje, pred zgradom, stajale su mama i Pepica, i veselo čavrljale. Pepica se leđima naslonila na ženski bicikl *specijalku* i živo gestikulirala.

Vraćajući se stubama na svoj prvi kat na odmorištu je začula žestoku svađu iz stana Eiblovih:

- Ma ti ćeš meni određivati što trebam raditi?! Ti, je l'?! Pogledaj samo što si učinila od sina! Pogledaj! Za pet godina, kad postane punoljetan, strpat će ga u zatvor! Eto, sve je to tvoj odgoj! Sve!

- Moj odgoj, veliš?! Moj odgoj? A u koga se dijete ugledalo nego u oca? Je l' ja vani kartam po cijele dane? Je l' mene netko pijanu vodio doma, ha? Je l' me itko ikad vidio pijanu?

- Dobro, nitko te nije vidio pijanu, ali te zato vidio s...

- Šuti, đubre!

- Šuti ti, kurvo!

- Kako te nije stid?! Cijeli dan kartaš s tim besposličarima i navečer, kad bi se trebao posvetiti obitelji, odlaziš u krčmu i tamo se naroljaš k'o svinja!

- Ti si svinja!

- Tko je svinja? 'Ajd ponovi još jednom?!

Tea je začula tresak stakla i histerični vrisak te je brže nastavila dalje preskakujući po dvije stube odjednom. Kad je stigla u sobu uzela je *Plavi vjesnik* i otvorila stranicu s kvizom *Jeste li paničar?* „Jesam li paničar?“ – upitala se ozbiljno.

1. Idete ulicom i odjednom začujete škripu automobilskih kočnica. Hoćete li se odmah okrenuti da vidite što se dogodilo?

DA – NE

2. Netko je u šali pronio vijest da će svi učenici sa slabim ocjenama morati pohađati i dodatnu večernju školu, a ujedno im se zabranjuje da posjećuju kinematografe i plesove. Da li ćete – kao slab učenik – odmah povjerovati u to, ili ćete smireno dočekati stvarnu istinu?

DA – NE

3. Netko vam zabrinuto kaže da se za dan-dva očekuje smak svijeta. Da li ćete povjerovati i zabrinuti se, ili ćete s osmijehom prijeći preko takve „informacije“?

DA – NE

4. Nalazite se u brodskom salonu za vrijeme veoma nemirna mora. Ako vam padne na pamet pomisao da bi se brod mogao opasno nagnuti ili potonuti, da li ćete izjuriti iz salona spremni na svaku eventualnost?

DA – NE

5. Nalazite se na nogometnoj utakmici a odjednom netko paničnim glasom zaviče „Požar!“. Da li ćete najprije provjeriti to što ste čuli, ili ćete odmah zagrabiti prema prvom izlazu?

DA – NE

6. Ugledate osobu krvava lica: da li ćete joj priskočiti u pomoć ili ćete zaplašeni

dati petama vjetra?

DA – NE

7. U predsoblju zubne ordinacije odjednom odjekne krik nekog pacijenta. Da li ćete pobjeći, „sjetivši se“ da tog dana imate još nekog drugog posla?

DA – NE

8. Vozite se na biciklu ili u automobilu i ugledate da prema vama dolazi golem kamion označen crno-žutim zastavicama opasnosti. Da li ćete se zaustaviti ili instinktivno promijeniti (ako možete) smjer vožnje, ili ćete samo voziti opreznije?

DA – NE

9. Odgovorite najiskrenije: neki ružni insekt vam se nekako našao ispod košulje ili bluze... Da li ćete početi očajnički lamatati rukama i tući se po tijelu ili ćete smireno istjerati uljeza?

DA – NE

10. Slučajni ste član grupe osoba koja je zbog nečeg kriva, na primjer, zbog galame na ulici. Da li će vas zazepsti oko srca ili ćete smireno promatrati daljnji razvoj situacije?

DA – NE.

Ako je zbroj vaših odgovora 4 NE i 6 DA:

... vi se ponašate kao zaplašeni zec, čak gore od njega, jer njime ipak donekle upravljaju instinkti samoodržanja čvrstih zakonitosti. Skloni ste da se okrećete u krugu i da bezrazložno lovite vlastiti rep. Zaplašiti vas i dezorijentirati dječji je posao, pa zbog toga i kao odrasla osoba često ispadate kao dijete koje nimalo ne poznaje suštinu stvari i pojava oko sebe. U paničnoj želji da se iz nečega izvučete, rađa se vaša kandidatura da postanete žrtva takve situacije.

Natalija je zamišljeno sjedila za stolom i po tko zna koji put pokušavala otkriti što je bilo pogrešno u onom dogovoru oko kupališta. Doista, što je bilo pogrešno? Što? Je li nešto krivo

razumjela? Ili je možda nešto bitno prečula? Ne, sigurna je da je sve točno zapamtila. I da nije izgovoreno ništa više od onoga što je čula. Sjećala se, na primjer, da je nakon Ljiljanina pitanja „Ideš na kupanje?“ teta Milka kihnula, a *Elektrin* inkasator, koji je pred kućom ostavio motor, vragolasto je dobio „Vrit nos!“. Milka mu je odbrusila „Moj mimo, tvoj skroz!“ A on njoj opet „Meni se izmakne tebi se u usta zatakne!“ Valent Prstec je mrvio čačalicu među zubima i psovao *Trgovačko poduzeće* zbog neposlovnosti, dok je stari Ottavio, koji je vodio zloglasnu gostionicu u susjedstvu, stajao u redu iza Koke Eibl i šaptao joj nekakve prostote, a ona je, crvena u licu, stavila ruku preko ustiju i prigušeno se smijala: hi hi hi. Onda je Ljiljana rekla: „Ma hajde, kako te nije sram?! Pa nisi više balavica! Završila si šesti razred i vrijeme je da počneš dolaziti na kupalište! Tamo dolaze ozbiljni ljudi. Neki put se nađe i poznatih faca iz Karlovca i Zagreba. Čudim se, znaš...“. Zapravo, uopće nije rekla: „Hajdemo zajedno na kupalište“. Samo se čudila što se još uvijek igra s malom djecom tamo dolje na pješčanoj plaži. No, mora se priznati da je u njenim riječima bilo i neke posebne prisnosti, jer se nasmijala i uhvatila je za ruku: „A gdje ti je onaj lijepi sat što si ga dobila od Marijana?“ Kako nije bilo sata, razgovor se opet vratio na kupalište: „S tom dječurlijom! A tamo, na kupalištu, prava rulja! Prava pravcata!“ Ona je jasno rekla jedno: „Vrijeme je da počneš dolaziti na kupalište!“, ali nije precizirala s kime i kada. Nije rekla „Hajdemo zajedno na kupalište!“. Odnosno, nije rekla: „Hajdemo danas zajedno na kupalište!“ Ne, tako stvarno nije rekla. Valjda je zato i njena mama sportašica hladno izjavila: „Ali Ljiljane nema. Otišla je...“, što je možda značilo „Idi i ti za njom“. A možda nije ništa značilo, jer je Ljiljana otišla u kuhinju ili na tavan. U stvari, ništa nije bilo krivo: kupalište je mjesto na koje treba doći bez posebnog poziva. I svatko na svoj način. Pritom se ne podrazumijevaju sva mjesta na kojima se može kupati, nego baš ono kupalište gore, kod stadiona. Gradsko. Ili mjesno. Za Tušmer i Slap nije se govorilo da su kupališta. Govorilo se Tušmer i Slap. I tako je Natalija krenula na dobro mjesto, prema stadionu. Na Kupalište s velikim slovom. Kad se odlijepila od prašnjavog prozorskog okvira Ljiljanine kuće nije odmah prešla na drugu stranu ulice, nego je potrčala tim neasfaltiranim pločnikom, pokraj dućana u kojemu je stajala u redu zajedno sa susjedima, pokraj gostionice *Pirovac* iz koje je stari Ottavio uvijek dobacivao nekakve zajedljive primjedbe. Na primjer: „Od čega ti je tako špičasta guzica? Od svrdlanja?“. S druge strane, po asfaltiranom pločniku, prolazili su činovnici iz tvornice, samozadovoljni, s punim torbama namirnica koje su kupili u dućanima u centru. Njima bi trebala govoriti „Dobar dan“, a to joj se činilo kao neko poniženje. Dobar dan, dobar dan, dobar dan... A tata joj je partijski sekretar! Pa da ona nekim ljudima koji strepe pred tatom širi osmijeh i viče „Dobar dan!“... Onda je mogla put nastaviti kroz Štokanovu ulicu, mimo zgrada u kojima su stanovali obični tvornički radnici, ali je radije

nastavila zaobilaznim putem, putem bez ugodnoga hlada, jer je u jednom od ulaza u prvoj, dugačkoj zgradi živio nekakvi huligan s nadimkom Flint koji joj je uvijek dobacivao: „Debela, najela se pepela!“. Namjerio se, tko zna zašto, baš na nju. A ima toliko drugih debelih cura... No dobro, zato je sad zaobilaznim putem, uza zid pa pokraj krojačke zadruge *Budućnost* došla do glavnoga raskršća, na kojemu se upravo okretao rasklimani crveni autobus *Autotransporta* iz Karlovca. Vozač bi na tome mjestu skrenuo malo udesno, poravnao se s ulazom u brijačnicu, zatim bi odmah do kraja okrenuo upravljač i snažno dodao gas. Tako nije morao ići naprijed-natrag, nego je odmah opisao puni krug uz urarsku radionicu, prodavaonicu cipela, gostionicu i kamenu ogradu ispred *Prenoćišta*. Na raskršću je Natalija prešla na drugu stranu ulice, jer se pedesetak metara dalje pločnik naglo sužavao u uski prolaz i kad bi joj u susret došla kakva debela baba morala bi sići na kolnik i tako se mimoići. A nije voljela silaziti na te tamnosive kamene kocke jer su često bile zaprske kravlji izmetom. Potom je prešla industrijski kolosijek i nastavila put donjom stazom uz rijeku, odakle se vidio most od kojega je počinjalo gradsko kupalište. Kupalište! Evo ga! Tu su i izbleđeli plakati na početku željezne ograde:

Novo, praktično, savremeno!

*Alkoholni i vinski ocat **Badel** u plastičnim bocama.*

Još jedan izvanredno hranjiv i osvježujući mliječni napitak:

čokoladno mlijeko u tetrapaku!

Rok trajanja 30 dana.

Proizvodi:

Zagrebačka mljekara.

Tamo je sve brujalo. „Izvolite! Ringišpil! Doživite slast vrtoglavih brzina! Letite prema zvijezdama! Izvolite! Izvolite!“ Glas preko megafona pozivao je posjetitelje na nezaboravnu pustolovinu. Ispod nadstrešnice od plavo-bijele prugaste tkanine bilo je postavljeno nekoliko redova klupa i stolova od grubo tesanoga drva. Iz jednog od ispranih sivih šatora dolazila je pijana pjesma mladih muškaraca. Na napetom pak šatorskom platnu treperila je reklama:

Biser special detergent svojim potrošačima daje:

*svaka hiljadita kutija utješnu nagradu
svaka stohiljadita kutija stroj za pranje
svaka petstohiljadita kutija FIAT 600 D*

Riviera, Kotor.

Dolje pak, na stepenastom ulazu u rijeku, dvije djevojčice nespretno su napuhavale zračni jastuk. Na stablu staroga kestena isticao se čavličima pribijen plakat *Blago na Srebrnom jezeru (Schatz im Silbersee)*. Ispod toga – malim slovima – film *Haralda Reinla i Radenka Ostojića*. Onda opet velikim slovima: *Igraju George Götz, Karin Dor, Lex Barker, Pierre Brice i drugi*. U zraku se miješao vonj prolivenog vina i teškog strojnog ulja. Na betonski zid male trafo-stanice bilo naslonilo se tridesetak bicikla – uglavnom crnih, muških, s ramom, ali vidjeli su se i ženski, *specijalke*, s gustom mrežom preko polovice zadnjega kotača. Natalija je uočila i dva *Ponyja*, ali joj ni jedan nije bio poznat. Eto, sad se pred njom pružalo čuveno kupalište. No, bliže nije prilazila jer nije znala koga bi tražila i zašto. Na travi podalje od jednog šatora, sjedila je grupica mladih ljudi i kartala. Učinilo joj se da je među njima i Branko, koji je s njom išao u prva dva razreda osnovne škole, ali nije baš bila sigurna. Isto je tako jedna djevojka na stepenicama nevjerojatno nalikovala Ivanki, kćeri bivšeg predsjednika općine, no to je vjerojatno samo varka, jer je trenutak ranije sasvim slučajno pomislila na nju...

Ovako je Leonard Prstec stao na balkon, sjetila se Tea i uspravila na uskoj betonskoj ogradi. Što je dalje bilo? Zatim se sagnuo i uhvatio rukama za beton, kao da će skočiti dolje s prvoga kata. Kad je to vidjela, mama Eva je vrisnula: „Neee!“. Leonard je skočio unutra, u balkon, i ispljunuo čačkalicu u cvjetnjak. Potom je razvukao usne u osmijeh i vidjelo se da nema gornje prednje zube. Ali, Tei je on bio najljepši i nije je smetalo što je krezub. Ionako je u ustima uvijek stiskao čačkalicu, s pomoću koje je čak i govorio, tako da mu zubi nisu ni trebali. Čačkalica je poskakivala gore-dolje ili lijevo-desno, dočaravajući ono što je pri izgovoru ispalo nerazgovjetno. Zimi je pak Leonard nosio očev stari hubertus i kad je prolazio ulicom činilo se da je dašak građanskog Zapada načas prostrujao Dugom Resom. A kad bi sjeo za bubnjeve i počeo udarati po nategnutoj koži i mjedenim tanjurićima, Tea se nezadrživo vinula u visine u kojima je zvuk poprimao moć božanske poruke... Neee! To nije moguće! Da njen Leonard zakazuje sastanak nekakvoj Liz... Ti božanski zvuci za Liz!... Tea

se trgnula od stvarne buke.

- Bum! Bum! Bum! – prijeteće je odjekivalo iz predsoblja.

Tko je to? Što je to? Sspretno je skočila na parket i polako se odšuljala u predsoblje. Netko je lupao na vrata. Da, netko je lupao na njena vrata.

- Bum! Bum! Bum!

Nakon nekog vremena zagrmio je i povik:

- Otvori! Znam da si doma!

Prepoznala je Gabrijelu Pettan., njen ljutiti glas.

- Smjesta otvori!

„Gotovo je!“ – zaključila je Tea i s osjećajem krivnje progutala gorku slinu. Prije nekoliko dana išla je na tavan po staru, šuplju zdjelu za pečenje kestena i posve slučajno naletjela na golemu škrinju za posteljno rublje, kakvu su nekoć i oni imali, misleći, dakako, da je to njihov komad namještaja, dar tatine mame, te je počela čeprkati po sadržaju. U njihovoj škrinji bile su, koliko se sjećala, mamine skripte iz večernje škole, komplet satiričkih novina *Koprive*, stare bilježnice iz prvih razreda osnovne škole. A ovdje se već na površini pokazalo nešto drugo: nekakve knjige na njemačkom, pisma, notesi i albumi. To ju je zainteresiralo i počela je listati. Naišla je na djevojački spomenar. Sjela je na razbijeni crijep i čitala kitnjaste zapise:

*Nemoj nikom vjere davat,
Uči prije svijet poznavat,
Jerbo sav svijet laže, laska,
Svijet je danas lažna maska!*

*Od kolijevke pa do groba
Najljepše je đачko doba!*

Ubrzo je shvatila da to nije njihova škrinja i da su poruke u spomenaru ostavili ljudi koje ne

poznaje. Knjige nije niti otvarala, nego je uzela prašnjavu zdjelu i zaključala za sobom vrata. Dok je silazila stubama primijetila ju je Gabrijela Pettan, koja je u dvorištu skidala deke s konopca.

- Otvori! - ponovila je strogo.

„Što sad? Pa nisam ništa uzela! Može jedino vikati što sam otvorila njihovu škrinju i prelistala spomenar. Drugo ništa nisam dirala...” - umirivala se Tea. Onda je nekoliko trenutaka pričekala i na kraju je hrabro otključala vrata.

- Dobro da sam te uhvatila! - uzbuđeno je počela Gabrijela. - Već sam mislila da je prekasno, da si otišla...

„Pa nisam ništa pročitala! I ne znam tko je kome što pisao!” - reći će.

- Da?

- Zapravo ne znam kako bih počela... To je toliko nisko da čovjek ostane bez riječi! Moj Robert je pet dana bio bolestan, kašljao je da sam mislila kako će se ugušiti... ali da mu to napravite, ma!...

- Robert? Pa nisam dirala njegove stvari... ne znam ništa...

- Upravo zbog toga te i tražim! - Gabrijela se namrštila i njene su svijetloplave oči bez dna djelovale još strože.

- Ne razumijem - slegnula je ramenima Tea.

- On veli da svaki dan idete čamcem na nekakvi Zlatni otok, a njega još niste zvali.

- Pa... zvat ćemo ga... dosad smo samo izviđali...

- Nije lijepo, znaš! Moj Robert je isto dijete iz ovoga dvorišta, tolike godine zajedno ste se igrali i sad ovako...

- Ma ne, pa nismo ga izbjegavali - opravdavala se Tea. - Nismo još zapravo niti počeli...

Gabrijela Pettan sumnjičavo je zatreptala.

- Zvat ćete ga?

- Pa naravno!

Baka je uz jedva primjetan osmijeh maknula tešku ruku s dovratnika.

- Daj pazi! - vrisnula je Nevenka i ljutito povukla vunu koja se počela petljati. Vilma je od straha ispustila veliko klupko na travu.

- Vidiš što si napravila! Je l' vidiš?!... Tebi govorim! Što gledaš?

- Pst! - Vilma se zagledala na sredinu dvorišta gdje je bio raširen veliki ćilim. Netko je klečao na njemu i ritmički povlačio ruku lijevo-desno, zatim prema kanti s vodom, pa opet lijevo-desno.

- Tko je to? Ne vidim bez naočala! - rekla je Nevenka i obrisala znojne dlanove u haljinu na cvjetiće.

- Marija - šapnula je Vilma. - Pere onaj sag što su ga četrdeset pete ukrali iz kuće vlasnika tvornice. To je sag iz blagovaonice. Poznajem svaku šaru... Moja mama radila je kao sobarica kod Anningerovih i često me dovodila u tu kuću. Osobito nakon blagdana, kad bi ostalo puno kolača.

- Da, vidiš, kolike godine su prošle a ona nikad nije iznosila sag... Čak smo mislili da niti nemaju tepiha u stanu, nego nekakve seljačke krpe...

- A za njenog muža govore da je ukrao poštanski bicikl... A sag je sto posto iz Anningerove kuće! Ima velikog dvoglavog orla na sredini... Čekaj, da pitamo... Mirna!

Mirna je istresla smeće u veliku limenu kantu na kojoj je bijelom bojom nevješto ispisano *Jakovčičeva 12.*

- Čuj zlato, daj... dođi bliže da ne vičem - rekla je Vilma i pružila Mirni *Kiki* bombon, koji je izvukla iz džepa pregače. - Daj, molim te, budi tako dobra i prošeći do tete Marije. Vidiš je? Gle, ona što kleči i pere tepih. Eto, daj joj priđi na par koraka i pogledaj kakva je to slika na tepihu. Nemoj ništa reći, samo pogledaj.

- Gdje? - Mirna je zbunjeno vrtjela bombon u ruci.

- Ma tamo, vidiš - Vilma je pokazala prstom prema sredini dvorišta. - Lijepo se prošeći i

pogledaj kakva je slika na tepihu. Nemoj slučajno reći tko te poslao!... Hajde, srećo, budi tako dobra...

Mirna je polako krenula prema tepihu.

- Pogledaj je l' na sredini jedna ptica s dvije glave... pa ako jest, mahni nam, ne moraš dolaziti... Vidiš kako si ti pametna, sve shvaćaš! Ti si najbolje dijete u ovom dvorištu! Je l' teta Nevenka, Mirna je najbolje dijete u cijelom dvorištu, ha?

- Oduvijek bila i uvijek će biti! - potvrdila je Nevenka.

Mirna je došla do sredine dvorišta i zastala pred tepihom.

- Eto vidiš da jest! Mala je klimnula glavom!

- Ha! Što kaže naš narod: tko umije - njemu dvije!

- A vidi Župana za stolom, od ranog jutra karta - rekla je Vilma nakon kraće šutnje. - Sigurno se posvadio sa ženom.

- Veli da je na dopustu.

- Pa može on biti na sto dopusta, ali ostaje činjenica da mu je kćer pobjegla preko granice. I navodno se u Australiji udala za emigranta.

- U Australiji? - Nevenka je spustila naočale do vrha nosa.

- Pa da.

- A ja sam čula da je u Americi - Nevenka je u čudu pogledala Vilmu.

- Ma ne. U Australiji je. Tamo se udala za nekakvog Volarića. Obitelj mu je prije rata držala koštare u Zagrebu, u Vlaškoj. Uglavnom đake i studente.

- A Eibl je u invalidskoj penziji - nastavila je Nevenka. - Još proljetos je bio u Radničkom savjetu. Sjećam se da je pisalo u *Kolektivu*.

- Da, u penziji je i cijeli dan karta. Od jutra do sutra. No, mogao je napraviti dijete Hermini Orešnik...

- To je njegovo dijete? - začudila se Nevenka.

- Pa da! Mali se zove Ferdo kao i on. Samo što ga svi zovu Feri.
- E vidiš, za rad u fabrici nije sposoban, a za kartanje i kurvanje jest. A ni na poslu se baš nije pretrgao. Vele da se tamo u skladištu po cijeli dan izležavao na nekoj kištri...
- Ah, može mu i biti - rekla je Vilma i brzo povukla vunu koja se ponovno počela zapetljivati u veliki čvor. - Čekaj da malo razmaknem ruke, preblizu je. Vidi kako se petlja!... Mda, tu penziju mu je netko namjestio. Kako bi inače tako jak i mlad čovjek dobio rješenje?!
- Raširi ruke! - oštro je podvihnula Nevenka i povukla vunu prema sebi. - Petlja se!
- Vidiš, kad je Tea bila mala čuvali su je Wolfovi. Vjerojatno besplatno. Sad i on za nagradu ima penziju! Zato cijeli dan provodi u ribolovu ili među kartašima!... A ti, bogme, moga muža nećeš vidjeti da besposličari!
- Pa ni moj Lovro! - prihvatila je Nevenka. - Mome Lovri radni dan traje petnaest sati! Evo, da sad odeš k meni doma našla bi ga u zamračenoj sobi. Čita neku knjigu i priprema govor koji će održati drugi tjedan u Prilišću, na otkrivanju spomenika palim borcima toga kraja!
- Moj Pero nikad nije bio u partiji i običan je dostavljač, ali ti njega nikad nisi vidjela za stolom među kartašima. Nikad! On popodne, kada dođe s posla, pomaže zidarima i tako zaradi koji dinar.
- A... misliš da ovi igraju za novac? - upitala je Nevenka.
- Gle...
- Pazi, vuna! Pa koliko te puta moram upozoriti?!... Da, što si ono htjela reći? Samo pazi, tiše, ide...
- Tko? - Vilma se radoznalo okrenula lijevo i desno.
- Ma, pššš...
- Molim?
- Marija. Nosi tepih - šapnula je Nevenka. - Pravi se da je ne vidiš!
- Vilma je spustila glavu i povukla komad vune koji se počeo petljati.
- La la la - zapjevala je Nevenka.

Kad je Marija prošla kraj njih, nastavile su razgovor.

- Vidiš, a taj Zdravko nije htio pomoći mome Kazi kad je sudjelovao u onoj tučnjavi – započela je Vilma. – Molili smo ga, moj Pero je rekao da će im besplatno okrečiti cijeli stan, ali on nikako nije htio. Rekao je da ne može ništa učiniti, da je to stvar milicije i suda, i što ti ga ja znam... Uputio me na nekakvog Manojlovića u Karlovcu, zaboravila sam mu ime... Uglavnom, mogao je pomoći, ali očito nije htio...

- I gdje ti je sad sin Kazo?

- U Francuskoj. Oženio je jednu Bugarku.

- Pa lijepo – rekla je Nevenka nakon kraće stanke.

- Da, ali mogao je i tu lijepo živjeti, s nekom našom domaćom ženom, a ne ovako, u tuđini. Samo da mu je Zdravko tada htio pomoći...

- Ah, da, nepravda... No, slažem se da ove kartaše treba rastjerati! Već mi idu na živce, ozbiljno. Čovjek više ne može normalno popričati u dvorištu, stalno je u strahu da će ovi nešto čuti i onda se ismijavati. A i loš su primjer našoj djeci! Ja sam svojoj Nataliji zabranila kartanje! Čuj, žensko je, neka nauči ručni rad ili neka se uda!

- Tako je! – Vilma je spretno raspetljala posljednje metre vune, koje je Nevenka namotala na veliko klupko.

U hladu, za stolom, sjedili su Eibl, Župan, Pavlović i Braco, i glasno raspravljali o netom završenoj partiji. Braco se pritom stalno oglašavao svojim hrk-hrk-hrk smijehom.

- Evo, možemo zajedno sastaviti pismo protiv kartanja u našem dvorištu i poslati ga u *Kolektiv* – predložila je Nevenka.

Vilma je klimnula glavom.

- A možemo i nekom drugom reći da napiše umjesto nas. Možda nije zgodno da mi to radimo... Ili da platimo onom ludom, no, kako se ono zove... daj me, molim te, podsjeti... no, na vrhu jezika mi je!

- Koji ludi?

- Ma onaj ludi!... No, dobro, stao mi je mozak, ne mogu se sjetiti kako mu je ime... evo,

mislila sam da njemu damo hiljadu dinara da nešto učini. Ne mora baš poslati pismo, može i na drugi način djelovati protiv njih...

- Šeik?

- Šeik, tako je! Ludi Šeik!

Bilo je tmurno, tamni oblaci skupljali su se na jugozapadnom obzoru, na mjestu koji se u narodu zove bablji kut. Za stolom nije bilo kartaša, jer je vjetar neprestano podizao karte i odnosio papir na kojemu su se zapisivali rezultati. Tea je osjećala umor i iscrpljenost, nije imala snage ni za što. Malo radosti donosio joj je novi broj *Džuboksa* i već je treći put prelistavala poznate stranice: *Ličnost meseca: Jimi Hendrix*. Jimi Hendrix, pisalo je, ne samo da je „ličnost ovog meseca, već je i najinteresantnije otkriće 1967. godine. Kao da je izašao iz romana majstora naučne fantastike Isaka Asimova!“... *Kameleoni „otvorili“ vrata Tivoliju*. Upravni odbor ljubljanskog Tivolija „zabranio je sve bit-koncerte u svojim dvoranama, ali su *Kameleoni* dobili posebnu dozvolu, sa klauzulom da će sami snositi sve troškove ukoliko dođe do incidenta i razbijanja stolica“... *Grupa 220: samo svoje kompozicije*: „Sala Doma omladine u Vrbiku najlepša je i najposećenija u Zagrebu. Ono što je na mene ostavilo najjači utisak bila su četiri mladića - Drago, Vojko, Mišo i Ranko - obasjana crvenom svetlošću. Što je još zanimljivije i kod nas sasvim neuobičajeno, *Grupa 220* izvodila je isključivo sopstvene kompozicije, dok je većina mladih oduševljeno izjavljivala da su baš zbog toga došli“. *Bitlsi vraćaju nadu u progres pop-muzike*: „Pre nekoliko dana Paul Jones je izjavio da pop-muzika doživljava konstantan pad i sve veće mrtvilo. Slika izgleda mnogo vedrija sada, pošto su Bitlsi izdali svoju novu long-plej ploču *Sergeant Papper's Lonely Hearts Club Band*“. *Svi na film*: „Roling Stounsi su iskoristili svoju popularnost da lansiraju na film plavokosu verenicu Briana Jonesa, Anitu Palemberg“. *Njihov život na velikom ekranu*: „Grupa *Los Bravos*, o kojoj se posle hita *Black is Black* malo čulo, počela je snimanje filma o svom životu“. *Sve za karijeru*: „O pevaču bujne kose najbolje svedoče cifre: Little Tony je za nekoliko meseci prodao milion primeraka ploče *Cuore matto* i 600.000 primeraka hita *Ridera*“. *The Beatles*. Rita Pavone. Arsen Dedić. Bob Dylan. Petula Clark. *The Who*. *The Small Faces*. Jean Shrimpton i Paul Jones.

Rođeni u julu:

- 3. *Judith Durham (Seekers), rođena 1943. u Australiji*
- 4. *Louis Armstrong, rođen 1900. u New Orleansu*
- 13. *Jim McGuinn (Byrds), rođen 1942. u Chicagu*
- 18. *Martha Reeves (Martha & Vandellas), rođena 1941.*
- 21. *Barry Whitwam (Herman's Hermits), rođen 1946.*
- 25. *Jim McCarty (Yardbirds), rođen 1943. u Liverpoolu*
- 26. *Mick Jagger (Rolling Stones), rođen 1944.*
- 30. *Paul Anka, rođen 1941. u Ottawi.*

Znala je napamet svaku stranicu, svaku riječ ispod svake slike, sve, čak i raspored mrlja od tiskarske boje. Dan je počeo neuobičajeno mirno, nije se čula ni neka buka s ulice. Ili Tea možda nije obraćala pozornost na nju. Dolje, na stazi, ispod balkona, čučao je Robert i krpicom trljao sjajnu kapicu zvona na biciklu.

- Daaaj, molim te! - rekao je molećivim glasom gledajući prema balkonu na kojemu je bila Tea.

- Ne, rekla sam ti sto puta! - suho je odbrusila i odgurnula novine ispod široke daske na kojoj su stajale posude sa cvijećem. - Vidiš da će kiša!

- Ma neće - tužno je rekao Robert.

- Hoće!

- Ma neće, vidi, oblaci se razilaze... Moja baka kaže da je prognoza za pretežno oblačno... Daaaj!

- Eto! Pretežno oblačno! To znači da će padati kiša, jer kiša pada iz oblaka, a ne iz vedrog neba... A vidiš da nitko ne karta - Tea je trzajem glave pokazala prema stolu na kojemu je vjetar nezainteresirano listao stare novine na kojima je crvenim slovima bio otisnut naslov *Tito pokrovitelj IX. sleta bratstva i jedinstva u Banjoj Luci.*

- Rooo-bert! - odjednom se razlilo stubištem.

- Molim?

- Ručak! - strogo je rekla baka. - Idemo!

- Ma joj, pa nisam gladan - Robert je razvukao plačljiv izraz lica i još žešće je vukao krpicom po ionako blistavoj kapici zvonca.

- Idemooo!

Robert je naslonio bicikl na vrata i potrčao stubama. Tea je pogledala u nebo: gore se moglo razaznati nekoliko tonova sive boje. Najtamniji su bili mali, niski oblaci, koji su jurili kao da su se upravo otrgnuli s lanca. Oni nešto svjetliji, koji su, kako se činilo, zbunjeno tražili pravce kojima bi nastavili put, nisu izgledali kao nositelji kiše. „Možda i ne bi bila neka nevolja da padne jedna dobra kiša“, razmišljala je. Možda stvarno ne bi bila neka nevolja... Pa koliko se puta dogodilo da je cijelo društvo pokislo na pljusku koji se iznenada sručio na pješčanu plažu! I nitko se zbog toga nije uzbudio. Svi su se smijali. Margareta Vlahek je čak tvrdila da je to zdravo, jer je voda topla i oni koji se idu kupati ne skaču vrući u hladnu vodu. U takva se razmišljanja iznenada utkala Mirna, koja je sredinom dvorišta odlučno grabila prema obali. Na tom mjestu ona bi se obično okrenula prema zgradi i ako bi vidjela Teu na balkonu - mahnula joj, no sada je djelovala nekako žalosno i prilično čudno. Gledala je u zemlju kao da traži neku izgubljenu stvar.

- Mirna! - zazvala je Tea.

„Vjerojatno joj je to neki novi štos... Sad će se naglo trgnuti i nasmiješiti“, pomislila je Tea. Međutim, Mirna nije reagirala.

- Mi-mir-na! - zazvala je Tea pjevno.

Mirna je podigla pogled i bezvoljno mahnula rukom u znak pozdrava.

- Čekaj!

Tea je, za svaki slučaj, još jednom pogledala u nebo: gore kao da se tanjio sloj sivila. Nekako je postajalo svjetlije. Oni mali crni oblaci, što su poput nestašnih psića jurili naprijed, potpuno su nestali iz vida.

- Hoćeš da idemo na čamac?

- C-c-c-c - niječno je odmahнула glavom i nastavila put preko dvorišta.

- Mirna, na čamac!

Mirna je zastala i pomalo ljutito uzvratila:

- Ne!

- A zašto ne? - začudila se Tea. - Dolazi vam pilar?

- Ne, ne dolazi!

- Nego?

- Ništa. Rekla sam da ne idem.

- Pa kako sad? - zbunila se Tea. - Lijepo smo se dogovorile... Evo, nosim i onu šuplju zdjelu... i sliku... naslikala sam Zlatni otok vodenim bojama.

- Ne! Tata mi je rekao da ne smijem ići ako ide Natalija - uzvratila je hladno.

- A zašto?

- Zato!

I nastavila je put prema obali. U ruci je čvrsto stiskala praznu bocu. Tea je potom na dvorištu spazila Natalijinu mamu Nevenku. Nevenka je u jednoj ruci nosila platnenu torbu s reklamom za novi deterdžent, a u drugoj je stiskala stare cipele zamotane u novinski papir, u *Borbu*. Krajičkom oka uhvatila je i njihov balkon te joj se učinilo da je netko na časak izašao van i potom se brzo povukao u kuhinju. „Možda je samo vjetar zanjihao zastor“, pomislila je.

U predsoblju je zazvonio telefon. Zvrrrr. Sigurno Pepica! Ha, ha, sve se zna! Pitat će: „Sunce, je l' mama došla s posla?“. Vjerojatno je zaboravila da danas mama, zajedno s poslovođom krovopokrivačkog servisa, obilazi područne osnovne škole u Novigradu, Jarčem Polju, Zagradcima i Prilišću i dogovara popravak oštećenih krovova. Vratit će se, vjerojatno, tek navečer, jer su išli starim kombijem koji jako teško svladava hirovite uzbrdice. A tamo, uz Dobru, sve je puno brežuljaka.

- Halo!

- Ovdje Natalija - začulo se s druge strane.

- O! - obradovala se Tea. Zapravo, začudila se što se Natalija predstavlja, jer su si tako dobro poznavale glasove da nikad nisu izgovarale svoje ime. Ili su se pak šaljivo predstavljale kao Miki Maus, Popaj, Oliva i Švrćo.

- Bila sam na kupalištu, znaš...

- Na Kupalištu?

- Aha - potvrdila je Natalija. - Što da ti kažem? Ludo i nezaboravno! Jedino mi je žao što sam tek sad shvatila da je to jedno od najljepših mjesta na svijetu.

- Stvarno?

- Mda. Čuj, mislila sam ono, znaš, gradsko kupalište, smeća k'o u priči, malo dosadnih starih ljudi, malo zločeste djece, malo pasa, ali kad sam došla tamo nisam mogla vjerovati svojim očima. Mislila sam da sanjam, da to nisam ja!

- Ma hajde!

- Da, da. Tamo dolaze samo ozbiljni ljudi. Neki put se nađe i poznatih faca iz Karlovca i Zagreba. Čudim se, znaš...

- Na kupalištu?

- Da.

- Pa tko?

- Ah, trebala si pitati tko nije došao!... No, mnoge ne poznajemo...

„Mi“, registrirala je Tea. Tko: mi? Ali, nije ništa pitala.

- Stalno je svirala glazba... neki su sjedili na deki i kartali, neki su pak u hladu pili pivo... A mi...

- Tko: mi? - naposljetku je pitala Tea. - Marijan? Onaj koji ti je poklonio sat?

- D-da, on. Marijan... Pa ne znam koga ti inače poznaješ od tih ljudi... Možda Sandie Shaw...

- Sandie, molim?

- Sandie Shaw - nešto dubljim glasom ponovila je Natalija. - Bila je bosa. Kao prava, uostalom, bosonoga pjevačica... Pa *Blago na Srebrnom jezeru*... Mislim, George Götz, Karin Dor, Lex Barker, Pierre Brice i drugi.

„Eto, to je pravi život! Tako blizu, a opet tako daleko“...

- Vlado Sedlar s Radio-Karlovca - nastavila je Natalija nakon teškog uzdaha.

„Sedlar? Serdar? Sedar? Seder? Sedmak? Sedlar?“

- A od naših tu, mislim, iz kvarta? - tiho je upitala Tea.

- A od naših, eto, Ljiljana... pa znaš, kad sam spomenula Vladu, onda se podrazumijeva da je bila i Ljiljana. Ne bi Vlado valjda došao bez nje!“

- Koji Vlado?

- O, dobro jutro! - ljutito je odbrusila Natalija. - Koji Vlado?! Pa je l' uopće slušaš što ti govorim?! Vlado Sedlar s Radio-Karlovca! Urednik emisije *Mladi za mlade*... Eto, drugi put operi uši ako slabo čuješ... Vlado Sedlar s Radio-Karlovca! Urednik emisije *Mladi za mlade*... Vlado Sedlar!

Tei više ništa nije bilo jasno: Natalijine riječi prkosno su udarale u nju i odbijale se u zrak, rasprskavale se u glasove koji se više nisu dali sastaviti u smislenu cjelinu i na kraju nestajale. Nestajalo je Ma, San, Shaw, Sed, Lar... prskali su Bob Dy Lan, Bee Gees, Beeeeeee Geeeeees... Beeeeeee...

- Mj tt j pt z tj Zltn tk... - govorila je Natalija.

- Molim?

- O aa e iao a a ati oo - ponovila je Natalija istu rečenicu, samo, valjda, u drugoj verziji. Ili u drugoj postavi zagonetnih glasova. Tea baš ništa nije razumjela i na kraju je predložila da razgovor nastave poslije podne u dvorištu. Ili neki drugi dan, nakon što se iz ovog sivila spusti kiša. Vjetar je sve jače njihao granje i nestašno zadirao u tamnu dubinu gustoga grmlja, koje se doimalo poput loše obojene kose. Iz jednog takvog grma na obali teškom se mukom izvukao susjed Wolf, debeo čovjek, s veslom i bambusovim štapom u jednoj ruci te s glomaznim i hrđavim glačalom u drugoj.

- U ribara mokre gaće, za večeru ne zna šta će! - dobacio je Župan, koji je sam sjedio za kartaškim stolom i lupkao prstima po notesu. - Ha ha ha!

- Što je? Danas nema kartanja? - zastao je Wolf sa svojim trofejem.

Župan je okrenuo glavu na drugu stranu i počeo pjevušiti starogradsku pjesmu.

- Vidiš, pegla! - Wolf je malo podigao teški predmet, koji je mjestimice obrastao i sitnim pužićima i vodenom travom. - Evo, kad ti se osuši veš, možeš njome peglati!

Wolf je svojim glačalom zamahnuo prema lavoru ispod konopca s napola osušenim rubljem.

- Pa je l' ti taj rođendan baš moraš slaviti? - upitao je Hinko Lajtman nervozno hodajući amo-tamo s rukama na leđima. - Je l' baš moraš?

Mirna je sjedila za stolom i buljila u neku neodređenu točku na podu, u nevidljivu rupicu na oštećenom linoleumu. Mama Božica stajala je kraj prozora i nježno uljuljkivala maloga Srećka, koji je spavao na njenom ramenu.

- Nemoj, Hinko, pa neka dijete slavi! - inzistirala je. - Njoj to ipak puno znači.

- Mirna je svake godine slavila rođendan s prijateljima iz dvorišta! Svake! Je l' tako da jesi? Hajde, priznaj!

Mirna je šutjela.

- Za Srećkov drugi rođendan priredili smo pravu svadbu - nastavila je mama. - Dali smo ispeći dva odojka kod pekara, moja mama je tjedan dana pekla kolače, a ti si išao po vino u Krašić! Po graševinu, sjećaš se?

- Išao sam po vino u Krašić zato što smo svoje popili još u siječnju.

- I zvali smo tvog brata Andriju iz Münchena, sestru Jagodu iz Mostara, kolege s posla, pa onog Bakotića što ima ljubavnicu u Krapini, onda Viktora autoprijevoznika...

- Zvali smo i tvoje prijatelje Mirjanu i Dragutina, susjede Davidovsky, Krešimira i Anitu, pa čak i baku Josipu, onda susjede s prvog kata Vilmu i Peru Bogdanović, koji nisu iz nekog razloga došli...

- Eto vidiš, bila je sva sila ljudi! A Mirni odjednom nećemo slaviti rođendan! Kako to? Pa dijete je pogođeno!

- Ma, ne znam što tu imaš slaviti! Imali smo veliku proslavu u veljači, kad se Mirna zbilja najela kolača! Evo, pitaj je!

- Jedno je Srećkov rođendan, drugo Mirnin!
 - Pa dobro, jesi li se žalila prije dvije godine da su ti djeca razbila kristalnu vazu? Jesi ili nisi?
 - Ah, i ti uvijek nađeš temu!
 - Prošle godine si rekla da smo više potrošili na kolače i sokove nego što vrijede darovi koje je mala dobila od gostiju.
 - To sam rekla tek tako.
 - Ali, rekla si, Boža! Rekla si! Žalila si se!
 - Pa dobro - uzrjala se mama - i ti si se žalio da te ljudi primjećuju samo kad treba jesti i piti. I rekao si da bi onda došli i mrtvi!... Rekao si da je Andrija toliko škrt da neće potrošiti na običnu novogodišnju čestitku, ali kad treba jesti i piti - spreman je dojuriti i taksijem iz Njemačke. Čak si mu i pjesmicu spjevao, sjećaš se? „E moj Andre, brkovi ti masni, k'o da su ti iz guzice narasli“...
 - Dosta! - podviknuo je Hinko.
 - Zato bih rekla da vjerojatno postoji neki drugi razlog?
 - Da, postoji! - odbrusio je Hinko i naslonio se leđima na vrata. - Na rođendan bismo morali pozvati Lovrinu Nataliju. To je razlog!
- Srećko se primjetno počeo meškoljiti u maminom naručju.
- Misliš ono, zbog auta?
 - Da, da! Svi su vidjeli da svakodnevno u pola tri parkiramo *Škodu* pred zgradom, u hladu od jorgovana... Neki dan sam ostavio auto u Auto-moto društvu da promijene ulje i skoro me šlag trefio kad sam ugledao njegov auto u našem hladu!... Mislio sam da sanjam, da to nije istina!
- Mališan u majčinom naručju glasno je zakašljao. Khkhk!
- Dobro, idemo onda negdje drugdje proslaviti Mirnin rođendan - predložila je mama. - Pa nećemo zvati Nataliju.
 - A gdje?

- Ne znam... Možda u vinogradu. U kućici ima dovoljno mjesta.
- Neću u vinograd! Neću u vinograd! - vrisnula je Mirna i udarila šakom o stol.
- Eto ti sad! - teško je uzdahnula mama.

Srećko je razrogačio oči i zaplakao.

U hrpi pošiljaka koju je Tei u jutro dao poštari jedna je dopisnica bila naslovljena na mamu. Na svijetloplavoj omotnici pisaćim je strojem bilo napisano tatino ime, a unutra se nalazio račun za telefon. Ostale pošiljke trebalo je predati susjedima, tako da poštari ne gubi vrijeme penjući se po stubama. U prvom je ulazu odnijela plavu omotnicu sa žigom Općeg trgovačkog poduzeća Karlovac Ljubici Bašić. Vjerojatno nešto u vezi posla. U drugom ulazu trebala je predati razglednicu Čateških toplica Lovri, Nevenki i Nataliji, na kojoj im puno pozdrava šalje obitelj <nećitko>, dok je u trećem, njihovom ulazu bila samo dopisnica za mamu i račun za tatu. Ispred mamina imena nije pisalo „drugarica“ ili „poštovana“, nego, što je Teu iznenadilo, „zla“. Najprije je mislila da je to ružnim rukopisom ispisana kratica „gđa“, ali je ubrzo shvatila da je to uistinu „zla“. Zato nije mogla suspregnuti znatiželju i okrenula je drugu stranu karte. Tamo je pisalo sljedeće:

Zla i odvratna Lidija! Dugo sam vjerovala da si dobra i poštena žena, spremna pomoći jednoj nesretnici kojoj bezdušni i okrutni ljudi ne dopuštaju da iskaže svoje natprosječne sposobnosti i to samo zato što je pametna i vrijedna, puno bolja od ljudi koji drže rukovodeće položaje u društvu. Vjerovala sam da ćeš se zauzeti za mene i da ću već sljedeći tjedan prijeći na novo radno mjesto, na mjesto tajnice generalnog direktora Pamučne industrije, a ti nisi prstom maknula da me izvučeš iz pakla Komunalnog poduzeća, iz te strašne rupe u kojoj...

Tei je drhtala ruka dok je čitala te nevjerojatne retke. Pepica? To sastavila Pepica?! Ona simpatična Pepica?! Pa strašno! Kakav ružan postupak! Kakav ružan postupak! Što se točno dogodilo - nije znala, ali očito mamina sad sigurno bivša prijateljica nije dobila željeno radno mjesto. Kako i zašto, vjerojatno nije ovisilo samo o mami, ali eto, ispalo je da je ona svemu kriva. Kriva je zato što je pokušala pomoći. Tea je stavila dopisnicu na ormarić sa cipelama.

Namjestila ju je točno na mrlju od crnoga vina, koja se nije dala očistiti, a za koju je bila uvjerena da ju je napravila baš Pepica.

Na pijesku podalje od zgrade isticalo se nekoliko dugačkih tragova kočenja, koji su ostali od bicikla Miroslava Vlaheka. Miroslav je osobito uživao kad bi zbog naglog blokiranja kotača uokolo štrcali oštri kamenčići i razlijegalo se oporo rrrrr. Tada bi svi izletjeli na balkon ili prozor i uvjerali se kako je on hrabar. Jedino je tata Vlahek stalno prigovarao sinu zbog deranja guma.

- Roo-ober-te, Roberte, sunce - mazno je zazvala Natalijina mama Nevenka.

Robert je namjestio svoj bicikl s kotačima uvis i okretao pedalu koja je na jednome mjestu zapinjala za zaštitni lim i proizvodila iritantni kššš. Da udari čekićem po štitniku? Hoće li onda prestati ružno struganje? Na nizbrdici mu ta greška nije smetala. Brinula ga je samo na uzbrdici, jer se bojao da bi se pedala mogla zaglaviti na nevidljivoj izbočini i tako naglo zaustaviti bicikl, s kojeg bi onda opao.

- Kako si ti dobar i vrijedan dečko - govorila je Nevenka s bradom uprtom u hladni beton balkonske ograde. - Ti si najbolji dečko u ovoj četvrti...

„Sigurno će tražiti da joj nešto donesem iz dućana“ - pomislio je Robert i još se jače nagnuo nad limeni štitnik lančanog pogona. Kad je sjajna nožica pedale u kruženju došla pred njegovo lice, na sjajnoj je kromiranoj podlozi ugledao svoj lik, sličan smiješnoj, izduženoj faci u cirkuskom zrcalu. Buuu! Buuu! Ha! Ha! Ha! Natalijina je mama još nešto mrmljala, ali on je nije slušao, jer je prije samo mjesec dana strašno vikala na njega: „Bezobraznik neodgojeni! Kako te nije stid?! Cijeli dan visiš na tom biciklu, a stara baka mora sama vući stvari iz trgovine!“ Možda i sad želi nešto spočitnuti, ali na fini način? Možda će mu prigovoriti ovaj najnoviji i najdulji trag od kočenja na pijesku? Ali, sjetio se, ako to spomene, reći će da ima nekakvu izbočinu na limenom štitniku, koja mu stalno blokira bicikl.

- Robi, kokice, je l' to sinoć stigao Tein tata?

Robert je klimnuo glavom.

- Ribica, a je l' možda znaš gdje je bio? - ljubazno je nastavila Nevenka Perić.

Robert je naglo okrenuo pedalu. Hop! Eto, opet je zagrebla. Ne tako jako kao prije, ali ipak

se čulo lagano struganje.

- Ha? Što si rekao? - navaljivala je Nevenka.

- Na Brionima, mislim - uzvratio je preko volje i ponovno okrenuo pedal.

- Gdje? Na Brionima?

- Pa ne znam točno, ali mislim da je Tea spomenula Brione.

- Na Brionima je bio, vidiš! - Nevenka se polako povukla u kuhinju...

„Pa kako se Liz domogla Leonarda! Ne, to mi nikako ne ide u glavu!“ - razmišljala je Tea šutajući kamenčiće prema rubu pločnika. „Kako? Koliko znam, ona nikad nije bila u Varaždinu, gradu u kojem živi i svira veliki Prstec. A grupa *Poker* pak ovdje nikad nije nastupala. Osim toga, njena baka ne razgovara s Leonardovom mamom Evom, pa se ni privatno nisu mogli slizati. A ona... Ali kako je, zaboga, uspjela doći do njega? Kako?... Ili možda nije ni došla? Možda laže. A možda ... možda nije rekla Leonard Prstec nego Bernard Prstić. Ili Leonard Krklec. Ili Bernard Krklec. I možda nije grupa *Poker* nego *Kofer* ili *Doker*... ili, ovaj, *Porter*... ili *Cocker*... Ma ne, glasno i jasno je rekla Leonard Prstec iz grupe *Poker*! Na žalost!... Jedino je čudno što nigdje u Dugoj Resi nema plakata za grupu *Poker*, a Prstecovi već nekoliko dana imaju majstore u stanu. Čak su i sobni namještaj iznijeli na stubište...”

S takvim razmišljanjima sjetila se jednog pisma što ga je nedavno pročitala u rubrici *Diskretni poštar* svog omiljenog *Plavog vjesnika*:

Ja sam djevojka, a on oženjen. Njegova žena ne zna ništa o našem dopisivanju i sastancima (ne stanujemo u istom gradu). On je voljan da napusti ženu, iako od mene ne zahtijeva da stupim s njim u intimne odnose. Ja ostajem pri svome: ne želim raskinuti ničiji brak! Jesam li u pravu?

Zabrinuta

Odgovor: Niste, jer već svojim dosadašnjim postupcima raskidate jedan brak. Brak nije raskinut onda kad se provodi rastava, nego već mnogo prije, kad je on

ugrožen na bilo koji način. No, to su vaše privatne stvari i dileme u koje se ne smije ulaziti. U svakom slučaju, ne možete sjediti na dva stolca pa tvrditi da se ne sjedi ni na jednom!

„Eto! To bi mogla biti Liz!“ – pomislila je Tea. Ali, ono što ostaje tajnom jest: kako? Kako je došla do njega? Gdje? U istoj toj rubrici postoji još jedno pismo, koje je također mogla napisati Liz...

Upoznala sam ga za vrijeme ekskurzije. Kratko vrijeme smo bili skupa, a onda smo se morali vratiti. Otišla sam bez pozdrava, bez oproštaja. Nemam njegovu adresu. Zavaljela sam ga i svjesna sam da mi je potreban. Što da radim? Kako da ga pronađem? Ima li smisla da se nadam kad znam da ga više nikada neću vidjeti, jer je vrlo daleko od mene. Pomozite mi!

Tužna Miki

Odgovor: *Čovjek se ne nada zato jer ima smisla da se nada, nego zato jer ima smisla da se – ne nada. Nadajte se, dakle! Ima još ekskurzija!*

„Ma ne, to nije njeno pismo“ – zaključila je Tea. „Ova veli da nema njegovu adresu, dakle, ne bi se mogli dogovoriti za sastanke u Dugoj Resi... Vjerojatnije je onda sljedeće pismo, pismo nekakve zbunjene Bube“. Zbunjene Liz. Ako Liz uopće može biti zbunjena!

Volim ga. Preko moje prijateljice saznala sam da i on mene voli. Nije stidljiv, ali mi nikako ne prilazi. Da li da povjerujem u ono što je rekao mojoj prijateljici? Da li da čekam da mi priđe ili da mu ja prva priđem? Hoću li se pred njim osramotiti?

Zbunjena Buba

Odgovor: *Nema smisla da mu vi priđete. To naprosto za sada nije običaj. Ženska strana uvijek ima načina da pokaže svoju naklonost suprotnoj strani, kojoj je znak da je „teren čist“ poticaj da može nastupati. Možete li povjerovati u ono što je*

rekao vašoj kolegici? Zavisi od kolegice. Možda to nije bila posljednja vijest koju vam je on poslao preko nje. Ponavljamo: sve zavisi od kolegice, tj. je li vam prijatelj ili više nije!

„To je! To je njeno pismo! Eto, i lijepo su joj rekli u odgovoru da joj se možda netko izmislio da je Leonard voli... Svakako se netko izmislio...” Hvala *Plavom vjesniku* što joj je rekao istinu, to jest da je Leonard Prstec ne voli!

Kad je stigla u središte mjesta, Tea je zapazila da je korzo odavno proradio: nekoliko grupa ljudi šetalo je od željezničke stanice prema parku, dva para su išla iz parka prema željezničkoj stanici, neki dečki naslonili su se na betonsku ogradu ispred *Prenočišta*, a neki su, poput nje, upravo stigli na šetalište i traže pogledom kome bi se prvom javili. Među ljudima naslonjenima na zid Tea je prepoznala Jaroslava Arnolda, svog susjeda, i jednog dečka kojemu nije znala ime, a koji je svakog ljeta odnekud dolazio k baki na praznike. Među šetačima uočila je Vlaheka, Miroslava, i u jednom trenutku Berislava Totha i sestre Bašić, Ljubicu i Marijetu. Kod kioska je ugledala Pepicu i mahnula joj, no ova je odmah okrenula glavu na drugu stranu i odglumila da je nije vidjela. Ispred ulaza u kino bila je najveća gužva. Svi su se tiskali uglavnom oko velikog plakata, nalijepljenog na staklo, na kojemu je pisalo:

Natjecanje pjevača-amatera ***Prema zvijezdama***

*Nastupaju sljedeći pjevači i grupe: Ivo Robić, Tereza Kesovija, Arsen Dedić, VIS **Poker**, Sandie Shaw, VIS **The Rolling Stones** i Paul Jones.*

– Tko... nastupa?! – upitala je Tea neku Vericu, s kojom je išla u prva dva razreda osnovne škole. – Tko?!

Ujak Maks istresao je punu šaku novčića na stol i potom se povukao prema prozoru. Mama je sa zanimanjem razgledala svaki od njih.

- Gle, što je ovo? - stavila je na dlan mali bakrenjak. - One cent! Liberty.
- Liberty je pisalo i na kovanici koju je Sanja Horvatinović našla kraj izvora - rekla je Tea. - I bio je otisnut lik ubijenog predsjednika Kennedyja. Onog što je šurovao s Marilyn Monroe.
- A na ovom je Lincoln...
- A gle ovo! Piše: 5 ptas! Francisco Franco Caudillo de Espana por la g. de Dios. I otisnut je nekakav starac, nalik na našeg susjeda Bogdanovića!
- Da vidim! - uzela je mama novčić srebrne boje. - Aha, to je Španjolska!
- A na ovom novčiću je, zamisli, otisnuta grana! Prava pravcata grana, kakvih imaš oko Zlatnog otoka koliko hoćeš!
- Ma nije valjda!
- Evo, prava slomljena grana! - Tea je pružila mami laganu kovanicu bez sjaja.
- Mama je pažljivo razgledala novčić i potom se nasmijala.
- Nije to grana! - rekla je. - To je plug. Onaj starinski, drveni. Evo, pogledaj, na drugoj strani su dva klasa pšenice. Pšenica i plug idu zajedno, a grana tu nekako ne paše. Repvbblica Italiana 1954.
- A ovaj žuti?
- Ovaj žuti je mađarski. Dvije forinte.
- Za ovaj nećeš pogoditi! - Tea je pokazala prstom na kovanicu s otisnutim brojem dvadeset.
- Piše na ćirilici!
- To je - zagledala se mama u neobičan novčić - to je... Znaš što je to? To je dvadeset kopješki! Sovjetski Savez. Vidi, piše: СССР.
- Imaju grb sličan našem...
- A ovo je belgijski franak. Evo, što bi ti rekla, ima granu sa Zlatnog otoka. Na jednoj strani je grančica, valjda hrastova, a na drugoj kraljica i gušter. Valjda je gušter, što ja znam!
- Gle, mama! - radosno je uzviknula Tea. - Tu su i dva rimska novčića!

- Ma nisu valjda...
 - Jesu, jesu! Evo, pogledaj ovog vojnika s kopljem i šljemom! ... A na drugoj strani je nekakvi car s lovorovim vijencem oko glave... zapravo nekakva carica!
 - Ma nije, to je kovanica od sto lira. Piše Repvbblica Italiana. I godina 1965... a ovaj drugi je engleski, dva šilinga. Georgivs VI D:G:BR:OMN:REX i godina 1948... Suvremeni novac, samo piše na latinskom...
 - E, ovo nećeš moći odgonetnuti! - Tea je izdvojila laganu kovanicu sa slikom tri pšenična klasa i nekakvim čudnim slovima. Što je bilo najneobičnije, po rubovima je bio izrezuckan...
 - Ovo stvarno ne mogu odgonetnuti! - rekla je mama. - Čuj, Maks, što je ovo?
 - Ne znam - pogledao je Maks ispod oka. - Zar ne piše?
 - Piše, ali...
 - Pa onda pročitaj - nasmijao se ujak i stavio još nekoliko zanimljivih novčića na stol.
- Tada se pojavio i otac s papirima u ruci.
- Gle, Maks - rekao je - ova kuća je stvarno na prodaju. Raspitao sam se. Vlasnik živi u Australiji, a suvlasnik je vozač u *Pamučnoj industriji*.
 - Možda Perica? - upitao je ujak.
 - Ne. Blaž.
 - Blaž? Onaj visoki, nosi naočale?
 - Aha.
 - I, što kaže?
 - Kaže da moraju na sudu srediti to vlasništvo i da onda možemo napraviti ugovor. Zapravo, već sad možemo napraviti ugovor, jer je ovo na sudu samo formalnost.
 - Pa dobro, neka onda donese taj papir sa suda, a mi možemo polako krenuti s uređenjem...
 - Ali, vidi, Maks - rekao je tata - ja ipak ne bih bio za to da se tu održavaju svadbe i slične terevenke...

- Zašto? Pa svadbe su glavni izvor zarade! - pobunio se ujak. - Ljudi ne pitaju koliko što košta. Samo troše. I pritom ne jedu puno, nego, eto, tek toliko da imaju što zaliti. A piju k'o smukovi! Pa još ako to jelo posolimo malo više nego što treba, pit će na hektolitre!

- Ma znam, Maks - počeo se tata po potiljku - ali ti znaš kako izgleda čišćenje poslije svadbe. Strašno, užasno!... Pa sjeti se samo kako za Novu godinu oko tvog lokala sve zapišaju, da prostiš, zaseru i ispovraćaju... Grrr! Ne smijem se niti sjetiti!

- Ha... ovo što ti predlažeš liči na neki elitni restoran na Zapadu, a mi ipak živimo u socijalizmu... pa ne znam, da ti pravo kažem... stvarno ne znam...

- No, možemo se još dogovoriti, nije to gotova stvar - pomirljivo je rekao otac. - A sad stvarno žurim... Oprosti, koliko je sati?... Uh, već kasnim!

- Ideš na partijski sastanak?

- Ma ne, u Društvu inženjera i tehničara je dodjela nekakvih priznanja, znaš, uostalom, za što se sve kod nas dijele priznanja, pa idem izgovoriti par riječi o smislu nagrađivanja najboljih... o smislu radničkog samoupravljanja i tako dalje.

Kad se tata izgubio u predsoblju Tea je pomislila da bi ujak Maks možda mogao dati neki dobar savjet za Zlatni otok. Nešto vrlo općenito.

Ljiljana je namjeravala sjesti na bicikl i odjuriti u park, ali je iznenada odustala. Nezgoda je bila u tome što su joj u susret išle Margareta Vlahek i Natalija. Margareta joj se popela navrh glave jer je stalno dolazila k mami po konac za goblen, tobože nestane joj nekoliko uboda prije kraja slike. Pa da, eto, ne kupuje cijelo pakiranje, dođe posuditi tih „par centimetara, zapravo ništa“. I tako joj uvijek ponestane neke boje, crvene, zelene, plave, a goblen se mora završiti jer mušterija koja ga je naručila nestrpljivo čeka. A i posao je unaprijed plaćen. Sad će je prvo morati pozdraviti, a onda će teta Vlahek pitati ima li mama konac broj taj-i-taj, pa taj-i-taj, a usput i taj-i-taj, da stalno ne dosađuje, jer inače nikako ne može završiti *Stari most* i *Oluju na moru*. I kad je već oblikovala usne u pozdrav, iz drugog ulaza je sasvim neočekivano izjurila susjeda Eibl i doviknula Vlahekici „Joj, Margareta, nešto bih vas hitno trebala“. Tako je Ljiljana sva sretna uhvatila Nataliju za puce na bluzici.

- O, baš mi je drago što te vidim! - rekla je. - Čekaš nekoga?

- Tea je načas skočila provjeriti je li dobro zaključala vrata...

- A... vas dvije idete nekamo? Možda na Zlatni otok?

- Ma ne - Natalija je niječno zavrtjela glavom.

Ljiljana se tada urotnički nakašljala i izvukla pismo iz kožne torbice na sjedalu bicikla.

- Dakle, stiglo je pismo iz Splita...

- Od?

- Od? Gle ti nje! Od koga! - Ljiljana se usiljeno nasmiješila. - Pa znaš od koga! Od naših vrlih prijateljica, od Astrid i Sanje Horvatinović!

- Da? - zainteresirala se Natalija.

Ljiljana je ispružila ruku s bijelom omotnicom načičkanom markama male vrijednosti. Na sredini je pisalo nečije ime i adresa, no Ljiljana je brzo okrenula pošiljku, tako da Natalija nije uspjela vidjeti na koga je adresirana. U tom trenutku dotrčala je i Tea. Ljiljana je iz omotnice izvukla arak trgovačkog papira, gusto ispisan, i počela čitati:

Draga Ljiljana,

*Oprosti što će pismo ispasati, pardon, ispasti nečitko, ali stvarno nismo imale vremena normalno sjesti za stol i napisati neko pismo ili razglednicu odmah po dolasku u Split. No, tebi sigurno nije bilo dosadno, znam da si puno izlazila van s vladom - gle, Vladom je napisala malim slovom! - Sedlarom, znam da si puno izlazila s vladom Sedlarom, a mi, na žalost, nismo imale previše vremena za odmor i ljenčarenje. Dane i noći morale smo provoditi s pjevačima sa festivala. Ove godine je došlo puno stranaca, na primjer, **The Shadows**, Heino, **The Lords**. Vjerojatno ste za njih čuli preko radija ili televizije. **Shadowsi** su inače jako simpatični (simpatični!), pa sam to iskoristila da im postavim nekoliko pitanja.*

Ja: Kakvi su vam dojmovi o našoj zemlji?

Oni: Ljudi su simpatični, živahni, priroda je krasna, a klima očaravajuća.

Ja: Hoćete li se stići kupati?

Oni: Isključeno. Imamo previše posla.

Ja: Kako ste zadovoljni Splitom?

Oni: Zadovoljni smo i s gradom i s kompozicijama koje smo dobili na festivalu. Talentirano su pisane, mogle bi postati hit.

*I Dino, basist **Crvenih koralja**, isto se sprijateljio sa **Shadowsima**, odnosno njihovim basistom. U čast tog velikog događaja potrošio je pozamašnu svotu iz svog skromnog budžeta čašćavajući svog novog prebogatog prijatelja prošekom. Uza to ga je pozvao da bude njegov gost u Zagrebu prilikom prvog posjeta Jugoslaviji.*

*A **Luda mladost** u izvođenju **Dubrovačkih trubadura** osvojila je prvo mjesto na listi ploča u **Plavom vjesniku**.*

*Još jedna zanimljivost: splitski kompozitor Džeki Srbljenović napisao je prije nekoliko godina muzičku komediju **Svemirske skitnice** (o tome kako je jedan Splićanin sanjao da je s novinarima **Istoka** i **Zapada** odletio na Mars) i sad je to djelo ponovno s velikim uspjehom izvedeno na pozornici.*

*U gradu je, naravno, gužva. Evo, sad moram prekinuti pisanje ovog pisma. Došao mi je cijeli **Hajduk**: Ristić, Vukman, Mušović, Holcer, Folić, Vukčević, Nadoveza, Slišković, Žaja, Begović, Golijan, Vardić, Hlevnjak, Ivković, Bonačić i Ferić...*

Dok je Ljiljana čitala pismo Tei su pred očima neobjašnjivo počeli bledjeti veliki splitski događaji, slike palmi, sunca, mora, divnih ljudi, i riječi su se počele raspadati na slogove, to, pred, iz, ples, mo i a, zatim su počeli ispadati samoglasnici a, e, i, o, u da bi na kralju ljuštura cijelog pisma odletjela u svemir, kao onaj Splićanin koji je u snu raketom putovao na Mars. Da joj je netko ponudio hiljadu dinara da ukratko prepriča sadržaj Horvatinovićkinih dogodovština – ne bi se mogla sjetiti nikoga i ničega. Iza svih tih, nekome možda primamljivih stvari mučno se skrivala jedna velika zagonetka: Leonard Prstec. Kako? Zašto? Gdje? Kome? Dokle? I – zašto baš Liz? O, zašto?! Pred kraj splitske priče jednostavno više nije mogla izdržati i ispalila je očajnički:

– Zar u kinu stvarno svira *Poker*?!

Natalija i Ljiljana izmijenile su poglede.

– Pa je l' svira Prstec?!

- Mene pitaš? – začudila se Natalija.

- Ama pitam je l' da ili ne?! Je l' sviraju *Poker*, Arsen Dedić...

- Arsen Dedić? – nasmijala se Ljiljana i izvukla još jedan papirić iz kožne torbice na sjedalu bicikla. – Pa zar ne znaš da je Arsen objavio ispriku u *Karlovačkom tjedniku*? Evo, pogledaj što piše! A to ti vrijedi, mislim, i za Dugu Resu...

Dragi Karlovčani, žao mi je da je moj prvi solistički koncert u Karlovcu otkazan. Prvi puta poslije više godina imam teško zapaljenje grla. Čitav tjedan nisam bio u stanju da nastupam. Ispravit ćemo to početkom jeseni. Zahvaljujem se i izvinjavam svima koji su kupili kartu i molim ih za strpljenje, a ja ću se revanžirati. Moram reći da je ovo prvi puta da je jedan moj koncert otkazan. Žao mi je. Uz najsrdačniji pozdrav ostajem vaš, Arsen Dedić, Zagreb.

Natalija je počela neku svoju priču, no Tea je nije slušala: u mislima je već bila kod kuće i otvorila ormar s odjećom te izvukla kostim strašnoga gusara, koji je mami prije nekoliko godina donio prvu nagradu na Maskenbalu. Da, obući će tu šarenu košulju, staviti crni povež preko oka i prijeteće zamahnuti mesarskim nožem ispred nosa preplašenih susjeda Prstec, koje je već prije morao omamiti i miris svježije boje u stanu.

- Gdje je Leonard!? – divljački će se izderati.

Prije toga će nogom razvaliti vrata Prstecova stana, a ako u tome ne uspije, uzet će neku letvu ili, još bolje, brvno. Pa će navaliti onako kako su to radili u Srednjem vijeku: sa zaletom i onda svom snagom opaliti po vratima. Bum! Buuum! Ako su nekoć uspijevali probiti ulaz u grad i osvojiti ga, pa valjda će ona danas uspjeti probiti ulaz u običan stan!

Dok se penjala stubama na svoj prvi kat u ušima su joj odzvanjali razni glasovi: čas pjevni Ljiljanin, pun dalmatinskih mirisa i topline, ali i navijanja „Naprid, bili!“, čas Natalijin promukli, koji je stalno bio na granici kašlja. S vremenom su se zboru priključili i drugi glasovi, ponajprije onaj susjede Prstec, težak i opor. „Pa da, moguće je da je mama Eva nešto pričala protiv mene, pa sad ne želi doći u dvorište i skriva se. Sasvim je moguće da mu je rekla nešto ružno. Jer, cijela ona predstava na balkonu bila je priređena za mene, samo za mene“ – razmišljala je Tea.

„Sjećaš se one televizijske emisije *April u Karlovcu*? Sjećaš, je l' tako? Najprije je bilo natjecanje u pričanju nevjerojatnih priča. Sjećaš se, naravno. Sjećaš se i pobjedničke priče. Išla je ovako: *Moj susjed je uvečer objesio o klin vreću brašna. Drugog dana je našao kako visi o klinu samo brašno, a vreću mu je netko ukrao. Pretpostavlja se da je to bio Dior, koji je tako lansirao novu modu, svoju poznatu H-liniju!*“. Sjećaš se i pjevača, Zdenke Vučković, Nade Knežević, Ljiljane Petrović, Višnje Korbar i Marijane Deržaj! Sjećaš se, dakako, i poznatih komičara Nele Eržišnik i Brace Reissa, ali prava nezaboravna točka bilo je natjecanje u plesanju twista! Te godine jedino je bečka Stadthalle imala nešto slično, maraton twista! A nas je snimala zagrebačka televizija pod režijskom palicom Angela Miladinova...”

*Taj dan je bio tako tih
Sad san se spušta među njih
I dve će zvezde poć
Na dalek stari put -
Ne pali svetla u sumrak...*

Leonard je stajao na ogradi balkona i zaneseno pričao kroz svoju legendarnu čačkalicu, a mama Eva se uhvatila za glavu: „Leo, nemoj, pijan si!“. „Tko je pijan, ja?“ „Makni se s balkona, past ćeš!“ Ali, on je i dalje hrabro kotrljao čačkalicu među debelim usnama. „Nastup za pamćenje!“ Mama je zažmirila. „O, jeee! Leonard Prstec i društvo na televiziji! Nastup za pamćenje! Je l' tako, mala? Tata Zdravko je sjedio u publici kad su nas snimali! Tvoj tata Zdravko jedini je pravi čovjek na ovom svijetu, jedini je on...“ Netko od susjeda predložio je da pozovu miliciju, ali Leonard se nije predavao: „Mala, pjevaj hrvatsku pjesmu za hrvatske ljude! Živjela Hrvatska!“ Potom se sagnuo i uhvatio rukama za betonski rub, hineći da će skočiti dolje s prvog kata, a mama Eva je briznula u plač: „Neee!“ Leonard je skočio u balkon i demonstrativno ispljunuo čačkalicu u cvjetnjak...

Tea je bezbroj puta prolazila kraj tog cvjetnjaka, u koji je prije nekoliko godina pala slavna čačkalica, navirivala se i pomicala gusto grmlje noćnih frajli, ali čačkalicu nije našla. Nije našla ništa, iako joj se činilo da je toga dana u ukrasno bilje pred zgradom pala cijela hrpa prekrasnih stvari, od bubnjarskih palica do starog hubertusa. Kad je stigla kući mama je djelovala nekako zabrinuto, odsutno. Čak nije slušala svoju omiljenu emisiju *Po željama*

slušalaca Radio-Sljemena. Sjedila je za stolom i lupkala kažiprstom po zgužvanim novinama na kojima se isticala sjajna reklama:

Velika kolor-reportaža

Ekskluzivni intervju s Jovankom Broz

„Svijet“ jugoslavenska ženska revija

- Sigurno je opet nešto loše, ha? – upitala je Tea oprezno.

- Ma ne - mama se gorko nasmiješila - ne... Baš naprotiv! Evo, pogledaj - i gurnula je listove s masno otisnutim naslovima: *Mladi stručnjaci traže posao, Beat je danas jedna vrsta strasti koju se ne može izbjeći, U zagrebačkom vaterpolo klubu „Medveščak“ juniori treniraju zajedno sa seniorima, Sedamnaestogodišnji Francuz Alain Mosconi svjetski rekorder u plivanju slobodnim stilom na 400 metara, „Jugoton“ je iz Engleske dobio obavijest da će polovicom ovog mjeseca biti puštena u prodaju nova single-ploča najslavnijeg svjetskog ansambla „The Beatles“, Svečanost Omladinske radne brigade 13. jul iz Titograda na „Sava 67“, Otvoren 14. filmski festival u Puli: prikazani „Sakupljači perja“, „Breza“ i „Protest“, Osamnaestogodišnji učenik Pedagoške gimnazije Krešimir Ćosić proglašen najboljim igračem na košarkaškom turniru u Italiji, Upotrebom širom svijeta poznate NIVEA CREME steći ćete novog prijatelja na ljetovanju...*

Tea je slegnula ramenima i odgurnula novine na rub stola.

- Nećeš nikome reći? – upitala je mama tihim glasom.

- Ne...

- Eto, danas sam došla nešto ranije s posla jer je nestalo struje. Neki kvar je u trafo-stanici, što ja znam... i tako, dok sam rezala papriku čula sam kako na stubištu pričaju...

- Tko?

- Ma, nije važno tko...

- Što pričaju?

- Pa pričaju da je tata s neakvom... - mama nije mogla izreći misao do kraja.

Tišinu je iznenada proparao nestrpljivi zvižduk lokomotive na signalu.

- Mda - šmrknula je mama - vidiš da ga nema doma. Javio je da dolazi neakva delegacija iz Beograda pa mora s njima na ručak... A ti... A ti si cijelo vrijeme znala da se to plete meni iza leđa?

- Koje? - začudila se Tea.

Mama je spustila glavu. Tko je i što to cijelo vrijeme znao? I, što se to plete iza leđa? Ako je netko nešto znao, onda je susjeda Eva znala da Leonard svira u Dugoj Resi... To je glavna tajna. I nema drugih zagonetki na ovome svijetu. A vjerojatno niti na jednom od stotinjak tisuća nastanjenih svjetova u Mliječnoj stazi.

Slutnja nekakvog velikog misterija posebno se pojačala poslije podne, kad je sunce svom snagom udaralo u izloge na lijevoj strani ulice. Tei se činilo da netko nekome daje tajne svjetlosne znakove. Da nešto važno javlja. Ali, tko kome? I - što? Bilo bi najbolje kupiti kartu i vlakom otputovati u Split. Tamo bi se sva ova čudna priviđenja začas izgubila. Ostala bi nasamo s pjevačima, glumcima i nogometašima, kao sestre Horvatinović... Kad je došla do mesnice *Gavrilović* iz dvorišta jedne niske prizemnice odjednom je izjurio pas i potrčao ravno prema njoj.

- Joj! - prestrašila se.

- Jackie!

Pas je nezaustavljivo trčao i histerično lajao, vau, vau, vau, dok ga je iz dvorišta netko bezuspješno dozivao. Gotovo je! Još trenutak ili dva i pas će skočiti na nju, i raskomadati je. Više je neće biti! A neće biti niti onih svjetlosnih misterija. Neće biti ničega. Čak niti psa! Mogla bi još samo zaželjeti posljednju želju, onako kako to čine osuđenici na smrt. Nije bitno što se zaželjeno neće ostvariti, ionako je želja - samo želja. Samo zrak i ništa više! No, kad se nehotice okrenula, prošlo joj je kroz glavu da ima nekoliko sekundi vremenske prednosti pred strašnim progoniteljem te je shvatila da je to upravo toliko da zamakne u krojačku zadrugu *Budućnost*. I uprla je sve snage za taj sudbinski pothvat. Uletjela je u prostoriju koja je ugodno mirisala na naftalin i strojno ulje. Na pultu je ležala nečija nemarno prebačena karirana košulja s kratkim rukavima. U drugome dijelu, iza pregrade od lesonita, čulo se tiho šaputanje. Tea se nakašljala. Khkh, khkh! Ubrzo se iza šarenog zastora pojavilo

nasmijano lice mlade krojačice.

- Dobar dan!

- Dobar dan - Tea je jedva došla do daha.

- Da?... Joj, pa to si ti, Tea!

- Ja...

- Trčala si, ha? Evo, hoćeš bombona? - upitala je ljubazno i pružila joj plastičnu zdjelicu s crno-bijelim kockicama *Bronhija*.

Tea je niječno zavrtjela glavom.

- Došla si po jastučnice, a ja ih nisam završila - rekla je krojačica s osjećajem krivnje.

- Jastučnice? Ma ne... ne, ne, neki krvoločni pas, ovaj, izjurio je iz dvorišta i ravno na mene, a ja ...

- Aha, tako - s olakšanjem je uzdahnula krojačica. - Mislila sam, vidiš, da si došla zbog jastučnica, pa sam se čak i začudila što te mama poslala. Naime, mami sam rekla da ne mogu obećati da ću baš ovaj tjedan završiti, a ona je rekla da ionako nije hitno, nego ono, kad stignem... Hajde, uzmi bombona! To je *Bronhi*, odličan je za osvježanje.

- Danica! - zazvao je muški glas s druge strane lesonita. - Čekić!

Krojačica je nestala iza šarenog zastora, koji se nekako smiješno njihao. Tea je sjela na klimavi stolac i sjetila se bombona u zdjelici, ali je u zadnji čas uzmaknula. Krajičkom oka zahvatila je nekakve sive plakate na zidu i učinilo joj se da je likovi izrazito neprijateljski gledaju. Bile su to istrgnute stranice iz prastarih modnih žurnala, na kojima su ljudi zaustavljeni u neprirodnim pozama i s naivnim porukama. Na primjer, jedna smrknuta žena u ogrtaču, s jeftinom torbicom u ruci, koja svojim tijelom zaklanja muškarca u elegantnom odijelu i dvoje djece, djevojčicu i dječaka, obučene u stilizirane mornarske odore. Poruka je:

ZA PROLJEĆE

Zašto TIVAR ODIJELA?

*Zato jer su lijepa, dobra i jeftina.
Mi izrađujemo odijela
ZA CIJELU OBITELJ.*

Na drugom listu iz modnog časopisa prikazani su sportski sudac na promatračnici i mlada tenisačica s reketom u ruci.

*Za športsku odjeću **Indanthren-tkanine!**
Kod kupovanja tkanina zahtijevajte Indanthren-bojama bojadisane
tkanine i pazite na „Indanthren“-znak.*

Sljedeći list pomalo je ličio na osmrtnicu: bila je to crna podloga bez likova, obrubljena vjenčićem, na kojoj je pisalo:

*I sa malim sredstvima možete se elegantno odijevati
u konfekciji E.J. ROSET, Gundulićeva ulica 3.*

Na novom papiru jedva se nazirao crtež žene u grudnjaku. No, zato je poruka bila jasno uočljiva:

*LINIJA
samo steznikom i grudnjakom
iz ateliera SITZER
1. kat (lift) nad kavanom Carlton*

Zadnji je list imao crtež lijepe i tajanstvene žene nalik na božanstvenu Gretu Garbo, s crnom

rukavicom na ruci, koja je upućivala na nešto što tek treba otkriti:

Tajna privlačnosti elegantne žene

Hoćete li je i Vi znati?

Tata je govorio da su to poruke jednog vremena koje je odavno otišlo u ropotarnicu povijesti i da se čudi kako to ljudi u zadruzi *Budućnost* nisu primijetili. Jednom je čak najavio da će o tim neprihvatljivim slikama napisati oštro pismo Odjelu za privredu općine Duga Resa, ali je, čini se, odustao. Teu su ovi natmureni plakati podsjećali na prvi dan u školi. Dobro je pamtila kako se cijelo ljeto uzalud nadala da će se nešto odjednom dogoditi i da prvog rujna neće morati krenuti u mrsku školu, odnosno, da će još godinu dana ostati kod kuće i igrati se, a potom će se sakriti u nekoj gustoj šumi ili na divljem otočiću na Mrežnici, gdje je nitko neće naći. Ali, mama je s posla došla po nju i odvela je na veliko sportsko igralište kraj netom sagrađene škole, na kojemu se okupilo nekoliko stotina uzbuđene djece i roditelja. Svi su bili ukočeni i sivi kao ovi ljudi s reklama za elegantnu odjeću i kvalitetne tkanine. U jednom trenutku mama je narušila napetu tišinu i nekoj se ženi, čije je dijete krišom plakalo, pohvalila kako je Tea mjesec dana ranije uspješno proplivala te da odsad na Mrežnici može raditi što hoće. Eto, našalila se na kraju, može si čak napraviti kuću na jednome od otočića i tamo se preseliti sa svim svojim stvarima. Jedino će imati problema za dugotrajnih jesenskih kiša kad se nabujala rijeka izlije iz korita... Kasnije su se zaredali izrazito sivi školski dani i ona je tužno gledala kroz prozor bujno bazgovo grmlje koje je skrivalo rijeku, onu ljetnu ljepoticu Mrežnicu, i sanjerala kako će jednoga dana doista pobjeći od svega i nastaniti se na riječnom otočiću s kojega se ne vidi to nepodnošljivo sivilo života.

Iz pregrađenog je dijela u valovima dolazilo tiho šaputanje i povremeno kašljucanje, pa čak i nekoliko lakših udaraca čekićem, da bi se na kraju zajedno pojavili krojačica krupnih, nasmijanih očiju, i muškarac srednjih godina u ispranoj plavoj potkošulji, koja je oko izreza za ruke bila tamna od znoja. Muškarac je obrisao prljave, masne prste u meku krpu i čučnuo ispred Tee:

- Ti si Zdravkova mala, ha?

Tea je jedva primjetno klimnula glavom.

- Mda - muškarac je izvukao cigaretu iz zgužvane kutije, naslinio je i pripalio šibicom čiji je plamen uspio ugasi tek iz trećeg pokušaja. - Onda ti svakako moram reći za Zdravka.

„Dakle, tata je poslao pismo u općinu!“ - Teu je u trenu oblilo vruće crvenilo. Poslao je oštro pismo u Odjel za privredu i zato ove ljutite face s predratnih reklama izgledaju kao da će svakog časa bijesno nasrnuti na nju i raskomadati je. Eto, kad već nije uspio onaj strašni pas, kojega je tata također morao nečim duboko uvrijediti, manekeni iz ropotarnice povijesti imaju priliku za dvostruku osvetu! Jedan, dva, tri, četiri, pet... no, odjednom se na vratima pojavila krupna žena s kožnim remenom u ruci.

- Dobar dan! - povukla je tamne naočale do polovice nosa. - Da nije tu moj Jackie?... Ne?... Ah, k vragu! Nestašan je kao malo dijete. Znae, mora ići veterinaru po injekciju i čim sam izgovorila „Idemo, Jackie!“, otrgnuo mi se s uzice i bježi' koliko ga noge nose! Eto, i sad ga moram tražiti... A znam da je tu negdje u blizini i da mi se vjerojatno smije iza leđa... Ništa, ljudi, oprostite na smetnji!

Kad se ženina sjena izgubila s ulaza muškarac je sočno povukao dim i nastavio:

- Da nije bilo tvoga tate Zdravka, znaš, ja danas ne bih bio tu nego tko zna gdje. Ako bih uopće bio. On me nagovorio da prestanem piti i završim neku školu. I tako sam završio za električara i postao svoj čovjek... Zajedno smo, znaš, išli u osnovnu školu... uostalom, neka ti on priča...

Tata nikada nije govorio o svojim školskim kolegama i Tei je spomen ljudi koji su imali neke veze s tatinom ranom mladošću izgledao poput priče o nekom čovjeku kojega ne poznaje. Ovaj čovjek je, osim toga, izgledao neobično: crna, razbarušena kosa, dva zlatna zuba sa strane, obrve nekako tužno obješene, kao na licu sivog tenisača s reklame za *Indanthren-tkanine*. Tata je bio visok i mršav, kratke prosijede kose i očiju skrivenih iza metaliziranih naočala.

- Tebi su oba roditelja poginula u sudaru vlakova, zar ne? - upitala je krojačica.

- Da - muškarac je nervozno otpuhnuo dim. - Tata je bio željezničar, a mama domaćica. Toga dana došla mu je čestitati imendan.

- Znam, pisalo je u novinama - žena je sućutno spustila pogled.

- Cijeli svijet mi se srušio... I onda, da eto, preskočim ono najgore, stojim pijan na obali Mrežnice i razmišljam kako da učinim kraj svojim patnjama. Što učiniti? Skočiti u vodu ili se

objesiti? Politi se benzinom i zapaliti? Baciti se pod vlak? U takvom mračnom raspoloženju odjednom spazim Zdravka kako hoda obalom, nosi punu torbu jabuka... Onda sjednemo i pričamo, a on mi veli kako je dvadeset godina živio u uvjerenju da nema roditelja: otac je poginuo u ratu četrdeset treće, a mami se izgubio svaki trag za vrijeme preokreta. Tražili su je i preko Crvenog križa, ali bez uspjeha. Srećom, imao je djeda i baku na selu, pa su ga oni u prvo vrijeme odgajali, a poslije ga je k sebi uzela teta iz Karlovca. Na selu je bilo nekako pusto, nije se imao s kime družiti, a i plašio se jedne zločeste susjede, s kojom djed i baka, čini se, nisu razgovarali. U Karlovcu se pak školovao i oženio, poslije je dobio stan i posao u Dugoj Resi. Vidim da je daleko dogurao, u novinama su više puta objavljene njegove slike s drugom Titom i drugaricom Jovankom... I priča on kako su jedne večeri on i mama igrali domino, a ti si, veli spavala, kad je netko žestoko pokucao na vrata. Vani je padala kiša. Tata je otvorio i pred vratima ugledao svoju zločestu susjedu, ženu s kojom njegovi djed i baka nisu razgovarali. Htio ju je pitati što želi, no ona je bila brža. Rekla je: „Ja sam tvoja mama...” I tako, on ju je, naravno, primio u svoj dom, bio je sretan što je napokon našao mamu. Ti se te bake Marte i ne sjećaš, bila si jako mala, a i ona je ubrzo nakon toga umrla od upale pluća... I, da se vratim na početak priče: sjedimo Zdravko i ja na obali Mrežnice, a na mirnoj površini vode zrcale se naša ozbiljna lica, nebo, grmlje, cijeli svijet... Zdravko je rekao da se nikad ne zna što se iza brda valja... Od tog dana sam počeo čekati da mi na vrata zakuca mama i začudi se kako sam postao sretan i uspješan čovjek...

- Lijepa priča. Poučna - zasuzila je krojačica.

- Eto tako - uzdahnuo je majstor i ugasio opušak - pozdravi tatu...

- Tata je prije otprilike dva sata prošao ovuda s nekim ljudima u crnim odijelima... Valjda neka delegacija - rekla je krojačica.

- Mance. Ja sam Branko Mance - majstor je na rastanku pružio ruku Tei.

Natalija je sjedila na klimavom stolčiću u hladu i marljivo namatala vunu na veliko klupko kad je u dvorište poput vjetra uletjela Liz na biciklu.

- Fiiiju! - zafučkala je Natalija.

Liz je elegantno zakočila, naslonila bicikl na nisku živicu i polako krenula prema hladu.

- Zašto sjediš na tom stolčiću? Zar ti nije dosadno? Koliko vidim, uokolo nema nigdje nikoga!

- Ah, pusti! Svega mi je dosta! - odmahнула je rukom Natalija. - A kamo si se ti uputila, ako se smije znati?

- Ma, htjela sam Teu tražiti još jedan *Plavi vjesnik*, jer unutra ima zgodnih natječaja.

- Da?

- Pa da. Između ostalog, glasa se za najbolji jugoslavenski vokalno-instrumentalni sastav. Već sam poslala tri kupona za grupu *Poker*, a htjela bih da dečki na kraju pobijede. Onda bi o njima napravili veliku reportažu, a ja bih dobila neku nagradu. Čuj, svašta se može dobiti...komplet gramofonskih ploča, stolna lampa, putovanje za dvije osobe u Poreč, bicikl, magnetofon... Prva nagrada je jedan dan u društvu popularnog pjevača... Inače, trenutni redosljed je ovakav: *Zlatni akordi* iz Zagreba s 4937 glasova, *Grupa 220* isto iz Zagreba s 4490 glasova, *Kameleoni* iz Kopra s 3357, *Roboti* iz Zagreba s 2735, *Crveni koralji* također iz Zagreba s 2012, *Silujete* iz Beograda s 1558, *Mi* iz Šibenika s1401, *Delfini* iz Splita s 1285, *Rdeći dečki* iz Maribora 1076, *Indexi* iz Sarajeva 1028, pa *Uragani* iz Rijeke, *Elipse* iz Beograda, *O'Hara* iz Zagreba, *Lutke* iz Zagreba, *Dubrovački trubaduri* iz Dubrovnika, *Crno-bijeli* iz Varaždina...

- Je l' to natjecanje za mlade talente?

- Ne, nego čitatelji biraju najpopularniji sastav... A ovo što ti pitaš zove se *Prema zvijezdama*... Vidjela si onaj plakat na kinu, zar ne?

- Joj da, nešto sam pobrkala! Baš sam glupa!

- Ivo Robić, Tereza Kesovija, Arsen Dedić, *VIS Poker*...

- Da, da, znam, vidjela sam plakat!

- Tu je i ona tvoja Sandie Shaw, odnosno Srebrenka Kolak... A znaš tko imitira Leonarda Prsteca? Onaj Ivica Butković... ma znaš ga, ide u Tekstilnu školu... sestra mu je dobila servis za kavu na lutriji u Vatrogasnom domu... Elvis Presley je Damir, sin nastavnika zemljopisa s Prve osnovne škole... A ja ti inače hodam s Leonardom Prstecom, znaš? Već mjesec dana!

- A... da? - začudila se Natalija.

- Aha... ma ne, ima i više od mjesec dana... možda mjesec i pol! Mislim, hodam s tim Ivicom Butkovićem. A ti? Je l' ti imaš dečka?

- Pa naravno! - rekla je Natalija. - Samo što ja s njim hodam puno dulje nego ti s tim Leonardom Prstecom! Vidi što mi je poklonio! - ispružila je ruku oko čijeg je zapešća bio stegnut sat.
- Lijep je.
- Pa i dečko je lijep! - zagonetno se nasmiješila Natalija.
- Što si rekla, koliko dugo hodate?
- Pa... - zapela je Natalija - pa... dugo.
- Koliko dugo?
- Ah, čuj - uzdahnula je Natalija - pa najmanje godinu i pol! A možda i dvije godine, ne znam točno!
- Fiju! - zadivljeno je fućnula Liz. - Svaka čast! Svaka čast, Natalija! Reci... a je l' radite one stvari?
- Koje? - zacrvenila se Natalija.
- Pa one, znaš... Je l' se ljubite?
- Je l' se ljubimo? Pa naravno da se ljubimo! Baš si smiješna!
- Kako? Filmski?
- Aha!
- O! Krasno! Pa daj mi malo opiši kako to izgleda, mislim, i ono drugo, još važnije...
- Koje drugo?
- Pa to što radite!
- Ah, čuj, nije zgodno da o tome pričam tu u dvorištu... može netko čuti...
- Vidiš da nema nikoga - ustrajavala je Liz.
- Pa gledaj, on ti, na primjer, sjedne na stolac i onda ja... ali, gle, to su ti sve osjetna tjelešca, biologija, ne znam kako bih ti to dočarala riječima... - rekla je ozbiljno. - A inače tražiš Teu?

- Da - potvrdila je Liz.
- Nema je doma.
- Nema?
- Ne.
- A, ovaj... - zbunila se Liz.
- Otišla je s mamom na kupanje - rekla je Natalija suho.
- Kamo? Tu, na pješčanu plažu?
- Ne. Skroz gore.
- Na kupalište?
- Vjerojatno.

Kad je malo kasnije stigla kući, Natalija je uzela knjigu koju je tata kupio mami prije dosta godina, *Što treba znati o spolnom životu*, i otvorila stranicu koju je toga jutra započela čitati. Pa niti u toj knjizi ne piše ništa od onoga što bi Liz vjerojatno htjela čuti. Zapravo ne piše ništa:

Sjedeći položaj. Ako muškarac sjedi na stolcu bez naslona, a žena se smjesti povrh njegovih bedara, uvođenje muškog spolnog organa u rodnicu može se vrlo lako obaviti prije nego što žena zauzme definitivni položaj u krilu muškarca. U ovom položaju žena je okrenuta prema muškarcu licem i zgodnim položajem svog tijela (osobito ako nagne svoju zdjelicu nešto prema muškarcu) postizava se odličan kontakt između klitorisa i penisa tokom snošaja. U ovom položaju muškarac se ne može tako slobodno pokretati kao u drugim položajima, no ipak je njegova pokretljivost apsolutno zadovoljavajuća. Zgodno je da stolac na kojem muškarac sjedi ne bude previsok, tako da se žena tokom snošaja može oslanjati i nogama o tlo, ukoliko želi pojačati svoje kretnje. Ovaj je položaj jako ugodan za oba partnera i pruža odlične mogućnosti za potpuno postizavanje orgazma kod oba partnera.

Za stolom od grubih, potamnjelih dasaka sjedili su Ivan Vlahek, Ferdo Eibl i Zlatko Župan.

- Hajde, Vlah, idemo! - rekao je Eibl.

Ivan Vlahek je iz džepa izvukao limenu cigaret-dozu, na kojoj je velikim slovima pisalo *Morava*, izvukao cigaretu koja je pružala najmanji otpor, prepolovio je i zapalio. Drugu polovicu vratio je unutra.

- Ah, čuj, zanimljivije mi je gledati - rekao je.

- Pa ne igramo za novac, ne boj se - nasmijao se Eibl. - Vidim da lomiš te cigarete i šparaš dim, valjda bi žena vikala da potrošiš koji dinar, ha ha ha! Bilo bi jezikove juhe! E, moj Vlah!

- To sa cigaretama je nešto drugo - rekao je Vlahek ozbiljna lica. - Pokušavam sasvim prestati pušiti, jer mi škodi zdravlju. Pušit ću sve manje i manje i tako se sasvim odviknuti... Baš, eto, neki dan čitam u novinama...

- Ha, ha, ha! - podrugljivo se nasmijao Eibl. - To su priče za malu djecu!

Vlahek se na to demonstrativno okrenuo i kad je htio otići, Zlatko ga je uhvatio za majicu.

- Vidi ga! Pa nemoj se odmah vrijeđati... Eibl se samo šali.

- A on se kao uvrijedio? - zaškiljio je Eibl. - Tko bi to rekao!

- Ivo... Vlah... ma daj, sjedni s nama! - navaljivao je Zlatko. - Hajde, nemoj biti takav! Pa znaš Eibla, taj za pet minuta zaboravi sve što je izgovorio... Hajde, igramo za vino...

- Kakvo vino? - zainteresirao se Vlahek.

Župan i Eibl prasnuli su u smijeh, a Vlahek je naposljetku sjeo za stol.

- E, takvog te volim! - potapšao ga je po ramenu Eibl.

- A gdje vam je vino? - ogledavao se Vlahek.

Eibl je kažiprstom pokazao prema rijeci.

- U Mrežnici?

- Na Mrežnici.

Ubrzo se kroz grmlje na nasip izvukao Braco i oglasio svojim karakterističnim hrk-hrk-hrk smijehom. Kad je, nekoliko metara dalje, stupio na asfaltnu stazu, nagnuo se na desnu stranu i cupkajući na jednoj nozi izbacio vodu iz uha. Tijelo mu je bilo napeto i sjajno, voda se u tankim potočićima slijevala pod noge i ostavljala za sobom krugove suhe kože. Oko stopala, na asfaltu, voda se širila u obliku tamnih mrlja.

- Pazi, Ferdo, žena te gleda! - diskretno je šapnuo Župan kad je Eibl povukao špil karata sa ruba stola.

- Mir-no-o-o te-ku-u-u rije-keee... - zapjevao je Ferdo i okrenuo se prema grmlju. - La la la...

- Hajde, ljudi, idemo na posao! - rekao je Župan i uzeo karte. - Tko će presjeći?

Vlahek je podigao pola špila i premjestio ga nekoliko centimetara dalje. Braco je nekoliko puta otresao ruke i onda sjeo za stol.

- Dobra voda, ha? - namignuo je Eibl.

- O, odlična! - rekao je Braco i nasmijao se hrk-hrk-hrk.

„Pa i nije tako loše“ - zaključila je Tea kad je mama odložila stvari u hlad ispod visoke jele. U zraku se osjećao opuštajući miris smole, koji je neodoljivo podsjećao na crnogoričnu šumu uz slikovitu plažu na Jadranu. Prvi doticaj s morem? Bilo je to... koje ono godine? Tata je diplomirao na Visokoj upravnoj školi i u čast velikog događaja poveo je nju i mamu na tri dana u Opatiju. „Opatija je pojam vrhunskog turizma: sve do Prvog svjetskog rata bila je zimovalište europske aristokracije i buržoazije“ - rekao je.

Išli su autobusom, vijugavom cestom kroz prelijepi Gorski kotar. Odsjeli su u luksuznom hotelu koji je drijemao u dostojanstvenoj tišini na brijegu. Ispred hotela nalazio se vodoskok od bijelog kamena, s figurom dvoje djece što se grle. S tog se mjesta vidjelo sinje more, koje se doimalo poput beskrajne pustinje na kojoj se odmarali nekakvi čudni leptiri. Nešto od takvog ugođaja Opatije imalo je i kupalište na koje ju je upravo dovela mama: Mrežnica je tu bila najšira, najdublja i najmirnija, u daljini osuta s nekoliko otočića koji su podsjećali na brodice, odnosno pustinjske leptire na ustreptaloj, svjetlucavoj površini. Na drugoj obali rijeke pružao se tamnozeleni pojas odraza niskih građevina tvorničkoga kruga *Pamučne*

industrije. Nizvodno se prepriječila tvornička brana, preko koje je tekao tanki mlaz vode. Bilo je to jedno od kupališta na koje su obično dolazila djeca ili mladi ljudi. A tu, u hladu visokih jela, okupljali su se stariji ljudi. Za njih je bio uređen ulaz u vodu dvama stubama od dasaka. U plićaku, odmah uz obalu, bilo je šljunka, nešto dalje iz vode su virili stupovi za koje su se vezali čamci. Tei se posebno dopao neobičan mir: djeca nisu vrištala, malo stariji kupaći nisu bezobzirno skakali na glavu, nitko nije imao tranzistor, niti se preglasno razgovaralo. Baš ugodno mjesto za opuštanje. Neke ljude je čak i znala, na primjer, čovjeka koji se smjestio kraj njih. Bio je prodavač u trgovini cipela *Borovo*. Imao je smiješne duge gaće, koje su izgledale kao skraćene hlače pidžame. Podalje su pak bili nastavnik povijesti, nova knjižničarka u mjesnoj biblioteci, blagajnica na željezničkoj stanici i neki električar. Tei se učinilo da je vidjela i Dražena, plavokosog dječaka koji je s njom išao u prva dva razreda osnovne škole a onda se negdje izgubio. Možda to i nije bio Dražen, nego netko vrlo sličan. Možda se samo načas sjetila tog Dražena.

- Onda, je l' ti se tu sviđa? - upitala je mama.

Tea nije znala što bi se tu moglo odgovoriti. I da i ne. S jedne strane priroda je bila lijepa, a s druge je očekivala nekakvu senzaciju, nešto o čemu će danima pričati prijateljima u dvorištu, međutim, na obzoru nije bilo ničeg naročitog. Iz jedne udaljene kuće dopirala je glazba s radija, što je Tei načas pružilo pravi nedjeljni ugođaj i podsjetilo je na popodneva kad je zajedno s Natalijom ili Sanjom Horvatinović prolazila pokraj zloglasne gostionice *Pirovac* iz koje su sukljale pjesme poput *Vratija se Šime* i *Marice, divojko* te nezaobilazni teški miris vina, kao da se nikada nisu prale čaše. Uz gostionicu je bio visoki ukrasni grm, kraj kojega bi netko od pijanaca s užitkom pišao, onako bučno ššššš, a stari Ottavio, koji je vodio poslove u toj mračnoj rupi, volio je dobacivati djevojčicama da imaju dobre cice. „Ipak je to bio Dražen“, zaključila je Tea kad je momčić nakon desetak minuta sjeo na crni muški bicikl i udaljio se. Mama nije ulazila u vodu: samo je prišla drvenim stepenicama i nekoliko se puta nakvasila po rukama i nogama te se odmah vratila na svjetlosmeđu deku kojoj je bio otisnut konj u trku. Legla je na konja i dohvatila novine koje je ponijela za kraćenje vremena.

- Da vidimo što danas ima na Radio-Karlovcu - otvorila je *Karlovački tjednik* - evo, u četrnaest i trideset je *Emisija za vaš odmor*, četrnaest četrdeset pet *Danas u Karlovcu*, petnaest sati *Dnevne novosti RTZ*, petnaest i dvadeset *Lokalne vijesti*, šesnaest *Reklame i po željama slušalaca*, sedamnaest *Kulturni pregled*, osamnaest *Pjeva Zvonko Špišić* i dvadeset sati *Operni intermezzo*...

- Znači da upravo propuštamo dvije značajne emisije - rekla je Tea.

Prodavač iz trgovine cipela *Borovo* iznenada se upleo u razgovor kad je mama naišla na članak o Stjepanu Sabljariću, pjevaču narodnih pjesama, koji je snimio *Pjesmu o Karlovcu* za tvornicu ploča *Diskos*. Mama je odložila novine i prihvatila temu koja ju je zainteresirala. Tei je pak taj čovjek ostao u sjećanju iz vremena kad je trebala krenuti u školu pa ju je mama dovela u trgovinu da odabere cipele za taj strašni, ali i ostale strašne, užasne dane. Cipela, međutim, nije bilo i mama se strašno uzrujala, jer Teu nije željela poslati u školu u starim sandalama. Prodavač ju je uvjeravao da je nekoliko puta naručivao novu robu, ali da mu je iz direkcije nikako ne šalju. Tea je pomislila kako bi bilo dobro da nema ni škole, jer se ne može dolaziti na nastavu u poderanoj ljetnoj obući. Kad mama više nije imala živaca za čekanje, poslala je tatu da on pokuša utjecati na *Borovo* preko svojih veza, ali ni to nije uspjelo nego su joj na kraju kupili nekakve smeđe cipele sa zatupljenim vrhom, cipele koje su se vezale kratkim vezicama i izgledale jako, jako obično. Postojala je u Dugoj Resi, doduše, još jedna trgovina, zvala se *Obuća*, ali roditelji u nju nisu zalazili zato što je tu radila mamina bivša prijateljica Emanuela Čadorić, djevojka koja je za vrijeme rata priređivala vesele zabave za neprijateljske vojnike. Mnogi su mamini negdašnji prijatelji završili u ustašama ili domobranima, ali im se onda nakon rata zameo svaki trag. Jedino je Emanuela opstala i to zahvaljujući vezi s nekim funkcionarom SUBNOR-a, koji joj je priskrbio toplu sobicu u samačkoj zgradi, ormar, krevet i posao prodavačice u trgovini cipela. Mama i tata bili su u partizanima i smatrali su da je nedopustivo nagrađivati neprijatelja naroda, dok istodobno stotine boraca ne mogu riješiti neka osnovna životna pitanja, stan ili penziju na primjer. Mama ne samo da je prestala razgovarati s tom simpatizerkom fašizma, nego nije ni prilazila zgradi na kojoj je visio natpis *Obuća*, jer joj se činilo da joj se Emanuela iznutra pomuklo smije. Odnosno, da se smije njenom Zdravku kojega „hvataju živci“ pa ponekad, pritisnut mučnim sjećanjima na rat, izjuri iz kuće i počne vikati: „Fašisti! Stižu fašisti! Bježite!“...

Tu, na obali, u ugodnom hladu mirišljavih jela, prodavač iz *Borova* bio je Tei vrlo simpatičan, znao je pričati vrlo zanimljive priče. Osobito je se dojmila priča o tome kako su ga jednom carinici zaustavili na jugoslavensko-talijanskoj granici i pitali ima li štogod za prijaviti. A imao je punu torbu goblena koje je sestra, inače udana za Talijana, trebala isporučiti mušterijama u Perugiju. I, dakako, zanijemio je od straha. Toliki trud, tolika vrijednost, sestra nestrpljivo čeka u Goriziji, a on nikako da prijeđe granicu. „I onda sam im počeo tumačiti na lošem francuskom da žurim, jer me sestra čeka, kad se policajac zagleda u moju putovnicu i upita: Dr-agić? Ja klimnem glavom. Doktor Agić? – ponovio je policajac. Ja važno klimnem glavom. Poslije je došao drugi, nešto rekao prvom i tako su me pustili. Nisu znali, vele, da sam dr Agić, da sam, dakle, doktor Agić...“ Poslije te priče Tei se učinilo da u tom

čovjeku doista ima nečeg izuzetnog te da ga ne treba podcjenjivati.

Kad se vratila iz vode, nakon što je još jednom u sebi pretresla priču o snalažljivom doktoru Agiću, Tea je Dragića našla u razgovoru sa ženom koja je prije uglavnom šutjela, dok se kraj mame ispružio nepoznati mladi muškarac. Kad je oprezno sjela na ručnik, mama se okrenula i predstavila je mladiću:

- Evo, ovo je moja Tea! Jako je talentirana, ima tako razvijenu maštu... u svakom slučaju, posebna je... Sigurna sam da će jednoga dana postati slavna slikarica!

Muškarac je pružio ruku, nasmiješio se i izgovorio nekakvo čudno ime i prezime, no nije ga zamolila da ponovi jer je vjerovala da je njihov susret tipa „sad i nikad više“. Dopao joj se, međutim, način na koji joj je stisnuo ruku: učinio je to nježno, blago, s poštovanjem i ozbiljnošću, a ne onako kako su se s njom upoznawali razni trgovački putnici, inženjeri i majstori, koji bi je bez dopuštenja ljubili ili, točnije, slinili po obrazima i onda još podrugljivo pitali: „Imaš li dečka?“ ili „Koga više voliš: mamu ili tatu?“. Ovaj je bio pristojan i čak joj se učinilo da se dugo poznaju, jer ju je pitao zna li da je Marianne Faithfull, britanska pjevačica i zaručnica Micka Jaggera, započela snimanje svog prvog filma, pa što misli o Johnniju Hallydayju koji je otvorio izložbu svojih modnih kreacija za hipije i o Marini Vlady, francuskoj glumici ruskoga podrijetla, koja je otputovala u Moskvu na snimanje filma o Antonu Čehovu. Tea nikada nije s posebnim zanimanjem pratila Mariannu Faithfull, no nakon razgovora učinila joj se velikom, zaista velikom. Isto tako i sastav *The Rolling Stones*. I sjetila se kako je nedavno pročitala u novinama da nekakva Lindsay iz Lodona čuva polovicu cigarete što ju je odbacio Keith Rihards i novčić od tri penija kojim je Mick Jagger platio neku sitnicu. A za obožavateljicu Jenny je pisalo da ima oko tisuću fotografija *Rolling Stonesa*. Za Johnnija Hallydayja je pisalo da je morao unajmiti tjelohranitelja kako bi se zaštitio od obožavateljica, a za Marinu Vlady da kao Ruskinja zapravo ide među svoje, doma.

Poslije je mladić pričao o kako je posjetio Sajam automobila u Frankfurtu te da ga je posebno fascinirao najnoviji *NSU Ro 80* od 115 konjskih snaga, s Wankelovim motorom koji ima dvostruki rotirajući klip i može juriti 180 km na sat. Cijena mu je oko četrnaest tisuća njemačkih maraka. Usporedbe radi, najskuplji auto na sajmu bio je *Rolls Royce phantom V*, koji se prodavao po sto šezdeset tisuća maraka. Najjeftiniji pak bio je *Trabant 601* s dvocilindričnim motorom i maksimalnom brzinom od oko 100 kilometara na sat: koštao je tri i pol tisuće maraka. Dok je tako redao opise i cijene najnovijih automobila, Tea je pomislila kako je velika šteta što se i ovo mjesto ne smatra pravim kupalištem, kao ono gore, gradsko.

Mirna je dugo nepomično ležala na kauču i oživljavala u sjećanju tatin strašni gnjev: „Ne, ne i ne!“ – vikao je. Ne i ne! Ne, ne, ne, ne! Ne i gotovo! A ti rođendani su posebni datumi u svačijem životu! Dogode se samo jednom u 365 dana i donose vesela lica, najbolje želje, darove koji se poslije svima pokazuju... „I svi će reći: evo, ja sam dobio to i to, a što si ti dobila? Jesi li uopće imala rođendan? Kako?! Nisi imala rođendan?! Pa strašno!“

- Tata! – ustala je Mirna. – Gledaj jednu stvar...

- A je l' ti to opet o rođendanu? – promrmljao je otac.

- Gle, mislila sam da, ovaj...

- Ma nema rođendana i gotovo! Možeš se postaviti na glavu! Nema! Ne želim da to čudovište od Lovrine kćeri jede sendviče i kolače koje sam kupio svojim krvavo zarađenim novcem! Ne dolazi u obzir! – iz tatinih su zapjenjenih usta na sve strane prskale sitne kapljice sline.

- Ali, mislila sam...

- Ma nemaš ti što misliti! – bjesnio je. – Nema rođendana i gotovo! Baci samo pogled u dvorište! Što ćeš vidjeti? Vidjet ćeš da na mjestu gdje od pamtivijeka parkiramo našu *Škodu* sjedi čudovište i namata posranu i popišanu vunu. A ta vuna je u stvari laso koje moćni šerif, otac malog čudovišta, želi baciti meni oko vrata i onda me dokrajčiti. Samo da njemu ostane mjesto za parkiranje! Ali ne, grdno se vara taj Lovro, grdno! Može on, ako hoće, biti i generalni sekretar Saveza komunista Jugoslavije, ali meni neće oduzeti moje sveto mjesto u dvorištu!

- Hin-ko... – tiho je zazvala žena iz kuhinje.

- Lovro, zamisli! Ha! On će meni tim svojim partijskim trikovima trovati život?! – žestio se tata. – Malo morgen! Znam ja tko je Lovro i na koji način je postao vlast! Ona njegova Nevenka se četrdeset šeste, dok su poštteni omladinci pjevali „Brčko-Banovići naša je meta izgraditi prugu još ovoga ljeta“ hvalila kako je u rodbinskim vezama s banom Šubašićem, političkim emigrantom i predsjednikom vlade reakcionarne Kraljevine Jugoslavije u Londonu! Hvalila se kako ju je rođak pozvao na kavu u hotel *Esplanade* u Zagrebu! Ona je pila reakcionarnu kavu, a naši drugovi i drugarice sanjali su koricu kruha! Zna se i tko je četrdeset šeste skupljao u *Esplanadi*! Kurve! Samo kurve i mutikaše! A znamo i za Lovru, što

je i tko je bio! Znamo, znamo!

- Hinko!

- Šuti, Boža! Tvoje mi zvocanje zbilja ide na jetra! Vidiš, da sam od početka zauzeo jasan stav prema tom problemu, danas ne bismo tako razgovarali o običnom rođendanu. Ovako... Iako mi uopće nije jasno čemu taj rođendan! Kao da je to ne znam kako značajna stvar! Meni roditelji nikad nisu slavili rođendan, nikada! Sjećam se da sam sasvim slučajno otkrio da imam rođendan baš na dan kad je bio posvećen temeljni kamen za novu crkvu svetog Antuna, koja je podignuta na mjestu stare kapele svetog Antuna. Bilo je to 17. lipnja 1934. godine. Posvetu je obavio nadbiskup Bauer zajedno sa svojim koadjutorom Stepincem. Priređena je svečanost, nastupila je školska mladež, djevojke u hrvatskim narodnim nošnjama, vatrogasna glazba, seoski konjanici i predstavnici vlasti...Novine su pisale o tome!

Iz kuhinje se iznenada začuo plač malog Srećka.

- On je namjerno stavio svoj auto na moje mjesto! - nastavio je Hinko Lajtman. - Htio je pokazati da je moćniji, jači, bogatiji i što ti ga ja znam! Htio je da moj izlazak iz kuće bude sudar s njegovim autom, s njegovim svijetom. Htio je da osjetim tu granicu, da stanem i vratim se odakle sam došao! Jer, pazi, kad čovjek izađe iz kuće i uputi se prema svom autu ili nečem drugom, prema voćki, biciklu ili običnom štapu, misli su mu vezane za nekakav njegov prostor, koji je nastavak doma. Zato svatko stavlja svoje stvari ispred vlastitog ulaza. Da nije tako, ja bih, na primjer, *Škodu* parkirao ispred Bašićevog ulaza, Tomek bi bacao smeće u našu kantu i sve bi se ispremiješalo. Ili zamisli da mi istovarimo drva u Županovu drvarnicu!... Ne, ovo što je napravio s tim autom vrhunac je ljudske zlobe i pakosti! I sad ta mala tamo sjedi, tobože mota usranu vunu, a zapravo pazi da ja ne uletim u prostor koji su nam ukrali i uzmem ono što nam pripada! Pa to samo bolesni um može smisliti! Jer, pazi, sutra će malo čudovište poslati da mota vunu ispred našeg televizora, a preksutra da sjedne za naš stol i jede našu hranu!

- Ma, Hinko!

- Eto, to je razlog zbog kojega nećemo slaviti Mirnin rođendan...

- Pa dobro, mogu li ga onda slaviti negdje drugdje? Mislim, samo da nije u vinogradu...

- A gdje?

- Pa...

Dok je Mirna smišljala nastavak rečenice, tata je ljutito izvukao papir iz kuhinjskog ormarića, uzeo kemijsku olovku i nalaktio se.

- Evo, da ne misliš kako imam nešto protiv tvog rođendana... Napisat ću pismo da se konačno raskrinka taj moćni Lovro Perić! On, on će meni uzeti moj životni prostor?! E, taj film nećemo gledati!

I počeo je utiskivati zaobljena slova na bijeli papir. Mirna je ispod oka pratila micanje tatinih usana, ali nije uspjela odgonetnuti sve riječi. Prepoznala je jedino glas „s“, jer ga je tata izgovarao na poseban način, nekako „sss“, pri čemu bi mu gornja usna zatitrala, a kroza sitne zube prelilo se nekoliko kapljica tople sline. Nakon petnaestak minuta pismo je bilo gotovo i tata ga je dvostruko presavio te stavio u plavu omotnicu, koja je od dugoga stajanja na svjetlu po rubovima pomalo izbledjela. Zatim je pljunuo na prst, razmazao obilnu slinu po ljepljivom pojasu na papiru i snažno pritisnuo stranice jednu preko druge.

- Evo - pružio je zatim pismo Mirni - odnesi to na poštu!

- Robi! - zazvala je baka na stubištu.

U jednome od stanova tekle su najnovije radio-vijesti:

Dan ustanka naroda Hrvatske bit će i ove godine svečano proslavljen. Bilježimo samo neke značajnije proslave. U Debeloj Kosi održat će se narodni zbor na kojem će govoriti jedan od ratnih rukovodilaca odreda Debela Kosa Gnjaco Purić. Tom prilikom bit će položeni vijenci na spomenik palim borcima. Od ličkih mjesta Srb i Brinje bit će domaćini najvećih svečanosti. U Srbu će proslava trajati dva dana, a na prvoj će govoriti Savka Dabčević-Kučar, predsjednik Izvršnog vijeća Sabora Hrvatske. Na sam dan ustanka u Vodoteču nedaleko od Brinja otkrit će se spomenik u znak sjećanja na tisuće poginulih boraca...

- Roberte-ee!

Robert je otvorio vrata stana i naslonio se ne rukohvat:

- Tu sam!

Baka je izašla iz mračnog podrumskog hodnika i obrisala ruke u šarenu pregaču.

- Zar se ne znaš lijepo javiti?! - upitala je strogo.

- Molim, bako, što treba?

- Što radiš?

- Ništa... igram se.

- Gdje se igraš?

- U sobi.

- A zašto ne ideš van?

- Pa kad nema nikoga u dvorištu...

- A gdje je Mirna?

- Otišla je s mamom i Srećkom u park.

- Zašto ti nisi išao s njima?

- Ah...

- Molim?! - podviknula je baka.

- Ma, dosadni su! Taj mali stalno kmeči...

- Roberte! - priprjetila je baka prstom. - Što smo se dogovorili? Da se više nisi tako izražavao! Jasno?! Sram te bilo! Srećko je malo dijete! I ti si se derao kad si bio mali! Svi su plakali kad su bili mali.

- No dobro, nisam mislio...

- Nemoj da te ponovno čujem kako ružno govoriš o malom djetetu!

- Bako, pa nisam ružno govorio - gotovo kroz plač opravdavao se Robert.

- Da, a s onim zločestima bi išao na čamac! S tim prostačama, fuj!
- Kojim zločestima?
- Znaš dobro kojim! Nije to društvo za tebe! Ti si dobro odgojen dečko! Tvoja mama je prošle godine dobila zahvalnicu za desetogodišnji aktivni rad u Dramskoj sekciji i značku s likom druga Tita!

Neko vrijeme oboje su šutjeli. Iz stana u prizemlju ponovno se začuo radio.

*...dobrovoljnim priložima građana i radnih organizacija omogućit će se da Karlovac dobije vrijedno djelo Ivana Meštrovića **Majka** što ga je gospođa Meštrović poklonila Karlovcu. Da bi se platilo lijevanje figure i njeno postavljanje osnovan je Fond Trinaesti srpanj, u koji će se prikupljati dobrovoljni prilozi...*

*...kao što smo već javili, u svim karlovačkim kolektivima održani su mitinzi solidarnosti s borbom naroda Vijetnama. Rad je načas prekinut kako bi se pročitali apeli pojedinih kolektiva u kojima se izražava misao o prekidu nepravednog rata u Vijetnamu, gdje stradavaju nedužna djeca i narod ove zemlje. Veliki zborovi održani su u kolektivu **Jugoturbine, Pivovare**, tiskare **Ognjen Pica**, zatim u **Elektri, Josipu Krašu** i drugima. Škole i ostale ustanove s područja kotara Karlovac također su održale protestne skupove na kojima je izraženo ogorčenje protiv rata u Vijetnamu...*

- Mda - rekla je baka pomirljivo - igray se... I pazi, ako ideš van, zaključaj vrata i donesi mi ključ. Ja dolje pripremam staklenke za zimnicu. Jesi razumio?
- Ah, pa ne znam.. Ne idem nikamo - rekao je Robert grickajući oštrim sjekutićima bezbojnu donju usnu.
- Onda nemoj nikoga puštati u stan! Vidiš da se ovuda muvaju svakakvi zločesti ljudi. Može doći nekakvi lopov i odnijeti nam sav novac.
- Ma neće! - rekao je Robert odlučno.
- Roberte!

- Molim?
- Je l' netko ulazio u našu zgradu? Ili izlazio? Čula sam korake na stepenicama...
- Ušao je neki čovjek... onaj rođak tete Koke, znaš, onaj što prevodi...
- I nitko više?
- Ne.
- Dobro - povukla se baka u podrum. - Sad se idi igrati.

Tea je na sjajnoj površini stola poslagala novčiće što ih je svojedobno donio ujak Maks: svaki je bio drukčiji, s nekim posebnim sjajem i tajanstvenom pričom u unutrašnjosti. Kome su pripadali? Tko ih je izgubio ili tko ih se htio riješiti? Što se za njih moglo kupiti?

- Kuku! - začuo se kreštavi glas u predsoblju. - Ima li koga?

Tea se trgnula: tko je to? Mama je u kuhinji, pegla rublje. Pa zašto se ne javlja? Je li nekamo otišla ili se onesvijestila od pare? Možda je u drugoj sobi i ne čuje što se događa u stanu? Tea je ustala i provirila kroz ključanicu: uski je otvor pokazivao samo mrak.

- Lidiya! - zazvao je nepoznati glas.
- Samo čas, odmah ću doći! - oglasila se mama.
- Gdje si?
- Tu sam, u sobi. Presvlačim se... Pričekaj trenutak!

Međutim, trenutak kasnije začulo se polagano otvaranje vrata.

- Što je? Kupila si novi badekostim?
- Pa daj malo pričekaj, molim te!

Vrata su se ipak otvorila i udarila u stolac.

- Ah, isprobavaš badekostim!... Joj, tako ti visi salo sa strane, užas... Sigurno jedeš puno masnoga, ha?

- Zatvori vrata, propuh je! - rekla je mama oštro.

- Čuj, tako su se i meni napravili ružni jastučići, pa sam odmah prestala kuhati na masti. Sad koristim samo ulje. I mogu ti reći da je to prava stvar!

Nakon nekoliko trenutaka začulo se otvaranje ulaznih vrata.

- Evo! Evo ga, stigao je! - zapljeskala je gošća.

- Marija?

Bio je to tatin glas.

- Srce moje, pa gdje si?! - počela je hihotati Marija. - Evo, baš ispitujem Lidiju za ono strašno salo na trbuhu i oko struka... Užasno ružno je vidjeti. Dodeš na plažu i s tim okolo sijevaš. Ljudi odmah izgube volju za kupanjem. Mislim, tako je odbojno. Sve ti se zgadi, i ručak i večera, sve. Tebe to ne smeta kod Lidije, ha?... Ljubavi! Što si se smrknuo? Daj malo živni!

- Ah! - uzdahnuo je otac. Zatim je bučno odložio torbu.

- Ma vidi mi ga kako je sladak! Daj da te poljubim! Cmok!

- Daj, ovaj... Čuj, jesi li možda za jednu *Radensku*? Ja umirem od žeđi! - rekao je otac.

- Jesam, jesam, srce! Sve što ćeš ti, to ću i ja! - veselo je cvrkutala Marija.

Iz kuhinje se potom začulo žuborenje vode. I koraci.

- Aaa - rekla je Marija prihvaćajući orošenu čašu. - Divota! Ti mjehurići tako šarmantno draškaju nos! Obožavam ih! O-bo-ža-vam! Mmm...

- Hoćeš još? - upitao je tata.

- Pa kad već nudiš... Inače, baš gledam kako su vam čaše užasno prljave. Kao da ih nikada niste prali...

U tom trenutku iz sobe se začula pjesma: „O Marijana, slatka mala Marijanaaa...”

- Oh, nemoj se odmah ljutiti, mišiću! - mazno je rekla Marija. - I naše su čaše isto prljave. Niste jedini! To je od mineralne vode, znam. Ona ostavlja trag, ta mineralna, mislim... Ma

daj se malo nasmij, kako se to držiš!!

- Pazi, Marija...

- Čekaj, srce, prvo da ti predam mali dar...

- Ne, hvala, ne treba!

- Ali, zaboga!

- A... što je to?

- Pa eto, to je mali znak pažnje...

- Ah, nemoj, zaista, nisi trebala...

- Zdravko, ti si za mene najveći čovjek na svijetu...

- Marija! - podviknuo je otac.

- Miki, divan si, divan! Tako si seksi kad se ljutiš, da samo znaš! Hajde još malo, hajde, molim te... ha ha ha...

- Što zapravo hoćeš?

- Vidi, srce, Jaroslav je zaradio prijavu kod suca za prekršaje...

- Tvoj muž?

- Ma ne, sin! Stari Jaroslav je u toplicama, liječi reumu. A mali Jaroslav je nekom čovjeku razbio staklo pa ga je ovaj tužio... A stvarno nije kriv! Dečki su igrali nogomet i onaj nespretni Vinko nije obranio gol nego je pustio da lopta pogodi prozor... Vidi, pa nije Jaroslav kriv što je ovaj nespretnjaković tako loš golman! Zna se što čovjek na голу treba raditi: kad netko zapuca, treba obraniti udarac. A on... ne znam, valjda je spavao i sanjao da je negdje drugdje... Evo ti papirić. Tu je broj telefona suca za prekršaje... Inače, tom sucu sam rekla da ćeš mu se javiti ovih dana...

Tea je neko vrijeme slušala razgovor u kuhinji, a kad je kraj prozora stao nekakvi rasklimani kombi i svojom bukom nadjačao sve ljudske glasove, povukla se za stol i ponovno rasporedila svoje tajanstvene novčiće. Gledajući slike i slova na kovanicama primijetila je kako je nehotice sve podredila temi novca: kao podloga ovoj maloj reviji svjetskih moneta

poslužila je velika reklama Komercijalne banke:

GRAĐANI!

*KOMERCIJALNA BANKA KARLOVAC PRUŽA VAM NAJPOVOLJNIJE UVJETE ZA ŠTEDNJU.
KAMATNA STOPA NA ULOGE KOJE DAJE BANKA NALAZI SE MEĐU NAJVIŠIM U ZEMLJI I
TO:*

- * za štedne uloge vezane više od 13 mjeseci 7 posto*
- * za štedne uloge vezane više od 13 mjeseci 7 posto*
- * za štedne uloge vezane više od 24 mjeseca 8 posto i*
- * za štedne uloge vezane više od 36 mjeseci 8,5 posto.*

*Svoje štedne uloge po viđenju možete podizati u svim poslovnim bankama u zemlji
do 1000 novih dinara dnevno.*

Za vašu ušteđevinu jamči država.

Kad je kombi otišao, Tea je zaključila da su se ljudski glasovi iz kuhinje konačno izvukli na stubište.

- Ma što izvodiš s tim pišanjem! - vikala je Koka. - Mogao si otići iza grma i gotovo!
- Kojega grma? Pa nije ukrasno grmlje zasađeno da bi se iza njega pišalo!
- Evo ga opet! Lijepo ti velim da smo pisali pismo mojoj sestričnici u Ameriku i da je možda malo dulje listao po rječniku i tražio riječ koje se u prvi mah nije mogao sjetiti, a ti odmah... pa strašno!
- Da, više od sat vremena tražio je riječ! Jako uvjerljivo! Jako!
- Pa dobro, prolazili su i auti, vjerojatno je i vlak stao na signalu i svirao, pa se nije čulo...
- Kurvo jedna! Svi mi se smiju! Vele: Ferdo ne smije doma jer žena ima posla! Prevađa ga

žednog preko vode!

- A tko ti je to rekao?

- Tko? Jedna osoba!

- Ferdo, koja osoba?

- Jedna!

- Kako se zove? Ferdo, nije svejedno kako se ta osoba zove!

- Zlatko!

- Zlatko Župan, ha ha ha! Prošli tjedan mu je milicija bila u kući. Došli su se raspitati za kćer, koja se udala za nekoga gangstera u Americi!

- A Ivica Vlahek je neki dan rekao da je njegova Margareta sanjala kako im je naš Tomislav razbio staklo na novoj vitrini!

- Oh, zamisli, oni imaju vitrinu! - otrovno se nasmijala Koka Eibl.

- To je, tobože, bio samo san...

- Da, da, znam ja dobro takve snove! Zašto ne sanja da je njen muž pao s krova dok se šuljao u stan jedne seoske učiteljice?!

- Za Tomislava je sigurno netko rekao da je u popravnom domu...

- To si mogao samo ti reći svojim kartašima! Cijeli dan piješ s njima i ne znaš što govoriš...

- Tko pije? Ja?!

- A ti misliš da ja ne znam zašto se Braco svaki čas ide kupati, ha?

- Ma!

- Ide na jedan otočić po vino! Kao da ne znam!

- Glupa žena!

Dvorište je bilo prazno kad je Mirna izašla van. Na mjestu gdje je tata prije parkirao *Škodu* sad je stajao novi bijeli *Fiat 1300*. Sva četvora vrata bila su otvorena i iz unutrašnjosti je izlazio miris plastične mase. Mirni je iznenada šiknulo crvenilo u obraze, jer je osjetila neku vezu između tog razjapljenog automobila i pisma koje je držala u ruci. Obje stvari ticale su se susjeda Lovre, Natalijinog tate. Na papiriću u omotnici nešto je pisalo protiv njega, nešto vrlo ružno, a auto kao da je to znao pa je zinuo i poručio joj: samo probaj odnijeti pismo na poštu! Samo probaj! To će ti donijeti nesreću! Sedam godina nesreće! I čudovište će te smazati dok kažeš keks! Mirna je nekoliko trenutaka stajala kao začarana, nemoćna da učini ijednu kretnju koja bi je pomaknula s mjesta. „Ako zakoračim u dvorište, gotova sam! Čudovište će me pojesti dok kažeš keks, a ako se vratim kući s pismom, tata će biti sav izvan sebe od bijesa!“ – razmišljala je. Što učiniti? Je li taj komadić papira uopće vrijedan tolike muke? Trebalo bi ga svakako pročitati. Ionako je vezano za rođendan. Mirna se povukla malo u stranu i onda čučnula uz prezrelu hortenziju s velikim plavo-ružičastim cvjetovima. Omotnica je bila slabo zalijepljena i nije je bilo teško otvoriti. Papir kao da se nekako sam gurao van. Kad ga je naposljetku izvukla i izravnala, počela je čitati gotovo naglas:

*Lovro! Ti si danas možda najmoćniji čovjek u Dugoj Resi, moćniji i od predsjednika općine druga Jankovića, i možda ćeš biti najmoćniji u kotaru Karlovac pa će se uskoro s lica Zemlje uklanjati sve što smeta Tvome širenju u prostor. Sad si zauzeo dvorište i tako instalirao novi auto kao neki spomenik junaku socijalističkog rada. Ali, svaka sila za vremena! Moć je kratkotrajna i varljiva, jer se nisi rodio moćan i moćan nećeš umrijeti. Sjeti se brojnih oholih ljudi koji su sramotno skončali svoje zemaljsko poslanje: među njima je i Tvoj idol Staljin. Nisam slučajno spomenuo druga Staljina. Staljin Ti je bio i ostao uzor. Dokaz tome je to što si svom prijatelju Popović Dragutinu savjetovao da kćeri dade ime Staljinka ili Svjetlana (a Svjetlana se zvala Staljinova kći). I znam da si objavljivao pjesme po mjeri informbiroovskog rukovodstva. Evo jedne koja je izašla u **Kolektivu** 1947. godine:*

Novi život

*Sunce novog života sija na našem nebu,
Radujemo se svemu: radu, vodi i hljebu,
I srca nam kucaju glasno
Dok traktori oru njive strasno.
To novi život niče i ide van,*

„Ništa ne razumijem!“ – zbunila se Mirna. – „Pa Lovro nije parkirao traktor nego *Fiat 1300*! I zašto onda spominje radost? Tata je skroz poludio! Skroz! Sigurno mu se sve pobrkalo od niskog tlaka...“. Ispod bujne hortenzije virila je prazna boca, malo prljava od zemlje. Mirna ju je izvukla i stavila pismo u unutrašnjost te začepila bocu plutenim čepom. Zatim je provjerila da li je netko gleda, pa kad nikoga nije bilo na vidiku uzela je bocu s pismom i odnijela je do obale, na mjesto gdje je bilo najnepristupačnije i najgušće grmlje, pažljivo ga spustila u vodu i brzo otrčala dalje, prema školskom igralištu, gdje su se neka djeca utrkiivala u vožnji biciklom.

Eto, sve zbog rođendana! A svi imaju pravo na rođendan, jedino ona nema. Da je u Splitu, eh, da je u Splitu, sve bi bilo drukčije! Sve! Jer, Split je Split! Družila bi se s *Lordovima*, koji su svirali na plus četrdeset stupnjeva u hladu. Pjevala bi *Ludu mladost* s *Dubrovačkim trubadurima* i čitala slavni engleski glazbeni list *New Musical Express*, koji je donio kratku vijest o našem Vici Vukovu. Vice je na nekakvom festivalu u Bratislavi osvojio drugu nagradu...

- Vidiš, mogla si ići s bakom i dedom u Sloveniju – rekla je mama zabavljajući se klupkom vune.

- Ma! – otpuhnula je Natalija.

- Što, ma? – strogo je pogledala mama. – Lijepo bi si našla društvo, neke curice s kojima bi mogla svaki dan ići na sladoled... Baka veli da Slovenci imaju odlične slastičarne. Oni vele slaščičarne. Jela bi kremni sladoled... A njima – mama je klimnula glavom prema dvorištu – njima bi mogla napisati pismo kako svaku večer izlaziš s poznatim glumcima i pjevačima, s Radkom Poličem, na primjer, ili Lodom Leskovarom, pa neka se grizu od zavisti!... Mda, na selu se cure u tvojim godinama već udaju! Pa čak i u gradovima. Evo, sa mnom je u školu išla nekakva Ika, sjećam se da joj je mama bila rodnom iz Ličkog Osika, a tata iz Vrlike. Ona se udala odmah nakon šestog razreda. I to kako dobro se udala, da samo znaš! Muž joj je po zanimanju bio trgovac, a trgovac ne može propasti, jer uvijek postoji način da se prevari mušterija. Njih su dvoje sagradili čak dvije kuće, jednu tamo na brdu, a drugu u Sisku, gdje su naslijedili neku zemlju. Ja sam u tvojim godinama ozbiljno razmišljala o budućem mužu,

nisam se navlačila s dvorišnom dječurlijom i izvodila svakojake vragolije... Sad se valjda predobro živi, što ja znam, svi su najpametniji i nekako objesni. A prije nije bilo tako. Prije su se mladi sastajali svaku večer u parku, pjevalo se i pričalo do kasno u noć. Jedan je imao harmoniku i tako... Oko mene su dečki toliko oblijetali da ih se nisam mogla otresti. Jedan je čak prijetio da će se ubiti ako se ne udam za njega, drugi mi je svaki dan slao strastveno ljubavno pismo od pet stranica. Bio je i nekakvi koji je krao suhe kobasice na svom tavanu i donosio ih na livadu, pa smo ih zajedno jeli s kruhom i lukom... Jedan dan, kad padne prva kiša, sjest ćemo uz stare albume s fotografijama pa ću ti pokazati kako sam imala brojne prilike za udaju...

- A onda se pojavio tata - nasmijala se Natalija.

- Tata i ja upoznali smo se na poslu, zapravo na nekom izletu. Išli smo u Skrad. Gorski kotar... Ali to sad nije važno. Važno je da se ti trgneš, jer znaš što kaže naš narod: „Izbirač osta otirač“. Kad prijeđeš neke godine, nitko te neće htjeti. Krajnji je čas da kreneš u lov! Kao prvo moraš se lijepo obući. Zašto si stalno u istom? Tata i ja nakupovali smo ti toliko odjeće da bi se moglo obući pola Duge Rese, a ti носиš ono najgore. I makni taj ružni sat s ruke! Tko ti je to dao? Sigurno teta Nada za odličan uspjeh u školi... Pa da! A s tim satom nikad nećeš uhvatiti dečka! Vidiš, ni Nada se nije udala, ali dobro, neću je ogovarati, tata se uvijek ljuti kad se spominje njegova rodbina. Dakle, svakako makni taj odbojni sat i daj si napraviti neku frizuru. Ovako izgledaš kao strašilo...

- Ali takvu frizuru ima Rita Pavone! Katica mi ju je napravila prema slici...

- Ah, Katica! - odmahнула je mama rukom. - Ona je isto neka mustra, znaš!

Natalija je polako ustala od stola.

- Kamo ćeš? Još nismo gotove!

Natalija se bučno strovalila na stolac.

- Pa dobro, daj onda neki plan!

- Napravi popis dečki koji ti se sviđaju i odi od jednog do drugog, pa ćeš vidjeti koji ti najviše odgovara. I onda ga pozovi. Tako to ide.

- Kamo da ga pozovem?

- Pa doma! - rekla je mama. - Je l' vidiš Horvatinovićke? Kad su tu, stalno se nekakvi biciklisti muvaju oko zgrade... Sjećaš se onog tenisača Denisa? Taj se s nekakvim ludim biciklom zajurio od prvog ulaza i onda pred njihovim balkonom naglo okrenuo pedalu unatrag, tako da se kotač zablokirao, a uokolo je poletjelo sitno kamenje. Evo, još uvijek možeš vidjeti kakav se duboki trag napravio!

- Lako je Horvatinovićkama kad im je tata trener u inozemstvu! To ti je kao ambasador, možda još i više... u svakom slučaju, nešto nedostižno! Pa pogledaj samo što sve imaju u kući: viski, kavijar, kokosov orah...

- Natalija, molim te budi ozbiljna! - mama je lagano priprijetila kažiprstom. - Nemoj da zovem tatu... A ni tati nije drago što se toliko igraš s tom djecom, osobito Teom. Ona je zbilja nekakva čudna! Stalno ide na čamac i ima neke nebulozne ideje, ne znam kako bih ti to najjednostavnije objasnila...

- Jučer je pisala *Beatlesima* i tražila da joj pošalju sliku!

- Eto vidiš da nije normalna! Tko je vidio pisati nepoznatim ljudima i još tražiti sliku?! To rade samo luđaci! Kao da je ona u nekim rodbinskim odnosima s tim... kako si ono rekla? No, nije važno! A taj njen tata, Zdravko, misli da je ne znam što ako je završio fakultet! Koliko su završili visoke škole pa se ne prave važni! I ne hvale se okolo da su bili kod Tita... I tvoj tata je sto puta mogao ići na Brione i slikati se s Titom i Jovankom, ali, vidiš, ipak nije, nego je ostao s ljudima. Obilazio je sela i tumačio narodu ulogu partije u našem društvu, pomagao je mjesnim odborima oko organizacije izbora i raspisivanja samodoprinosu za novi vodovod. A ovaj tip se sad pravi važan! Brioni! Ma nemoj!... Zato i ima takvu ludu kćer... Daj, molim te, izađi na balkon i pogledaj da nam ne bi netko ušao u auto. Popodne će doći majstor i promijeniti ulje.

Natalija se nezainteresirano nagnula preko ograde i potom povukla u kuhinju. U predsoblju je zazvonio telefon. Zvrrr! Zvrrr!

- Čekaj, ja ću! - ustala je mama i potrčala prema aparatu. - To je sigurno majstor.

Natalija je još jednom izašla na balkon i ovaj put se pažljivo zagledala u auto: to je stvarno nešto posebno, taj *Fiat 1300*! Sjedneš za volan i voziš se, uživaš, a za tobom uzdišu dečki... oh, oh, oh! Baš kao susjeda Cina, kad je tamo dolje u podrumskome mraku, električar iznenada zgrabi za guzicu!

- Čekaj! - začula je Tea Robertov glas dok je slijedila usku zemljanu stazicu kroz dvorište. - Čekaj, idem i ja!

- Ali ja idem poslovno! - hladno je uzvratila Tea i nastavila put prema nasipu.

Kartaši koji su sjedili za stolom prasnuli su u smijeh.

- Jesi li čuo? - rekao je Eibl. - To je posao! Tap! Tap! Tap! I gotovo!

- Da, da, radnja radi - dodao je Župan i bacio kartu na poveću hrpu. - Mali je mali, ali ima veliki... ha ha ha!

Braco Salopek progutao je nekoliko znakovitih hrk-hrk-hrk.

- A možda mali zbilja dere po susjedstvu! - namignuo je Eibl i povukao karte s novina na kojima se šarenila reklama za novu čokoladu:

Pravi slatki život s „Kli kli“ čokoladom

Dječja čokolada tvornice „Zvečevo“

Punjena originalnim nadjevom.

Tea je malo usporila, ali se nije zaustavila. Osjetila navalu suza u grlo sličnu onoj kad je njihov razred igrao prijateljsku nogometnu utakmicu s petim razredom osnovne škole Ozalj i kad je ona zabila gol iz nemoguće pozicije. Bila je to sekunda, možda desetinka sekunde u kojoj igrači nisu bili dovoljno usredotočeni i lopta je neočekivano završila u protivničkoj mreži. No, istodobno, baš u toj sretnoj desetinki sekunde, nastavniku matematike iz Karlovca, koji je sudio utakmicu, u oko je uletjela mušica i on je bolno zažmirio. Dugo je trljao oko i kad je zgnječenu mušicu naposljetku izvadio van, rekao je da se pogodak ne može priznati, jer nije vidio kako je uletjela u mrežu. Lopta je već bila na sredini terena, prodirala je prema suprotnim vratima. Susret je službeno završio neriješeno, nula-nula, a ona je poslije uzalud uvjeravala nastavnika da je zabila gol i da je pobjeda njihova. Što je najgore, na igralištu su svi tvrdili ono što i nastavnik iz Karlovca, koji se u ključnom trenutku borio s mušicom u oku. Tek kad su se vratili kući, raspoloženje se promijenilo i svi su se

hvalili kako su pobijedili Ozljane, kako je Tea zabila jedini gol na prevažnoj nogometnoj utakmici.

Kad su ušli u čamac Robert je na brzinu izbacio vodu koja je ušla kroz crvene pukotine između dasaka. Bila je topla od ustajalosti i pomalo mutna. Na površini je plivalo nekoliko listića. Robert je gurnuo plastičnu lopaticu uz rub bočne daske koja se spajala s daskama iz donjeg dijela i ona se otklizala po finoj, jedva vidljivoj, svijetlosmeđoj mahovini. Čamac je lako i tiho zaplovio preko mirnog i dubokog dijela, koji je djelovao nekako prijeteće zbog ogromne tamne sjene što je padala od obalnog drveća. Na mjestu gdje je tamni odsjaj dodirivao zelenu dubinu izgledalo je kao da se otvara ponor ili čak neki drugi svijet. Kad je vjetar odjednom zanjihao vrhove krošanja, Tea se zagledala u nebo i zabrinuto upitala:

- Hm... misliš da neće biti kiše?

- Ma kakva kiša!

Potom je teško zaveslala: voda je pružala nevjerojatan otpor. Kao da miješa puding. Stoga je odlučila neko vrijeme ostati u dubokoj vodi, jer je tu trebalo najmanje napora.

- Ne idemo na drugu stranu? - oprezno je upitao Robert. - Tu se, vidiš, skuplja nekakva prljavština...

- Ah, da, strašno - zagledala se Tea u namreškanoj površini vode. - Stvarno je prljavo... a vidi tamo kod grmlja čak pliva nekakva boca...

Kad je zaveslala preko brzaca učinilo joj se da neće imati dovoljno snage za borbu s prirodom, no čamac je lako našao put između dva bujna otočića sa šašem. U zraku je mirisalo na raspadnutu travu. Dok su tako klizili između komadića kopna koji su stršali iznad površine s jedne je grane bučno poletjela golema siva čaplja i premjestila se na drugo mjesto. Robert se ispružio preko pramca i spustio glavu gotovo do površine vode. Zabavljalo ga je pratiti kako mu oči, nos, kosa, usta i uši glatko prelaze preko neravnih stijena obraslih sluzavom mahovinom, koje u tajanstvenim udubljenjima skrivaju sitni pijesak s komadićima školjki i praznih puževih kućica. Ponekad bi se u takvoj hrpici pijeska izdizao kakav probušeni lonac ili razbijena boca, kamen ili komad drva. Divio se isto tako s kakvom lakoćom promiče zamišljenim putovima, nekim bivšim ili budućim auto-cestama, koje kao da su vodile kroz beskrajne krajeve nekog nepoznatog kontinenta. Ponekad bi se ispod odraza njegova lica razbježala jata ribica ili krakati plavičasti kukci, koji su se zamišljeno odmarali na šašu. Tako je nekako putovao i usamljeni kauboj na filmu, koji su on i mama svojedobno

gledali u mjesnom kinu. Samo, Robert putujućeg kauboja nije gledao odozgo, iz udobnog čamca, nego odozdo, iz mračnog ponora u kojemu je zaudaralo na znoj. Čučao je u uskom prostoru između dva tvrda stolca, koji su imali nepomične naslone za ruke i onemogućavali mu da ustane i sjedne mami u krilo. A mama se nekako izmicala, igrala je neshvatljivu igru sa čovjekom koji im je dolazio u kuću i satima pušio u maloj kuhinji. Baka i djed slušali su preko radija *Veselo večer* i neprestano se smijali, u valovima, hi-hihi, hi-hihi, a muškarac je debelim crnim obrvama davao mami znakove, nekakve čudne signale na koje je ona odgovarala ili smiješkom u kutu usana ili jedva primjetnim treptajem desnoga oka. Kad je čovjek odlazio svojoj kući mama bi ga pratila do prizemlja i onda bi dugo razgovarali u mračnoj veži. Takav tajanstveni mrak, gdje se vrte nekakvi neuhvatljivi razgovori, vidio je i između stolaca u mjesnome kinu: svaki put kad bi čučao na podu pomislio bi kako ispod njega postoji još jedan mrak, građen kao propadalište u nepostojanje, pa onda još jedan mrak kao nepostojanje. Pa onda to nepostojanje. Spasio se u trenutku kad je progovorio. Rekao je da ga boli noga, a mama ga je nato ljutito pljusnula i šapnula da se strpi još nekoliko trenutaka. Odgovorio je da više doista ne može izdržati i glasno je zaplakao, a ona je oštro zaprijetila da će ga striček Luka strpati u vreću i baciti strašnim zmijama, koje će ga cijeloga progutati i tako više nikada neće izaći na svjetlo dana. Klizeći iznad svih tih nevidljivih strahota sad se osjećao sigurnim i mogao bi provesti cijeli život u takvoj ugodnoj vožnji, u čamcu koji iz sigurne udaljenosti prati ružne pojave na svijetu...

- Odat ću ti jednu tajnu - rekao je Robert kad su ušli u plavozeleni pojas potpuno mirne vode. S lijeve strane vidjela se obala s niskim grmljem i prostrano polje s kukuruzom. U kukuruzu se njihalo smiješno strašilo. I lajao je bijeli pas.

- Bit će kiše, lastavice nisko lete - rekla je Tea.

Kad su prošli pokraj skupine otočića na kojima se isticalo neobično ružičasto cvijeće i roj šarenih leptira, Tea je pomislila da će biti nezgodno ako počne kiša: voda će se naježiti od navale kapljica i više se neće tako jasno razaznavati put. Ako pak okrenu čamac i požure kući, može se dogoditi da zapnu za podvodne stijene i na kraju pošteno pokisnu. A nekog gustog grmlja za sklanjanje nije bilo u blizini.

- Nećeš nikome reći? - tiho je nastavio Robert.

„Ako počne kiša, ako počne kiša...” - razmišljala je Tea. Da, na Zlatnom otoku također nema pouzdanog zaklona. Čamac bi se mogao zavezati za grmlje, no kapljice bi svejedno probijale lišće. Da se napravi nekakva streha valjalo bi staviti nepromočivu tkaninu. Jer, što ako se

kiša razvuče preko cijelog dana? Problem ju je načas pokolebao, no ubrzo se utješila pomišlju da ne treba tako dramatizirati.

- Moja mama ide u Njemačku - rekao je Robert.

Tei se učinilo da više nema smisla veslati. Čamac je postao tako lagan kao da nikoga nije bilo u njemu.

- S onim čovjekom koji dolazi skoro svaku večer...

Lovro je pljucnuo na vrh prsta i odmah zatim snažno povukao po staklu, na kojemu se zalijepljena muha razvukla u veliku crnu mrlju.

- Lijep ti je auto - klimnuo je Zdravko. - Moderan, što se kaže. Jesi ga uzeo na kredit ili za gotovinu?

- Za gotovinu - ponosno je uzvratio Lovro. - Bakin brat isplatio je polovicu kuće u Črnomlju, tako da je sad cijelo imanje ostalo njemu. A baka i deda mislili su za taj novac kupiti stan. Ja velim: pa što je vama, jeste li ludi? Tko danas kupuje stan?! Radije ćemo kupiti novi auto, onom *fíci* ionako treba reparirati motor. I tako riječ po riječ, baka se složi i evo, nabavili smo ovaj *Fiat 1300*. A za dedu i baku stan ću tražiti od općine. Deda je sudionik NOB-a od 1943. godine.

- Stan ćeš tražiti od SUBNOR-a?

- Da.

- A auto ti je stvarno lijep!

- Da, i nadam se da će nas dugo služiti. Zato sam nakupovao svu silu alata i rezervnih dijelova. Vidi: dizalica, željezna šipka za demontažu guma, poluga za pokretanje motora, ključ za svjećice, čekić, veći i manji izvijač, ključevi za matice od 6 do 24 milimetra, čelična četka, mazalica, kantica s uljem, gumena cijev, pumpa za gume, svjećica, izolirana žica, žarulje, pribor za krpanje guma, krpa za brisanje ruku i priručna apoteka... A ti si, čujem, postao važna persona. Da ne ideš možda u politiku?

- Ma ne - odmahnuo je rukom Zdravko. - To s Brionima bila je samo slučajnost. Pozvao me prijatelj koji tamo radi.

- Pusti, pusti! – vragolasto se nasmijao Lovro.
- Ne, ozbiljno!
- Čuj, a je l' Ranković bio tamo?
- Aleksandar Ranković? Pa naravno da nije! – rekao je Zdravko. – Njega su prije godinu dana, i to baš na Brionima, isključili iz Saveza komunista. Sad je u penziji.
- Pa da, to se dalo naslutiti iz izvještaja s Trećeg plenuma Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije, kad je Tito nešto govorio o demokratizaciji...
- Protiv Rankovića je govorio Bakarić, a ne Tito.
- A tako? – zainteresirao se Lovro.
- Ranković je prisluškivao puno ljudi, među njima i Broza.
- Stvarno?
- Aha.
- Vidiš, a ja sam mislio kako je on pošten komunist... Dobro, a što kaže Tito za ovaj rat na Bliskom Istoku? Vidim da se kod nas skuplja pomoć za arapske zemlje...
- Ah, čuj, Tito je govorio Naseru da odustane od rata s Izraelom, ali je ovaj radije poslušao Brežnjeva i potjerao mirovne snage UN iz svoje zemlje. A Izraelci su shvatili što Naser sprema pa su ga preduhitрили: početkom lipnja u par dana su razbili cijelo egipatsko zrakoplovstvo i porazili Naserovu vojsku. Brežnjev je odmah poslao pomoć Arapima, a mi, vidiš, još uvijek skupljamo novac i raznu robu. Tito se baš vratio s tajnog sastanka u Kremlju i veli da su ga Brežnjev i Kádár zamolili da ih izvijesti o tom ratu u koji je, kako su rekli, „upleten vaš nesvrstani blok“. I dok je Tito govorio, Brežnjeva je nazvao sovjetski ambasador u Kairu i javio mu da Naser prijeti samoubojstvom. Poslije sastanka Tito je nazvao Nasera i uspio ga smiriti. Eto, o tome kod nas nisu pisale nijedne novine...
- Danas nam je litra nekako brzo otišla – rekao je Ferdo i počeo mahati novinama kao lepezom. – Nismo obavili ni jedan puni krug, a više nema ni kapi!

- Pa ne znam... Ja sam jeo nekakve ribe i možda sam malo više popio – opravdavao se Župan.
- Stalno sam žedan. Čudo jedno!

- A ja sam jučer farbao špajzu, pa valjda žedam od silne prašine, što ja znam. Isto mi se stalno pije – nadovezao se Vlahek. – A vodu iz vodovoda ne uzimam, jer sam čuo da u njoj ima jako puno klora... Izvorska mi je pak prehladna.

- Hajde, Braco, morat ćeš donijeti drugu bocu!

- A što ćemo poslije? – upitao je Braco.

- Ništa. Danas ćemo morati ranije završiti.

- Mislim da je onda bolje povećati kvotu, to jest da ujutro odnesem na hlađenje tri boce umjesto dvije.

- U redu – složio se Eibl. – Povećat ćemo kvotu. – Dat ćemo još svaki po dva dinara.

- Pazi, Koka nas gleda! – šapnuo je Župan i počeo nešto veselo fućkati.

- Dobro, dogovoreno! Idem sad po onu litricu – Braco je ustao i prekoračio preko klupe, zatim je skinuo hlače, koje su, kao i uvijek, bile savršeno izglačane, i u kupaćim se gaćicama uputio prema grmlju na obali.

- Eto ti današnjih studenata! – prezrivo je pljucnuo Vlahek i otvorio cigaret-dozu. – Nekad su studenti morali raditi kao životinje da bi se mogli izdržavati za vrijeme studija. Mislim, bilo je jako teško. Pa sve je zapravo bilo jako teško. Ni u zanat nije mogao baš svatko. Sjećam se kako se moj tata, koji je u ono doba bio veliki gospodin, strojovođa, morao dobro natrčati da mi nađe majstora kod kojega ću učiti zanat... A ne Braco! Taj cijeli dan samo karta! Pravi zgubidan!

Vlahek je izvukao cigaretu i prepolovio je. Jednu polovicu je malo omirisao, vrhom jezika naslinio i zapalio, a drugu je vratio natrag u metalnu kutiju na kojoj je pisalo *Morava*.

- Nije mi jasno...

- Pst! Vraća se! – prošištao je Župan kroza zube. – Braco se vraća! Daj, ovaj, pravi se da čitaš novine!

Vlahek je uzeo dvije stranice *Večernje lista* s malim oglasima i zadubio se u kratke tekstove:

Stol, četiri stolice i sobni kredenc, pogodno za ugostiteljstvo, prodajem. Upitati Nade Dimić 30, prizemno, poslije 15 sati.

Šator za kamp, obiteljski, prostran, uvozni, plavo-žute boje, novi, prvoklasni materijal, prodajem. Adresa u upravi pod brojem 407.

Limenu kadu naročito podesnu za stanove bez kupaonice povoljno prodajem. Adresa u upravi pod brojem 435.

Prodajem krasan limun s plodom.

Traži se kućna pomoćnica. Plaća 20.000, socijalno, stan i hrana. Adresa u upravi pod brojem 425.

Traži se vučjak Amor na zadnjoj nozi ima veliki ožiljak. Uz nagradu javiti na upravu pod brojem 461.

Darinka Mišković moli poštenog nalaznika da novčanik s legitimacijom vrati na adresu koja je naznačena na prijavnom kuponu ili na adresu Božo Lacković, Poljice 72. Novac neka zadrži.

- Što je bilo? - okrenuo se Eibl prema obali. - Gdje je vino?

- Ma! - odmahnuo je Braco i vratio se za stol. - Dolje netko sere!

- Tko sere?

- Ne znam, nekakav starac. Smučilo mi se kad sam vidio голу guzicu...

Nekoliko trenutaka bila je tišina. Braco je ljutito navukao hlače i sjeo na svoje mjesto. Potom se počeo smijati, hrk hrk hrk.

- Što se smiješ? - začudio se Vlahek.

- Ah, ništa - uozbiljio se Braco. - U prvi mah sam se prestrašio, mislio sam da je divlja svinja, a onda...

- Ma daj! - zaškiljio je Eibl. - Divlja svinja?! Braco!
- Ljudi - javio se Župan - ja sam opasno žedan! Umirem!... Braco, pa zar ne možeš ući u Mrežnicu na nekom drugom mjestu? Daj probaj malo dalje, tu kod izvora...
- Tu sam kao na pladnju - uzvratio je Braco. - Prvo, s mnogih balkona me mogu vidjeti kako izlazim iz vode s vinom, a drugo, stalno netko dolazi dolje po vodu.
- Pa dobro, glumi da si i ti došao po vodu...
- Da, sa čime bih došao po vodu? Boca je zavezana za grmlje uz Mali otočić, dakle, moram preplivati tih nekoliko metara, uzeti bocu, izliti vino i onda glumiti da točim izvorsku vodu... hrk hrk hrk!
- Joj, što si kompliciran! - gotovo ljutito rekao je Župan. - Pa tu pod stolom imamo praznu bocu. Uzmi je i pravi se da ideš po vodu!
- I što onda hoćete? Da vam donosim vodu ili vino? Opet imamo problem tog starog što sere ispod johe... Evo, sad se pridružila i Vilma, koja ide po vodu. I Eva Prstec. E, mislim da će njih dvije dolje brbljati najmanje sat vremena!
- A, ništa onda, ljudi - Vlahek je teško ustao i odbacio opušak koji mu je umalo progorio prste. - Idem ja u dućan po litru vina, a ti, Braco, sutrašnju turu više nemoj hladiti kod Malog otočića, nego dolje niže. Imaš otoka i otočića k'o pljeve, a možda je i bolje da vino držimo malo dalje od očiju znatiželjnika... da nas ne ogovaraju. Ljudi su strašno zavidni!
- Pa da, o tome već dulje vrijeme razmišljam - složio se Braco. - Dolje, malo niže od pješčane plaže, postoji jedan krasan otok, sav u zelenilu i okružen grebenima. Tamo ću sakriti naše vino. I barem ću se malo isplivati u čistoj vodi, dok ovdje, u ovom kanaliću koji dijeli Mali otočić od obale, ima zbilja svakakvog smeća, kanti, automobilskih guma, petrolejki, štednjaka, svega... Evo, neki dan sam čak vidio bocu kako pliva. Sigurno je u njoj otrov ...
- Nemoj plakati - mama je nježno pomilovala Mirnu po kosi. - Sve će biti u redu!
- Da, lako je to reći - jecala je Mirna u jastuk. - Ti me ne razumiješ i gotovo!
- Mirna, dušo...

Mirna je još dublje zabila glavu u jastuk i gušila se u suzama. Činilo joj se da se ponovno uvlači u najgore priče svog života. Osobito one od prije tri godine, kad je tata bezazleno predložio jednodnevni izlet u Senj, grad koji im je najbliža točka na moru. Novom *Škodom* doći će za dva sata po cesti koju su nekoć zvali Jozefina i koja dugo vijuga uz Mrežnicu. Vidjet će usput i onaj neobični, dvostruki most u Tounju. Senj ima jednu tekstilnu tvornicu i tvornicu namještaja, a inače je mjesto zanimljivo po Nehaj-gradu, utvrdi iz vremena turske najezde na ove prostore. „Ne, ne idemo onom strašnom Bakotiću“, uvjeravao je tata. „Idemo na običan izlet za Prvi maj“. Tata je dan ranije od susjeda Bogdanovića posudio kariranu putnu torbu, u koju su stavili pečeno pile, deset tvrdo kuhanih jaja, dvije kutije *Zdenka* sira, dvije glavice luka, kilu polubijelog kruha, kutiju keksa *Petit beurre*, termosicu sa čajem i staklenku s kuhanim grahom na salatu. Mama je rekla da za izlet nisu trebali odabrati taj kišni dan, moglo se ići i kasnije, recimo za Dan mladosti, 25. svibnja, kad se ljudi već naveliko kupaju, ali shvaćala je i da Hinko nije ničija budala te da za praznik rada ne bi trebao ostati kod kuće jer će ga inače zapasti organizacija proslave praznika rada u fabrici i slušanje glupih govora susjeda Lovre. Pa on je ipak pogonski inženjer, završio je Višu tekstilnu školu i ne može ga se vječno tretirati kao zadnje potrčkalu. Zdravko se uvijek lijepo izvlačio: bio je aktivan u nekoliko sportskih društava, a mjesna sportska društva za prvomajске praznike uvijek priređuju nekakva zanimljiva natjecanja ili pak izlete u prirodu. Kad su stigli u Senj, poluprazan grad okićen državnim zastavama, odnekud se stvorio ipak Bakotić, tatin prijatelj iz osnovne škole, koji je sa četvrtom ili petom ženom živio u podno Nehaj-grada. Došao je sam, s tamnim naočalama, a teški pramen crne kose pokrivaio mu je polovicu čela i činio ga nekako mrkim, ljutitim i zlovoljnim, iako je zapravo bio veseo, uvijek spreman na šalu i razne vragolije. Bio je ratni vojni invalid i dobivao je veliku penziju. Visok standard odražavao se ponajprije u odijevanju: čovjek je nosio elegantna bijela odijela, šivana po mjeri, leptir-kravate i cipele od najfinije kože. Kad su se pozdravili, Mirna je shvatila da je taj susret unaprijed dogovoren i da ne može reći „Idemo, idemo doma“. Bakotić joj je najprije bolno stisnuo ruku, a onda je dugo ljubio i govorio kako obožava ljubiti slatke djevojčice, a to joj je rekao i kad su se prvi put sreli, u vinogradu djeda i bake kod Svete Jane, kamo ga je tata jedne godine pozvao u berbu grožđa. Bakotić je došao taksijem iz Zagreba, pripit i nervozan, i kad nitko nije gledao, dolje u dnu vinograda, na mjestu koje su zvali „uklinak“, počeo je pipati po tijelu i šaptati: „Jedi puno bijeloga grožđa pa će ti narasti velike cice, veeelike, veeelike!“. Poslije je dugo pijan ležao pod šljivom i predvečer, kad su se ljudi počeli razilaziti kućama, mama ga je polijevala hladnom vodom iz pehara i govorila da se umije i ode kući. U Senju je pak tata bio pijan i na Bakotićevo pitanje kako Mirni ide škola raspričao se o tome kako je njen razred išao na izlet u Zagreb i kako se

osramotila na pokretnim stubama u *Nami*: umjesto da stane mirno na stepenicu i pričeka da je stube odvezu na prvi kat, ona je trčala prema gore, tako da je učiteljica pred svima morala vikati da se ponaša pristojno, kao svi ostali normalni ljudi. Mama je pokušala ublažiti priču rekavši da je više učenika trčalo pokretnim stubama i da su se zapravo utrivali tko će prvi stići na kat, ali je tata tvrdio da to nije istina i da je Mirna jednostavno ispala nekulturna. Isto se tako, rekao je, nije znala voziti tramvajem po gradu: sjela je na prvi prazni stolac i upirala prstom u trgovine pokraj kojih su prolazili: „Gle, *Borovo!* Vidi, *Gavrilović!* Evo *Standard konfekcije!*“. Bakotić se smijao, a mama je šutjela ili tiho šaptala: „Mirna dušo, sve će to proći! Sve će proći! Ništa nije vječno!“. Vani je padala sitna, tako ubojita senjska kiša koja će joj se usjeći u pamćenje za cijeli život.

– Mirna, dušo, imam ideju! – rekla je mama. – Napiši pozivnice za svoj rođendan, a poslije ćemo smisliti ono glavno!

Kad je otvorila vrata, Tea je ugledala Roberta s tanjurićem u ruci. Bio je tu neki tajanstveni sadržaj, jer su svi rubovi bili pokriveni bijelim platnenim ubrusom.

– Ti! – iznenadila se. – Ali sad ne možemo na čamac! Evo, mama me dolje nestrpljivo čeka. Idemo na kupalište.

– Ma ne... – ustuknuo je Robert – nisam mislio, nisam mislio na čamac... ovo ti šalje moja baka – i pružio je tanjurić Tei.

– A što je to?

– Kolač. Baka veli da je to za probu.

– Halo! Halo, tko je to? – vikala je Liz u crnu telefonsku slušalicu.

– Da? – začuo se glas na drugoj strani žice.

– Halo! Je l' to Tea?

Tada je u sobu uletjela mama i izazovno se podbočila:

– Pa je l' ti to opet trošiš telefon, ha?! Smjesta prekini!

- Halo? Krivi spoj? Kako krivi spoj?!

- Je l' čuješ što govorim?! - bješnjela je mama.

Liz je polako spustila slušalicu na aparat.

- Ali ja... - zaustila je pazeći da joj ne izleti neka kriva riječ.

- Liz, smjesta izađi van!

Liz je stajala kao ukopana. Nije se mogla pomaknuti ni naprijed ni natrag, ni lijevo ni desno, kao u snu kad se odnekud stvori agresivno čudovište. Preplavilo ju je tisuće i tisuće dojmova i osjećaja, htjela je toliko toga ispričati mami, napokon mami, mami, svojoj mami, pitati je, pitati svoju mamu, svoju dragu mamu, ali...

- Liz, izađi van!

Mama je zapovijed ponovila nekim čudnim, dubokim glasom. Ubrzo se na vratima, iza mame, pojavilo blijedo lice čovjeka koji im je povremeno dolazio u goste. Tko je to bio - Liz zapravo nije znala, jer je muškarac s mamom uvijek razgovarao u četiri oka. I uvijek kratko. Dvije-tri riječi i gotovo. Nakon toga je odlazio. Samo jednom zatekla ga je na ručku, a kad je na brzinu pojeo i otišao, primijetila je da mama ima novu ogrlicu a baka Regina novu plastičnu štaku.

- Liz, molim te izađi van - mama je pokušala biti ljubazna. - Evo ti za sladoled.

Liz je stavila album s fotografijama pjevača i glumaca na vrh police, a izreske iz novina složila između dva lista trgovačkog papira. Još ih nema dovoljno za posebni album, ali uskoro će i o tome morati razmišljati. Zadnji izrezak iz *Večernjeg lista* učinio joj se posebno zanimljiv. Bila je to pjesma o Mrežnici: *Biografija jednog noćnog leptira na Mrežnici*. Napisao ju je Dugorešanin Nikica Petrak, unuk poznatog doktora Longhina:

*Mrtvačka glava u opni spava,
mrtvačka glava čami u čahuri*

*iz svoje kukuljice ne ispreda svilu
već kuha i diše u sebi svoju gnjilu,
svoj glavni mrtvi mrak.*

*U zvečajskom mlinu, u kutu na klinu,
oba joj puta, po oba se luta.
Čuči već treću zimu.*

*Digne li krila zdrava bi bila,
fina joj mrko smeđa krila,
da svojim žalcem u mokru šljivu
posadi svojeg crva.*

*Digne li noću u sretnu zloću,
svoj pravi sat i pravo doba,
do dana čila;*

*digne li danju, glava na panju,
vrijeme joj popije dan.*

*Oba joj puta, po oba se luta,
ima i treća sreća:
u opni spati, u košulju srati,
sisati mrtvu hranu, ne izaći*

*opna sve danja, noć sve tanja,
smežurana kožica i hroma nožica,
kostur djetenca,
sve dok ga pauci ne razgrizu.*

Taj Nikica Petrak je s mamom išao u osnovnu školu. „Bio je to jako fin i pristojan dečko“, često je govorila mama. I baka je klimala glavom.

Kad se našla na ulici Liz je primijetila da grupice mladih ljudi idu prema centru. Znači da je oko sedam, zaključila je. Sunce se polako počelo sklanjati iza Vidanke i duge sjene pružile su se uz obližnje kuće. Kamo sad? – pitala se. Da svrati Tei? Ne, s njom će popričati kasnije, kad ode onaj čovjek. Popričat će preko telefona, jer uživo se uvijek netko upetljava, ispituje – kako je mama, kako je baka i slično. Zatupljujuće. A gore pak, u centar, ne smije jer bi bila sama i svi bi je pitali gdje joj je onaj zanimljivi dečko. Dečka više nema i tko zna gdje je. I je li uopće mislio ozbiljno. Izgleda neki čudan tip, prevrtljiv i neozbiljan. Obećao je da će je

pozvati na ludu zabavu u vikendicu svoga prijatelja, pjevača narodnih pjesama. Nije je pozvao, jer je odnekud izronila njegova dugogodišnja cura, nekakva Bernarda. Ne, najbolje je ne prisjećati se te sramote! Najbolje je zaboraviti lažnog Leonarda Prsteca i njegovu podlu igru! Treba misliti na sreću koja je takoreći tu, iza ugla...

„Zapravo bih mogla prijeći prugu i prošetati putem koji gledam samo kad idem autobusom u Karlovac. A navodno se taj dio jako izgradio i ima zanimljivih sadržaja“ – razmišljala je. Neobično. Ovo kao da je neka druga zemlja... Došla je pred benzinsku crpku na kojoj je pisalo *INA*. Iz kućice od pleksiglasa izlazila je glazba, a kraj pumpe je stajao svjetloplavi *Fiat 850*. Dvije djevojčice marljivo su prale vjetrobransko staklo i histerično se smijale. Jedna je ličila na djevojčicu iz susjednog razreda, Marinu, a drugoj nije uspjela vidjeti lice. Ali, nije je niti zanimalo, jer to ionako nije bilo njeno društvo. Na malom raskršću trenutak je zastala da vidi kako ide vlak: bio je putnički i malo je usporio na signalu. Kad bi se dogodilo da stane, uvijek bi netko u zadnjem vagonu otvorio vrata i skočio na nasip. Neki student ili radnik. Braco Salopek bi, primjerice, u povratku iz Zagreba iz vlaka uvijek iskakivao na signalu, jer otuda do kuće nije imao ni tri minute, a da izađe na stanici – do dvorišta bi pješačio više od deset minuta. Liz se zatim polako okrenula kući: na dobro utapkanjanoj zemljanoj stazi koja je dolazila iz vinograda kretalo se troje ljudi: muškarac srednjih godina s aparatom za prskanje bilja na leđima, žena neodređenih godina s košarom iz koje su virile prazne boce i djevojka koja je nosila motiku i veliku žutu buču. Muškarac je izgledao pripit, u hodu ga je malo zanašalo naprijed i plele mu se noge, a žena i djevojka nešto su veselo razgovarale. Liz ih je odmah prepoznala: bili su to Nedjeljko, Leopoldina i Ljiljana Blažević.

Iako je buka piljenja drva prestala, Tei je još dugo u ušima odzvanjao reski zvuk bolnog doticaja nazubljenog željeza i vlažnog drveta, a ponekad joj se činilo i da čuje kako spretne ruke nevidljivog majstora bacaju ispiljene komade na veliku hrpu. Onda je ustala i shvatila da zvukovi dolaze iz kuhinje: netko je kod njih. Netko je zapravo već dugo kod njih. Možda ujak Maks? Sad bi se konačno trebalo znati što će biti s restoranom. Tata misli da od toga neće biti ništa, jer je Maks neozbiljan čovjek. Voli puno pričati, a kad treba nešto konkretno napraviti onda nestane.

„Zašto se namjerila baš na Zdravka? Zdravko je jak u tvornici. Njega je, recimo, prije nekoliko godina nazvao čovjek iz kabineta Steve Krajačića i rekao da mu pripremi toliko i toliko metara damasta. A u općini je glavni Lovro. No, Lovru treba dobro platiti, a ona to neće. Ona želi besplatno...”

Bio je to mamin glas. Vjerojatno je došla teta Đurđa, koja uvijek šuti. Pa onda mama mora postavljati pitanja i odmah davati odgovore na njih.

„Strašno, strašno! Dođe mi da se ubijem... Ostavila je čak i svoj miris u našem stanu. Nekakve jeftine ljubičice. I sad sve smrdi po tom prokletom cvijeću! A jučer je pojela tri šnicla i punu zdjelu paradajza na salatu. Ponaša se kao da je sve njezino: otvara ladice, uzima stvari, troši vodu i struju. A on ne poduzima ništa, pravi se da ne vidi. To me vrijeđa. To me strahovito vrijeđa! Eto, prošli tjedan nam je bila godišnjica braka, okrugla, a on se nije sjetio. Ali, zato je njoj iz Bosne donio bakreni fildžan s puno kitnjastih šara!“

Tea je pritislula uho na zid: sad je, osim riječi, jasno hvatala i druge šumove – korake, škripanje vratašca na kuhinjskom ormariću, premještanje teškog posuđa, nezadrživo kapanje vode i iritantno povlačenje stolca po linoleumu. Mama je pričala: „Zato su i kupili *Fiat 1300*! Mi si takav auto, na primjer, ne možemo priuštiti, iako oboje imamo pristojnu plaću. Prvo: auto košta dva milijuna i sedamsto tisuća dinara. Godišnje se na benzin potroši sto pedeset tisuća, ulje pojede dvadeset tisuća, osiguranje pedeset četiri tisuće, pranje i podmazivanje dvadeset dvije tisuće i sitni popravci oko trideset tisuća. *Fićo* košta milijun dinara, benzin dvadeset tisuća, ulje osamnaest tisuća a sitni popravci dvadeset četiri tisuće, dakle dvostruko manje, pa opet moramo paziti što jedemo i kako se oblačimo... Oni, doduše, ne troše na provode nego uglavnom s općinarima idu na izlete, ali opet...“

Mamina razmišljanja prekinulo je zvono na vratima: tri oštra uboda. Zvr! Zvr! Zvr! Zatim nervozno kucanje i drmanje kvakom. Potom je postalo tiho i u zraku je ostalo tek sjećanje na nekoliko užurbanih koraka pri dnu stubišta.

„Evo, opet ta vještica“ – nastavila je mama tiho. – „Opet! Ta ne zna za predah! Mislila je da sam na poslu i da će ući, ali ne, ovaj put se grdno prevarila! Očito nije bila dovoljno koncentrirana, nije čula da tvornica danas ima visoke goste i da svi moraju biti na svome mjestu... Da, a zašto ne navaljuje na Lovru? Zašto ne lupa na Perićeva vrata? On bi joj začas mogao srediti onu prijavu kod suca za prekršaje. Samo bi se spustio s prvog kata u prizemlje i rekao dvije-tri riječi. Ali, ne! Nije se namjerila na Lovru i njegovu obitelj zato što zna da je Zdravko pošten čovjek, komunist visokog morala, koji ne priznaje raskorak između riječi i djela, i zato što je svjesna da taj slučaj može potpuno uništiti njegovu obitelj. Sigurno nije u pitanju novac. Njoj nije važno koliko bi Lovri trebalo platiti uslugu, nego joj je važan plijen! Zadovoljstvo zbog prouzročene nesreće. Eto, Nevenka je slab trofej, obična je radnica i nema nikakav društveni položaj. Nije u partiji, nigdje se ne pojavljuje, nitko je ne ogovara, dakle, kao da i ne postoji. A Zdravko, e to je nešto drugo...“

- Mama! - tiho je zazvala Tea.

S druge strane zida čulo se kako se koraci ubrzavaju. Mama je uključila radio:

Drug Tito je na Četvrtom plenumu Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije jasno dao do znanja gdje se griješi. Književnici su, rekao je, dosad imali previše slobode. Citiramo: slijegali smo ramenima i mislili da to nikoga neće uvrijediti ako svima dozvolimo da govore i pišu kako žele. Ali, otišli su predaleko. Mi svakako nećemo nikome dozvoliti da piše protiv našeg društvenog uređenja. Nećemo dozvoliti širenje parola razdora, nacionalne netrpeljivosti i šovinizma, do čega ponekad dolazi u našim školama i na drugim područjima našeg društvenog života. Komunisti moraju takve stvari razbiti i onemogućiti. Do sada nisu uvijek bili u stanju to postići. Završen citat...

Tea je pažljivo otvorila vrata.

- Mama?

- Ti si tu? - mama je nervoznim potezom isključila radio.

- A ovaj... - zbunila se Tea. - Pa mislila sam da s nekim razgovaraš...

- Ma ne, slušala sam radio - pomalo neprirodno nasmiješila se mama. - Bilo je o mojoj profesorici doktor Savki Dabčević Kučar... Ona je, znaš, kod nas propagirala ideje ekonomista Johna Maynarda Keynesa, uglednog znanstvenika. Taj Keynes je tumačio kako veličina nacionalnog dohotka, pa prema tome i stupanj zaposlenosti, ovisi o ukupnoj potražnji, koja se dijeli na potrošnju i investicije. Potrošnja mora biti manja od dohotka i u normalnim okolnostima mora biti manja od porasta dohotka. Razlika između dohotka i potrošnje zove se štednja, koja pak...

- Da, da, razumijem - rekla je Tea i ušla u kuhinju. Na stolu su ležale novine i nova knjiga iz mjesne knjižnice - *Doktor Živago* Borisa Pasternaka.

- A ovo je? - Tea je znatiželjno razgledala korice knjige.

- Dragica tvrdi da je odlično.

- Pa da, to je po onom filmu s Omarom Sharifom i Julie Christie, zar ne?
- Aha. Samo knjiga je, veli, još bolja... Radi se o ljubavnoj priči, koju na kraju na poseban način ističe poezija. Veli da je plakala k'o kišna godina...
- A... nisi donijela pire-krumpir iz restorana?
- Ne - rekla je mama. - Zato što sam došla ranije kući. Od danas sam službeno na godišnjem odmoru.
- Primjećujem da ni Maksa nešto nema... Zar ste odustali od zajedničkog restorana? Ili ste se posvađali?
- Mi se posvađali?! - znakovito je zastala mama. - Niti govora! A što se tiče restorana, on misli da je bolje da sam krene u taj pothvat.
- Samo pitam, nisam ništa loše mislila - opravdavala se Tea.
- Pa dobro, ja ti odgovaram da je sve u redu i da on sam kupuje kuću. I rastaje se od žene, ako te zanima.
- A Silvio? - zinula je Tea.
- Silvio i njegova mama sele u Karlovac, već su zamijenili stan za ovaj u kojemu su stanovali svi zajedno, a Maks će valjda živjeti u kući, ne znam...
- Kako?
- Eto, tako je ispalo. Nemoj me ništa pitati. Maks već naveliko oprema svoj budući restoran...
- Pa gdje?!
- Tu negdje, kod Potoka. Znaš gdje je Potok... No dobro, daj da napravimo ručak pa idemo na kupanje! Vani je užasno vruće... zapravo ne znaš gdje je gore, vani ili u kući... Dodaj mi, molim te, onu *Knjigu za svaku ženu!*

Tea je stala na stolac i dohvatila knjigu tvrdih korica, za koju je bila posebno vezana. Radilo se, naime, o stvari koju je prvu osvijestila kao knjigu. Na naslovnici su bili majka i dijete. Neka majka koja joj se neobično sviđala i neko dijete koje je bilo poput nje. Zato nije mogla a

da se ne nasmiješi. Posebnu draž izdanju davale su pak poslovice, koje su najavljivale pojedine teme. Tako je, primjerice, poglavlje o povrtlarstvu ilustrirala uzrečica „Upoznajmo nove vrste povrća – proširujmo naš jelovnik!“. U svijet recepata uvodile su poslovice „Zaludu je začina, kad nije načina“ i „Red u hrani – zdravlje brani“, ispred teksta o ljudskom tijelu stajalo je „Ne hrani čovjeka ono što pojede, nego ono što probavi“, odgoj djece pak uokvirivalo je „Neznanje je najopasnije“, a poglavlje o održavanju čistoće resila je britka misao „Tko pljuje po podu – vraća mu se na licu“. Kad je sišla sa stolca, Tea je nespretno udarila rukom u rub stola i knjiga je pala na pod. Na prvom bijelom listu, gdje su bili naslov i podnaslov *Uzorna domaćica*, sitnim je slovima pisala poruka: „Draga ženica! Neka ti ova knjiga uvijek pobuđuje ljubav prema toplini našeg novog doma. Tvoj ljubljani muž Zdravko“.

– Tea, daj mi, molim te, nađi onaj recept za... U stvari, ne treba!

Mama se sagnula i polako podigla knjigu. Stranica s receptom za njen omiljeni kolač imala je zavinut gornji lijevi ugao.

Pita sa sirom

7 dl brašna

12 velikih žlica maslaca

6 velikih žlica sitnog šećer

1 mala žlica sode bikarbone

2 žumanca

5 velikih žlica mlijeka

Brašno i maslac sitno izmrvi u zdjeli, dodaj šećer, žumance, sodu bikarbonu i mlijeko. Zamijesi tijesto, razdijeli ga na dva dijela i izvaljaj 1/2 prsta debelo. Jednim dijelom obloži tepsiju i peci u pećnici 1/4 sata. Onda ga ohladi i pomaži nadjevom. Izvaljaj drugi dio tijesta i položi ga na nadjev, probodi tijesto nekoliko puta vilješkom i peci u pećnici 1/2 sata.

N a d j e v

5 bjelanaca

7 velikih žlica sitnog šećera vanilije

1/2 litre svježeg sira.

*Bjelance tuci šibom da bude čvrsti snijeg, postepeno miješaj šećer s vanilijom,
brašnom i sirom.*

Dok je čitala poznate retke, u dubini bića odjednom su joj odjeknuli Jesenjinovi stihovi:

*Pod prozorom vjetar. Nad prozorom luna
obletjela jablan sjajnog srebra puna.
Harmonika plače, glas taj usamljeni
i tako je blizak, tako udaljeni...*

- Mama? - zabrinuto je zazvala Tea.

- Što je?

- Djeluješ nekako odsutno.

- Ma daj! - nasmijala se mama i pomilovala je po kosi. - Pa jesam li na godišnjem ili nisam?
Malo sam pustila mozak na pašu...

Zatim je uključila radio i veselo prihvatila pjesmu koja se upravo zavrtila:

*K'o sunce što sja kroz dan
K'o mjesec žut što na nebu sja
Tako mi draga znaj izgledaš ti
Dok sa smiješkom promatraš svijet*

*Ne mijenjaj nikada svoj osmijeh blag
Čuvaj ga, on je sve što mi pružaš sad...*

- On?! On će meni određivati! - Braco je bijesno lupkao prstima po stolu. - On?!

- Pusti! - pokušavao ga je umiriti Eibl oprezno gurajući špil karata prema sredini. - Idemo jednu na ispadanje, ha?

Braco je šakom grubo poklopio karte.

- Ne!

- Ma, Braco!

- Ne i ne! S takvim čovjekom nemam što razgovarati! On za mene više ne postoji i gotovo! Amen!

- Ali, kako znaš da je on? - upitao je Eibl.

- Kako ne bih znao, zaboga?! - namrštio se Braco. - Kad sam se spuštao niz nasip čuo sam što govori. I još je dodao da u njegovo vrijeme nije mogao baš svatko ići u zanat. Je l' to rekao?

- Ah, ne znam - slegnuo je ramenima Eibl.

- Pa onda veli da se, tobože, njegov tata itekako natrčao dok je našao majstora koji će ga primiti na nauk, a ja kao student po cijele dane kartam... Evo, još uvijek mi je pred očima kako izvlači cigaretu iz one metalne kutije na kojoj piše *Morava* i ispod toga *Državni monopol*... izvlači cigaretu i lomi je na dva dijela... Vlahek će meni tumačiti tko je i što je student! Vlahek!

- Ah, pusti ga, vidiš da je pijan...

- Nije on pijan, Ferdo! Nije pijan! - žestio se Braco.

- No dobro, onda se pravi da je najpametniji... pa pusti ga!

- Ja cijelo vrijeme studija dajem instrukcije iz matematike kretenima kao što je njegov sin! Podučavam i onog ludog Sedlara iz Karlovca, njegovu glupu sestru Zvezdanu, pa onda ... No dobro, nije važno, a to što sam napisao, to što sam napisao na temelju promatranja kartaških igara, to, velim, što sam napisao...

- Čuj - nagnuo se Eibl prema Braci - ali, pazi, ovo neka ostane među nama... Sutra slavimo jubilej Vatrogasnog orkestra, bit će velika zabava na stadionu. Već smo pripremili jelo i piće, tamo je u Cvitkovićevoj šupi... Pa sam mislio da dođeš biciklom oko pola osam i odvezeš

sanduk vina dolje na onaj otočić ili gdje već držiš piće... Ha?

- Pa... ne znam - rekao je Braco hineći nezainteresiranost.

- Pazi, nitko neće znati! Cvitkovići su otputovali u Lovinac, imaju smrtni slučaj u familiji. Ključ od njihove šupe je kod mene - rekao je Eibl i dotaknuo debelim prstima stražnji džep hlača.

- Tiše, ide Župan - promrmljao je Braco i spustio pogled na karte.

- Evo ga, bećar! - nasmijao se Eibl. - Zlatko, može jedna?

- Jedna, ali vrijedna! - klimnuo je Župan i sjeo za stol.

Koga pozvati na rođendan? Mirna je prije toga dugo razmišljala o tome gdje će proslaviti svoj najvažniji dan u životu, a onda joj je sinulo da će to vjerojatno biti u Dječjem vrtiću, jer je mama pričala kako je nekakva njena Jasna napravila cijelu priredbu za mališane kad im se dogodila ona poplava u stanu. Da, da, ona poznata poplava. O tome je pisalo u *Kolektivu*, a Društvo *Naša djeca* dodijelilo je vrtiću posebno priznanje za iskazano razumijevanje i pomoć. Sad je sigurno mama pričala kakve su nevolje zadesile njihovo dvorište pa je upraviteljica ponudila da opet naprave proslavu i tako veselo proslave dječji rođendan. I sigurno će vrtić ponovno dobiti priznanje za iskazano razumijevanje i pomoć. Zato bi bilo dobro uzeti gramofon i najnovije ploče: *Inch Allah* (Adamo), *Pružam ruke* (Indexi), *Cuore matto* (Little Tony), *Osmijeh* (Grupa 220) i još mnoge druge što se vrte na našim radio-stanicama. Onda, dakle, koga pozvati? Koga? Ko-ga? Zapravo se prvi put u životu sama suočila problemom izbora. Prošle godine, kao uostalom i prijašnjih, goste je zvala mama. Prvo drugaricu učiteljicu i njenu kćer Željku, pa upraviteljicu Dječjeg vrtića, inače neudanu ženu, zatim susjede Krešimira i Anitu Davidovsky, susjede Lovru i Nevenku Perić te njihovu Nataliju, pa onda Teu i Roberta. Rođendan je protekao tako da je prvo došla učiteljica sa svojom Željkom. Mama im je pokazala stan i rekla da bi joj bilo drago da češće svraćaju k njima. Poslije je stigla upraviteljica Dječjeg vrtića, a drugarica učiteljica i njena kćer odmah su ustale i ljutito otišle, zato što te dvije žene godinama nisu razgovarale. Ravnateljica vrtića ostala je i kad su stigli susjedi te su svi zajedno gledali televiziju. Na programu su bile emisije koje su ih interesirale:

- 17.55 *Jučer, danas, sutra*, informativna emisija
- 18.15 *Hiljadu zašto*, serija za djecu
- 19.00 *Biseri muzičke literature*, emisija za ljubitelje ozbiljne glazbe
- 19.30 *TV-pošta*
- 20.00 *Dnevnik*
- 20.30 *Mi iz Kronstadta*, dokumentarni film uz 50. obljetnicu Oktobra
- 21.30 *Čovjek iz Laramija*, igrani film
- 23.15 *Vijesti*

Mirna, Robert i Tea za to vrijeme su slušali ploče u drugoj sobi, a kad ih je tata upozorio da budu tiši jer ometaju gledanje televizije, izašli su van i u dvorištu nastavili igru. Poslije televizije susjedi su otišli svojim kućama, a upraviteljica Dječjeg vrtića i Lovro Perić ostali su na piću i čak se natjecali tko će više popiti. Više je popila upraviteljica, i to puuuno, puuuno više, ali tata je rekao da su jednaki, odnosno da je Lovro popio možda i koju kap više, ali to uopće nije važno, jer danas može pobijediti jedan, a sutra drugi. Lovro je teže podnosio alkohol i ubrzo se nalaktio na rub stola, umudrio i zaspao. Tata je, prije negoli je Lovri glava klonula u tanjur s mrvicama i slomljenom čačalicom, rekao kako je zaboravio pitati susjeda Perića za mjesto šefa poslovnice *Auto-Hrvatske*. No, možda je i dobro što nije pitao, jer naposljetku to ionako nije mjesto za njega, s obzirom da je po struci tekstilac a po vokaciji političar, partijski radnik. Poslovođa *Auto-Hrvatske* trebao bi biti čovjek sa završenom Višom strojarskom školom ili visokokvalificirani automehaničar. Osim toga, on nije u partiji, u krivom trenutku je vratio crvenu knjižicu, pa je možda bolje da se strpi do neke sljedeće prilike. Lovro je za stolom, dakako, ubrzo zahrkao, a upraviteljica Dječjeg vrtića se žalila kako joj od te graševine ide na povraćanje te je zamolila čašicu domaće rakije, šljivovice, može i plaviša, da presiječe taj strašni kaos u glavi. Kad je iskapila dvije čašice, poletno se uputila kući. Poslije su neki pričali da je bila užasno pijana te nije znala na koju stranu treba ići, pa je zaustavila nekog prolaznika i pitala ga: „Oprostite, hik!, je l' možda znate gdje stanuje upraviteljica Dječjeg vrtića?“. „Znam“ – odgovorio je prolaznik. „E, ako je tako, onda me lijepo odvedite, hik!, kući!“. No, to je samo anegdota, koju je ta neobična žena često sama pričala, ali nije potvrđeno i da je to istina. Međutim, ne zvuči baš ni kao izmišljotina. Eto, to je bio posljednji Mirnin rođendan, koji je mama zapamtila samo po tome što joj je Nevenka ukrala bočicu parfema *Chat noir* u kupaonici.

Ovaj rođendan trebao bi biti samo njen, bez ekscesa i hrpe neprovjerenih priča. Koga, dakle,

pozvati? Mirna je sjedila za stolom i grickala kiselkasti vrh olovke. Koga, ha? Koga po-zva-ti? Da vidimo iz prvog ulaza: Bašić Ljubica. Ne. Jedva da se i pozdravljaju. Ljubica ove jeseni kreće u Srednju trgovačku školu. Arnold Jaroslav. Svi kažu da je jako zgodan dečko. Možda, ali mnoge stvari nisu kako treba. A ni mamu ne bi veselilo da se tako, posredno, povezuje s Marijom Arnold, njegovom majkom. Pavlović Boris. Odrastao. Previše odrastao, štoviše. Još malo pa će otići u vojsku. Badovinac Nikica. Prestar. Preko svake mjere. Benić Pepica. Prestara. Zaposlena. I k tome se duri. Drugi ulaz: samo Cina Radić. Isto prestara. Treći ulaz: Horvatinović Sanja i Astrid. U Splitu. Eibl Tomislav. U popravnom domu. Vlahek Miroslav. Prestar. I zatucan. Pettan Robert. U redu, može. Konačno netko. Iz istog ulaza i Tea. Dakle, dvoje s ove strane. A s druge strane ceste Ljiljana i Liz. Ljiljana... hm, pa možda dođe. No, to je ipak premalo ljudi. Trebalo bi pozvati i neke iz razreda, pa onda bivše susjede i osobe koje lijepo pjevaju, da bude veselo, kao na Srećkovim rođendanima.

Na putu prema kupalištu mama je srela jednu svoju prijateljicu iz djetinjstva koja je isprva navaljivala da svrate k njoj na domaće pivo, a kad je mama rekla da žele iskoristiti svaki trenutak lijepoga vremena za kupanje i sunčanje te da će svakako doći prvom idućom prilikom, prijateljica je rekla da joj pri svakom listanju albuma s fotografijama navru suze na oči, da neutješno plače kad joj svi dragi ljudi načas prošeću pred očima i onda nestanu, a kad nestanu onda joj svaki put odnesu i važan komadić života. Na kraju, prije negoli je skrenula u dućan, pitala je je li istina da se Maks spetljao s onom debelom Zlatom, kojoj je nedavno umro muž i ostavio joj veliku kuću. Mama je rekla da pojma nema tko je debela Zlata i je li se Maks s njom spetljao ili nije. Istina je samo da se rastao i da sin i bivša žena sele u Karlovac. I to je sve. A prijateljica je rekla kako je on uvijek bio veliki zafrkant i da ljudi s njim nikada nisu znali na čemu su. Tako je, veli, zapamtila oglas koji je prije nekoliko godina dao u *Kolektivu* i u kojem je naveo da prodaje dio vile, a kad su se neki javili misleći da prodaje sobu ili stan u vili bivšeg vlasnika *Pamučne industrije*, gdje je stanovao, objasnio je da prodaje držak za vile, dakle, dio poljoprivrednog alata. Pa je onda jednom zgodom stavio kvačicu na nos i nazvao šefa željezničke stanice predstavivši se kao visoki partijski funkcionar kojemu se kod Doma tjelesnog odgoja *Partizan* pokvario službeni *Mercedes* te je zatražio da se smjesta zaustavi brzi vlak za Zagreb, koji inače ne stoji u Dugoj Resi, kako bi na vrijeme stigao na sjednicu Centralnog komiteta. Mama se lagano zacrvenjela dok je to slušala i ponovila da zna tek da se rastao. A debela Zlata je vjerojatno izmišljotina. „Stvarno se rastao od žene? Sudski?“ – pitala je prijateljica.

Kad su stigle do tvorničke brane Tea je pitala zašto Robertova mama ide u Njemačku.

- Ide u Njemačku? - začudila se mama.

- Pa da!

- Stvarno? Pojma nemam! Prvi glas!

Tea se nekoliko trenutaka kolebala da li da kaže kako je ovo zapravo velika tajna koju joj je otkrio Robert kad su bili na čamcu, ali je odustala naslutivši u mami nešto što prije nije uočavala. Nekakvi otpor prema svijetu. Zastor, zid, hm, tko zna kako bi se to moglo nazvati. Pa je li to možda zato što se približavaju svojem kupalištu, mjestu s mirisom crnogorice na kojemu će sigurno biti onaj... no, onaj. Nije čula ime, iako se razgovijetno predstavio. Pitao ju je za Marianne Faithfull. Pravi se važan zato što je tako drukčiji od ostalih, domaćih ljudi. Plav, s frizurou kakvu ima Paul Jones, razvijena tijela sa snažnim, mišićavim nogama pokrivenim zlatnim dlačicama. Zbog njega se mama okrenula od prodavača iz trgovine *Borovo*, duhovitog i zanimljivog čovjeka. Čovjeka koji je za prvi dan škole prodao one ružne smeđe cipele s tupastim vrhom. Da je mogla, eh, da je tada mogla smisliti specijalni šapat kojim bi mu javila da makne sve dječje cipele iz dućana, samo da djeca ne mogu na nastavu. Jer, u školu se ide u novim cipelama, one stare su se prerasle. No, možda je on nešto i pokušavao u tom smislu, jer se nije previše trudio oko njenih cipela za novu školsku godinu, razumio je da ne voli školu. Jer, ona želi postati pjevačica! Osoba koja donosi radost sebi i drugima. Biće kojemu se svi dive. I da nije krenula u tu odvratnu školu, danas bi bila idol! Sjedila bi s Johnom Lennonom, Petulom Clark, Lulu i Arsenom Dedićem, i pila najskuplji viski na svijetu. Pričala bi kako je grupa *Procol Harum* uzela ime po jednoj mački, kako se Elvis Presley oženio curom iz susjedstva i kako su koparski *Kameleoni* dobili posebnu dozvolu Upravnog odbora ljubljanskog Tivolija za održavanje koncerta...

Kad je mladić zaplivaio po mirnoj zelenoj površini, mama je šapnula Tei na uho:

- Zašto si tako okrutna? Zašto mu ne odgovaraš na pitanja?

- Kome? - začudila se Tea.

Na ručniku kraj njih ležao je prodavač iz *Borova* i tiho hrkao. Po sjajnoj površini leđa hodala mu je debela crna muha, čiji se trbuh presijavao u plavoj boji.

- Ma daj! - namrštila se mama. - Lijepo te pitao voliš li roniti, a ti se praviš luda...

- Čekaj, a tko me pitao?

- Evo je opet!... To je bezobrazno, znaš!

- Ali, ne znam o čemu je riječ! - nije se predavala Tea.

- No dobro, nećemo više o tome... Žao mi je što se tako ponašaš prema njemu. On je inače jako zanimljiv čovjek. Piše i poeziju...

Tea je pomislila kako je dobro što nisu kod kuće, jer bi nakon ovih riječi sigurno zabila glavu u jastuk i plakala. Plakala bi zbog ovog tipa kojega su svi vidjeli... zbog tate za kojeg svi pričaju da ima ljubavnicu... zbog mame koju susjedstvo ogovara da... Ne, ne, to je nepodnošljivo! I Liz svi gledaju ispod oka zbog onog čovjeka koji putuje okolo s njenom mamom. U školi ju je neka Tanja jednom za vrijeme odmora pred svima pitala je li ona vanbračna i što joj je taj čovjek koji šurjuje s njenom mamom Renatom. Jedino se Mira divila stvarima koje je Liz dobivala iz nekih nevjerojatnih trgovina: sjenilima *Elizabeth Arden*, deodorantima *Rexona*, bocama bezalkoholnog pića *Coca-Cola*, trapericama *Rifle*, bombonima *Toffee*. Dogodit će joj se, već zna, kao i Robertu, čija mama s tajanstvenim čovjekom zauvijek odlazi u Njemačku i njega ostavlja samog...

- Zamisli! - zapljeskala je Ljiljana. - Ma zamisli, molim te! Stojim tako na ulici i gledam dolazi li poštar, kad se odjednom zaustavi neki auto, crveni, zagrebačke registracije, tu, evo, malo dalje od dućana, i izađu dva nepoznata muškarca... Jedan je bio jako zgodan, ličio je na Richarda Chamberlainea, doktora Kildarea, je l', a drugoga baš nisam dobro vidjela, jer je imao tamne naočale i stalno je natezao golemu torbu preko ramena. No, vjerojatno je i on bio zgodan... Ma ne, sigurno, sigurno je bio zgodan!

- I? I što je dalje bilo? - bila je znatiželjna Liz.

- A... čekaj... Pa što si tako zapela?! Zašto te interesira?

- Interesira me jer sam poslala kupone u *Plavi vjesnik*! - uzvratila je Liz. - Reci, jesu li koga tražili?

- Jesu - mlako je potvrdila Ljiljana.

- Jesu?! A koga? Koga su tražili? Reci, molim te, nemoj me mučiti!

- Pa čuj... tražili su, onako, nekog inteligentnog i pristojnog...
- Da, da? Pa jesu mene spominjali?
- Ma ne, tražili su, onako, znaš, općenito. Trebao im je netko tko će pametno odgovoriti na pitanje kakva je zabava u našem mjestu. Onda sam ja rekla da zabava nije nikakva, to jest da je dosadno i učmalo, da ljudi nemaju kamo izaći, znaš ono, da se ništa ne događa... i tako.
- Pa da - klimnula je Liz - to bih i ja rekla da su me pitali... A vidiš, mogla si me zazvati, bila sam tu u dućanu, mogle smo zajedno nešto reći...
- Da, eto, nisam se snašla. Bilo je to tako neočekivano, tako odjednom...
- Drugi put se saberi, malo se osvrni oko sebe i razmisli...
- Bez brige!

Liz je potom zakoračila na kolnik, ali je zastala i okrenula se natrag.

- A ti ljudi su bili iz *Plavog vjesnika*, je l'?

- Da.

- Ovaj... a jesu te slikali?

- Aha. Pa rekla sam ti da su bila dvojica. Jedan je bilježio to što sam govorila, a drugi me slikao...

Liz je zažmirila pokušavajući dočarati buduću novinsku stranicu s Ljiljaninom slikom: „Užas! Pa to će se svi smijati! Cirkus! Takva nezgrapna cura! Ljudi u drugim gradovima pomislit će kako u Dugoj Resi žive samo ružne ženske, s prištićima na bradi... i kako smo zabačeni i zaostali... A konjski rep?! Pa tko to još nosi na svijetu? Nitko!... Lji-lja-na... Kakvo seljačko ime!...Lji-lji... Prestrašno! Sramota! Trebali su mene pitati što mislim o zabavi u našem mjestu! Ja bih im rekla kratko i jasno. I sve bi bilo drukčije. Pa još kad bi čitatelji vidjeli da se zovem Liz, Liz kao Liz Taylor, uh, pa gdje bi mi bio kraj?!... Ah, sad je gotovo! Sve je upropašteno! Pričinjena je velika šteta, nepopravljiva i neizbrisiva šteta. Bolje da i ne mislim na posljedice! Odsad, ako će me netko pitati odakle sam, reći ću: iz Karlovca. Ili, još bolje: iz Zagreba!“

Prije negoli je prešla na drugu stranu ulice Liz je bacila još jedan pogled na Ljiljaninu ubogu

kuću: u prozoru spavaće sobe, dakle one sobe iz koje se u mraku vidi treperenje plavičastog ekrana, stajala je žuta buča. Okrugla i sjajna kao Ljiljanino vječno nasmijano lice.

- Vilma, pa nemoj, zaboga, s tim prljavim prstima navlačiti zavjese! - viknula je Nevenka.

- Ma nisu prljavi... - rekla je sitna žena i odmaknula se od balkonskih vrata.

- Kako nisu, a malo prije si u drvarnici slagala ugljen!

- Grabila sam lopaticom.

- Ali, i lopatica je prljava, jer stoji među ugljenom!

Nakon nekoliko trenutaka Vilma je zagnjurila lice u zavjesu sa cvjetnim motivima.

- Čuj, Nena, je l' teško položiti vozački ispit?

- Otkud ti sad to? - začudila se Nevenka.

- Pa evo... pssst! - Vilma se napeto zagledala van.

- Što je? - Nevenka je brzo uzela lončić sa štednjaka i stavila ga na stol. - Što je?!

- Lidija je položila vozački... Evo, izlazi iz auta, a Ivka Wolf joj čestita... Uh, kakvo veselje! Kakvo veselje! Kao da je napravila ne znam što!

- Ma, možeš misliti! - Nevenka je uzela male bijele šalice i počela u njih točiti vrelu kavu. - To može svaka budala! Dovoljno je naći nekoga tko ima najmanje tri godine vozačkog iskustva da te nauči okretati volan i onda ideš polagati ispit... A Lidiju su, naravno, pustili samo zbog Zdravka!

- Misliš?

- Ma hajde, pa što si se toliko zapiljila!?... Stotine i stotine ljudi imaju položen vozački ispit! Pogledaj samo u našem dvorištu: Župan, Krešo Davidovsky, Branko Bašić, Hinko Lajtman, Miljenko...

- Wolfica joj čestita, da samo vidiš... Trebala joj je dovesti i limenu glazbu...

- Pa i ti bi joj čestitala da ti obeća pokloniti tepih...

- Dat će joj tepih? Onaj iz velike sobe?
 - Aha. Tako mi je barem rekla.
 - Tko?
 - Ivka.
 - Rekla ti je da će dobiti tepih?
 - Aha.
 - A je l' rekla zašto? - Vilma se na dva koraka odmakla od zavjese.
 - Navodno kupuju novi.
 - Zašto ga ne odnesu u vikendicu? Čujem da će nešto graditi na Dobri.
 - Odustali su od vikendice.
 - O! Odustali?! Što to znači?
 - Ah, čuj, može svašta značiti, ali i ne mora ništa - zagonetno se nasmiješila Nevenka. - Vidjet ćemo. Možda kupuju novi auto. Ovaj *fičo* je već nekako dao svoje. Veli Lovro da ga je Zdravko ispitivao koliko dugo smo čekali naš *Fiat 1300*, koliko košta, je l' na kredit ili za gotovinu, pa je l' to išlo preko veze...
 - Onda je jasno da će kupiti novi auto!
 - Daj sjedni, molim te, da u miru popijemo tu kavu!
- Vilma je sjela za stol i nalaktila se.
- Pa gledaj, ako je tako jednostavno položiti vozački, položi ga onda i ti, pa ćemo nas dvije jednom mjesečno ići u Trst. Kao Renata i onaj njen Reuf, ili kako se već zove. Znaš li da ona na švercu traperica i čizmica zaradi dvostruko više nego u tvornici? A u tvornici ima dobru plaću, jednu od boljih... Vidiš, taj Bosanac, a valjda se zove Reuf, ima *Renault* i već dugo tako idu u Trst po stvari koje kasnije preprodaju.
 - Znam, ali, eto, nisu svi za sve...

- Slavi se osamdeseta obljetnica osnivanja Vatrogasnog orkestra - rekao je Eibl. - Dakle, ne bilo što. A tako su to slabo pripremili, tako su slabo pripremili da me srce boli kad se sjetim... No, da je u pitanju neki partizanski odred, slavilo bi se tjedan dana i još bi pozvali druga Tita da uveliča svečanost. Ovako...

Braco se nasmijao kratkim hrk hrk.

- Dobro, hajde, podigli su pozornicu, vidim da su obnovljene tribine... Evo, ima i nekakva reklama...

Jugoslavenski „best-seller“ omladinska kopačka
Adidas Džaja po licenci **Adidas** proizvodi **Planika**
*Kranj, ekskluzivna distribucija **Slovenijasport** Ljubljana*

- Vatrogasna glazba je osnovana kad i Vatrogasna četa. Dakle, ipak je važan dio te javne službe. Prije se to jako cijeno. Svaki glazbenik je od tvornice besplatno dobio hvat drva za zimu, a kad je 1893. godine Khuen Hedervary posjetio Dugu Resu, glazba je dobila naređenje da omraženog političara prati od željezničke stanice do tvornice. Tko nije došao, dobio je otkaz na poslu.

- A kad ste se vi priključili glazbi?

- Ja sam kao đak tridesetih godina pjevao u *Dramatskom pjevačkom društvu*, koje je osnovao učitelj Franjo Lasić. Taj Lasić je inače bio iz Karlovca, svaki dan je dolazio vlakom na posao i onda je od željezničke stanice do škole kod Svetog Antuna hodao sredinom ceste i fućkao arije iz raznih opereta. Jednom sam tako htio izbjeći probu zbora pa sam se sakrio u *Prenočište*. Mislio sam gledati učitelja kako prolazi ulicom i fućka, ali je on baš taj dan došao sa sinom i nije produžio, kao obično, prema Svetom Antunu, nego je svratio u restoran i za maloga Stanka naručio bijelu kavu... Ha ha ha. Stanko je, čujem, danas profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

- Joj... koliko je to sati? - ispružio se Braco. - Idem! Idem polako.

Eibl je podigao sanduk s vinom i namjestio ga na prtljažnik bicikla.

- Možda bi to trebalo zavezati, da ne padne... Čuj, najbolje je da hodaš uz bicikl i jednom rukom držiš upravljač, a drugom sanduk...

Braco je polako krenuo. Eibl ga je pratio pogledom sve dok ga nisu počele peći oči. Sunce je, naime, već ravno ujutro bilo vrlo naporno.

Dok je prolazila ispod balkona Horvatinovićevih Nataliji se učinilo da čuje neke glasove ili neki glas. Najprije je zastala, a onda i prigušila dah. Što to znači? Jesi li se vratili? Kad se zagledala u zavjese primijetila je da se s druge strane ništa ne miče. A zvukovi su se čuli svakojaki, jedan se, štoviše, lijepio na drugi, jedan izvirivao iz drugog, pa bi se onda natjecali koji će biti jači, prodorniji i trajniji. Upletao se tu i ugodan glas radijskog spikera, koji je sipao vijesti, pa su se onda pojavili ulomci popularne starogradske pjesme u izvedbi Olivere Marković „Za kim sad suze te, za kim, za kim, za kim“, da bi se na kraju nametnula buka monotonog tucanja oraha. Tuc! Tuc! Tuc, tuc! Tuc! „Ipak se čuo ljudski glas!“ - nije se predavala Natalija. „I to baš iz Horvatinovićeva stana!“

- Astrid! - zazvala je tiho.

Evo, ništa. Ma sigurno joj se učinilo, jer je trenutak ranije pomislila na nju. Sjetila se, naime, kako je Astrid prije nekoliko mjeseci namazala zelenim sjenilom jedno oko, a kad je htjela i i drugo - došao je neki tip na motoru i počeo vikati da smjesta izađe van. Kad je izašla, u prljavim trapericama i s jednim napadno zasjenjenim okom, posjeo ju je na sjedalicu i odvezao u disko. Svi su se, naravno, počeli smijati. Netko joj je čak i doviknuo „Hej, Jednooki Jack!“, dok je većina mislila da je pijana. Eto, i sad je možda prisjećanje tog slučaja potaklo halucinaciju. Natalija je malo pričekala, a onda joj se pak nije išlo zato što se na drugom ulazu pojavila Božica, Mirnina mama, kojoj bi morala reći „Dobar dan“. Radije je još jednom zazvala prijateljicu:

- Astri-i-id!

Potom je ipak odlučila krenuti dalje, no odjednom su se otvorila vrata balkona i kroza zavjesu se promolila glava Valtera Horvatinovića:

- Da?

Natalija se zbunila. Što je ovo? Zar nisu svi u Splitu? Zar ne uživaju u društvu velikih svjetskih faca?

- Aha, to si ti Natalija! - nasmiješio se Valter i odmaknuo zavjesu do kraja. - Vidi, vidi, kako si se proljepšala! Izgledaš kao prava filmska glumica!

- Da? - ozarila se Natalija.

- Kad ti kažem! Da si sad dolje u Splitu, evo, jamčim ti da bi se oko tebe začas sjatili najzgodniji nogometaši *Hajduka*! Čak bi se i potukli...

- Da?

- Da, da, ozbiljno! Ne znaš ti njih! Oni grizu samo na lijepe cure. Holcer, Nadoveza, Hlevnjak... čula si za ta imena, zar ne?

- Pa da... - nesigurno je rekla Natalija.

- E, vidiš, ti dečki bi trčali za tobom kao ludi!

Čuje li ovo Božica Lajtman? Ne. K vragu, otišla je! O-ti-šla! A mama? Gdje je mama? Gdje je?!

Sunce se počelo skrivati iza oblaka i Tea je pomislila kako zapravo ne postoji neko sretno mjesto na kojemu bi se osjećala posve ispunjenom, zadovoljnom i na neki način velikom. Prije nekoliko godina uživala je u praćakanju na pješčanoj plaži, mogla je cijeli dan sjediti na suncu i sanjariti. Onda je teta Wolf sve pokvarila, baš sve, i sad Tea više ne želi ni čuti za to mjesto: teta je rekla, naime, da je prala prozor i vidjela je kako čuči u grmu i obavlja veliku nuždu. Na kraju se nasmijala i zaključila kako joj pražnjenje crijeva zacijelo čini veliko zadovoljstvo, jer svaki put kad se kupa dolje na pješčanoj plaži - obvezatno svrati i u taj grm. A Tei je taj grm bila najveća tajna! Mislila je da nitko ne vidi što radi, a kad tamo... razotkrio ju je netko tko ne bi smio ništa znati. Zato je počela izbjegavati tetu Wolf, zaobilaziti čak i ulaz u kojemu stanuje. A potisnula je i neka lijepa sjećanja u kojima teta ima važnu ulogu. Ovaj mladić također nosi neku svoju tajnu, mislila je Tea. Ili pak zna nešto što drugi ne smiju znati. Zato joj je nekako neugodna njegova nazočnost i najsretnija je kad ga nema u blizini, kad mu se glava pretvori u malu crnu točku na obzoru, tamo gdje je voda upravo zastrašujuće duboka. Tada nehotice zamisli da ga neki vir lako može povući u dubinu. On pak ništa nije slutio i svaki put kad bi pogledala prema sredini rijeke on bi joj veselo mahnulo.

- On sigurno stanuje u *Prenoćištu*, ha?
- Da, dok se nešto ne riješi - rekla je mama.
- Pa što će on tu ostati? - razočarano je upitala Tea.
- Ha, ne znam... Vidjet ćemo.

„Pa dobro, zašto ona mora brinuti baš o svakome?“ - ljutito se razmišljala Tea. „Tko god dođe u Dugu Resu ona mu mora biti na usluzi, mora razgovarati s njim, tješiti ga, zabavljati, mora ga vući ovamo i onamo, razmišljati je li zadovoljan i slično. A nekakvu Helenu je čak htjela posvojiti! Rekla je da je djevojčica jako nesretna i da bi je trebalo uzeti k sebi! O, svašta! Uzeti nekakvu nepoznatu Helenu!“

- Uopće nije hladna - iznenada se začuo mladićev glas. - Jedino su ti oblaci malo dosadni...

Na laganom vjetru mladićeva se koža jedva primjetno naježila. Mama je odložila knjigu na travu.

- Divan roman - rekla je pokazujući rukom prema *Doktoru Živagu*. - Toliko emocija da čovjek ima osjećaj kako raste, kako iznutra, mislim, raste...
- Meni je Pasternak nabacio nekoliko važnih pitanja o kojima prije uopće nisam razmišljao. I učinilo mi se kao da sam otkrio neki paralelni život, nešto što je uz nas a ne vidi se što...
- Divan, stvarno divan roman - mama je djelovala kao da će svakog časa pustiti suzu - divan! Jedino mi je ona kćer doktora Živaga, u filmu je glumi Rita Tushingham, ostavila gorak okus... gorak okus pitanja, mislim. Podsjetila me na vlastitu mladost. I ja sam bila radnica. Zaposlila sam se u tvornici s nenavršenih petnaest godina... Poslije sam išla u večernju školu i na kraju na fakultet... Ma da, i mene ovo ubija u pojam, mislim, to sunce koje se čas sakrije iza oblaka, a čak pali kao ludo!
- Sve miriše na kišu - rekao je mladić. - Idem napraviti još jedan krug. Do stupa i natrag.

Kad je skočio u vodu, Tea je pitala mamu:

- Koliko on ima godina?
- Dvadeset šest.

- Dvadeset šest?
- Da - rekla je mama i dohvatila knjigu.
- A, ovaj, što si ono rekla, kako se zove?
- Joj - pomalo ljutito uzvratila je mama - pa to si me pitala najmanje sto pedeset puta! I sto pedeset puta sam ti odgovorila!
- Odgovorila što?
- Arno!
- Arnold? Kao ona pjevačica P.P. Arnold? I kao naši susjedi...
- Dosta! - presjekla je mama. - Rekla sam da se zove Ar-no! Arno!... Evo, ovu pjesmu su mu prije tjedan dana objavili u *Džuboksu* - i izvukla je istrgnuti list iz novina:

Vijetnam

*Oprosti tata na ovom se svijetu svašta zbiva
Jedni su za drugi protiv kako to već biva
No jedno moraš znati: ta djeca nisu kriva
Što nose košulje na cvjetice i sviraju gitare...*

- Gle, počela je kiša! - Tea je ispružila ruku na kojoj je zablistala kapljica.
 - Ma, nije to ništa - rekla je mama i presavila izrezak iz *Džuboksa*. Papir je stavila između dvije stranice u knjizi, na mjesto gdje se nalazila sprešana djetelina sa četiri lista. - No, ako se zbilja spusti neki teški pljusak, sklonit ćemo se u birtiju...
- Arno je brzo izašao iz vode i ogrnuo se velikim bijelim ručnikom, na koji se zalijepilo nekoliko uvelih vlati trave. Na komad suhe zemlje počela je kapati voda s njegova tijela i pomiješala se s kapima kiše iz oblaka koji im je zaklonio sunce.
- Malo poezije, ha? - nasmiješio se. - Pa kad već tražite lirski ugođaj s kišom, moram vas podsjetiti na jednu krasnu pjesmu... Tea, sigurno je znaš!

- Što?

- *Mostarske kiše* Pere Zupca. Ono: „U Mostaru sam voleo neku Svetlanu...”

- Joj da, nedavno sam je čitala – trgnula se mama. – Pa daj je izrecitiraj do kraja, zbilja je krasna... Evo, zapisat ću je tu otraga, na korice knjige...

*... A padale su svu noć neke modre kiše
Nad Mostarom
Nije bilo sunca, nije bilo ptica, ničeg
Nije bilo
Pitala me imam li brata, šta studiram
Jesam li Hrvat, volim li Rilkea, sve me
Je to pitala...*

Svečanost je počela negdje oko podneva, a Ferdi Eiblu se činilo da je prošla cijela vječnost od trenutka kad je stigao na stadion. Bio je žedan, jer poslije ranojutarnje šalice kave ništa nije pio. Sinoć je jeo *prezvuršt* i sad mu je luđački nedostajao onaj gemiš prije ručka, gemiš koji je popio s kartašima. Ne sa svojim ritualnim kartašima, prijateljima, nego slučajnim ljudima, onima koji bi se u prijepodnevnim satima zatekli u šetnji uz Mrežnicu. S njima bi obično odigrao *belu* ili *šnapsl*, onako za zagrijavanje, bez bilježenja rezultata. Taman dok naiđe Štengl, koji radi u Udruženju penzionera do 11 sati. Štengl obično malo sjedne, ispriča što ima novo, pa onda zajedno prelistaju *Vjesnik* i *Borbu*, koje čovjek nosi kući jer bi tamo, u Udruženju, netko mogao ukrasti. Ljudi su svakakvi. Danas toga nije bilo i činilo mu se da je poremetio teško uspostavljeni sklad, odnosno da se još uvijek koprcu u jednom od onih mučnih snova za koje ponekad nije siguran je li plod nekontrolirane noćne aktivnosti mozga ili je doista rezultat nekog voljnog stanja. Gledao je kao kroz maglu dok je Zdravko stajao negdje na užarenom nebu i podsjećao na povijest vatrogastva u Dugoj Resi:

Vatrogasna četa osnovana je 1885. godine i njen prvi predsjednik bio je, kao što je poznato, inženjer Schüte. Prvi požar dogodio se nekoliko godina kasnije, točnije 1889., kad se zapalio stroj u predionici... selfaktor. Ovaj, stroj je bezuspješno

*gašen ručnim aparatima i vodom, tako da je ubrzo izgorjela cijela zgrada. Nakon tog događaja vlasnici tvornice kupili su štrcaljku, a godine 1928. nabavljena je motorna štrcaljka **Rosenbauer** kapaciteta 600 litara u minuti...*

... Komunistička partija Jugoslavije pozvala je na ustanak sve naše narode i narodnosti i povelu ih u borbu za oslobođenje zemlje od okupatora, njihovih slugu i domaćih izdajnika...

... a prije deset godina na ovom istom mjestu održana je, da podsjetim, predaja zastave Društva, predaja odlikovanja i spomenica članovima te svečani mimohod. Vatrogasno društvo imalo je 98 članova i to: 13 iz Predionice, 15 iz Tkaone, 28 iz Oplemenjivanja, 24 iz Pomoćnih pogona te 18 iz ostalih službi. Spomenute godine 10 je omladinaca završilo tečaj glazbe...

Nakon toga orkestar je odsvirao jednu zabavnu pjesmu, *Autobus Calypso*. Ferdo je čak na trenutke i pjevušio, jer ga je napjev nekako povukao, podsjetio na opatijski festival i uspjeh Marka Novosela. Iza toga nastupili su gosti, glumci *Prostovoljnega OGP Črnomelj*, koji su publiku nasmijavali skečevima:

UPNIK: Radi našega poznanstva bom pozabil polovico svote, katero sem ti posodil!

DOLŽNIK: No, če si pa tako prijazen bom pa jaz pozabil drugo polovico!

(Smijeh.)

JANEZ: Kaj pa čitaš?

FRANC: Statistiko o ženidbah. Hotel bi vedeti ali se ženi več moških ali pa žensk!

(Smijeh.)

JANEZ: Katero šolo pa si končal?

FRANC: Konzervatorij!

JANEZ: Ti, ali mi hočeš potem povedati kako se delaju konzerve?

(Smijeh.)

Ferdo se također glasno smijao, ali ne zato što mu je bilo smiješno, nego zato što je mnoge šale čuo od oca koji je neko vrijeme bio član *Dramatskog društva* iz Karlovca. Eto, humor iz prošlog režima. Kako je sve na svijetu nepopravljivo isto! Sve! Bez obzira na to tko je na vlasti! Zatim su vatrogasci odsvirali još jednu kompoziciju, nakon koje je sekretar općinskog partijskog komiteta podijelio glazbenicima prigodne darove – svakome po paket s tri metra flanela i značku u obliku vatrogasnog šljema na kojem je otisnuta lira i broj osamdeset. Posebne nagrade dobili su Dostrašil, Kopřiva, Sebeok i Tonković. Sebeok, koji je u Dugu Resu došao iz Veszprema u vrijeme Austro-Ugarske i mirovinu zaslužio kao šef željezničke stanice, zahvalio je na mađarskom: „Keszenem szépen“. Kad on, Ferdo Eibl, dođe do pedesete obljetnice aktivnog djelovanja u vatrogasnoj glazbi, svijet možda više neće trebati ni vatrogasce ni glazbu. Požare će gasiti roboti, a glazbu će stvarati specijalno programirani muzički strojevi. Svijetom će vladati elektronski računari, „mozgovi“, čija će brzina biti jednaka brzini svjetla i odlikovat će se neograničenim pamćenjem... No, ako u budućnosti i opstane nešto od vatrogasaca i glazbe i ako ipak zasluži neki jubilarni dar, onda se sigurno neće zahvaliti na hrvatskom ili na mađarskom, nego na engleskom ili njemačkom jeziku. Engleski je postao jezik filmova i omladinske glazbe, bolje rečeno omladinske dernjave, a njemački je bio i ostao jezik znanosti. Za trideset godina neće biti onog nesretnog dvorišta u kojem svi kartaši tako prozirno varaju, a Tomislav će usprkos svemu završiti studij elektrotehnike i postati ono što je danas inženjer Sivek u fabrici – najveći autoritet i uzor svim naraštajima vrijednih radnika. Kao glavni inženjer oženit će kćer moćnog partijskog radnika, Nataliju, što će mu donijeti trajnu sigurnost i zaštitu te ga više nitko nikada neće slati u popravni dom zbog malih nestašluka ili pak čiste zlobe. Drug Lovro će srediti sve nesporazume. Sad Tomislava mrze nastavnici u školi i to zato što je on, Ferdo, bolji šahist od one dvojice glupih matematičara iz šahovskoga kluba *Viktorija*. Jednom je čak i pisalo u *Kolektivu* kako je u dopisnoj partiji pobijedio znamenitog Mihaila Botvinika, svjetskog prvaka, a oni nikad nisu uspjeli prijeći u neka viša zonska natjecanja. Zato su, eto, ti nesretni nastavnici mrzili Tomislava i davali mu slabe ocjene, zbog čega je mali prestao učiti i priklonio se nekom lošem društvu. Ako Tomislav ne postigne ništa, postići će Feri Orešnik, koji u Ljubljani studira tekstil... E pa u to ime treba još malo izdržati na suncu, vrućem i sjajnom kao Orden vatrogasne zvijezde II. reda, koje im je netom dodijelio Vatrogasni savez Jugoslavije...

... *Danas društvo posjeduje sljedeća sredstva: autocisternu tipa **TAM** 4500, motorne štrcaljke **Rosenbauer** i **Ford**, 2700 metara tlačnih cijevi, jutenih i*

gumiranih, 5 sprinklera, 1 ljestve rastegače, 10 ostalih ljestava, 30 komada razvalnog alata, 10 nosila, 3 sirene, 1 telefonsku centralu, 19 telefona, 98 šljemova, 40 penjačkih opasača, 50 plinskih maski, 5 izolacijskih aparata, 6 azbestnih odijela, 33 zimske uniforme, 85 ljetnih uniformi, 51 par kožnih čizama, 41 par gumenih čizama i 35 kišnih kabanica...

Dalje nije ništa čuo. Pogled mu je ostao prikovan za dvije nove, netom postavljene reklame ispod počasne tribine:

M-1. *Portabl pisaći stroj za put i privatnu upotrebu.*

Tops. *Tovarna pisalnih strojev Ljubljana.*

Vi samo okrenite dugme... ja ću obaviti sve ostalo!

Superautomatske mašine Gorenje PS-275 i PS-652

sa 6 ili 9 programa

Gorenje. *Tovarna gospodinjske opreme - Velenje*

A kada dođe kući prvo će provjeriti je li sanduk vina spremljen na pravo mjesto.

- Zamisli, zamisli, Valter mi je rekao da izgledam kao filmska glumica! - pohvalila se Natalija majci.

U kuhinji je bilo zagušljivo, razni mirisi što su dolazili iz pećnice i velike posude na stolu draškali su osjetljive nosnice. Na štednjaku je vrio ocat za vrganje, one male, koje je bilo šteta rezati, a u pećnici su cvrčale punjene jabuke.

- Eto vidiš - rekla je mama sjeckajući stabljike kopra za vrganje. - Pravi je čas da si nađeš budućeg muža.

- Misliš, Valtera Horvatinovića?

- Ne cirkusiraj!

- Pa dobro, nemoj se odmah ljutiti!
- Ne ljutim se, nemoj misliti da se ljutim - rekla je mama. - Samo se zafrkavaj, pa ćeš ostati stara cura!... A s Horvatinovićem se nemaš što petljati, jer je on poznati ženskar. Nije te valjda pipkao? Po riti, mislim, po cicama...?
- Ma ne, samo smo razgovarali.
- Evo, pogledaj, piše o njemu u novinama... Gdje su? Stvarno, gdje su novine? Ah da, kod tete Vilme! Uzela ih je zbog križaljke... Piše da je najuspješniji treter u povijesti stolnoteniskog kluba. A ne piše da mu je naš tata sredio to mjesto. Ne, to ne piše! I ne piše da mu je doktor Longhino spasio život kad je ono pijan pao s mosta za jednu Novu godinu. I, naravno, ne piše da je poslovođa *Gavrilovića* dužan više od sto tisuća dinara...
- Jesu li Sanja i Astrid naslikane?
- Ne. Samo on. I piše da prelazi u novi klub, u *Proleter*... Vidiš, bilo bi dobro da si nađeš nekog sportaša. Ti ljudi puno putuju. Tako bi vidjela svijeta...
- Joj mama, što si smiješna! Kao da je to samo tako: pritisneš gumb i pojavi se sportaš!
- E, kad sam ja bila mlada onda smo mi cure stavile vrč vode na stol u dvorištu. A u toj vodi su morali biti punoglavci. Vrš bi tako ostao na stolu preko noći na mjesecini, a mi bismo zamislile budućeg muža. Ujutro bismo vodu s tim punoglavcima popile i...
- Ma daj, pa gdje ću naći punoglavce?! Osim toga, uh, fuj!
- Ah, ne znam - mama je slegnula ramenima - ne znam... Da sam ja na tvome mjestu učinila bih ono što se traži. Ipak se radi o tvojoj budućnosti... I daj, molim te, sto puta sam ti rekla: skini taj ružni sat!
- Kad bi slavila moj rođendan, reci, koga bi pozvala?
- Molim? - trgnula se Tea. - Tko kad bi slavio tvoj rođendan? Ja?
- Da - rekla je Mirna.
- Koga bih pozvala?

- Aha.

- A zašto tvoj rođendan? Zašto ne svoj?

- Ne, pazi, mene zanima koga bi ti, dakle ti, željela vidjeti na mom rođendanu!

Tea se zamislila: tko? Koga? Da, pa to je zapravo čast, čast kao kad joj je prije otprilike tri godine drugarica učiteljica Ključarić Ružica uzela crtež i podigla ga visoko u zrak, da vidi cijeli razred, svi, te je ushićeno rekla da je to nešto najbolje što je vidjela u posljednjih deset godina. „To je sigurno najbolje što sam vidjela u posljednjih deset godina!“ *To je sigurno najbolje što sam vidjela u posljednjih deset godina!* **To je sigurno najbolje što sam vidjela u posljednjih deset godina!**

- Pa zamisli da si netko sa strane tko bira goste...

Tea je prvo pomislila na Leonarda Prsteca. Zatim na Vladu Sedlara s Radio-Karlovca. Pa onda na Astrid i Sanju Horvatinović. Tko bi još bio poželjan na tuđem rođendanu? Ovi iz Splita, *The Shadows*, Arsen Dedić, Holcer, Nadoveza... onda iz *Dinama* Zambata, pa... stolnotenisač Anton Stipančić zvan Tova... i još... Mick Jagger, Keith Richards, Paul McCartney, Natalija, Robert, Ljiljana, Liz, ja, John Lennon, Cat Stevens, Marianne Faithfull, *Grupa 220*, Françoise Hardy, Gian Pieretti, Julie Christie, Pero Zubac, *Procol Harum*, učiteljica Ključarić Ružica, Sandie Shaw, ujak Maks, *Roboti*, Omar Sharif, Adamo, modna kreatorica Mary Quant, manekenka Twiggy... zanimljivi su još i Bob Dylan, Joško, sin tete Wolf iz prvog braka, Valter Horvatinović... Braco Salopek, Gordana Bonetti, Dušanka Stojanović, Jasmina Nikić, Jelena Lovretić, Miodrag Zdravković, Hrvoje Macanović, Brigitte Bardot, Mladen Delić, Ivica Percl... Michel Polnareff, George Harrison, Vice Vukov, Miki Jevremović, Zdenka Vučković, Alenka Pinterić, *Crveni koralji*, Stevie Wonder, Al Bano, Adriano Celentano, *The Beach Boys*, Milan Bačić, *Kameleoni*, Ivica Osim, Mustafa Hasanagić, Mao Ze Dong, Helga Vlahović, Silva Koščina, Vera Čukić, Krasnodar Rora, Rudolf Belin, Vjekoslav Jutt, Ervina Štelcl, Žarko Dančuo, Daliborka Stojšić, Nada Knežević, Marjana Deržaj, Minja Subota, Scott McKenzie, Tom Jones, Ilija Pantelić, Sylvie Vartan, Claudia Cardinale, Olinka Berova, Timothy Leary, Pero Zlata, *Lutke*, *The Tremeloes*, Betty Jurković, *4M*, Biserka Spevec, Aretha Franklin, Jules Radilović, Vladimir Beara, Engelbert Humperdinck, *The Hollies*, Kemal Monteno, Vera Nikolić, Henry Miller, Cliff Richard, Dalida, Elvis Presley, Dragan Džajić, Miljan Miljanić, Pero Gotovac, Mišo Kovač, Alfi Kabiljo, Đurđa Ivezić, Majda Sepe, Senka Veletanlić, Caterina Caselli, *Indexi*, Ivo Robić, Rita Pavone, Ivo Serdar, Nuša Marović, Patty Pravo, Valentina Tereškova, Antoine, Raquel Welch, Dunja

Rajter, Michael De Backey, Sheila, *Sanjalice*, Senta Berger, Lado Leskovar, Maharishi Mahesh Yogi, Jane Asher, Mireille Mathieu, Rock Hudson, Maria Grazia Bucella, Jovica Paliković, Miodrag Petrović Čkalja, *Silute*, Bojan Kodrič, Ibrica Jusić, Bernard Vukas, Jean Paul Belmondo, Snežana Nikšić, Novak Novak, Mića Orlović, Vesna Ungar, Andrija Maurović, Relja Bašić, Kristina Remškar, Dragan Stojnić, Bela Ahmadulina, Joan Baez, Jane Fonda, Pascal Petit, Antun Vrdoljak, Roger Moore, El Cordobes, Sacha Distel, Zvonko Špišić, Alan Freeman, Lola Falana, Hajrudin Krvavac, Nikica Kalogjera, Marlon Brando, Drago Diklić, Mate Parlov, Eva Aulin, Carmen Gloria Morales, Radivoje Korać, Leonard Prstec, Leonard Prstec...

- Mama! - vrisnula je Liz.

- Što je?

- Mama! Mama! - Liz se nagnula kroz prozor i počela mahati rukama. - Mama, ušla sam u uži izbor! Zamisli, ušla sam u uži izbor!

Mama i mršavi muškarac u crnim hlačama nastavili su šutke izvlačiti stvari iz prtljažnika starog *Renaulta*. Bila je tu jedna okrugla kutija s velikim natpisom *Dash*, nekoliko vrećica sa slikom povrća i natpisom *Knorr*, pa kutija sa cipelama *Madras*, plastične vrećice s reklamama poznatih kozmetičkih firmi. *La bellezza si lege negli occhi: **Bizarre** make up. A prova di bacio: **Revlon**.*

- Prašak za pranje uzmi sebi - rekao je muškarac i povukao na stranu kutiju s natpisom *Dash*. - A drugo ćemo prema popisu... Popis je kod tebe?

- Ne, kod tebe je.

- Kod mene? - muškarac je nervozno pretražio džepove hlača.

- Kod mene uglavnom nije...

- Mama! Mama! - vikala je Liz. - Ušla sam u uži izbor u *Plavom vjesniku*! Drugi tjedan je izvlačenje!

- Gle, nije ni u lisnici!... Da nije pao negdje između sjedala, ha? - muškarac se sagnuo i ušao u auto. - Znaš da smo prije granice izvukli višak novca iz novčanika, da nam ne uzmu... Evo,

nema! Da ne povjeruješ!

- Joj, daj brže, molim te! Upišat ću se!

- Mama! Mama! Prva nagrada je jedan dan u društvu popularnog pjevača... - vikala je Liz s prozora.

- Aha, evo! - muškarac je natraške izašao iz automobila i podigao bijeli papirić. - Evo, našao sam! Bio je u pretincu s auto-kartama. Pogledaj!

- Krasno! - rekla je Renata.

- Tako. Sutra ću podijeliti stvari naručiteljima. Sad sam umoran.

- Ah, ne znam - tiho je počeo Eibl - netko je valjda rekao... netko je morao reći. Vjerojatno te netko vidio, što ja znam... Strašno nas neprijateljski gledaju, kao da se zabavljamo za njihov novac... Ne znam, ja to ne razumijem...

- Betl! - uzviknuo je Župan.

- Dalje! - procijedio je Braco nakon što je dobro proučio karte.

- Tiše!

- Što je? - Župan se okrenuo prema zgradi.

- Nemoj se tako napadno ogledavati, zaboga! - Eibl je ljutito odložio karte. - Ponašaj se kao malo dijete: netko ti nešto reče, a ti se odmah ogledavaš, tko, što, zašto, pošto, kako, gdje... ma!

- Dobro, onda reci ženi da se izjasni. Neka kaže što je muči, a ne ovako! Sjedi nafurena na balkonu i strijelja nas pogledom. Najradije bi nas vidjela na ražnju... Pa ne možemo se držati kao u samostanu!

- Hajde, idemo malo s trefom! - Braco je elegantno bacio kartu.

- E, jesi me trefio! - odbrusio je Eibl i svom snagom je udario šakom po kupu.

Braco se nasmijao: hrk, hrk, hrk!

- Ovo ćemo specijalno zaliti! - oduševljeno je rekao Župan.

- Ferdo! - priprjetila je Koka s balkona. - Nemoj da te slučajno vidim s čašom u ruci! Pazi!

Eibl se okrenuo i teško uzdahnuo.

- Što je sad? - zbunio se Župan. - Ne razumijem zašto ti se žena odjednom povampirila... Što je bilo?

- Tajna, dragi Zlatko! Tajna! Hrh hrk hrk... Mogu reći?

- Ah, reci, baš me briga! - odmahnuo je Eibl rukom.

- Jučer je izgubio novčanik! - Braco je suosjećajno potapšao Eibla po ramenu. - Ili mu ga je netko ukrao!

- Kada? - zinuo je Župan.

- Sinoć, kad se vraćao iz gostione.

- Je l' puno?

- Cijela penzija!

- Strašno!

Nakon kraće šutnje Eibl je pokupio karte i stavio ih na sredinu stola.

- Tko će presijeći?

- Evo ja! - rekao je Braco i rastavio kup na dva dijela. - A imam i dobre vijesti: ide prevodilac!

Koka se u međuvremenu maknula s balkona.

- E moj Braco, uskoro ćeš na kupanje! Moramo to proslaviti!

Robert je dugo zadivljeno gledao otok koji je Tea naslikala vodenim bojama i olovkom. Bilo je tu svakojakog raslinja, palmi, grmlja, trava, pa šarenih ptica, sočnih plodova, leptira, ljubičastih i žutih cvjetova, svega. Čak mu se činilo da čuje cvrkut ptičica i osjeća miris

cvijeća.

- Jako lijepo! Jako lijepo! - rekao je.

- Stvarno ti se sviđa?

- Prelijepo je!

- Mislim da treba staviti još jednu reklamu - rekla je Tea. - Pa sam mislila ovu:

Million Look

*Košulja sa svim prednostima
Domaća tvornica rublja Zagreb*

Na gramofonu je ploča došla do kraja i igla je automatski odskočila u stranu. Tea je ustala iz naslonjača.

- Da stavim još jednom?

- Ne, čekaj da ti još nešto kažem - rekao je Robert. - Ovakav sam otok vidio prije nekoliko godina, znaš. Mama i ja išli smo u šetnju i odjednom smo se našli ispred prekrasnog dvorca. Zidovi su bili od medenjaka, prozorski okviri od bijelog šećera, a vrata od čokolade. Uokolo je raslo isto ovakvo grmlje i cvijeće. I pjevale su raznobojne ptičice... A u dvorcu je živio jedan kralj.

- Kralj? - začudila se Tea.

- Aha. Imao je zlatnu krunu i dugu bijelu bradu.

- Stvarno? Siguran si?

- Pa dobro, nije imao zlatnu krunu, ali bio je kralj...

- Ozbiljno? - zaškiljila je Tea.

- Ha, možda i nije bio kralj... možda je bio nešto drugo, ne znam. Ali, dvorac smo vidjeli!

- Baš dvorac?

- Pa da. Stajao je na uzvišenju i blistao je sav u zlatu i srebru. I dijamantima.
 - Kako u zlatu i srebru? Malo prije si rekao da su zidovi bili od medenjaka, prozorski okviri od bijelog šećera, a vrata od čokolade...
 - Tako je! - potvrdio je Robert. - Zidovi su bili od medenjaka, prozorski okviri od bijelog šećera, a vrata od čokolade. Od zlata i srebra bio je krov.
 - A dijamanti?
 - A dijamanti su bili kao ukras na zlatu i srebru... Mislim, dvorac je tako izgledao, možda nije bio od zlata i srebra i dijamanta...
 - Dvorac? - upitala je Tea.
 - Da, nešto poput dvorca - nije se dao zbuniti Robert. - Ono, znaš, neko mjesto na kojemu zaželiš da ti se nešto ostvari. Ja sam zaželio da s tobom idem na čamac i, evo, želja mi se ispunila!
- Tea se ponovno zavalila u naslonjač. Iz dvorišta je dolazilo neravnomjerno brujanje automobilskeg motora.
- Stavila sam novu longplejku *Beatlesa. Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band*.

*It was twenty years ago today
 Sgt. Pepper taught the band to play
 They've been going in and out of style
 But they're guaranteed to raise a smile
 So may I introduce to you
 The act you've known for all these years
 Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band...*

Neko vrijeme su šutjeli. Kad mama ode u Njemačku onda će s Teom šetati do tajanstvenih dvoraca koji ispunjavaju skrivene želje. Dobro je što u prirodi ima svakojakih čuda. Nedavno je pisalo u *Plavom vjesniku* da u središtu Koprivnice postoji ruka s mačem, koja strši iz zida. To čudno znamenje postavljeno je prije nekoliko stotina godina kad je Koprivnica kao

slobodan kraljevski grad imala pravo mača i mogla je smrću kažnjavati okorjele zločince. Mač se mogao skidati, a postavljao se dva tjedna prije održavanja sajma, kao opomena sajamskim kradljivcima...

Kad se napokon smračilo Natalija je uzela pehar s vodom i uputila se u dvorište. Silazeći stubama začula je čudan šum: kao da netko povlači onu daščicu na tkalačkom stanu i sastavlja niti buduće fine tkanine. Zastala je i nagnula se preko rukohvata: dolje, u prizemlju, Cina Radić prala je stepenice velikom tamnom krpom, kakve se mogu naći zapletene u grmlju mrežničkih otoka. Čudno se struganje čulo svaki put kad bi krpu povukla lijevo ili desno. „K vragu! Baš sad se sjetila pranja!“ – pomislila je Natalija i tiho se vratila u stan. Mama i tata sjedili su za stolom u kuhinji i kartali kanastu. Što sad s tom vodom u peharu? Dok se ova makne sa stubišta – iz punoglavaca će nastati žabe! Bilo bi najbolje sve izliti u cvjetnjak. Ali, onda bi mama gnjavila sa svojom pričom. I nekako je šteta vremena: cijelo popodne skupljala je hrabrost za ispijanje te odvratne tekućine... Sad pak ne može van. Ne može proći kraj Cine s punim peharom punoglavaca. A da vodu ostavi na balkonu? Ne, ne! Mama je nekoliko puta naglasila da se to ne smije raditi zato što krov ometa izravan doticaj vode i neba. Voda mora primati poruke zvijezda, onda će žrtvovanje biti učinkovito. Dok je slušala jednolično povlačenje mokre krpe po prljavom betonu Natalija je polako gubila motivaciju za veliki pothvat. Možda je to preveliki ulog. Može se otrovati i umrijeti. Možda je jednostavnije i učinkovitije ono što preporučuje teta Vilma: „Ako se želiš udati, onda si daj napraviti trbuh!“ Neko se vrijeme tako kolebala i osluškivala šumove iz prizemlja, a kad se začulo kašljanje i zatvaranje vrata, ipak je izašla na stubište i pridržala se za rukohvat. No, u istom trenutku otvorila su se vrata jednog stana u prizemlju i čulo se kako netko izlazi. Natalija se nagnula preko ograde i ugledala Petra Bogdanovića koji je tiho, u starim šarenim papučama, silazio mokrim stubama, koje su mistično sjajile na rastresitom svjetlu beskrvne žarulje. Tada se sjetila da je rublje Bogdanovićevih ostalo visjeti na konopcu u dvorištu, jer je Vilma kasno poslije podne otišla na željezničku stanicu kako bi dočekala sestru, a vlak je vjerojatno jako kasnio, jer je iz Novog Sada za Rijeku išao preko Osijeka i Zagreba. Možda je već i u polasku kasnio, pa je onda morao čekati brojna križanja s drugim vlakovima iz inozemstva. Mama se u jednom trenutku zabrinula i htjela je pokupiti njihovo rublje, jer odjeća od noćne vlage poprima neugodan miris, a i dim je iz tvorničkog dimnjaka cijeli dan nisko padao i raznosio oštru crnu čađu, međutim, tata ju je odgovorio od toga rekavši da je Petar kod kuće pa neka on pokupi svoj veš. Ionako cijeli dan samo sluša radio ili gleda televiziju. A nju, Nevenku, netko može optužiti za krađu ili u najboljem slučaju

zabadaње nosa u tuđe stvari. „Petar?“ – nasmijala se mama. Petar, ha, ha, ha! Ne bi taj uzeo veš u ruke da mu netko plati suhim zlatom! E, onda nemoj ni ti, savjetovao je tata. I tako su nastavili kartati i pričati.

- Vidiš, jadna Izabela mora u zatvor... Nešto mi je Koka govorila, ali nisam baš dobro razumjela... Zapravo, jadni Robert! Dijete nije ništa krivo... Mora da mu je strašno... A i mami je strašno...

- Pa čuj, sigurno da je strašno – rekao je Lovro. – Mlada žena, stručna, puna života, poštena, najprije je imala nesretan brak s onim ludim harmonikašem, pa onda prometnu nesreću i sad ovo... Dobro je što mali ne zna istinu. To bi ga dotuklo, jer je kako osjetljiv. Rekli su mu da mama ide raditi u Njemačku. Sad se masovno odlazi na rad u inozemstvo i nitko neće posumnjati u priču...

- Je l' ona zbilja uzela taj novac?

- Nije. To su joj namjestili ovi iz Kadrovskog. Izabela je imala neograničeno povjerenje u te ljude, potpisivala je naloge bez ikakve provjere i vidiš, na kraju je ostala kriva a da si ni jedan dinar nije prisvojila...

- Da, kad Manojlovića štite ovi iz partijskog vrha. A sve je to njegovo maslo. Čujem da su ga upravo imenovali na jednu visoku dužnost u Saveznom sekretarijatu za unutrašnje poslove u Beogradu...

- Pst! Govori tiše. Može netko čuti.

- Hopla! Tu sam te čekala! Evo, konačno bodovi idu meni!

- Što kaže naš narod: tko nema sreće u kartama, ima u ljubavi.

- Misliš da je to istina?

Na stubištu su se čuli užurbani koraci, potom otvaranje i zatvaranje vrata. Natalija se tiho iskrala iz stana, nečujno spustila stubama i izašla u dvorište. Između dva betonska stupa ostao je razapet konopac, a ispod njega, u bujnoj djetelini, ležao je kolac. Bogdanović je vjerojatno na brzinu pokupio rublje i odjurio kući da ga netko ne zatekne u tom sramotnom poslu, tako da za spremanje kolca više nije imao vremena.

Natalija je stavila pehar s ustajalom vodom na komad ravne ilovače, na mjesto gdje je nekoć

davno, pričaju, stajala nekakva željezna bačva. Komu i čemu je služila – ne zna nitko. Kao što nitko ne zna gdje je i kako završila. Dječaci su voljeli taj glatki komadić zemlje zato što su se na njemu mogli igrati sličicama nogometaša iz čokolade. No, sad je u središtu pozornosti voda. Prvo treba nešto zaželjati, onda ostaviti vodu preko noći na mjesecini i ujutro ispiti gutljaj te tako unijeti želju u tijelo. Natalija se zamislila: koga odabrati za muža? Pitanje nije jednostavno, niti je odgovor brz. Najprije je uzela u obzir Zorana, momka s kojim je prošle godine plesala na novogodišnjoj zabavi u školi. Dobar, zgodan, divno pleše, roditelji imaju veliki auto i vikendicu u Gorskom kotaru. Odlična partija, ali on više ne živi u Dugoj Resi. Otac mu je postao direktor tekstilne tvornice u Velikoj Kladuši i cijela se obitelj odselila u Bosnu. Na zabavi joj je rekao da će u Kladuši ostati kratko vrijeme, dok ne završi srednju školu, a onda će tata dobiti posao u Zagrebu, u *Impexu*. U Zagrebu će upisati studij strojarstva. Po završetku fakulteta može se vratiti u Dugu Resu, gdje je ostala baka Rezika, ili mogu oboje, dakle on i Natalija, otići u neki treći grad, u neku treću zemlju, možda, gdje je veći standard. Na rastanku ju je poljubio, kratko i pomalo bojažljivo, ali očito vrlo učinkovito, jer je nekoliko dana u ustima osjećala okus nekoliko kolutića sremskih kobasica koje je pojeo na školskoj svečanosti. Obećao je i da će joj redovito pisati, no javio se samo jednom, i to dopisnicom ma kojoj je bila otisnuta zelenkasta marka s melankoličnim likom druga Tita u partizanskoj uniformi. Napisao je da kod njih već pet dana pada strašna kiša i da ne mogu naći majstora koji bi im popravio krov. Nastavi li se kišno razdoblje, naglasio je, uskoro će cijelo mjesto plivati u hladnoj jesenskoj vodi kao Venecija. Na dnu karte se potpisao, ali nije ostavio svoju adresu. A Marijan? Marijan je automehaničar i zaljubljenik u sportske automobile. Kad je na cesti vele da se vozi na dva kotača. Jednom je pisalo u *Kolektivu* da je u zadnjem trenutku izbjegao smrt na pružnom prijelazu, jer se nije htio zaustaviti na svjetlosni signal koji je najavljivao prolazak brzog vlaka. Gotovo svaku večer je na korzu i tamo paradira s curama za jednu noć. Najdulje je izlazio s poznatom karlovačkom bacačicom kladiva Veseljkom Magličić, golemom ženom kojoj je jedva dosežao do ramena. Vidali su ih zajedno tjedan dana. Zatim se pokazivao s pjevačicom sastava *Bijela ruža*, Maricom zvanom Mary. Pa je onda došao s nekom studenticom zagrebačke Akademije za dramsku umjetnost. A Nataliju je upoznao u *Auto-moto društvu*, kad je došla po tatu, koji je htio provjeriti pritisak u gumama. U radionici je netko častio domaćom rakijom i svi su bili pomalo ošamućeni, a najviše, čini se, tata, koji je pio na prazan želudac. Zatekla ga je kako prisutnima dugo i opširno tumači borbu Zapada protiv Istoka. Istok, rekao je, njeguje prvenstveno duhovne vrijednosti, moral i osjećaj dostojanstva kod čovjeka, pružajući svakom pojedincu, bez obzira na intelektualnu sposobnost i praktične vještine, mogućnost dosezanja najviših društvenih pozicija, dok se obujam materijalnih dobara ograničava zato da bi čovjek

napredovao po duhovnoj vertikali. Svi trebaju biti jednaki, govorio je, jer samo jednakost u bogatstvu odnosno siromaštvu ukida razne vrste nepravdi. Dok je tata govorio Marijan joj je šapnuo da će ona jednoga dana biti zgodna cura i da je to puno važnije od svakog bogatstva odnosno potencijalnog siromaštva. I dodao je da će njih dvoje sigurno hodati, jer su jednostavno stvoreni jedno za drugo. Nju je zasmetalo to „jednoga dana“, jer bi radije čula datum kad će biti zgodna i kad će hodati s Marijanom. Ali, brzo se utješila, „jednoga dana“ ne mora značiti „nakon dugo vremena“, nego može biti i doslovce „sutra“. Pa bi onda kroz tu vodu s punoglavcima od vedrog noćnog neba mogla zaželjeti tog Marijana, ali on vjerojatno ne bi bio po volji tate Lovre. Premda ga je tata tamo dolje u AMD-u jako hvalio rekavši da je vrlo sposoban kad je doslovce u trenu prekontrolirao tlak kod sve četiri gume. Tata bi za zeta radije nekog gimnazijalca, odnosno studenta koji se iskazao u Savezu socijalističke omladine. A što se tiče prognoze da će biti Natalija zgodna cura – Marijan je vjerojatno mislio da je poslije završenog šestog razreda još uvijek dijete. A nije! Nije sto posto! Može, uostalom, pitati Teu, koja je vidjela slike iz Mošćeničke Drage, slike s mamom i tatom u turističkoj brodici, fotografije na kojima se jasno vide grudi ispod majice, nejednake doduše, ali taj nesklad zapaža samo promatrač koji je unaprijed upozoren na to. Što kaže Sophia Loren: „Ljepota su svi ispravljeni nedostaci. Ali, o tome nemojte mene pitati“. Kad bi bila sigurna u djelovanje odvratne tekućine s punoglavcima tada bi za muža poželjela neku poznatu osobu, nekoga tko bi izazvao zavist u cijeloj Dugoj Resi. Poželjela bi, recimo, Leonarda Prsteca, Vladu Sedlara ili dečke iz grupe *The Shadows*, koji su bili u Splitu. Poželjela bi Arsena Dedića, nogometaše Holcera i Nadovezu iz *Hajduka*, Zambatu iz *Dinama*, stolnotenisača Tovu Stipančića, glazbenike Micka Jaggera, Keitha Richardsa, Paula McCartneya, Johna Lennona, Cata Stevensa, *Grupu 220*, Giana Pierettija, pjesnika Peru Zupca, pa *Procol Harum*, *Robote*, Omara Sharifa, Adamoa, Boba Dylana, Ivicu Percla, Michela Polnareffa, Georgea Harrisona, Vicu Vukova, Mikija Jevremovića, Ivicu Šerfezija, Đorđa Marjanovića, Ljubišu Samardžića, *Crvene koralje*, Steviea Wondera, Al Bana, Adriana Celentana, *The Beach Boys*, Milana Bačića, *Kameleone*, Ivicu Osima, Mustafu Hasanagića, Mao Ze Donga, Krasnodara Roru, Radivoja Lolu Đukića, Rudolfa Belina, Vjekoslava Jutta, Žarka Dančua, Minju Subotu, Scotta McKenziea, Toma Jonesa, Iliju Pantelića, Timothyja Learyja, Peru Zlatara, *The Tremeloes*, *4M*, Julesa Radilovića, Vladimira Bearu, Zvonimira Belšu, Engelberta Humperdincka, *The Hollies*, Kemala Montena, Henryja Millera, Cliffa Richarda, Elvisa Presleyja, Dragana Džajića, Miljana Miljanića, Peru Gotovca, Mišu Kovača, *Indexe*, Ivu Robića, Alfija Kabilja, Ivu Serdara, Antoinea, Michaela de Backeya, Stipicu Kalogjeru, Christiana Barnarda, Safeta Isovića, Ladu Leskovara, Maharishi Mahesh Yogija, Rocka Hudsona, Jovicu Palikovića, Miodraga Petrovića Čkalju, *Silnete*, Bojana Kodrića,

Ibriću Jusića, Bernarda Vukasa, Jeana Paula Belmonda, Novaka Novaka, Miću Orlovića, Andriju Maurovića, Relju Bašića, Dragana Stojnića, Antuna Vrdoljaka, Rogera Moorea, El Cordobesa, Hajrudina Krvavca, Nikicu Kalogjeru, Marlona Branda, Dragu Diklića, Matu Parlova, Radivoja Koraća...

O, zvjezdano nebo! Beskraj! Odras i smisao života kakav postoji dolje. Zato se valjda kaže da svaki čovjek ima svoju zvijezdu. Ako ima svoju zvijezdu, onda ima i svoju kuću, svoj grad i svoju državu, jer zvijezde na nebu oblikuju nekakve neobične svijetleće figure. Zvijezde govore, šapću. One nešto rade, trepere, kreću se. Čovjek koji stoji ispod njih uz malo volje može razaznati čak i puteve njihova svjetla. Zvijezde nam daju znakove dok tako prolaze kao neki nebeski biciklisti... Zbog te brzine se vjerojatno teško ispunjavaju želje, jer sve je u pokretu, dolasku i odlasku, u treperenju i nepostojanosti, kao uostalom i ljudske duše na Zemlji.

Vraćajući se natrag u stan nesvjesno se pitala tko je zalijepio onu reklamu iz novina u veži: *I za najteže terene: turistički bicikl **Herkules**. Pretis Sarajevo...*

Julija Župan pažljivo je zavezala veliki šareni rubac oko glave.

- Ne viri mi vikler?

- Gdje? - upitala je Koka Eibl.

- Tu, na lijevoj strani...

- Ma ne, samo ti se čini zato što je rubac jako napet.

- Stalno imam osjećaj da mi viri vikler...

- Uvjeravam te da ne! Evo, pogledaj se - i Koka je približila Julijinu licu malo zrcalo na čijoj je hrapavoj pozadini čučala crno-bijela momčad *Olimpije* iz Ljubljane.

- Pa ne znam - Julija je sumnjičavo hvatala svoj odraz u ogledalu.

- Ah, čuj, nije baš kao u frizeraju, ali je opet bolje nego ništa... Da imamo prave muževe sad bismo se izležavale negdje na moru. Kao Eleonora Horvatinović. Evo, već mjesec dana je u Splitu. Uživa. Češe rit na plaži. A vidi nas! Kuhamo kompote, brišemo prašinu, peremo veš... Ja sam samo jednom u životu bila na moru, i to u Crikvenici. Za jedan Prvi maj. Ferdo me

poveo na Susret vatrogasnih orkestara Jugoslavije. Bili smo pet dana. U nekom tvorničkom odmaralištu.

- A ja sam bila šezdeset druge, kad je naša Mira završila osnovnu školu. U Puli. Zlatko je radio neke kulise za kazalište pa smo išli zajedno. Odsjeli smo u *Uljanikovom* samačkom hotelu. To ti je uz samu obalu. Jako lijepo.

- Eleonora ide svake godine. I uvijek se vrati s nekim darom.

- Ja zbilja ne znam što on vidi u njoj... Pogledaj je, mala, debela, glupa... ne znam ima li i četiri razreda osnovne škole. A vidi kako žive: ta nikad ne pere veš nego sve nosi u servis, Astrid ide u ekonomsku školu, a ova mala, Sanja, u šesti ili sedmi osnovne...

- Čuj, on se nje boji, u tome je stvar! - rekla je Koka. - Da nije takva kakva jest, Valter bi danas tu sjedio s kartašima i krišom pio vino, a ona bi kuhala kompote, peglala, brisala prašinu...

- Mda... a sjećaš li se vremena kad su se tek doselili u našu zgradu? On je na pošti, tamo gdje je radio, imao sanduk s vinom u ormaru. I jednom se tako napio da su ga kući donijeli u nesvijesti... Sjećaš se što je napravila?

- Kako se ne bih sjećala!

- E pa mislim da bismo i mi trebale učiniti isto! Ovako nikad na zelenu granu...

- Da, ali ima jedan problem...

- Ne, pazi, nema nikakvog problema - rekla je Julija. - Točno znam gdje drže tu svoju pijaču i točno znam kako dolaze do nje. Sve, sve znam! Platit ćemo onom ludom Šeiku da...

- Genijalna si! - oduševljeno je zapljeskala Koka.

- Mama! - htjela je viknuti Tea, ali je odustala pod navalom iznenadne buke s pruge. Pred signalom je, naime, stajala mala žuta lokomotiva s nekoliko vagona iz kojih su se svakih nekoliko trenutaka ispuštale veće količine pijeska koje su onda radnici s pomoću vila razvlačili uz tračnice. Mama je zamišljeno šetala asfaltnom stazicom uz Mrežnicu, s rukama na leđima i blago nagnuta u stranu pogledom tražila djetelinu s četiri lista. Bila je to njena strast. Kod kuće je u jednoj knjizi imala desetak sprešanih biljaka, tamnih i krhkih, koje je

našla na travnjaku iza garaže. Jednu je našla negdje na kupanju, jednu u parku ispred hotela *Korana* u Karlovcu, a sve ostale tu, uz stazicu, neposredno prije skretanja prema Izvoru. Kad se lokomotiva maknula, Tea je ponovno htjela zazvati mamu, ali sad je odustala zbog kartaša. Za stolom su sjedili Eibl, Župan, Braco, Nikica i Vlahek, i uzajamno se podbadali. Pa kako bi mogla viknuti: „Mama, kad sam otvorila vrata na otiraču sam ugledala veliki smeđi drek u papiru i ceduljicu na kojoj je pisalo ‘Pozdrav od prijateljice Marije’?!“ Ne, to se ne smije glasno izgovoriti! Svi bi joj se rugali! Jer, svi su pratili kako je zločesta Marija lovila tatu. Tko zna kakve bi priče na kraju ispale. A i mamu bi to pogodilo, još bi se više povukla u sebe. Već sad mahnito traži sreću u četverolistim djetelinama i stihovima omiljenog pjesnika Heinea. Kao da bježi od zla i njegovih odjeka. Bježi od svega što baca goroku sjenu.

Tea je strpala papir u vrećicu i sve zajedno bacila u kantu za smeće. Laknulo joj je, kao da je obavila neki težak i mučan posao. U zraku je ostao samo smrad.

Mama je odjednom zastala i sagnula se.

- Evo, našla sam je!

- Stvarno si sretnica - rekla je Tea.

- Kako to misliš?

- Pa tako... vidiš stvari koje donose sreću!

- A ti čuješ stvari koje donose sreću - nasmiješila se mama. - Evo, malo prije sam razgovarala s Arnom i predložila mu da u nedjelju vas dvoje odete zajedno na čamac...

Tea se smrkнула.

- Nemoj me tako gledati, molim te! - nastavila je mama ozbiljno. - On će napisati reportažu o mrežničkim otocima i poslati je u *Vjesnik u srijedu*. Sve je dogovorio s glavnim urednikom. Bilo bi krasno da izađu zapisi o vašem doživljaju Mrežnice, zar ne?

Što je ovo? Zar će taj ljigavi tip kroz jednu običnu reportažu ući u njihovu kuću? Umjesto Helene? Ili, umjesto koga? Tko je on?

- Ma znaš - počela je mucati Tea - čamac jako pušta vodu, one daske su se još više razmaknule, sve je otišlo k vragu!

- Pa dobro, na kritična mjesta mogu se staviti krpe i izržat će. Kad prošle godine nisi

potonula sa mnom i tetom Wolf, sjećaš se, nećeš ni ove godine s Arnom!

- Mama, ali on je tako čudan! Tako čudan! - žestila se Tea.

- Ma nije, što bi bio čudan! - odmahнула je rukom mama.

Tea je prekinula daljnji razgovor na tu temu. Sve ju je jako ljutilo, sve. Kao da su se neke stvari urotile protiv nje. No, barem je epizodu s Marijinom osvetom relativno brzo zaboravila.

- Mama! Mama! - veselo je zacvrkutala Mirna. - Mama, čuješ me?

- Što je? - neraspoloženo se oglasila Božica.

- U nedjelju slavimo moj rođendan na Zlatnom otoku! Zamisli, u nedjelju slavimo moj rođendan! Tea je rekla da će nas čamcem prebaciti na otok i... Mama! Mama! Slušaj!

- Čujem, čujem!

- Mama, trebalo bi nešto kupiti za goste. Neke kolače i piće. Mama, čuješ li?

- Joj, Mirna, pa nisam gluha! - odbrusila je mama.

- Mama, mogu li onda uzeti ovu bocu vina? - upitala je Mirna poslije kraće stanke.

Mama nije ništa odgovorila. Mirna je uzela bocu koja je tjednima stajala na ormariću u predsoblju i izjurila van. Dok je silazila stubama učinilo joj se da je mama viknula „Mirna!“, ali nije imala volje provjeriti. Nešto ju je jednostavno nosilo naprijed!

Na asfaltnoj stazi pred kućom stajala je Natalija i razgovarala sa Cinom Radić koja je okretala posudu s nekakvim ružičastim cvijetom. Mirna je hinila da ih ne vidi i nezainteresirano je prošla kraj njih.

- A pozdrav? - čula je Cinin glas.

- Pozdrava nema - rekla je Natalija.

- Hej, mala! Zar ne misliš da bi trebalo pozdraviti starije od sebe?

- Ma, pusti je! Ne smije otvoriti usta! Tata je rekao da će joj škarama odrezati jezik ako još

jednom izgovori one proste riječi!

- Ali pozdrav nije prost! - zajedljivo je rekla Cina i okrenula posudu na drugu stranu, gdje su bili još bujniji cvjetovi.

Mirna je hrabro nastavila dalje. Neće se okrenuti i gotovo! Neće i neće, tko joj što može?! A tata nije rekao da će njoj odrezati jezik, nego je općenito zaprijetio da će uzeti škare i odrezati jezik onome tko bude govorio ružne riječi. Riječi na K, P i J.

- Gle, uvrijeđena je - šapnula je Cina.

- Nije, nego se pravi važna.

Istodobno je iz zgrade izašao još netko od susjeda, vjerojatno Vilma. Ni nju nije htjela udostojiti pozornosti. Zašto? Čemu? Žena ionako samo čeka da joj se kaže „Dobar dan“. Zašto? Čemu? E pa neće ništa čuti i neka se grize! Neka misli što hoće. Taj netko, a vjerojatno se radilo o Vilmi, ubrzo se pokupio u podrum. „Jedan-nula za mene!“ - slavodobitno je pomislila Mirna.

- Gle, Mirnina mama je u kombineu! - rekla je Natalija tiho.

„Gle, Mirnina mama je u kombineu“ - prostrujalo je Mirni kroz glavu nekoliko trenutaka kasnije. Mama u kombineu! Mama u kombineu? Mama u kombineu! Mirna je munjevito okrenula i sjurila u hladni podrum.

- Mama! Mama!

- Što je? - začulo se iz mraka.

- Mama, pa ti si u kombineu! - zgranula se Mirna.

- Joj, stvarno! - iznenadila se mama.

- Pa kako... pa kako možeš tako hodati uokolo?! Gdje si sve bila?

- Kod šnajdera na probi.

- Oh, ne! - grčevito je zažmirila Mirna.- Neee!

- No dobro, dogodilo se, što sad mogu! - rekla je mama ravnodušno. - Pa nije to valjda najgore što čovjeka može snaći...

- Reci, je l' ti već dugo hodaš ovako?

- Pa da.

- Oh, ne! Ne! Neee!

Mirna je gledala mamu: na njoj je bio onaj stari, isprani i poderani kombine koji je nekoliko puta htjela baciti, ali bi onda u zadnji čas odustala pod izlikom da je dobar za po doma, naročito ljeti kad je vruće a u stanu treba obrisati prašinu. A onda... a onda je u njemu otišla krojaču na probu! Pa strašno! Je l' zbilja otišla u kombineu k šnajderu? Stvarno? Užas!

Prijepodne je bilo sunčano i toplo, ali nekako teško, nauljeno, s puno vlage u zraku. Ljiljani se isprva činilo da joj je takav osjećaj ostao nakon nemirnog sna: dvaput je, naime, ustala i otišla u kuhinju. Prvi put je htjela pojesti ona dva buhtla koja su ostala od gostiju, sestrične Dragice i njenog zaručnika Jovana, koji su im donijeli poziv za svadbu na Dan Republike, točno 29. novembra. Glupi datum, rekli su, ali što se može, svi termini kod matičara su popunjeni i ovaj su dobili zapravo preko veze. Ljiljana je pred njima pojela samo jedan buhtl, a druga dva stavila je na tanjurić za sutradan. Rekla je da je na dijete i da bi je toliki kolači energetski raznijeli. Mama je tanjurić stavila u smočnicu, no kad je Ljiljana u ponoć ustala i upalila svjetlo u smočnici, kolača na polici više nije bilo. Nije bilo ni tanjurića. Zato je dohvatila načeti omot čokoladnih napolitanki i pojela svih deset komada, iako su joj se gadili. Dugo su stajali na vlazi. Nakon slatkog obroka brzo je i lako zaspala, ali su joj u san ubrzo došle nekakve teške slike s raspucalom zemljom i nanosima pijeska, pa je shvatila da je žedna i da mora nešto popiti. Voda iz vodovoda nije došla u obzir jer su već treći dan javljali preko radija da je jako klorirana. *Radensku* i *Cocktu* popili su gosti. U kuhinjskom ormariću našla je samo bocu od pola litre višnjevca te ju je u trenu iskapila. Mislila je da je neće uhvatiti pijanstvo ako odmah pobjegne u san. Zaskočit će crne slike. I dogodilo se da je doista brzo zaspala, ali je zato ujutro neobjašnjivo teško ustala. Kao da je upravo preboljela neku opasnu, iscrpljujuću gripu. Mama i tata otišli su u crkvu. Bilo je tiho. Ljiljana je uključila radio: sad će početi omiljena emisija *Mladi za mlade*. Radio-Karlovac. *Mladi za mlade*! Postoje li uopće mladi koji je ne slušaju? Postoje li mladi koji ne pamte goste, top-liste, očaravajući glas Vlade Sedlara? Postoje li, naposljetku, mladi koji ne luduju za Vladom Sedlarom, velikim Sedlarom za kojeg čak i uštogljeni *Karlovački tjednik* nalazi samo komplimente nazivajući ga „dobrim dečkom iz susjedstva, kojeg svaka karlovačka mama priželjkuje za zeta“? Pa, koliko je emisija prošlo prije negoli su se zbližili? Razgovor s

Jankom, prijateljem Borisa Pavlovića, koji je završio Muzičku školu i namjerava studirati klavir u Ljubljani. Kad je pak razgovarao s Mladenom iz *Delfina* slušatelji su mogli postaviti nekoliko pitanja slavnome gostu iz Zagreba, ali ona nije bila te sreće jer je telefon Radio-Karlovca stalno bio zauzet. U travnju se ipak uspjela probiti u glasovanju: svom je ljubljenom rekla da najviše bodova daje pjesmi *Penny Lane* sastava *The Beatles*. Nakon njenog telefonskog poziva top-lista je izgledala ovako:

1. *Puppet On A String* – Sandie Shaw
2. *Somethin' Stupid* – Frank and Nancy Sinatra
3. *A Little Bit Me, A Little Bit You* – The Monkees
4. *Ha! Ha! Said The Clown* – Manfred Mann
5. *Release Me* – Englebert Humperdinck
6. *This Is My Song* – Harry Secombe
7. *Purple Haze* – Jimi Hendrix
8. *Bernadette* – The Four Tops
9. *It's All Over* – Cliff Richard
10. *Simon Smith And His Amazing Dancing Bear* – Alan Price Set

„Hvala, hvala, *Penny Lane* je i moj favorit!“ – rekao je Vlado Sedlar. – „Nadam se da će uskoro zasjesti i na našu top-listu!“. Nakon ovoga telefonskoga glasovanja bile su još dvije emisije, ali tada nije mogla dobiti vezu. Krajem svibnja uspjela se, međutim, progurati u bloku želja slušatelja te je naručila *Ruby Tuesday*. Pjesmu je Tea snimila na magnetofonsku vrpcu. Početkom lipnja opet joj se posrećilo glasovanje i rekla je da navija za *Puppet On A String*, a Vlado je oduševljeno komentirao: „O, javlja se naša slušateljica koja je i u jednoj od prošlih emisija glasovala za britanski naslov!“. „Da“ – plašljivo je priznala Ljiljana. – „Glasovala sam za *Penny Lane* sastava *The Beatles*, ali...“ „Tako je! Tako je! Pohvaljujem izbor! Reci, molim te, odakle zoveš?“. Ljiljana je dugo šutjela. „Halo!“ – uznemirio se Vlado. – „Halo! Imamo li na liniji slušateljicu koja je dala glas pjesmi *Puppet On A String*?“. Ljiljana je oklijevala. „Halo! Halo! Javite se!“ – čuo se i nečiji glas iz režije. Ljiljana nije znala s kime bi sad nastavila razgovor. S Vladom ili s tehničarem? „Halo! Halo! Ha-lo! *Puppet On A String*!“ – zapjevao je Vlado. – „Halo!“ „Da...“ – zaustila je Ljiljana. „O, evo nam opet naše drage, drage slušateljice! O, kako sam sretan što si ponovno uz mene! Reci, draga, odakle zoveš?“. Ljiljana se zbunila: „Iz...“ „Iz?“ – ohrabrio ju je Vlado. „Iz Duge Rese...“ „O, bravo!

Dugorešanka, ha? Reci, srce, je li ti poznato da će tvoja sugrađanka Srebrenka, Srebrenka naime Kolak, nastupiti na popularnom natjecanju pjevača-amatera *Prema zvijezdama*?“ Ljiljana nije znala što bi rekla. Šutjela je. „Ovaj...“ „Eto, dušo, ti si, mislim, prva kojoj sam otkrio tu veliku tajnu...“ „Da?“ „Da, da, ti si prva koja je saznala da se Srebrenka Kolak iz Duge Rese prijavila s pjesmom *Puppet On a String* za put *Prema zvijezdama*! Reci mi, ljubavi, kako se zoveš?“ „Ha?“ „Srce, kako ti je cijenjeno ime?“ „Ljiljana“. „O, Ljiljana, drago mi je što smo ponovno bili zajedno. Nemoj me zaboraviti, molim te. Nemoj me zaboraviti nikad! U nedjelju uključi radio i slušaj svoju omiljenu emisiju. Koju emisiju? Postoji samo jedna emisija na svijetu koja se ne smije propustiti!“ Ljiljana je šutjela. Je l' to pitanje ili reklama? „Ljiljana, u nedjelju u deset slušaj svoju omiljenu emisiju *Mladi za mlade*! Do tada ću misliti na tebe, samo na tebe, dušo, ali i na sve ostale koji redovito prate naš program!“

Dok je pjevao Engelbert Humperdinck Ljiljana je prelistavala najnoviji broj ženske revije *Svijet* i zastajala kod modela koje je nosila Sylvie Vartan: bili su to kaput američkih vojnika Juga, mini mini-suknja, hlače i vjetrovka od crvene kože te košulja u stilu „Mao Ze Dong“. Ništa od toga nije za nju! Ništa! Jedino kozačka šubara, ali sad nije vrijeme za tople stvari. Stranicu pak sa svjetima o šminkanju odlučila je istrgnuti i sačuvati. Tamo su bila neka zlatna pravila dobrog izgleda:

Smeđokosa s tamnim očima

Svijetli puder, malo rumenila u boji zemlje, olovka za obrve smeđe boje, crni tuš za trepavice, smečkasta sjenila preko dana, navečer zelenkasto, ruž boje trešnje.

Smeđokosa s plavim očima

Svijetli bež puder, smečkasto rumenilo za obraze, obrve i trepavice u smeđoj boji, a istom obojom se potcrtavaju i oči, ruž u boji koralja.

Crnka s tamnim očima

Puder zlataste boje, oči i kapci podvučeni tamnosivom olovkom, tuš za trepavice crn, po danu smeđe sjenilo, uvečer ljubičasto ili svijetlozeleno, ruž ružičasto crve.

Plavokosa sa svijetlim očima

Bež puder u boji kože, rumenilo ružičasto poput beskve, za obrve i trepavice smeđa olovka i smeđi tuš, sjenilo svijetlo zeleno, ruž ružičasto-smeđi.

Na dnu stranice fotografija je zanosne talijanske pop-pjevačice Patty Pravo s porukom: „Zar bih mogla požaliti što nalikujem na ženu koja nikada nije prestala biti mlada?“.

Dvorište je opet bilo prazno. Iz jednoga su stana dopirali zvuci narodne glazbe „Maramica svilenica lepršala mala...“. Tea se probudila ranije nego obično. Stazicom uz Mrežnicu teturala su dva momka koji su se vraćali s pijanke. „U ranu zoru, zoru, zoru, kad svane dan, ja idem kući sav nakresan...“ – pokušavao je pjevati jedan od njih. Tea je pričekala da prođu te se potom uputila pod Natalijin balkon. Mučila ju je pomisao da im u posljednje vrijeme odnosi nisu baš najbolji, to jest da nisu onakvi kakvi su bili prije. Kad je to zapažanje prije nekoliko dana podijelila s tatom, on je rekao da je uzrok možda novi *Fiat 1300*, koji Perićima pruža iluziju da im nitko nije ravan, dok mama misli da su oni jednostavno primitivni ljudi, seljaci, kreteni i budale, te da se s njima u stvari i ne mogu uspostaviti neki kvalitetni odnosi. Oni samo gledaju gdje bi što besplatno pojeli i popili, tvrdi ona, a za drugo ih nije briga. No, Tei se činilo da je glavni uzrok zahladnjenja Marijan, Natalijin dečko, koji se na neki čudan način uvukao u njihov život. Ona, Natalija, sad sve gleda drukčije, ozbiljnije. Više ne spominje uživanje na Mrežnici, odlazak u kino, kartanje, skupljanje fotografija popularnih pjevača i glumaca. Više ništa ne spominje. Bit će da joj se misli pletu oko kuhanja, pranja i pospremanja... Pa ipak, nedjelja na čamcu je jedinstven doživljaj! Jedna, samo jedna nedjelja na čamcu. Treba je pozvati.

- Na-ta-li-ja!

Balkonska su vrata bila zatvorena. Tea je zazvala glasnije:

- **Natalija!**

Nakon nekoliko trenutaka vrata su se polako otvorila i na balkonu se pojavila Natalija. Oko glave je imala zavezanu bijelu krpu.

- Oh, što je to? – začudila se Tea. – Boli te zub?

- Mnm – niječno je odmahнула glavom Natalija i uhvatila se za obraz. – Upikla me osa...

- Upikla te, što, osa?

- Mnm.

- Pa kako?

Natalija je nemoćno slegnula ramenima. Zatim je neko vrijeme stajala na balkonu pokušavajući rukama nešto izraziti, no ubrzo se na majčin poziv povukla u kuhinju. Ah! Robert pak sigurno čeka spreman, pomislila je Tea. A bilo bi dobro pozvati i Ljiljanu. I možda još nekoga. Zatim je krenula stazom prema početku zgrade, ali je na sredini naglo skrenula u travnjak, jer je Vilma izašla na balkon i počela tresti stolnjak. Kad se vratila na stazicu iza ugla se odjednom stvorio veliki bijeli *Ford Taunus* sa crnim registarskim pločicama. Sad će sigurno netko na njemačkom ili talijanskom pitati gdje je *Pamučna industrija „Duga Resa“*. Ili... Kad se približila autu vozač je otvorio prozor.

- Tea?

Ranojutarnje sunce žestoko je udaralo u vjetrobransko staklo i tako onemogućavalo pomniji pogled u kabinu. U sjenom pokrivenom gornjem uglu nazirala se šarena naljepnica s natpisom *Spielfeld*.

- Tea!

Tea je zastala kao ukopana: Le? Leo-nard? Muškarac je bio kratko ošišan, imao je bijelu potkošulju i plave traperice. Ne, to nije moguće! Nije moguće i gotovo!

- Sjećaš se kako si sjedila za mojim bubnjevima i prašila metlicom po činelama?

Leonard se izvukao iz automobila. Tei se odjednom sve poremetilo: ništa joj nije bilo jasno. Ni to kako se idol njenog djetinjstva našao u dvorištu ni to kamo se uputila. Shvatila je tek da su jedno drugome poletjeli u zagrljaj. I da im je vrućina na časak čvrsto slijepila tijela.

- Ovo je Vesna - rekao je Leonard i pokazao rukom prema ženi koja je s druge strane izašla iz automobila. Tei su pred očima zaiskrili prizori natjecanja u plesanju twista, iznošeni hubertus starog Prsteca, izbezumljeno lice mame Eve, vratolomije na balkonu...

- Pa što ima novo? - upitao je držeći je za ruku.

- Susjed Lovro je kupio *Fiat 1300*!

- Lovro... Lovro?

- Lovro, predsjednik općinskog partijskog komiteta – objasnila je Tea. – Perić. Kćer mu je Natalija. Upikla ju je osa.

- Natalija? – Leonard je slegnuo ramenima.

- A Mirna je dobila brata, malog Srećka...

- Mirna? Koja Mirna?

Tea nije imala ideju kako bi objasnila koja Mirna.

- Tomislav je u popravnom domu...

- Tomislav, Tomislav... čekaj...

- Eibl, sin Ferde i Koke.

- Ah, znam nekakvog Eibla! – nasmiješio se Leonard. – Prije puno godina zavarao mi je stalak za note... A taj, taj...

- Tomislav – priskočila je u pomoć Tea.

- Da, taj Tomislav mi nije poznat...

- Onda Horvatinović... Valter...

- Njega znam – rekao je Leonard. – Nedavno je pisalo u novinama da prelazi u *Proleter*... Je l' Vesna, neki dan smo to čitali?

- A Sanja i Astrid su u Splitu.

- Astrid je ona debela, ona što muca, ne može izgovoriti „f“... Umjesto „frcaju feder“ veli „prcaju peder“...

- Ma kakvi! Mršava! – smijala se Tea.

- Eh!

- A Braco Salopek, ne znam je l' se njega sjećaš, Braco je vječni student.

- Braco Salopek? – začudio se Leonard. – Braco?

- Ma, beznačajan tip, po cijele dane karta s ovim penzionerima...
 - Vesna - okrenuo se Leonard supruzi. - Braco Salopek! Nešto si pričala da je dobio rektorovu nagradu za rad iz teorije vjerojatnosti! Naš prijatelj Petelinšek mu je mentor... Sjećaš se, Vesna, kako su se svi čudili što je Braco svoje zaključke izvodio iz kartaške igre, iz preferansa... Razvio je teoriju nekakve kvantitativne vjerojatnosti, koja se temelji na učestalosti, odnosno broju slučajeva... Ti ćeš to bolje znati!
 - Ma kakvi, nemam pojma o matematici. Znam samo da se radilo o predvidljivosti događaja s pomoću broja i vrste činjenica...
 - Eto vidiš da znaš!... No, dobro, nije važno...
 - Leo, zakasnit ćemo na trajekt! - Vesna je skinula ogromne sunčane naočale i pogledala na sat. - Gle, mama maše s balkona!
 - Mama, ne idemo gore! - doviknuo je Leonard i zaklonio oči rukom da ga ne zaslijepi sunce.
 - Ali, za koga sam onda ispekla štrudl? - rastužila se žena.
 - Zamotaj u ubrus i donesi dolje, ponijet ćemo sa sobom!
 - Vesna, dođi barem ti na trenutak gore - rekla je mama. - Imamo fine rakijice...
 - Mama, donesi dolje taj štrudl i ne kompliciraj! I tu finu rakijicu, naposljetku!
- Rekao sam ti da jurimo na trajekt... A ti, Tea, kamo si se uputila s tim veslom?
- Na Zlatni otok - šapnula je Tea.
 - Zlatni otok?
 - Evo, tamo dolje - Tea je rukom pokazala prema golemoj žalosnoj vrbi na obali Mrežnice. - Pogledaj tamo ravno, gdje se ne vidi!
 - Da gledam ono što se ne vidi? - nasmijao se Leonard.

Ubrzo se u dvorištu stvorila mama Eva s velikim bijelim zamotuljkom i bocom, koje je Vesna odmah prihvatila i stavila u prostrani prtljažnik. Zatim su oboje ušli u auto i nastavili put. Tea je dugo mahala i nekako se potajno nadala da će Leonard izvesti neki trik s odlaskom: neće nikamo otići, nego će se okrenuti oko zgrade i ponovno izviriti na drugom kraju. Kao

što je svojedobno skakao s balkona. Jer on za nju nikada nije otišao. Za nju je on uvijek tu, taj prvak u plesanju twista i hrabri penjač po pročelju!

- Tea! **Tea!**

- O, Mirna - trgnula se Tea iz ugodnog drijemeža. - Aha, to si ti! Jesi li uzela neko piće? Moraš nas nečim počastiti! Hoćeš?

Mirna je otrčala u vežu i nakon nekoliko trenutaka pojavila se s kartonskom kutijom u kojoj su bile uredno posložene stvari. Na jednoj od strana razaznavala se reklama poznate slovenske tvornice posuđa:

*Dobroj domaćici dovoljan je jedan pogled...
da se odluči za kupovinu posuđa **Special!**
Nerđajući rub, brušeno dno i kvalitetan emajl
su odlike koje otvaraju vrata posuđu **Special.***

EMO Celje

- Evo, sve je tu! Ima sokova, kolača, keksa, bombona... ma, svega! Čak i litra vina!

- Odlično! - Tea je zadovoljno protrljala ruke. - Ostavi to na klupi i otrči po Liz! Možda bi i ona htjela s nama na Mrežnicu. A ja idem po Roberta.

Kad je Tea preskočila posljednji blok stuba i uzela zalet za skok na otirač, vrata stana Pettan naglo su se otvorila i na pragu se pojavila Robertova baka Gabrijela.

- Trebaš Roberta?

- Da.

- A je l' se smije znati zašto? - podrugljivo je zaškiljila žena.

- Mirna ima rođendan i onda...

- I onda idete slaviti, zar ne? Zavući ćete se u neku šikaru, da vas nitko ne vidi...

Tea je šutjela. Ovakav ton nije slutio na dobro.

- Misliš da ne znam što radite, ha? Misliš da nitko ne vidi kakve su te vaše igre? Sram vas bilo! Još ste djeca, a tako pokvareni!

- Ali...

- Pokvarenjaci, eto! - žena je iskezila sitne zube. - Stidite se!

- Ne razumijem - jedva čujno izgovorila je Tea.

- A da ne kažem kako se opijate! Strahota!... Što tako buljiš? Misliš da se ne zna da pijete alkohol, ha? Pojma nemaš, je l'?

- Alkohol? - pokušala se sabrati Tea. - Pa mi nosimo sa sobom *Cocktu*, *Naru* i *Radensku*!

- Aha, pričaj to nekom drugom, a ne meni!

- Mi...

- Je li, a tko je dovezao sanduk vina na otok?

- Sanduk vina? - zinula je Tea.

- Ma daj dosta! Nađi si nekog drugog za budalu, a ne mene! - baka se okrenula i snažno zalupila vratima.

„Sanduk vina?“ - ponovila je Tea nekoliko puta. Sanduk vina. Sanduk vina. Ni malo kasnije, kad je izašla van, tema sanduka vina nije joj bila ništa jasnija.

- Hej, Tea! - dotrčala je Mirna. - Znaš što se dogodilo? Liz je dobila nagradu na natječaju *Plavog vjesnika*!

- Halo, Koka? Koka, vi ste?... Ma ne, zbunila me buka koju čujem uz vaš glas... Molim? Ferdo se brije u kupaoni? Da? I takva buka je od aparata?... Ne, mislila sam da je mlinac za kavu... No, dobro, samo nemojte izlaziti neko vrijeme na balkon, jer će inače svi posumnjati na vas... Evo, samo da vam kažem... Molim? Ma ne, nisam ništa govorila, samo sam je ošpotala što mi dijete uvlači u loše društvo... Molim? Ma ne! Ma ne! Šeik je napravio ono što smo se dogovorile... Halo!... Ma ne, ne bojte se, povremeno tako zuji da ništa ne razumijem... Koka, moram vam reći da mi je ta mala neopisivo antipatična. Ne znam kako

bih vam to objasnila... Molim? Velim, ta mala mi je toliko antipatična da vam to ne mogu opisati. A da je pokvarena shvatila sam po tome što je svima razglasila da Izabela ide u zatvor. Zamislite pokvarenog djeteta! Koka, to ste do prije koji dan znali samo vi, moj Robert i ja. I nitko više! A sad znaju svi! Pitam ja Robija je l' kome odao tajnu, mislim od djece s kojom se igra, a on veli da je za mamu rekao samo Tei. Pitam ga zašto. A ne znam, veli on, izletjelo mi. Vozili smo se na čamcu i tako... Ne znam, veli, što mi je došlo. Koka, znate, ne vjerujem ja da je to samo tako... on je ipak dečkić u osjetljivim godinama, je li, a ona je godinu dana starija. Čujte, kod djece je godina dana jako velika razlika. Strašno velika razlika! Pa si mislim da je ona sigurno skinula gaće pred njim i pokazivala mu onu stvar... Molim? Velim, skinula je gaćice i pokazivala mu znate već što, neću biti prosta, i dijete se navuklo na trik... A kako i ne bi, velim, mali je u vrlo osjetljivim godinama... Koka, nemojte, molim vas, nemojte izlaziti na balkon, jer će svi uprijeti prstom u vas!

- Joj, tako sam žedna – rekla je Tea. – Sinoć sam kasno večerala, i to nekakve kobasice s puno začina. – Uh! Je l' slobodno popijem jedan tvoj rođendanski sok?

- Evo, izvoli – rekla je Mirna i pružila prijateljici bocu žutoga soka.

- Aaa – Tea je u trenu iskapila cijeli sadržaj.

- Da vidimo što mi je mama sve natrpala – Mirna je gurnula ruku u veliku kartonsku kutiju. – Kiflice, napolitanke, makovnjača, još jedna makovnjača... Joj, pa zašto je radila tolike makovnjače? Ona tako teško sjedne na želudac! Idem je vratiti... Radije ću uzeti neku roladu. Ha?

- Uzmi onda i jednu *Naru* – rekla je Tea i pružila joj praznu bocu od tri decilitra.

- Dobro, a ti čuvaj stvari!

Mirna je potrčala prema veži i u tom trenutku u dvorište je bučno ušlo neobično vozilo s tračnom pilom na stražnjem dijelu. Vozilo se zaustavilo ispred uredno složenog hvata drva i vozač je isključio motor te spretno skočio na tlo.

- Čiji je ovo auto? – upitao je Cinu Radić koja je namještala tegle sa cvijećem na balkonu.

- Koje?

- Ovo - pokazao je na *Fiat 1300* parkiran uz drva.

- Od susjeda iznad.

- Pa trebalo bi ga maknut! Smeta.

Cina je slegnula ramenima i polako se povukla u kuhinju. Pilar je nabio prašnjavu kapu na čelo i još jednom obišao oko složenih drva. Zatim je pokušao gurnuti auto malo naprijed, ali se stroj nije dao pomaknuti s mjesta. Čovjek je pljunuo u travu i sočno opsovao. Nakon nekoliko trenutaka Cina se pojavila na balkonu točno iznad onog na kojemu je bila. S Natalijom.

- Halo! - mahnula je pilaru. - Halo!

Čovjek se okrenuo prema zgradi.

- Čujte, susjedi su na željezničkoj stanici, čekaju baku i dedu koji stižu teretnim vlakom iz Slovenije... Mala je sama doma, a vidite i da ju je osa upikla!

Natalija se tako namjestila da čovjek bolje vidi bijeli povež preko desne strane lica.

- Pa dobro, a je l' možete onda uzeti ključeve i pomaknuti auto malo dalje? Ja ću sada piliti drva i bojim se da cjepanica ne udari u lim.

Cina se nagnula prema Nataliji i nešto joj šapnula, a ova je pogledala prema autu i niječno zavrtjela glavom.

- Mala veli da je tata odnio ključeve sa sobom.

- Pa k vragu! - pilar je opet pljunuo u travu. Zatim je iz džepa prljavih i pokrpanih hlača, koje su nekoć vjerojatno bile plave, izvukao zgužvanu kutiju *Opatije* i uzeo zadnju cigaretu te je namjestio u kut usana. Zgužvanu kutiju bacio je pod auto. Cigaretu je zapalio slomljenom šibicom i uputio se prema ulazu u zgradu. Nakon nekog vremena iz veže je izjurila Mirna i uzrujano viknula:

- Čuj, došao nam je pilar! Ne mogu na čamac!

- A ovo? Što ću s tim? - Tea je podigla kartonsku kutiju na kojoj je s druge strane bila nalijepljena reklama iz novina: ***Jamnička 62*** *djeluje osvježavajuće pomiješana s voćnim sokovima, a napose je prikladna za miješanje sa svim vrstama vina.*

- Počastite se!

„Počastite se!“ – ponovila je Tea penjući se stubama u stan. Kad je došla do prvog odmorišta pogledala je kroz prozor i spazila Lovru kako gura dedin motor, na kojemu su bila vezana dva glomazna drvena sanduka i jedna manja putna torba.

U kuhinji je stajao težak zrak, iako je mama dvaput napravila jaki propuh: otvorila je vrata velike sobe, kupaonice i balkona. U prvom naletu zračna struja je gurnula prozor na kupaonici i srušila neke zgužvane novine na pod. Prozor se bučno zalupio i tako se uskomešao zrak samo između sobe i kuhinje. U kuhinji je tiho, sasvim tiho svirao radio. Sjetni Arsen Dedić:

*Raznesene valima i vjetrom
to su samo ruševine ljeta.
Na rubu napuštenog mora
i jednog izgubljenog svijeta.
Ničeg nema, ničeg nema
od tebe, od mene...*

Kako je bila glupa! Kako je bila glupa što je odgovarala Zdravka od većeg stana! Ta nudili su im prostrani trosobni, u novom centru, ali ona nije htjela, govorila je da je tu ljepše jer ima puno zelenila i prekrasan pogled na rijeku. I ljudi su nekako drukčiji, pitomiji. A tamo se s prozora gleda asfalt, samo sivi asfalt, ravni krov susjedne četverokatnice i pustara s odbačenim štednjacima i automobilskim gumama. Baš je bila glupa! Sad bi tako dobro došla još jedna soba u ovom malom dvosobnom stanu, jedna soba za... ne za Arna! Nije to Arno! To je Stjepko, pljunuti Stjepko, njena prva ljubav! Iste plave oči, ista plava kosa, ugodan duboki glas i ona očaravajuća bespomoćnost koju imaju samo pravi pjesnici. Heine, Jesenjin, Lorca! Bio je tako darovit, tako darovit taj Stjepko! Trebao je upisati studij violine na jednom konzervatoriju u Americi, roditelji su već sve sredili, ali on je neprestano odlagao put vjerujući da svijet neće dopustiti mahnitanje suludog njemačkog diktatora, nesuđenog slikara Adolfa Hitlera. Zbog te naivnosti završio je u koncentracijskom logoru, ali njegova smrt nikad nije službeno obznanjena. Stoga je Lidija dugo vjerovala da će se ljubav njenoga

života jednoga dana pojaviti pod tuđim imenom, nekim sasvim neočekivanim imenom, i na nekom neočekivanom mjestu. Čekala je, sanjerala, tražila, raspitivala se kod raznih međunarodnih organizacija, ali Stjepkova traga nigdje nije našla. Jedni su joj savjetovali da se ponovno informira kod Crvenog križa, drugi su je nagovarali da se ipak uključi u sadašnjost i zaboravi sentimentalnu prošlost, a treći su, valjda napola u šali, govorili da počne pisati romane. Stjepko je bio Židov i sigurno je stradao u Drugom svjetskom ratu. A Zdravka je upoznala na probama *Dramske sekcije*, gdje je glumio neke smiješne likove. Bio je zabavan na svoj način. Ali, nije bio kao Stjepko. Kod Zdravka joj se sviđalo što nije robovao građanskim navikama, koje je ona nikada nije imala. Bio je to skroman čovjek, za ručak je mogao pojesti dva sendviča i jabuku. Volio je fotografirati. Kod kuće su imali pun ormarić albuma s njegovim fotografskim radovima. Imao je *Leicu*, aparat koji mu je poklonio Maks za trideseti rođendan. A sad se u liku jednog nevjerojatnog Arna pojavio Stjepko... Je li to uistinu Stjepko? Ili... No, tko god bio, dobro je došao i treba mu pružiti osjećaj da se nalazi u svojoj kući, u svome domu. Mama je uzela svoju nezamjenjivu knjigu *Kuharstvo* i okrenula se savjetima stručnjaka: što je ručak i kako se priprema? „Objed je kod nas glavni obrok, koji se uzima između 13 i 15 sati. Na objed se pozivaju gosti kod izvanrednih i svečanih zgoda. Jestvenik za objed kod svečanih zgoda sastavlja se najmanje osam dana unaprijed“. Lidija je svoj jestvenik sastavljala dvadeset godina i još dvije godine...

- Gdje je tata? - upitala je Tea.

Mama je isključila radio.

- Pa rekla sam ti valjda deset puta: u Makedoniji. Otišao je kao član delegacije tekstilaca Hrvatske i Slovenije. Zaboravila si?

Tata, kako joj je odjednom nedostajao tata! Tata, koji je donosio sreću i radost njihovom domu. Tata je, eto, znao točan odgovor na nagradno pitanje revije *Globus* i izdavačkog poduzeća *Zora* iz Zagreba tako je osvojio komplet knjiga u vrijednosti od dvadeset hiljada dinara. Nagradne knjige zauzimaju posebno mjesto na polici u velikoj sobi:

Serebrjakova, *Marksova mladost*

Sienkiewicz, *Križari*

Algren, *Divlja predgrađa*

Amado, *Kapetani pješčanog spruda*

Hamsun, *Misterije*
Boissiere, *Krunski dragulj*
Greene, *Ubojica i slatkiš*
Ginzburg, *Sve naše jučerašnjice*
Graves, *Vojvoda Belizar*
Hanley, *Konzul u subotu*
Mann, *Božice*
Schenzinger, *Roman o atomu*
Spunda, *Giorgionova ljubavna pjesma*
Thingpen, *Tri Evina lika*

Tata je poseban. Nezamjenjiv! Nezamjenjiv!

- Čuj, Tea, zar se nije trebao slaviti nečiji rođendan na Zlatnom otoku? Zar... Gle! Skoro si sjela u salatu! Ma, Tea, pa što je s tobom?! Kako se to ponašaš?! - mama je ljutito odmaknula bijelu plastičnu zdjelu s narezanom zelenom paprikom.

- Zbilja - začudila se Tea. - Nisam vidjela...

- Što sad izvodiš?! Nemoj to dirati!

- Što je ovo?

- Pusti, kad ti kažem! Sve ćeš mi pobrkati! Hajde, makni se, ostavi me da na miru dovršim ručak...

- A za koliko osoba kuhaš? Deset?

- Evo je opet! Ti kao da si pala s Marsa! Zar nismo rekle da se ide Maksu? Zar nismo? Ako nemaš drugog posla, molim te uzmi album i gledaj slike! Budi tako dobra!

Tea je izvukla veliki tamnoplavi album čije su korice bile urešene morskim školjkama i pužićima. Na rebrima jedne od zalijepljenih školjki tušem je ispisana posveta: „Lidiji od njenih prijateljica“. Ah, koliko li je samo puta okretala te tanke listove i pokušavala se uživjeti u svjetove prošlih vremena i ljudi! Ali, nije išlo. Sve je uvijek ispadalo tako strano, tako nerazumljivo i daleko. Taj Maks, na primjer, u domobranskoj odori, kako korača sjenovitom stazom zagrebačkog Maksimira. Datum je 16. srpanj 1943. Iste godine na

izrovanj i prašnjavoj riječkoj cesti, negdje prema Gornjem Mrzlom Polju, domobranski narednik Debelić vozi se na teškome motoru i maše osobi koja ga slika. Pa još jedan domobran, Arnold Jaroslav, s djevojkom Marijom, prijateljicom Lidijom i njenim bratom Maksom ispred pilane obitelji Arnold. Malo dalje pogrebna povorka prolazi glavnom dugoreškom ulicom, blatnjavom i tamnom od nekog beznađa. Još jedna pogrebna povorka prolazi kroz Dugu Resu: u prvom planu je vatrogasna glazba i stari Weber u lohanim cipelama, koje na kiši bučno izbacuju vodu šljap! šljap! Na igralištu Sokolskog doma vježba Ustaške mladeži: Lidija, Nevenka, Marija. *Studio Foto Novačić Zagreb*: u civilu Maks, Lidija i brat koji je poginuo na početku rata. Buče 1944: skupina partizanskih glumaca izvodi komad *Mati* ruskog pisca Maksima Gorkog. Maks i zaručnica Ema Popović. Prijateljica Pucika. Zdravko sa skupinom omladinaca *Pamučne industrije „Duga Resa“* otkriva spomen ploču na kojoj piše:

Dana 24. rujna 1950. godine pod genijalnim rukovodstvom druga Tita i Komunističke partije Jugoslavije ostvarili smo Marksovu parolu „Tvornice radnicima“.

Ovog dana prvi Radnički savjet našega kolektiva preuzeo je tvornicu na upravljanje.

Ne, njoj te slike definitivno nisu jasne. Kao što joj nikada nije bilo jasno zašto su se neki ljudi protivili čitanju pisma što ga je Mira poslala svojim roditeljima iz San Diega. Nastavnik Ljubičić rekao je da će se pismo čitati na zadnjem satu engleskog, kad se obično čitaju novinski članci ili tekstovi popularnih pjesama. A Mirino pismo bilo je čudno. Početak mu je bio na hrvatskom, a ostalo na nedorađenom engleskom: „Dragi mama i tata, nadam se da vas ovo moje pismo nalazi u dobrom zdravlju. Ja sam vam se htjela javiti još prošli tjedan, ali sam dugo iskala film za polaroid-aparat, da vam slikam svoju novu kuću. Onu staru je John iznajmio nekakvom Kinezu za drug store. Ta nova kuća je nešto manja, ali zato ima lijepi park ispred. Tu ćemo John i ja priređivati parties for our Croatian friends. We are expecting they be aware a their own national proud...”

- Arno je oduševljen idejom o mrežničkim otocima - rekla je mama. - Veli da će napisati napetu priču o mjestima koja skrivaju velike tajne... o tom šašu, grmlju, visokoj travi,

nekakvim lijanama, veli, pa što ja znam... Jako se, jako veseli! Nego Tea, budi tako dobra i...

Maminu rečenicu prekinuo je reski zvuk zvona na vratima. Zvrrrrrrrrr.

- Ja ću! - skočila je Tea i zaputila se u mrak dugačkog predsoblja. Sigurno je tata! Vratio se! Vratio se iz Makedonije i sad će razgovarati, ah, o svemu, o svemu što su dosad u životu propustili. Tata! Tataaa!

Kad je otvorila vrata ukazalo joj se nasmejano lice plavokosog Arna i veliki buket crvenih ruža. Tea se smrkнула: strašno! Prestrašno! Takve iste ruže jednom je Koki Eibl donio onaj njen zagonetni posjetitelj što prevodi pisma s engleskog dok Ferdo s prijateljima karta preferans. I svi su se tome smijali. Cijelo dvorište je umiralo od smijeha.

- Što je? - zabrinuo se Arno. - Nije ti dobro?

- Ne, ne, sve je u redu - prošaptala je Tea i izjurila na stubište. - Oprosti, zaboravila sam pozvati Ljiljanu!

- Čekaj!

Dok je preskakivala zadnje stepenice Tea je naglo osvijestila da su vani mnogi zburadi susjedi koji jedva čekaju povod za ogovaranje. Stoga je usporila korak i potom se zaustavila na izlazu iz zgrade. Na asfaltnoj stazici stajao je nepoznati bijeli *fićo*, a za stolom u hladu nije bilo kartaša nego su žalosno treperile stare, prašnjave novine bez slova. Vani nije bilo nikoga. Osjećao se samo miris pečenog odojka.

- He-ej! - rasprsnulo se u zraku.

Tea je naćulila uši: bio je to poznati glas. Vrlo poznati glas.

Ubrzo se iza velikog bijelog ručnika na konopcu pokazala vitka djevojka duge plave kose, pjegava lica i širokog osmijeha. Neobično je sličila Astrid Horvatinović.

- Hej! Ne poznaješ me?

Da, to je Astrid! Prava Astrid Horvatinović. Valterova kćer.

- Astrid... Zar nisi u Splitu?

Kad su se naposljetku srdačno zagrlile Tea se uvjerila da je djevojka doista Astrid: od nje se

širio miris parfema koji je mogla nabaviti samo jedna Horvatinovička. *Chanel*.

- Svi ste se vratili? I Sanja je tu? I mama?

- Ne - rekla je Astrid. - Došli smo samo tata i ja. Mama i Sanja ostale su dolje. Sanja ima temperaturu... Sve ću ti kasnije detaljno ispričati, sad idem do tete Slavice, nosim joj lavandu koju joj je poslao rođak Pjero sa Hvara...

Astrid je sjela na bicikl i izravnala upravljač.

- Pričat ćeš mi, naravno, i ono sa *Shadowsima*, mislim, kako ste razgovarali i tako...

- Što?

- Pa ono što ste vas dvije razgovarale sa članovima sastava *The Shadows*, pa onda one dogodovštine s *Hajdukovim* nogometašima...

Astrid je začuđeno buljila u Teu.

- Oprosti, ali ne razumijem o čemu pričaš...

- Pričam o onom što ste ti i Sanja pisale Ljiljani - rekla je Tea.

- Tko, tko je pisao Ljiljani?

- Ti i Sanja! - odrješito je uzvratila Tea. - Ili jedna od vas dvije.

- Neee, ništa mi nismo pisale Ljiljani! Niti smo ikome slale ikakva pisma... Ne, stvarno! A ta Ljiljana, ta Ljiljana, ah! Bolje da ništa ne kažem!

- Nemoj je sad ispitivati...

- Ma ne, ma ne, neću ništa pitati, bez brige! Samo mi je glupo otkud te priče o *Shadowsima* i *Hajduku*... A vjerojatno joj je Vlado Sedlar udario u glavu...

- Njen dečko, misliš?

- Ma, sad bih ti rekla koji njen dečko! - Astrid je pritisnula ručnu kočnicu koja je bolno zacviljela na tvrdoj, duboko izbrazdanoj gumi. - Ne znam što si umišlja... A i taj Sedlar je kreten, znaš. Već godinu dana mi se uzalud nabacuje i uporno me zove da, tobože, budem gošća u njegovoj emisiji što ide nedjeljom, a ja mu dajem košaricu. Stvarno me ne zanimaju

takvi tipovi.. Glupi i umišljeni... Frajer ne može doći k sebi od čuđenja što sam ga odbila. A odbila sam ga zbog...

- Tea! - povikao je Arno sa stubišta. - Čekaj!

- O, imaš gosta! - namignula je Astrid i odgurnula se od betonskog uzvišenja. Kad je počela okretati pedale moglo se primijetiti da ima nove špagerice. Crvene. Poput Teine pionirske marama ugurane u pukotine između dasaka na čamcu.

- Tea, što se dogodilo? Zašto si pobjegla?

„A ti se javi, pa možemo zajedno sastaviti pismo“... „A ti se javi“... Ljiljana, nevjerojatna Ljiljana!... Astrid Horvatinović se brzo pretvorila u malu crnu točku na obzoru, točku koja je začas nestala. Odletjela u nebo.

- Ne, ne, samo sam se došla pozdraviti s Astrid - rekla je.

- Zar ne idemo malo na čamac prije ručka?

Tea je uzela veslo i krenula prema obali. Dok su prolazili prečacem preko dvorišta primijetila je da za stolom još uvijek nema nikoga. Možda je kakva utakmica na stadionu ili... ili tko zna. Ali, čudno, baš čudno! Da ne povjeruješ!

Čamac je bio privezan za vrbu u uvali Izvor. Na dnu je svjetlucalo malo vode. Ništa strašno. Teu su više brinule teške sjene grmlja i drveća, koje su tužno podsjećale na skori kraj ljeta.

- Jako romantično! Jako! - rekao je Arno i počeo je oprezno silaziti prema vrbi. Mrežnica je drijemala. Uz obalu je plivalo žućkasto lišće i bijele pahuljice, a malo iznad površine vode pleli su se neprobojni rojevi crnih mušica.

- Joj, vidi ovo: vrt! - Arno se sagnuo i bacio kamenčić među gusto vodeno raslinje koje se u naročitoj sprezi sa sunčevim zrakama doimalo poput uzorne gredice zasađene ranom salatam.

- Pa da, ima u vodi svega - rekla je Tea. - Ne samo vrtova, nego i cesta, kanala i šikara. A ima, mislim, i gradova...

- Da?

- Da, da, treba samo namjestiti glavu malo iznad površine vode dok čamac fino klizi naprijed

i gledati. Tada se svašta vidi...

Tea je odvezala lanac i povukla ga u čamac. Zatim se veslom odgurnula od meke obale i krenula nekoliko metara niže, gdje je čekao Arno. Kad je mladić uskočio, čamac se zaljuljao i napravio brojne valiće koji su pojurili prema obali. Jedan od njih, prvi i najjači, povukao je nekakvu bocu koja je plutala ispod grmlja.

- Gle, boca!

- Ma, fuj! Sigurno je neki otrov! - Tea je napravila grimasu gađenja i okrenula se na drugu stranu.

Arno se nagnuo na rub čamca i radoznalo razgledavao bocu koja je imala čep od tamnoga pluta te je neodoljivo podsjećala na zagonetne pismovne pošiljke iz holivudskih avanturističkih filmova. Zasigurno bi je odmah zgrabio i izvukao iz vode da se oko nje nije lijepio prsten od smeđe pjene i čađe, koji je djelovao vrlo sumnjivo.

- Nemoj dirati!

Arno ipak nije izdržao i vršcima prstiju povukao je grlo prema sebi i izvukao bocu. U njoj se naziralo nešto plavo.

- Je l' ovo neko pismo?

- Pusti, nemoj otvarati! - strogo je rekla Tea.

- Ali...

Arno je već razmatravao oštećenu ceduljicu koja je bila umetnuta u plavu omotnicu. Tea je položila veslo na dno čamca i radoznalo se zagledala.

- Da vidimo...

Novi život

*Sunce novog života sija na našem nebu,
Radujemo se svemu: radu, vodi i hljebu,
I srca nam kucaju glasno*

*Dok traktori oru njive strasno.
To novi život niče i ide van,
Živio komunizam i naš zlatni san!*

Oboje su prasnuli u smijeh.

- Ovo je fenomenalno! - rekao je Arno. - Evo, pogledaj!

Tea se zagledala u slova, koja su joj nekako bila poznata i bliska, kao da ih je ispisao netko njenih godina, netko koga dobro zna, ali je i poruka zvučala blisko, kao da je iz lektire, iz nekog dječjeg časopisa, iz mamine čitanke, iz starih novina ili slično.

- Hm... To sunce novog života... Ma! Sigurno ću se sjetiti kasnije!

Arno je kleknuo na pramac i zagledao se u vodu. Zatim je sagnuo glavu sve do površine vode i puštao da mu poneki nestašni valić udari u nos.

- Stvarno, Tea! Vidi: dolje je Mjesečev krajolik na kojemu je tajanstveni div ostavio otiske svojih stopala. Ma ne samo otiske stopala, nego je ostavio i poderanu cipelu, dopola zapiknutu u pijesak, hrđavu petrolejku, savinutu žlicu i dljeto za koje su se zalijepili šareni pužići. Na nekim mjestima, da vidiš, izgleda kao da je div propao u sitni žuti pijesak te će trebati mnogo vremena da se izvuče van. Mnoga su književna djela imala divove... Tko zna odakle je taj došao i ovdje se skrasio...

- Sjetila sam se! - odjednom ga je prekinula Tea. - Sjetila sam se! Tu pjesmu je napisao moj tata! Da, moj tata! Napisao je to za jednu vatrogasnu zabavu. Sjećam se da su ismijavali nekakve političare, ljudi su nosili transparente na kojima je pisalo *Novi Sad, Novi Marof, Novi Vinodolski*... Ne znam, meni to danas nije smiješno i više ne znam u čemu je štos, a njima je to bilo jako, jako smiješno. Ljudi su umirali od smijeha. Tata je pričao kako su ga neki nagovarali da taj *Novi život* objavi u *Kolektivu*, a urednik je bio pijan pa je umjesto tate potpisao Lovru Perića. Poslije se Lovro jako ljutio na tatu, mislio je da mu je on to namjerno podvalio, da ga je htio ismijati zbog... no, zbog neke čisto političke stvari!

- A kako je pjesma dospjela u bocu?

- Ne znam. Vjerojatno se netko sjetio te rugalice pa je pjesmu poslao po vodi, ono, znaš, da se i drugi smiju. Sistem šalji dalje.

Tea je iza grma s crvenim bobicama okrenula malo lijevo i usmjerila čamac kanalom prema Zlatnom otoku. S desne strane pružala se druga obala. Polja. Kukuruzište. Selo. Šuma. Arno je primijetio da je voda u ovome dijelu toplija nego uz vrbu gdje je vezan čamac. To je zato što ovdje nema brzaca, a vjerojatno se ne ulijeva niti jedan izvor. I rijeka je plitka. Vrlo plitka. I sve je drukčije.

- Pogledaj sunčanice - Tea je pokazala prstom prema debeljuškastim ribicama čije su se ljuske na suncu presijavale u različitim bojama. Ribe su mirno stajale na mjestu, u plićaku, i izgledale su poput odraza nekih drugih ribolikih bića s nevidljive filmske vrpce. Kad su stigli na kraj prolaza koji je s obje strane pritiskao gusti, tamnozeleni šaš s rascvjetalim vrhom, Tea je objasnila da će za koji trenutak ugledati dva lijepa stabla, neko čudno drvo na kojemu se vole odmarati sive čaplje, visoku travu i grmlje s otrovnim bobicama, i da je to Zlatni otok. Znameniti Zlatni otok. Međutim, nikakva posebno lijepa stabla nisu stizala u vidno polje, a put prema stjenovitom plićaku ispao je nekako manjkav, prekratak, kao da nedostaje dio krajolika. Pogledu se ponudilo grmlje sa crvenim bobicama, tužno i nagnuto nad vodom kao da će svakog časa strovaliti u tamnu dubinu. Tei se učinilo da je skrenula u krivi kanal, jer se do otoka moglo još jednim putem kroza šaš, ali ga ona nije koristila zato što su ga na jednome mjestu zagratile slomljene daske i poderane krpe te bi čamac zaglavio u smeću. Nekoliko puta je rekla samoj sebi da će na tome mjestu postaviti jednu reklamu, tu gore na grmlje, da se ne zbunjuje. Ima jedna zgodna, koju je našla u nekim novinama:

*U prodaji novi **Izbor**. Iz sadržaja:*

„Hipiji“ kao turistička atrakcija

Kome škodi pornografija

Kim Philby: špijun stoljeća

Monarhija zvana Vatikan

Veliki planovi Wernhera von Brauna

160 stranica - 2 N.d.

Kad su stigli na mirni i duboki dio rijeke, gdje završava jedan niz otočića i započinje drugi, u kojemu se ističe Zlatni otok, Teu je zapanjio prizor: ostaci paljevine! Što je to? Otkud taj crni dio kopna s komadićima izgorjela raslinja? Gdje je to?

- Požar! - vrisnula je. - Pa tu je gorjelo!

Kad je odložila veslo i ustala sa sjedalice iza opustošenog je komada zemlje prepoznala otočić koji je nalikovao Zlatnome, samo što je bio manji i na sredini je imao savijeno drvo.

- Jako zanimljivo! - rekao je Arno. - Jako!

Ne, to nije moguće! Jednostavno nije moguće! To mora da je neka druga skupina otočića, neki drugi dio Mrežnice! Zlatni otok je bujao u zelenilu! A ovo... Ovdje se skupila nekakva čađa i smeće, tu je netko palio vatru, tu... ma ne! To sigurno nije Zlatni otok! Sigurno! Ne, ne i ne! Možda je to samo dvojnik našeg Zlatnog, jer na svijetu postoje milijuni, stotine milijuna i milijarde otoka i među njima sigurno ima puno sličnih. Tako se ovdje dogodilo da su slični otoci jedan kraj drugoga. Zlatni otok i njegov spaljeni dvojnik. Otoci su zapravo zvijezde i možda nije neobično da s vremenom izgore. Jedino je trebalo nešto poželjeti dok je padala s neba...

- Gle, ovdje je bio nekakav požar, i to skoro, jer se u zraku osjeća miris paljevine...

Tea je okrenula čamac i polako zaveslala prema obali. Možda je najbolje prebaciti se na neko drugo polje, na neku drugu vodu i misliti da smo neki drugi ljudi... Sjetila se kako je nedavno pročitala u novinama da su astronomi s opstervatorija Green Bank dva mjeseca hvatali signale zvijezda Tau i Epsilon, koje su najbliže našoj planeti. Svaka je udaljena otprilike deset svjetlosnih godina. Ljudi su više od četristo sati slušali svemirske šumove, ali nisu ništa razumjeli. Evo, možda je to poruka. Možda su se Tau ili Epsilon na nečiji poziv uputile na Zemlju i zbog prevelike brzine jednostavno izgorjele... Čamac se nečujno nasukao na topli pijesak i Arno je izašao van.

- Ovo je pješčana plaža - rekla je Tea pokušavajući se malo razvedriti. - Tu sam provela svoja najljepša ljeta...

„Eto! Glavu gore! Pa nije sve propalo!“ - tješila se. Kad je prije nekoliko dana razmišljala što bi mogla ispričati Arnu za buduću reportažu o Mrežnici, na pamet joj je palo bezbroj zanimljivih priča. Svašta. Kako je Braco Salopek na Malom otočiću, odmah uz obalu, skrivao vino koje su kartaši za stolom pijuckali tijekom dana, pa je jednom, neoprezno se probijajući kroz oštro i bodljikavo granje poderao kupaće gaćice te se nije mogao vratiti u dvorište sve dok se nije smrknilo. Onda kako se nekakvi smiješni čovječuljak tamo gore, u šašu jednoga od otoka sunča gol, a ribiči ga viđaju kad u predvečerje skuplja stvari i važno odlazi kući. Pa kako na rijeci ima mnogo divljih pataka koje rade gnijezda u grmlju uz onu drugu obalu,

tamo, dakle, gdje su polja, selo i naposljetku šuma. Te patke ne vide noću, pa se ponakad neka od njih u snu oklizne na mokroj zemlji ili grani te počne prestrašeno kvakati i lepršati krilima... E, da! Možda najvažnije! Prije nekoliko dana na televiziji je bila ona emisija *Skrivena kamera*, gdje se ljudi hvataju u glupim i smiješnim situacijama, pa je među ostalima bio i prilog iz Duge Rese, tu iz Jakovčičeve ulice. Jedni su rekli da su trenutak ranije saznali za to tajno snimanje, drugi su pak tvrdili da je mnogo toga bilo namješteno, treći su... no, dobro, nije stvar u tome je li se znalo ili nije, nego tko je, kako i gdje snimljen, znači važno je ono što su vidjeli jugoslavenski televizijski gledaoci. A vidjeli su Mariju Arnold i Pepicu Benić iz Komunalnog poduzeća kako u jednom trenutku, u sumrak, skreću sa staze uz Mrežnicu: Marija je čučnula i sočno pišala u travu, a Pepica je povraćala u grmlje. Vraćale su se, izgleda, s proslave Osmog marta na *Rogancu*...

Promet na ulici bio je slab i Astrid je uživala voziti po bijeloj isprekidanoj crti na sredini ceste. Koja divota! Kao slalom! Kad bi barem svaki dan bilo tako mirno i bez prometa! Kad bi, joj kad bi...

- Astrid!

Astrid se okrenula i spazila Ljiljanu na prozoru sobe u kojoj roditelji svaku večer gledaju televiziju. Spretno je okrenula bicikl i pojurila prema simpatičnoj prizemnici.

- Gle, baš je dobro što te vidim... Nešto sam te htjela pitati!

Ljiljani je u trenu nestao osmijeh s lica.

- Da?

- Ma da, pazi...

- A o čemu se radi? - uozbiljila se Ljiljana. - Znaš, nemam baš puno vremena za razgovor...

- Gledaj... - Astrid se naslonila lijevom stranom tijela na oštru žbuku.

- Daj brže!

- Ma ne, pazi, samo sam ti htjela reći da tu postoji jedan jako zgodan frajer!

- Da? - Ljiljanini su obrazi odjednom dobili blago crvenu boju.

- Stvarno zgodan! – šaptala je Astrid. – Ima dobar prednji trap! Ono, znaš, da padneš u nesvijest!

- Ne razumijem o kome to govoriš – zbunila se Ljiljana.

- Pa o onom frajeru, znaš! ... Onom što je kod Tee... Čuj, je l' to njen tip ili od stare?

- Koji frajer i koja stara?

Astrid je spretno skočila s bicikla i Ljiljani na uho uzbuđeno izgovorila nekoliko kratkih rečenica.

- Stvarno? – zinula je Ljiljana i zagledala se u zgradu preko ceste.

- Kad ti kažem!

- Ne šališ se?

- Evo je, na! Pa kako mi ne vjeruješ!? – Astrid se pomalo uvrijeđeno ponovno popela na bicikl.

- Ne, to nije moguće! To... ne znam što bih ti rekla... A misliš da je on mamin ljubavnik?

- Ne znam – tajanstveno se nasmiješila Astrid.

- Čuj – zaškiljila je Ljiljana – napiši ti starom Zdravku pismo i neka se grize! Ja bih, da sam na tvome mjestu, napisala da Lidija drži ljubavnika!

- Hm, misliš?

- Evo, ja bih mu ispisala toliko laži da bi eksplodirao od bijesa!

- Ljiljana-a-a! – začuo se mamin glas iz kuhinje.

- Čuj, idem, žao mi je – rekla je Ljiljana i povukla se u sobu. – A ti se javi, pa možemo zajedno sastaviti to pismo!

Astrid se odgurnula od velikog kamena što se stršao iz asfalta te veselo nastavila put prema središtu Duge Rese.

- Arno? - viknula je mama kad su se vrata stana odjednom snažno zalupila. - Arno?

U predsoblju se osjećao težak miris zagorjela jela i Tei se u prvom trenutku učinilo da je ušla u jedan od onih nezaboravnih snova koji joj svojim mučnim ugođajem nameću niz pitanja o životu i njegovim manifestacijama. Recimo onaj koji je sanjala nakon bezazlene šetnje u prigradskom naselju Trešnjevka. Bilo je to prošle godine, negdje početkom ljeta, kad se na Trešnjevci otvorilo samoposluživanje, prvo u tom kraju. „Moraš to vidjeti i gotovo!“ - uvjeravala ju je Natalija. Rekla je da se doživljaj jedne takve trgovine ne može predočiti dvama-trima rečenicama, ali to zapravo i nije važno. Važnija je činjenica da su za poslovođu postavili nekog zgodnog tipa, koji se inače jako sviđa Astrid, dok je u izlog stavljena boca vinjaka *Zrinjski*, koja na etiketi ima jednu prostu sliku. Naime, kad se gleda sa strane onda se na jednoj od otisnutih medalja vide goli muškarac i žena u strastvenom zagrljaju. Ali, samo kad se gleda sa strane. Ako se gleda normalno - onda se ne vidi ništa neobično. „Moraš to vidjeti i gotovo!“ - ponavljala je dok su hodale uskim, netom uređenim pločnikom, tražeći hlad ispod rijekoga drveća. Njihov razgovor je slučajno čula nekakva niska, zdepasta žena koja je ispred svoje kuće skupljala otpale jabuke. Tei se žena učinila poznata: kao da ju je već negdje vidjela. Ali, gdje? S kime? Kojim povodom? Ne, nije se mogla sjetiti, baš u tom trenutku se nije mogla sjetiti. Ali, vidjela ju je i njen lik joj se ukazivao kao u magli. Možda je ovdje dolazila kao mala, s mamom ili s oba roditelja, a možda ju je sretala na nekom sličnome mjestu, ispred kuće s bujnim voćnjakom. Natalija je uporno mljela, a žena se okrenula. Zatim je nestala s vidika, jer se im je put pratila gusta i visoka živica. Kad su naposljetku stigle do samoposluživanja, dočeka ih je bijeli papir s nevješto ispisanom obavijesti *Zatvoreno zbog inventure*. Vraćale su se istim putem. Natalija je rekla kako je ovaj pohod na novi dućan ispaao smiješan, jer se ništa nije dogodilo i ništa se nije vidjelo, ali barem mogu putem otkinuti koju jabuku, tako da se ne vraćaju baš praznih ruku. Tako su se ponovno našle ispred kuće koju je Tea zapamtila po zdepastoj ženi. U vrtu nije bilo nikoga. Iz trave je virila probušena dječja lopta. Tea je rekla: „Evo krasnih jabuka za tebe!“ i u tom trenutku je iz šupe izjurila žena i počela ih optuživati da su kradljivice. Djevojčica od pet ili šest godina briznula je u plač. Žena se razljutila i pripretila djetetu kažiprstom: „Helena, smjesta prestani! Nemoj me još i ti žderati!“. To ime, Helena, sugeriralo joj je da je to možda ona Helena koju je prije nekoliko godina mama htjela posvojiti. Dugo ju je i uporno nagovarala da prihvati djevojčicu Helenu kao svoju sestru, no ona nije htjela ni čuti za to. Nije mogla zamisliti da mama i tata svu svoju pažnju usmjere na nekakvo nepoznato dijete. I stoga nije željela imati prijateljicu za igru. Uostalom, ni drugi ljudi nisu imale sestru - ni Natalija, ni Liz a ni Robert. Što će joj nekakva cendrava sestra? Tada je mama objasnila da Helena nije nekakvo strano, nepoznato dijete, nego je na neki način njihova, jer je Maksova

kći, da, Maksova kći, Tea cijeli dan nije mogla doći k sebi. Kako Maksova kći? Pa Maks ima ženu i sina! Što će biti s njima? Hoće li ih otjerati? Znaju li Ema i Silvio za Helenu? Što kažu na to otkriće? Hoće li se dvije žene potući? Silvio navodno prijeti samoubojstvom, kaže da će se otrovati pa ga tako, ako se rastanu, neće dobiti ni mama ni tata. A Helena... Ne, to je nemoguće! To je nemoguće! Neka Helenu odgaja njena mama! Ali, Helenina mama je duševno bolesna. Svako malo odlazi na liječenje u psihijatrijsku bolnicu Vrapče. Deda i baka su stari i praktički ne izlaze van. Na kraju se ne zna kako je završila cijela drama. Tei su se rješenja ukazivala kroza san o voćnjaku u kojemu se plete nekakvi dim. Zbog toga se ništa jasno ne vidi, samo crvene jabuke.

- Arno? - ponovila je mama.

- Ja sam - suho je uzvratila Tea.

- Što je bilo? A gdje je Arno? - zabrinula se mama. - Zar niste u čamcu?

- Pa ne, ovaj, sve je u redu... A što se tu događa? Nešto se zapalilo?

- Ma, pusti - mama je širom otvorila vrata balkona. Usput je pogledala u dvorište i vidjela kako Valter i Astrid trpaju zimsku odjeću u prtljažnik *Mercedesa*.

- Rekao je da će neke fotografije napraviti s obale, pa je ostao vani.

- Ah, on bi sve htio napraviti odjednom! I luksuzni album za pamćenje i zanimljivu reportažu o ljepotama Mrežnice i dojmljivu priču... - rekla je mama i povukla se u kuhinju. - Gle, Horvatinović nekamo odlazi sa stvarima...

Tea je stala iza zavjese.

- Nemoj tako zuriti, zaboga! To je nekulturno!

- Ne zurim!

- Dakle, ipak je istina da se rastaju... A sad, što ja znam...Evo, sve mi je izgorjelo, cijeli ručak sam upropastila - rekla je mama i okrenula se prema pećnici iz koje je izlazio težak miris.

- Jesi li možda nešto popila? - upitala je Tea.

- Gutljaj rakije - tiho je rekla mama i zacrvenjela se.

- Vidim da je nešto čudno, pa mi nije jasno...
- Nemoj obraćati pozornost... Do popodne će se sve prozračiti! Sad ćemo pojesti sendviče, a poslije podne, kad se tata vrati sa službenog puta, idemo na Zlatin Potok.
- Kamo?! - skočila je Tea.
- Na Zlatin Potok.
- Mama, pa ti si pijana!
- Molim?
- Pijana si, velim! - odbrusila je Tea. - Pijana si k'o letva!
- Tea, zaboga, kako to možeš reći?! Pa samo sam se malo zacrvenjela i to je možda od vrućine, a ne od alkohola! Mozak mi je sasvim u redu...
- Kako ti je u redu kad govoriš gluposti?! Jesi li uopće čula što si malo prije rekla?
- Čula sam, da...
- Sigurno?
- Zašto? A što sam rekla?
- Pa rekla si...

U tom trenutku otvorila su se vrata i u predsoblju se pojavio Arno s fotoaparatom.

- Ne mičite se!

Tea i mama nisu se uspjele ni okrenuti a aparat je već napravio klik! Pa onda još nekoliko puta klik! Klik! Klik!

- Mama- rekla je Tea - ovaj, ne, nego Arno! Arno, mama je pijana! Skroz pijana! Znaš li što je malo prije rekla?
- Što?
- Veli: idemo na Zlatin Potok! Zamisli!

- Pa što? - začudio se Arno.

- Valjda idemo na Zlatni otok!

Mama i Arno izmijenili su poglede.

- Treba reći: idemo na Zlatni otok!

- Ne razumijem, stvarno - rekao je Arno i odložio skupocjeni aparat *Hasselblatt*.

- Čuješ li što govorim?! - namrštila se Tea. - Zlatni otok!

Mama i Arno su šutjeli.

- Mislim da joj moramo otkriti tajnu - rekla je mama.

- Hoćeš ti? - upitao je Arno.

- Dobro, ja ću - složila se mama. - Dakle, Tea, tvoj ujak Maks danas otvara, ali samo za nas, pazi, samo za nas, restoran *Zlatin Potok*. Bit će to mala obiteljska svečanost...

- Kako? Kako?

- Zla-tin Po-tok. Od Zlate i Potoka - rekao je Arno.

„Aha, ona Zlata“ - pomislila je Tea i sjetila se mamine prijateljice iz djetinjstva koja ih je zvala na domaće pivo, ali su one žurile na kupalište i samo su usput čule priču o tome kako se „Maks spetljao s onom debelom Zlatom, kojoj je nedavno umro muž i ostavio joj veliku kuću“. Šteta što tu ženu nije još koji put srela i pitala je tko je Zlata i kako točno izgleda. Dok je tako razmišljala učinilo joj se da je čula zvono na vratima. Ili je bila samo sugestija? Jer nitko, koliko je primijetila, nije ni trepnuo. No, zvono se ponovno začulo! Zvrrr! „Tata! Tata! Tata! Vratio se tata!“ - poveselila se Tea. „Divno! Sad će opet mama i on do dugo u noć razgovarati o ljudima! O malom broju mladih ljudi u Savezu komunista, o neadekvatnoj strukturi članstva...“

- Tata! Tata! - povikala je i potrčala u predsoblje. Kad je, međutim, otvorila vrata na pragu je ugledala nasmijano lice Valtera Horvatinovića.

- Dobar dan - rekao je - došao sam se pozdraviti... - i pružio je uznojenu ruku. - Evo, neće me biti dvije godine, pa tako... Je l' mama doma?

- Mama!

- Dolazim! - mama je u hodu brisala mokre ruke u prljavu krpu.

- Susjeda, samo da se pozdravimo... - rekao je Valter. - Gdje ste? Aha!... Evo, pa da se pozdravimo, odlazim u *Proleter* na dvije godine... Čuvajte mi cure i tako... ako nešto trebate, samo recite... Za tjedan dana dolaze Eleonora i mala... Doviđenja!

Dok su se rukovali Arno je izašao na stubište i mahnuo mami. Valter se iznenađeno osvrnuo.

- A...

- Doviđenja, susjed, i sretno!

Mama je potom izašla na balkon i mahnula Horvatinoviću. Valter je kratko zatrubio u znak pozdrava. Tu-tu!

- Mama - rekla je Tea kad su ostale same - pa kakav je to Zlatin Potok?

- *Zlatin Potok* je budući restoran tvojega ujaka Maksa. Sjećaš se da smo jedno vrijeme često pričali o restoranu?

- O *Zlatinom Potoku*?

- Ne, nego općenito... A onda je Maks upoznao jednu gospođu, bivšu opernu pjevačicu, pa se ubrzo rastao, pa su se teta Ema i Silvio preselili u Karlovac... i tako... A kad je došao Arno, onda...

- Znam, sve znam! - Tea je nervozno počela mlatarati rukama. - Sve znam! Arno je Maksov vanbračni sin!

- Otkud ti to?! - začudila se mama.

- Pa kad ima Helenu, zašto ne bi imao i Arna?!

- Helena je drugi slučaj.

- A Arno?

- Arno je sin tete Zlate iz prvog braka - rekla je mama. - Zlata je bivša operna pjevačica, kao što sam spomenula, a posljednjih godina nastupa kao glumica u koprodukcijskim filmovima.

Vjerojatno si je gledala u nekom od filmova o Winetouu, *Blago na Srebrnom jezeru*, *Old Surehand* i tako dalje, ne mogu se točno sjetiti naslova. Nastupala je s Dunjom Rajter...

- Pa kako je upoznala Maksa?

- Maks joj je pomogao oko kupovine kuće na Potoku i tako su se našli. Ljudi su se, što bi se reklo, otkrili da su srodne duše...

- Arno će, znači, živjeti s njima?

- Pretpostavljam da hoće, no to ćemo još vidjeti... Zasad su uredili samo prizemlje, a poslije, tko zna... Arno je inače sin jednog poznatog filmaša, završio je studij književnosti i bavi se pisanjem. Htio bi se postati profesionalni scenarist.

- Pa, lijepo...

- No, nemojmo gubiti vrijeme! - udarila je mama dlanom u dlan. - Hajdemo srediti sendviče, a poslije ćeš nas čamcem prebaciti na drugu obalu. Može?

- Koliko sendviča? Za koga sve?

- Za Arna... za tebe... za mene... za tatu... Branka...

- A kojeg sad Branka?! - začudila se Tea.

- Branka Mancea, glumca. Njegov otac je našega tatu zvao na Brione... Branko je inače jako drag i simpatičan, mislim da će te osvojiti na prvi pogled... Jako je talentiran, jako. Srela sam ga baš neki dan na pošti. Telefonirao je producentu u Njemačku. Izgleda da će igrati u filmu koji će se za dva mjeseca početi snimati na Plitvicama. Nisam ga previše ispitivala, jer se još uvijek ne znaju svi detalji. Da, pitala sam ga je li zadovoljan postignutim rezultatima, a on opali nekakvu priču o teškom djetinjstvu, o tome kako je svaki dan dobivao batine zbog bježanja s nastave i kako se u jednom trenutku odlučio ubiti, ali je prije toga sreo, veli, Maksa koji mu je ispričao svoje probleme, svoj slučaj zanemarenog i ljubavi željnog djeteta... No, da ne duljim, iz svega što je tako lijepo posložio kao životnu priču shvatila sam da je to motiv iz jednog romana Charlesa Dickensa, koji sam slučajno pročitala. Znaš, uostalom, da je Dickens dosta pisao o nesretnoj djeci! Ali, taj Branko, taj Branko je tako talentiran! Šteta što ga nisu primili na kazališnu akademiju. Danas bi daleko dogurao. Bio bi popularan kao Relja Bašić. Ovako mora prihvaćati svakakve uloge. Za ovu novu sigurno će dobiti puno novaca, jer su mu partneri Dunja Rajter, Lex Barker, Pierre Brice i Maksova Zlata... Evo, sad

mi je palo na pamet: Branko je glumio i u filmu *Signali nad gradom*, znaš, onom filmu o spašavanju ranjenika iz karlovačke bolnice...

Mama je iz kuhinjskog ormarića uzela okruglu kutiju *Zdenka* sira, no kad ju je htjela premjestiti na stol, donji dio se neočekivano otrgnuo i u ruci joj je ostao samo poklopac sa slikom nasmiješene djevojke u okviru od konjske potkove. Kockice sira rasule su se po podu.

„Definitivno je pijana!“ – zaključila je Tea. – „Sad ne može reći da nije znala kako kutija ima dno... K vragu, mora se sramotiti baš kad nam netko dođe u goste...”

Tako su se, po Teinome mišljenju, osramotile i na Bledu prije dvije godine, gdje su bile na petodnevnom odmoru. Jednog tmurnog dana šetale su stazom oko jezera i mama je zastala kraj betonskog stupa s bodljikavom žicom i pokazala prstom luksuznu kuću koja se nazirala kroz bijele pramenove magle i gusto ukrasno grmlje: „Evo, pogledaj, ovo je kuća Edvarda Kardelja“. „Kojeg Edvarda Kardelja?“ „Pa znaš kojeg, velikog slovenskog revolucionara. Bio je predsjednik Savezne skupštine SFRJ“. Zakoračila je bliže ogradi i nije primijetila koru od banane na tlu te se okliznula i pala. Pri padu je prestrašeno vrisnula i u tom trenutku je iz drvene stražarnice na ulazu u posjed istrčao vojnik u sivomaslinastoj uniformi, s puškom na ramenu, i grubo doviknuo: „Hodite proč! Vi pa ste res nora ženska!“. Teino je lice odmah prevuklo crvenilo. Bilo joj je užasno neugodno, no nije imala kamo okrenuti glavu. Posvuda je bila magla, što joj je davalo osjećaj da je sa svih strana gledaju nekakve radoznale oči. Tako je i sada svoju osjetljivost pokušavala obraniti od navale odbojnih mirisa, ali, ali... ali i drugih stvari. Od pogleda na kalendar koji je sa zida poručivao da upravo teku posljednji dani kolovoza. Još jedan, dva, tri, četiri, pet... ne! Ma ne! To je strašno! Nepodnošljivo! Škola! Onaj tupež sporoprolazećeg vremena, oni glasovi koji se rasipaju po hodnicima, ono otrovno zvono koje začas prekine veliki odmor, a neće se oglasiti kad se provjerava znanje. Pa i urotnička kiša, koja uvijek pada subotom i nedjeljom, baš kad treba uživati u slobodi.... No, najgore je zapravo to što će u novu školsku godinu svi ući s nekakvim pričama o zanimljivo provedenome ljetu, o moru i velikim ljubavima, jedino će ona govoriti o propalim planovima i sramoti. Jer ona je nora! Nora! Svi će potvrditi da je nora: tista ženska je nora! To je ena izredno nora ženska! Nora, nora... no? No!

- Tea! - majčini su je prsti nježno pomilovali po kosi. - Tea! Netko zvoni! Hoćeš li otvoriti?

- Tata - šapnula je Tea i krenula kroz mračno predsoblje prema vratima.

Evo napokon tate! Tata! Tata!

Irena Lukšić

Rođena 1953. u Dugoj Resi. Diplomirala i doktorirala na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Piše prozu, drame, eseje, TV i radio drame, filmske scenarije, stručne i znanstvene radove, te prevodi s ruskog. Proza joj je prevedena na engleski, makedonski, njemački, slovenski i turski jezik. Zastupljena u antologijama. Urednica je Biblioteke Književna smotra i Na tragu klasika, članica redakcija nekoliko domaćih i stranih časopisa, suradnica više međunarodnih znanstvenih projekata. Suradnica je američke *Encyclopedia of World Literature in the 20th Century*, *Dictionary of Literary Biography* i baltičkih studija o ruskoj emigraciji te najvažnijih domaćih enciklopedijskih izdanja. Povremeno nastupa kao gostujući profesor u zemlji i inozemstvu. Sudjelovala je na četrdesetak međunarodnih znanstvenih simpozija. U domaćim i stranim stručnim publikacijama objavila je tristotinjak radova o ruskoj i hrvatskoj književnosti. Više puta studijski boravila u Rusiji.

Dobitnica je nagrade za kulturu Kata Pejnović (1989), Zlatne plakete Matice hrvatske za *Dnevnik Dragojle Jarnević* (2001), nagrade J. J. Strossmayer za *Dnevnik Dragojle Jarnević* (2001), nagrade Kiklop za najbolju biblioteku Na tragu klasika (2007, 2008, 2009), zatim Nagrade austrijskog Kulturkontakta za ukupno književno stvaralaštvo, prevodilački i urednički rad (2009), Godišnje nagrade Društva hrvatskih književnih prevodilaca za najbolji prijevod fikcionalnog djela (2009), Prve nagrade na Natječaju za kratku priču Zlatko Tomićić Književnoga kruga Karlovac (2009), Treće nagrade na Natječaju za kratku priču Petar Zoranić Zadarskog lista (2010), Javno priznanje Grada Duge Rese za književni, prevodilački i urednički rad (2010), nagrade Iso Velikanović za najbolji prijevod (2011), nagrade Kiklop za urednicu godine (2011, 2012) te nagrade Kiklop za najbolju knjigu eseja (2013).

Objavila: *Konačište vlakoprtnog osoblja* (roman, 1981), *Zrcalo* (roman za djecu, 1983), *Sedam priča ili jedan život* (pripovijetke, 1986), *Traženje žlice* (roman, 1987), *Noći u bijelom satenu* (pripovijetke, 1995), *Nova ruska poezija* (panorama novije ruske poezije, dvojezično izdanje, 1998), *Soc-art : tekstovi i kritika* (zbornik, 1998), *Jednostavna istina : ruska pripovijetka XX. stoljeća* (panorama ruske pripovijetke, 1998), *Antologija ruske disidentske drame* (1998), *Ruska emigrantska književna kritika* (1999), *Hrvatska/Rusija : kulturno-povijesne veze* (dvojezično, 1999), *Povratak slomljene strijele* (roman, 2000), *Sjajna zvijezda Rovinja* (pripovijetke, 2001), *Hrvatska i svijet : zbornik* (2002), *Krvavi mjesec nad Pompejima* (pripovijetke, 2002, 2007), *Ruska književnost u Svemiru* (studije, 2003), *Treći val : književnost i život ruske dijasporne posljednjih desetljeća XX. stoljeća* (2004), *Tajni život laponske princeze* (pripovijetke, 2004), *Katalog važnih stvari* (kolumne, 2005), *Pismo iz*

Sankt Peterburga (roman, 2006, 2008), *Ruski emigranti u Hrvatskoj između dva rata* (zbornik, 2006), *Ogledi o ruskoj književnosti* (2006), *Šezdesete : The Sixties* (zbornik, 2007), *Brodski! : život, djelo : (1940-1996)* (zbornik, 2007), *Nebeski biciklisti* (roman, 2008), *Duga Resa – Ixtlan* (pripovijetke, 2008), *Dnevnici, snevnici, rječnici, dnevnička i esejistička proza* (2009), *Sedamdesete* (zbornik, 2010), *Vjesnici nove književnosti : prikazi, recenzije, nacrti* (2010), *Blagovati na tragu klasika : kuharica za čitanje, čitanka uz kuhanje* (2011), *Gradovi, sela, dvorci : vodič za literarne putnike* (2012), *Očajnički sluteći Cohena* (roman, 2013), *Idoli i barabe : slavne osobe u književnim djelima* (ogled, 2014), *Klasici ostavljeni mačkama : pokušaj drukčijega čitanja književnih tekstova* (eseji, 2015), *Berlin-Pariz* (roman, 2016) i *Sve o sestri Robina Hooda* (roman, 2018).

Biblioteka Online

knjiga 162

Irena Lukšić

NEBESKI BICIKLISTI

© 2019 Irena Lukšić

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2019

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Davor Ivankovac

Fotografija

DRSPphoto / Fotolia.com

ISBN 978-953-345-713-0 (HTML)

ISBN 978-953-345-714-7 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-715-4 (PDF)

ISBN 978-953-345-716-1 (MOBI)

Prvo izdanje

Disput, Zagreb, 2008.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba i Ministarstva kulture
Republike Hrvatske.**

